

آزمون شماره (۱۲)

جمعه

۱۴۰۴/۰۹/۲۱

دفترچه
شماره ۱آزمون‌های سراسر
کاج

گزینه درسد را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

دوازدهم انسانی

دوره دوم متوسطه

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۹۰	مدت پاسخگویی: ۱۰۰ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

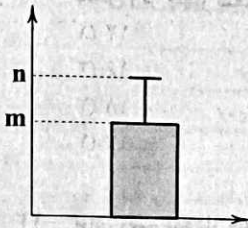
ردیف	مواد امتحانی	وضعیت پاسخگویی	تعداد سؤال	شماره سؤال از	مدت پاسخگویی
۱	ریاضی و آمار ۳	اجباری	۱۵	۱	۳۵ دقیقه
	ریاضی و آمار ۱	زوج کتاب	۱۰	۱۶	
	ریاضی و آمار ۲		۱۰	۲۶	
۲	علوم و فنون ادبی ۳	اجباری	۱۵	۳۶	۲۵ دقیقه
	علوم و فنون ادبی ۱	زوج کتاب	۱۰	۵۱	
	علوم و فنون ادبی ۲		۱۰	۶۱	
۳	جامعه‌شناسی ۳	اجباری	۱۰	۷۱	۳۰ دقیقه
	جامعه‌شناسی ۱		۱۰	۸۱	
	جامعه‌شناسی ۲		۱۰	۹۱	
۴	روان‌شناسی	اجباری	۱۰	۱۰۱	۱۰ دقیقه

ریاضیات

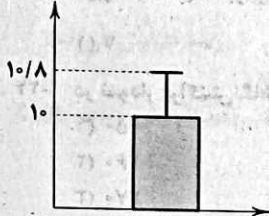
- ۱- سکه‌ای را دو بار پرتاب می‌کنیم. اگر حداقل یک رو بیاید، یک تاس می‌ریزیم. در غیر این صورت دو تاس می‌ریزیم. تعداد اعضای این فضای نمونه‌ای کدام است؟
 (۱) ۳۶ (۲) ۷۲ (۳) ۵۴ (۴) ۴۲
- ۲- اگر A و B دو پیشامد ناسازگار در فضای نمونه‌ای S باشند، به طوری که $\frac{P(A)}{P(A \cup B)} = \frac{1}{2}$ و $P(B) = \frac{1}{3}$ ، احتمال این که حداقل یکی از دو پیشامد A و B رخ دهد، کدام است؟
 (۱) $\frac{7}{15}$ (۲) $\frac{29}{60}$ (۳) $\frac{8}{15}$ (۴) $\frac{17}{30}$
- ۳- در یک جعبه ۴ خودکار مشکی، ۵ خودکار آبی و ۳ خودکار قرمز موجود است. اگر به تصادف ۳ خودکار از این جعبه خارج کنیم، احتمال این که هر سه خودکار مشکی نباشد، کدام است؟
 (۱) $\frac{52}{55}$ (۲) $\frac{53}{55}$ (۳) $\frac{54}{55}$ (۴) $\frac{51}{55}$
- ۴- از میان ۳ دانش‌آموز دهم انسانی، ۴ دانش‌آموز یازدهم انسانی و ۵ دانش‌آموز دوازدهم انسانی، تعداد ۴ دانش‌آموز به تصادف انتخاب می‌کنیم تا یک کمیته برگزاری مسابقات ورزشی تشکیل دهیم. احتمال این که حداکثر ۲ دانش‌آموز دوازدهم انسانی در این کمیته حضور داشته باشد، کدام است؟
 (۱) $\frac{55}{66}$ (۲) $\frac{28}{33}$ (۳) $\frac{25}{33}$ (۴) $\frac{59}{66}$
- ۵- با ارقام ۱، ۲، ۳، ۴ و با تکرار ارقام کلیه اعداد سه رقمی ممکن را می‌سازیم. احتمال این که در اعداد ساخته شده حداقل یک رقم زوج وجود داشته باشد، کدام است؟
 (۱) $\frac{7}{8}$ (۲) $\frac{3}{4}$ (۳) $\frac{5}{8}$ (۴) $\frac{1}{2}$
- ۶- در کیسه‌ای فقط مهره‌های آبی و قرمز وجود دارد. اگر احتمال خروج مهره آبی از این کیسه $\frac{1}{36}$ باشد، احتمال خروج مهره قرمز از این کیسه کدام است؟
 (۱) $\frac{74}{100}$ (۲) $\frac{18}{25}$ (۳) $\frac{33}{50}$ (۴) $\frac{16}{25}$
- ۷- دو تاس را با هم پرتاب می‌کنیم. اگر مجموع برآمدهای دو تاس بزرگ‌تر از ۹ باشد، ۳ سکه می‌ریزیم. در غیر این صورت ۲ سکه می‌ریزیم. پیشامد آن که حداقل یکی از تاس‌ها ۶ بیاید و حداقل دو سکه پشت بیاید، چند عضو دارد؟
 (۱) ۲۵ (۲) ۲۶ (۳) ۲۷ (۴) ۲۸
- ۸- روی ۶ لامپ مختلف و ۶ تیر چراغ برق شماره‌های ۱ تا ۶ را حک کرده‌ایم. اگر این تیر برق‌ها به طور تصادفی در یک جاده پشت سر هم باشند و لامپ‌ها به طور تصادفی روی آن‌ها نصب شود، احتمال این که لامپ‌ها با شماره‌های اول روی تیرها با شماره‌های زوج نصب شوند، کدام است؟
 (۱) $\frac{1}{16}$ (۲) $\frac{1}{15}$ (۳) $\frac{1}{18}$ (۴) $\frac{1}{20}$
- ۹- ۱۰ نفر شامل ۸ کارمند، معاون و مدیر عامل به طور تصادفی کنار هم قرار می‌گیرند تا عکس یادگاری ببندازند. احتمال این که دقیقاً ۳ کارمند بین مدیر و معاون بایستند، کدام است؟
 (۱) $\frac{2}{13}$ (۲) $\frac{1}{20}$ (۳) $\frac{1}{15}$ (۴) $\frac{2}{15}$
- ۱۰- مرتب کردن داده‌ها، طرح ایده‌های جدید و سازماندهی داده‌ها به ترتیب از راست به چپ در کدام گام‌های چرخه آمار صورت می‌پذیرد؟
 (۱) ۴ - ۱ - ۳ (۲) ۵ - ۴ - ۳ (۳) ۳ - ۵ - ۴ (۴) ۳ - ۱ - ۴
- ۱۱- چه تعداد از گزاره‌های زیر درست است؟
 الف) طرح یک پرسش دقیق و شفاف مهم‌ترین گام رسیدن به پاسخ است که در گام بیان مسئله انجام می‌شود.
 ب) برای توصیف داده‌های کیفی هم معیارهای مرکزی باید گزارش شوند و هم معیارهای پراکندگی.
 ج) وقتی داده دورافتاده داریم، میانه و انحراف معیار، معیارهای مناسبی برای توصیف داده‌ها هستند.
 د) در گام سوم سعی می‌کنیم اطلاعات توصیفی (کیفی) را تا حد امکان به اطلاعات کمی (عددی) تبدیل کنیم.
 (۱) ۴ (۲) ۱ (۳) ۳ (۴) ۲
- ۱۲- چگونگی اندازه‌گیری، نمونه‌گیری و شیوه تحلیل داده‌ها در کدام گام از چرخه آمار صورت می‌پذیرد؟
 (۱) طرح و برنامه‌ریزی (۲) تحلیل داده‌ها (۳) بیان مسئله (۴) گردآوری داده‌ها
- ۱۳- کدام یک از فرایندهای زیر در گام چهارم چرخه آمار انجام نمی‌شود؟
 (۱) گزارش معیارهای آماری (۲) حذف داده‌های دورافتاده (۳) تحلیل داده‌ها (۴) ارائه نتایج

۱۴- نمودار زیر برای اعداد طبیعی ۱ تا ۷ رسم شده است. مقدار $\frac{n+m}{n-m}$ کدام است؟

- (۱) ۳
(۲) ۴
(۳) ۵
(۴) ۶

۱۵- با توجه به نمودار زیر، اگر همه داده‌ها را پنج برابر کرده و سپس ۲ واحد از همه آن‌ها کم کنیم، نسبت میانگین به واریانس داده‌های جدید کدام است؟

- (۱) ۴/۳
(۲) ۳/۴
(۳) ۴
(۴) ۳

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (ریاضی و آمار (۱)، شماره ۱۶ تا ۲۵) و زوج درس ۲ (ریاضی و آمار (۲)، شماره ۲۶ تا ۳۵)، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

زوج درس ۱

ریاضی و آمار (۱) (سؤالات ۱۶ تا ۲۵)

۱۶- در نمودار جعبه‌ای مضرب‌های ۴ که بین اعداد ۱ تا ۴۵ هستند، دامنه میان چارکی کدام است؟

۲۶ (۳)

۲۴ (۲)

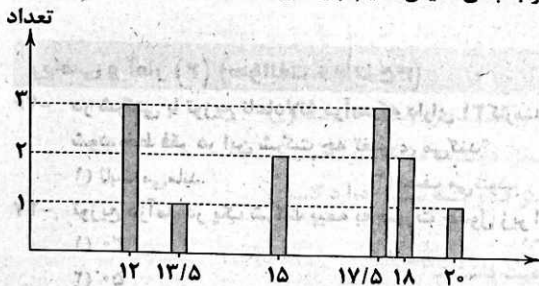
۲۲ (۱)

۱۷- در نمودار جعبه‌ای زیر دامنه تغییرات ۴۸ و دامنه میان چارکی ۳۰ می‌باشد. حاصل $a+b$ کدام است؟

- (۱) ۳۰
(۲) ۲۷
(۳) ۲۸
(۴) ۲۹

۱۸- نمرات ریاضی دانش‌آموزان یک کلاس به صورت نمودار زیر است. اگر نمرات را با نمودار جعبه‌ای نمایش دهیم، واریانس داده‌های داخل جعبه کدام است؟

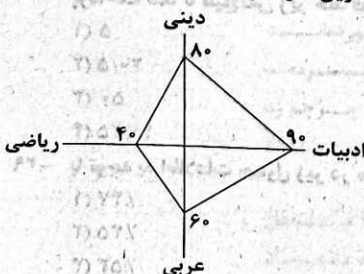

- (۱) ۲/۵
(۲) ۲
(۳) ۱
(۴) ۱/۵

۱۹- مقدار متغیر سوم در نمودار جابجایی متناسب با کدام مورد زیر است؟

- (۱) شعاع دایره
(۲) محیط دایره
(۳) مساحت دایره
(۴) قطر دایره

۲۰- نمودار راداری زیر برای ۴ درس یک دانش‌آموز رسم شده است. میانگین نمرات او کدام است؟ (بیشترین نمره هر درس ۲۰ است.)

- (۱) ۱۳/۵
(۲) ۱۳
(۳) ۱۴/۵
(۴) ۱۴

۲۱- تعداد ۴ متغیر به متغیرهای یک نمودار راداری اضافه می‌کنیم، زاویه بین شعاع‌ها $\frac{۳}{۴}$ برابر می‌شود. زاویه بین متغیرها در حالت اول چند درجه بوده است؟

۶۰ (۴)

۴۵ (۳)

۳۰ (۲)

۱۵ (۱)

۲۲- شکل زیر چهار شعاع متوالی از یک نمودار راداری است. تعداد متغیرهای این نمودار کدام است؟

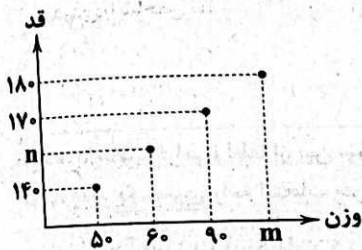
- (۱) ۱۴
(۲) ۱۶
(۳) ۱۸
(۴) ۱۷

۲۳- برای رسم نمودار حبابی مربوط به یک بررسی آماری اگر مقدار متغیر سوم برای A، ۳ برابر مقدار متغیر سوم برای B باشد، شعاع دایره مربوط به B چند برابر شعاع دایره مربوط به A است؟

- (۱) ۳
(۲) $\frac{1}{3}$
(۳) $\sqrt{3}$
(۴) $\frac{\sqrt{3}}{3}$

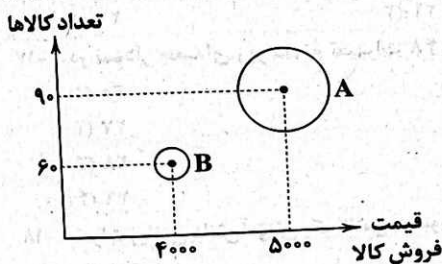
۲۴- در نمودار پراکنش نگاشت زیر میانگین وزن ها ۸۰ کیلوگرم و میانه قدها ۱۶۰ سانتی متر است. مقدار $m+n$ کدام است؟

- (۱) ۲۵۰
(۲) ۲۶۰
(۳) ۲۷۰
(۴) ۳۰۰

۲۵- اگر نمودار حبابی زیر بیانگر قیمت فروش کالا، تعداد کالاهای تولیدی و هزینه های دو کارگاه A و B با سود مساوی باشند و قطر A دو برابر قطر B باشد، هزینه کارگاه A چند تومان است؟

- (۱) ۲۱۰۰۰۰
(۲) ۲۸۰۰۰۰
(۳) ۴۲۰۰۰۰
(۴) ۷۰۰۰۰

ریاضی و آمار (۲) (سؤالات ۲۶ تا ۳۵)

زوج درس ۲

۲۶- در شرکتی با توزیع ناعادلانه درآمد که دارای ۳۱ کارمند می باشد، هرگاه درآمد افراد چارک اول نصف و درآمد افراد نیمه بعد از میانه دو برابر شود، خط فقر در این شرکت چه تغییری می کند؟

- (۱) ثابت می ماند.
(۲) نصف می شود.
(۳) دو برابر می شود.
(۴) یک و نیم برابر می شود.

۲۷- توزیع درآمد در یک شرکت بیمه به صورت جدول زیر است. خط فقر در این شرکت با استفاده از میانه کدام است؟

ردیف	۱	۲	۳	۴
تعداد اعضای خانوار	۳	۲	۱	۴
درآمد (میلیون ریال)	۱۸۰	۳۰۰	۱۲۰	۴۰۰

- (۱) ۳۰
(۲) ۵۰
(۳) ۶۰
(۴) ۱۰۰

۲۸- در شرکتی با جدول توزیع درآمد زیر، هرگاه خط فقر از روش میانگین محاسبه گردد، مدیر شرکت چه میزان یارانه (بر حسب میلیون ریال) پرداخت کند تا هیچ کس زیر خط فقر نباشند؟

ردیف	۱	۲	۳	۴
تعداد اعضای خانوار	۲	۳	۳	۴
درآمد (میلیون ریال)	۵۰۰	۶۶۰	۲۰۰	۶۹۰

- (۱) ۵
(۲) ۲۰/۵
(۳) ۵۰
(۴) ۱۰/۲۵

۲۹- با توجه به اطلاعات جدول زیر در مورد دو کالای A و B، میزان تورم در سال ۱۴۰۳ نسبت به سال پایه تقریباً کدام است؟

سبد مصرفی	A	B
قیمت در سال پایه	۴۰۰۰۰	۷۰۰۰
قیمت در سال ۱۴۰۳	۶۰۰۰۰	۱۱۰۰۰
مقدار مصرفی	۷۰	۳۰۰

- (۱) ۴۷٪
(۲) ۳۵٪
(۳) ۵۳٪
(۴) ۵۷/۳٪

۳۰- هرگاه شاخص بهای کالا و خدمات در سال جاری برای دو کالای A و B برابر ۱۹۲ باشد، اختلاف قیمت کالای B در سال پایه و سال جاری کدام است؟

B	A	سبد مصرفی
x	۳۰۰۰	قیمت سال پایه
۱۳۰۰۰	۵۵۰۰	قیمت سال جاری
۲۰۰	۴۰۰	مقدار مصرفی

- (۱) ۵۲۰۰
(۲) ۶۵۰۰
(۳) ۷۵۰۰
(۴) ۱۰۰۰

۳۱- تعداد افراد فعال در یک جامعه برابر ۱۲۰۰۰ و تعداد افراد بیکار در این جامعه برابر ۲۵۰۰ نفر می‌باشد. چه تعداد از افراد شاغل، شغل خود را از دست دهند تا نرخ بیکاری به ۳۰ درصد برسد؟

- (۱) ۲۵۰ (۲) ۴۰۰ (۳) ۱۱۰۰ (۴) ۳۶۰۰

۳۲- در جامعه‌ای با جمعیت شاغل ۴۰۰۰ نفر و نرخ بیکاری ۲۰ درصد با بیکار شدن چه تعداد از این افراد شاغل، نرخ بیکاری ۱۰ درصد افزایش می‌یابد؟

- (۱) ۲۰۰ (۲) ۴۰۰ (۳) ۵۰۰ (۴) ۱۵۰۰

۳۳- فردی با شاخص نماتوپ ۲۳ و بلندی قامت ۱۷۰ سانتی‌متر با چند کیلوگرم اضافه‌وزن تقریبی، شاخص توده بدنی‌اش یک واحد افزایش خواهد یافت؟

- (۱) ۳ (۲) ۵ (۳) ۶ (۴) ۸

۳۴- کتابی با میانگین ۵ کلمه در هر جمله که ۲۳ درصد کلمات آن سخت هستند، مناسب کدام پایه آموزشی است؟

- (۱) نهم (۲) دهم (۳) یازدهم (۴) دوازدهم

۳۵- افراد یک کشور به طور متوسط دارای سه دندان پوسیده، سه دندان کشیده‌شده و سه دندان پر شده هستند. سه سال قبل که شاخص پوسیدگی دندان در این کشور برابر ۳ بوده، تقریباً چند درصد کم‌تر بوده است؟

- (۱) ۳۰۰ (۲) ۱۰۰ (۳) ۷۱/۶ (۴) ۶۶/۷

علوم و فنون ادبی

۳۶- در همه گزینه‌ها، به ترتیب، «ویژگی‌های زبانی - ادبی نثر دوره بیداری» آمده است؛ به‌جز.....

(۱) کاهش عبارت‌های دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بیجا در نامه‌ها و نوشته‌ها - کنار گذاشتن قید و بندهای نثر مصنوع و فنی

(۲) ساختار و ترکیب دستوری کلام درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر است - نوشتن داستان مطابق ذوق عامه مردم

(۳) نوگرایی، تجددخواهی و آزادی‌طلبی در نثر - ساده و گزارشی شدن نثر

(۴) کم‌تر شدن واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا - حضور راوی سوم شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن با خواننده که از ضعف‌های تکنیکی به حساب می‌آید.

۳۷- در همه ابیات «ویژگی‌های زبانی شعر دوره بیداری» مشهود است؛ به‌جز.....

(۱) گرچه نه زوگناه و نه بادافره از تو شد

(۲) من دل به لشکری ز چه دادم به خیر خیر

(۳) مردمان را به سوی پارلمان رو بوده‌است

(۴) سوی لندن گذر ای پاک نسیم سحری

۳۸- در همه گزینه‌ها «ویژگی سطح زبانی شعر دوره بیداری» آمده است؛ به‌جز.....

(۱) شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌سرودند به ترانه و تصنیف بیشتر رغبت داشتند.

(۲) توجه به واژگان کهن

(۳) کم‌توجهی کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌های زبانی

(۴) متناسب بودن شعر با زبان و فهم مردم عادی

۳۹- کدام بیت فاقد «درون‌مایه‌های شعر دوره بیداری» است؟

(۱) طالبان عدل و قانون را ز مرگ اندیشه نیست

(۲) هست مشروطه بدو پاینده، ایران رو به پای

(۳) شاه ایران پس قرنی ز عدالت دم زد

(۴) دلا تو اندر این شادی ز سرو آموز آزادی

۴۰- در همه ابیات «درون‌مایه‌های شعر دوره بیداری» دیده می‌شود؛ به‌جز.....

(۱) تا نشود جهل ما به علم مبتدل

(۲) برای این بود این پستی و حقارت و ذل

(۳) یونسی دیدم نشسته بر لب دریای عشق

(۴) جز مجلس ملی نزنند بیخ ستبداد

از برای آنکه آب زندگانی خورده‌اند

زین سبب دزدان آزادی از او افسرده‌اند

رایت عدل مظفر به فلک پرچم زد

که تا از جرم و از توبه بهر هیزیم مستانه

پیش ملل بندگی ماست مسجل

که نه در ایشان دانش بود نه دانشمند

گفتمش چونی جوابم داد بر قانون خویش

افریشتگان قهر کنند اهریمن را

- ۴۱- در همه ابیات واژه‌ای وجود دارد که «مصوّت بلند ای» در آن کوتاه به حساب می‌آید؛ به جز.....
- (۱) ما چو دادیم دل و دیده به طوفان بلا
 - (۲) منم که دیده به دیدار دوست کردم باز
 - (۳) تا کی می صبح و شکر خواب بامداد
 - (۴) چو لاله در قدح ریز ساقیا می و مشک
- ۴۲- «مصوّت بلند او» در کدام گزینه کوتاه تلفظ می‌شود؟
- (۱) چو سلیم و چو جوییم همه سوی تو پوییم
 - (۲) زان سوی او چندان کرم زین سو خلاف و بیش و کم
 - (۳) بر مرکب عشق تو دل می‌راند و این مرکبش
 - (۴) تا تو برداشته‌ای دل ز من و مسکن من
- ۴۳- «اختیارات شاعری» در مقابل کدام گزینه نادرست است؟
- (۱) من تلخ گریم چون قح او خوش بخندد همچو می / این گریه ناساز بین آن خنده موزون نگر: (حذف همزه - بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه)
 - (۲) زانوش را چو کنی کرسی سر / یایی از سِر دل عرش خبر: (حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند)
 - (۳) سینه من که آسمان در خون اوست / از خرابی محنت آباد است باز: (حذف همزه - بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه)
 - (۴) چشم پدید آمده پنهان بماند / ابروی پنهان شده آمد پدید: (حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند)
- ۴۴- با توجه به اختیارات شاعری وزن کدام بیت درست است؟
- (۱) بر تنم زخمی نه و غلظم به خون دیدی چه سان: (فاعلاتن مفتعلن فاعلاتن فاعلن)
 - (۲) عاشقان دُرَدکش را در درونه ذوق‌ها: (فاعلات فاعلاتن فاعلات فاعلن)
 - (۳) در دل عاشق کجا یایی غم هر دو جهان: (مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فاعلن)
 - (۴) از پی این عشق اشک‌هاست روانه: (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
- ۴۵- در کدام بیت دو نوع «اختیارات شاعری زبانی» وجود دارد؟
- (۱) از خطا گفتم شبی زلف تو را مُشک خُتن
 - (۲) هر دم به خون دیده چه حاجت وضو؟ چو نیست
 - (۳) ببر آی ای صبح روشن دل خدا را
 - (۴) ای خرم از فروغ رخت لاله زار عمر
- ۴۶- در همه ابیات «اختیارات شاعری زبانی» وجود دارد؛ به جز.....
- (۱) جای دارد گر بترسد زو امیر ملک جم
 - (۲) چین بگشا ز گیسوان تازه کن از طرب روان
 - (۳) خاک سیه بر سر او، کز دم تو تازه نشد
 - (۴) چشم تو ناز می‌کند ناز جهان تو را رسد
- ۴۷- با توجه به شعر زیر کدام گزینه نادرست است؟
- «بر نقش کارخانه شرکت که هر یکی
آنی که دست غیرت حب الوطن تو را
دشمن درود مبزرع ما را به داس کین
- (۱) برخی «ویژگی‌های زبانی شعر دوره بیداری» در ابیات وجود دارد.
 - (۲) اختیارات شاعری «حذف همزه - بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه - کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند» در ابیات وجود دارد.
 - (۳) «ویژگی‌های فکری شعر دوره بیداری» در ابیات مشهود است.
 - (۴) شعر را به دو شکل می‌توان دسته‌بندی هجایی کرد و هر دو وزن آن «ناهمسان» است.
- ۴۸- با توجه به سروده زیر کدام گزینه نادرست است؟
- «اندر این عصر تمدن، صنما، لایق نیست
عیب باشد که تو در پرده و خلقی آزاد
دانش آموز و ز اوضاع جهان آگه شو
- (۱) در یکی از ابیات واژه‌ای وجود دارد که «مصوّت ای» در آن کوتاه است.
 - (۲) در هر بیت این شعر به «درون‌مایه‌های شعر دوره بیداری» پرداخته شده است.
 - (۳) در ابیات اختیارات شاعری «حذف همزه - بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه» وجود ندارد.
 - (۴) برخی ابیات با «خرد آموز و پی تربیت ملت خویش / جهد و جدی بنما چون دگران مادروار» تناسب معنایی دارد.

۴۹- مفهوم بیت زیر با کدام گزینه «کاملاً» تناسب دارد؟

«خَلَد گر به پا خاری آسان برآید / چه سازم به خاری که بر دل نشیند؟»

- (۱) عجب که راه به سر وقت من برد درمان
 - (۲) چرخ آهن دل ز سوزِ دردمندان فارغ است
 - (۳) شور بختی تلخکامان را به اصلاح آورد
 - (۴) از شربت مسیح بود خوشگوارتر
- ۵۰- ابیات همه گزینه‌ها تناسب مفهومی دارند؛ به جز.....
- (۱) ای خردمند، مشو غره بدانک ابلیس
 - (۲) مخند هرزه که از عمر صبح روشن شد
 - (۳) پرتو منت کند دل‌های روشن را سیاه
 - (۴) ای گل شوخ که مغرور بهاران شده‌ای

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (علوم و فنون ادبی ۱، شماره ۵۱ تا ۶۰) و زوج درس ۲ (علوم و فنون ادبی ۲، شماره ۶۱ تا ۷۰)، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

زوج درس ۱

علوم و فنون ادبی ۱ (سؤالات ۵۱ تا ۶۰)

۵۱- کدام گزینه از نظر تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی نادرست است؟

- (۱) گروهی از شاعران نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم در عین تقلید از پیشینیان، هر یک ابتکارات و نوآوری‌هایی دارند که باعث دگرگونی و تحول در سبک سخن فارسی شد.
- (۲) موضوع قابل توجه در شعر نیمه دوم قرن ششم، علاقه‌مندی شاعران به سرودن قصیده‌های لطیف و زیبا است.
- (۳) از قرن سوم تا میانه قرن پنجم در مدارس، عمدتاً تحصیل علوم دینی و ادبی، میسر بود؛ به همین سبب شاعران و ادیبان، بیش از هر چیز با زبان و ادبیات عربی آشنا می‌شدند.
- (۴) از مضامین برجسته شعر در قرن ششم و اوایل قرن هفتم می‌توان به بدبینی شاعران نسبت به دنیا، شکایت از روزگار، بیان ناخرسندی فرزندان از اوضاع زمانه خویش و طرح ناپسامانی‌های اجتماعی اشاره کرد.

۵۲- با توجه به «ویژگی‌های زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم هجری»، کدام عبارت درست است؟

- (۱) تحول روحی و معنوی ناصر خسرو آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید.
- (۲) از دید سبک نثر فارسی به نوعی از نثر می‌رسیم که ویژگی اصلی آن به کارگیری سجع است و اوج آن را در کلیله و دمنه می‌بینیم.
- (۳) تألیف کتاب در موضوع‌های علمی رواج نداشت و نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد.
- (۴) نکته قابل توجه پرهیز برخی از شاعران از جمله ناصر خسرو از انتساب به دربارها و مدح شاهان است.

۵۳- کدام گزینه فاقد «ویژگی‌های نثر سده‌های پنجم و ششم هجری» است؟

- (۱) حمد و شکر و سپاس مر آن پادشاهی را که عالم عود و معاد را به توسط ملائکه کروی و روحانی در وجود آورد.
- (۲) در کتاب نامخلوق و کلام ناآفریده می‌فرماید که «لئن شکرتم لازیدنکم» که شکر بنده کیمیای انعام خداوندگار منعم است.
- (۳) سپاس خدای را عزوجل که آفریدگار زمین و زمان است و روزی دهنده بندگان است و شناسنده آشکار و نهان است.
- (۴) بیاید دانست که امروزه بر ساهره این کره اغبر و در دائره این چتر اخضر هیچ پادشاهی مرقه‌تر از این خداوند نیست.

۵۴- به ترتیب، در چند بیت «جناس همسان» و در چند بیت «جناس ناهمسان» وجود دارد؟

- الف) دل‌ها همه گردیده خراب از غم و اندوه
 - ب) یا رب چه خجسته است ملاقات جمالت
 - ج) ای شهسوار امر قل ای پیش عقلت نفس کل
 - د) کوهکن بر یاد شیرین و لب جان پرورش
 - ه) اگرچه بام بلند است بام هفتم چرخ
- (۱) «دو» - «سه»
(۲) «دو» - «دو»
(۳) «سه» - «دو»
(۴) «دو» - «چهار»

۵۵- در همه ابیات «جناس اشتقاق» مشهود است؛ به جز.....

- (۱) زهر اندر کام عاشق شهد گردد در زمان
- (۲) تو بودی جلوه‌گر هر عصری از اعصار در عالم
- (۳) به هر منظر نظر کردم به چشم ظاهر و باطن
- (۴) ای خسرو کون و مکان بودی تو خجّت آن زمان

- زان شکرهایی که روید هر دم از نی‌های عشق
- گه از روی اویس و گاهی از رخساره سلمان
- نبد جز جلوه دلبر، نبد جز طلعت جانان
- کز بوالبشر طینت نهان بد در میان ماء و طین

۵۶- کدام ابیات، به ترتیب، با (عدو - شنو) هم قافیه‌اند؟
 (الف) ای دیده من جمال خود اندر جمال تو
 (ب) واللّه ملولم من کنون از جام و سغراق و کدو
 (ج) ای بکمرده رخت عشاقان گرو
 (د) چو خورشید برزد سر از بُرج گاو
 (ه) دوست را از دیگران ای عاشق شیدا مجو
 (و) می‌دوید از هر طرف در جست‌وجو
 (۱) (ب - و) (ج) (۲) (ب - ج) (و)

۵۷- در کدام بیت، به ترتیب، «ذوقافیتین» یافت می‌شود و قافیه اصلی کدام بیت براساس قاعده (۱) است؟
 (الف) به جای ساز مطرب برکشد ساز
 (ب) به سان گوسپند کشته بر جای
 (ج) به فال فرخ و پیرایه نو
 (د) چو شادی را و غم را جای رویند
 (۱) «الف» - «ب» (۲) «الف» - «ج»

۵۸- «قافیه» در کدام بیت نادرست است؟
 (۱) فکند از گردن و گوش و بر و دوش این عجب گردون
 (۲) ز فرّ ایزدی مأمور و مجبورند حکمش را
 (۳) رسیده صیت و ذکر و نام و بانگش در جهان‌داری
 (۴) زهی شاهی که در حکم تو هست اشکال عالم را
 ۵۹- با توجه به سروده زیر کدام گزینه نادرست است؟
 «جرمی ندارم بیش از این کز جان وفادارم تو را
 رخ گر به خون شویم همی، آب از جگر جویم همی
 جان از لطف ایزدی گر بر دل و جانم زدی

(۱) «ویژگی‌های زبانی - ادبی شعر سده‌های پنجم و ششم» در ابیات مشهود است.
 (۲) یکی از ابیات با بیت «من اول روز دانستم که با شیرین در افتادم / که چون فرهاد باید شست، دست از جان شیرینم» تناسب معنایی دارد.
 (۳) ابیات سروده یکی از شاعرانی است که در قرن پنجم و آغاز قرن ششم با ایجاد تحول در غزل باعث ظهور شاعران زیادی در این قالب شد.
 (۴) برخی ابیات دارای «قافیه درونی» هستند و «حرف روی» در قافیه اصلی (م) است.

۶۰- کدام گزینه با بیت زیر، تناسب معنایی دارد؟
 «صبا خاک وجود ما، بدان عالی جناب انداز
 (۱) پس چو میدان فلک را نیست خورشیدی چو تو
 (۲) هر کس که افتدش راه روزی به کوی آن ماه
 (۳) رفتیم به یاد تو سوی خانه و بردیم
 (۴) گر شود باز چرخ باد صبا خاکسترش

علوم و فنون ادبی ۲ (سؤالات ۶۱ تا ۷۰)

زوج درس ۲

۶۱- در همه گزینه‌ها به ترتیب، «ویژگی زبانی - ادبی نثر سبک هندی» درست است؛ به جز

- (۱) (درآمیختگی نظم و نثر) - (همراه بودن نثرهای ادبی با تصنع و تکلف)
- (۲) (مطابقت صفت و موصوف) - (تواریخ عمومی این دوره در جهت نهادینه کردن فرهنگ تشیع گام برداشتند.)
- (۳) (کاربرد افعال با پیشوندهای مختلف) - (رواج آیات و احادیث و عبارت‌های عربی در آرایه تلمیح)
- (۴) (فراوانی لغات ترکی و مغولی) - (رواج کتاب‌هایی با عنوان فرهنگ لغت)

۶۲- با توجه به «تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی» کدام مورد نادرست است؟

- (۱) زبان شعر سبک هندی زبان حقیقی مردم دوره و واقع‌گرا است.
- (۲) آرایه‌های ادبی، بدیع و بیان جز به صورت طبیعی و تصادفی کم‌تر استفاده شده است.
- (۳) در پی به ندادن حکومت صفوی به شعر مدحی و درباری، شاعران به موضوع‌هایی مثل مضمون‌آفرینی و باریک‌اندیشی روی آوردند.
- (۴) شاعران سبک هندی مطالب فلسفی، عرفانی و غنایی گذشتگان را به شیوه خود آن‌ها بازگو می‌کردند.

۶۳- در همه ابیات «ویژگی‌های شعر سبک هندی» مشهود است؛ به جز

- (۱) هر نقاب روی جانان را نقاب دیگر است
- (۲) زبان بازی به شمع بی‌ادب بگذار در مجلس
- (۳) هر تابشی مهت را مهری هزار در سر
- (۴) در خور تلخی است صائب هر دوا را خاصیت

آیین‌ه گشته‌ام همه بهر خیال تو
 کو ساقی دریادلی تا جام سازد از سبو (سغراق: شراب)
 خون مریز این عاشقان را و مرو
 ز هر سو برآمد خروش چکاو
 آنچه شد در خانه گم از دامن صحرا مجو
 چشم پر خون تیغ در کف عشق او
 (۳) (ج - و) (ه - الف) (۴) (ج - د) (ب)

به جای مویه‌گر بر دارد آواز
 فرو افتاد و می‌زد دست بر پای
 نهاده خسروانی تخت خسرو
 به جایی سر به جایی پای کوبند
 (۳) «د» - «ب» (۴) «د» - «ج»

عروسان چمن را دژ و یاقوت و زر و زیور
 وحوش و دیو و انس و جان و نجم و چرخ و ماه و خور
 به هر مرز و به هر شهر و به هر بوم و به هر کشور
 محیط و نقطه و پرگار و قطب و مرکز و محور

ور قصد آزارم کنی هرگز نیازم تو را
 در حال خود گویم همی، یادی بود کارم تو را
 هرگز نگویی انوری، روزی وفادارم تو را

بُود کان شاه خوبان را نظر بر منظر اندازیم
 چون فلک هر روز گرد خاک در گردم همی
 هم سال اوست فیروز هم فال اوست فرخ
 خاک سر کوبیت ز پی سرمه کشیدن
 از سر پروانه کی بیرون رود سودای شمع

۶۴- کدام بیت فاقد «کنایه» است؟

- (۱) ز شب تاریک تر روز من و از روز روشن تر
- (۲) به سر شکار خود تو شکار پیشه تا کی
- (۳) رسیدی غافل و گرد از وجود من برآوردی
- (۴) پروین به چه ماند؟ به یکی دسته نرگس

۶۵- ترتیب ابیات به لحاظ داشتن «تشبیه - کنایه - مجاز - استعاره» کدام است؟

- (الف) چو خواهم با سگانش گرم سازم آشنایی را
- (ب) این جهان آب روان است برو خیره مخسب
- (ج) مشیت خاکی کز پس عهدی فشاندی بر سرم
- (د) چون پردلان عالم پیشات سپهر فکندند

(۱) ب - د - الف - ج (۲) ب - ج - د - الف

۶۶- وزن کدام بیت به دو صورت دسته‌بندی هجایی می‌شود و در هر دو صورت «همسان دولختی» است؟

- (۱) در دست آه من نیست بر گرد او نگشتن
- (۲) نتوان به بال عاریه بیرون شدن ز خویش
- (۳) صبری که بود پشت امیدم ازو به کوه
- (۴) آیینۀ ما سیر نگردید ز دیدار

۶۷- کدام بیت دارای «وزن دوری» است؟

- (۱) دیدی که هیچ گونه مراعات من نکردی
- (۲) آن لایه‌های گرم‌تر ز اول بسوخت جانم
- (۳) به هجر و وصل مرا تاب آرمیدن نیست
- (۴) هنوز مشیت خسی بهر سوختن باقی است

۶۸- وزن کدام مصراع‌ها به ترتیب (دوری - ناهمسان) است؟

- (۱) (غمی بداد که یک ذره باز می‌نستاند) - (که دل ز عشق تو یکباره در میان آمد)
- (۲) (که مشک می‌فشاند بر مه ز گرد موکب) - (بیش از این بی تو سر خویشم نمائد)
- (۳) (دامن فکند زلفش بر روز روشن از شب) - (گر بی تو خواب و خورد نباشد مرا رواست)
- (۴) (دادن جان مرا نه از بهر عوض گرفتن است) - (آن شد که غمگسار غم ما تو بوده‌ای)

۶۹- با توجه به سروده زیر، کدام موارد درست هستند؟

- «جز سوختن به یادت مشقی دگر ندارم
جز درد دل چه دارد تبخاله آرمیدن

(الف) یکی از ابیات با «قمری سوخته باله به پناه که روم / تا به کی سرکشی ای سرو خرامان از من» قرابت معنایی دارد.

(ب) این شعر دارای وزن دوری است و آن را به دو شکل می‌توان دسته‌بندی هجایی کرد.

(ج) ویژگی‌های فکری سبک هندی در برخی ابیات مشهود است.

(د) ابیات دارای «کنایه» و دیگر آرایه‌های پرکاربرد سبک هندی است.

(۱) «ب» - «د» (۲) «الف» - «ج» (۳) «ب» - «ج» (۴) «ج» - «د»

۷۰- مفاهیم «ناگزیر بودن از تقدیر - ناپایداری روزگار - دل نبستن به دنیا» از کدام ابیات برداشت می‌شود؟

- (الف) این کارخانه را دل ما می‌برد به راه
- (ب) شبم نکرد داغ دل لاله را علاج
- (ج) دور تا از توست، می در ساغرِ عشرت فکن
- (د) ما را نظر به عالم دیگر گشوده‌اند

(۱) «الف» - «ج» - «ب» (۲) «ب» - «ج» - «د» (۳) «الف» - «ب» - «ج» (۴) «ب» - «الف» - «د»

جامعه‌شناسی

جامعه‌شناسی (۲)

۷۱- به ترتیب هر عبارت مصداق کدام گزینه است؟

- کنش‌های ما را برای یک‌دیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند و امکان مشارکت ما در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند.
- شاید با تطبیع و تهدید و اجبار قادر باشند پیش‌بینی رفتارها را تضمین کنند.
- در طول قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰، وجود خانواده‌های بزرگ، قاعده‌ای کلی بود.
- هر چه همبستگی اجتماعی میان افراد گروه کم‌تر باشد، انحرافات اجتماعی در آن گروه بیشتر می‌شود.
- راننده‌ای که در شانه‌ی خاکی جاده رانندگی می‌کند و سبقت غیرمجاز می‌گیرد.

- (۱) نظم اجتماعی - تضمین پیش‌بینی رفتارها - تغییر در خود نظام اجتماعی - تبیین - آشنایی‌زدایی
- (۲) قواعد اجتماعی - برقراری نظم اجتماعی براساس مناسبات بیرونی - تغییر در خود نظام اجتماعی - هم‌تغییری - بی‌نظمی
- (۳) قواعد اجتماعی - افزایش حجم قواعد و قوانین نظارتی - تغییر در محیط نظام اجتماعی - پدیده‌های هم‌تغییر - بیشتر به چشم می‌آید.
- (۴) نظم اجتماعی - برقراری نظم اجتماعی براساس مناسبات بیرونی - تغییر در خود نظام اجتماعی - تبیین - نامأنوس و ناآشنا
- ۷۲- به ترتیب کدام گزینه در ارتباط با «پیامدهای یکسان دانستن طبیعت و جامعه» و «آشنایی‌زدایی» نادرست و درست است؟
- (۱) انسان‌ها را به بیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد و انسان صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی دانسته می‌شود.
- جامعه‌شناسان برای شناسایی نظم‌های پنهان از بی‌نظمی‌هایی که بیشتر به چشم می‌آیند به موضوعات اطراف و روزمره خود نگاه می‌کنند.
- (۲) جامعه واقعی‌تری بیرونی است که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود و ما فقط می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم - کشف نظم در کنار بی‌نظمی

- (۳) برخی جوامع از برخی دیگر در رفع نیازهای خود تواناترند و به همین دلیل پیشرفته‌ترند و در جلب مشارکت و همکاری افراد براساس میل، رضایت و رغبت موفق عمل می‌کنند - از دید یک فرد غریبه به موضوعات ناآشنا و نامأنوس نگاه کردن
- (۴) همه جوامع، مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند و انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورند - هنر شناسایی نظم‌های پنهان و شگفت‌انگیز

۷۳- به ترتیب در ارتباط با مسئله اجتماعی «جرم» جدول روبه‌رو را کدام گزینه کامل می‌کند؟

جامعه‌شناسی تبیینی		
موضوع	روش	هدف
(الف)	(ب)	(ج)

- (۱) جرم واقعی‌تری بیرونی است - شناخت روابط علت و معلولی میان جرم و بیکاری - تشخیص مجرم بودن یا نبودن افراد با در نظر گرفتن تفاوت‌های میان آن‌ها
- (۲) جرم دستاورد انسانی است - مطالعه جرم با مصاحبه و گفت‌وگو - پیش‌بینی و کنترل جرم برای پیشگیری از آن

- (۳) جرم پدیده‌ای طبیعی است - مطالعه جرم با مشاهده ویژگی‌های جسمانی و ظاهری انسان‌ها - پیش‌بینی و کنترل جرم برای پیشگیری از آن
- (۴) جرم پدیده‌ای طبیعی است - مطالعه جرم با نگاه از بیرون - تشخیص مجرم بودن یا نبودن افراد با فهم معنای آن

۷۴- به ترتیب پاسخ سؤالات زیر کدام‌اند؟

- کدام عامل، انسان‌ها را از همکاری با یک‌دیگر باز نمی‌دارد؟

- علت پرسشی جامعه‌شناسان از دوام و تغییر هنجارهای اجتماعی چیست؟

- ساختار اجتماعی را در کجا بهتر می‌توان دید؟

- علت تأکید بر شباهت‌های جامعه و بدن انسان چیست؟

(۱) قواعد اجتماعی - شناخت نظم اجتماعی - گروه دوستی - پیشرفت علم زیست‌شناسی و پزشکی

(۲) نظم اجتماعی - شناخت نظم اجتماعی - سازمان‌ها - موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی

(۳) نظم اجتماعی - شناخت پدیده‌های اجتماعی - گروه‌های رسمی - به رسمیت شناختن دانش‌های علمی

(۴) قواعد اجتماعی - مشاهده نظم اجتماعی - خانواده - موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی

۷۵- به ترتیب کدام عبارت‌ها هر دو قسمت آن درست است؟

(الف) در تبیین، میان پدیده‌هایی که پیش‌تر در ارتباط با هم دیده می‌شده‌اند روابط جدیدی طرح می‌شود و پوزیتیویسم به معنای وحدت روش علوم است.

(ب) با ارزیابی وضعیت قانون‌گرایی و قانون‌گریزی در جامعه ایران، بی‌می‌بریم که زندگی اجتماعی فقط با قوانین رسمی سامان می‌یابد و اغلب دانسته‌های ما درست از آب درمی‌آیند.

(ج) در روز برگزاری شهرآورد، وسایل نقلیه عمومی برای رسیدن به ورزشگاه وجود دارد و بازی سر ساعت شروع می‌شود که آن‌ها را بیشتر می‌بینیم و به آن‌ها عادت کرده‌ایم.

(د) آگوست کنت، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید و جامعه‌شناسی را در زمره دانش‌های تجربی و ابزاری قرار داد.

(ه) با استفاده از علوم طبیعی و تا جایی که قوانین طبیعی به ما اجازه می‌دهند، می‌توانیم در طبیعت و پدیده‌هایی مانند ماشین و بدن که براساس قوانین طبیعی عمل می‌کنند، تغییراتی ایجاد نماییم و جامعه را می‌توان با انسان مقایسه کرد.

(۱) الف - د - ه (۲) الف - ب - ه (۳) الف - ج - د (۴) ج - د - ه

۷۶- به ترتیب هر عبارت معنا یا مفهوم، علت، پیامد، علت کدام گزینه است؟

- در راه رفتن، هر فرد فاصله و حالتی به خود می‌گیرد تا هنگام رد شدن از کنار دیگری با او برخورد نکند.
- تأمین نیازهای نظام اجتماعی همانند یک موجود زنده
- تبدیل جوامع از ساده به جوامع پیچیده
- تلقی جامعه همانند ماشین

- (۱) نظم اجتماعی - تداوم نظام اجتماعی - شکل‌گیری جوامع گوناگون - انسان مغلوب جامعه است.
- (۲) نظم اجتماعی - پویا بودن نظام اجتماعی - طی مسیرهای متنوع - استفاده از روش‌های علوم طبیعی در جامعه‌شناسی
- (۳) قواعد اجتماعی - تداوم نظام اجتماعی - توانمندی در رفع نیازهای خود - استفاده از روش‌های علوم طبیعی در جامعه‌شناسی
- (۴) قواعد اجتماعی - حفظ نظام اجتماعی در بلندمدت - پیشرفت جوامع ساده - جامعه محصول و مخلوق انسان‌هاست.

۷۷- به ترتیب مفاهیم مشخص شده کدام‌اند؟

«به گفته گیدنز، گردشگران غربی وقتی نخستین بار از یک کشور مسلمان دیدن می‌کنند، از صدای اذان که روزی پنج مرتبه از مناره‌ها به گوش می‌رسد، شگفت‌زده می‌شوند. این صدای زیبا و گیرا برای اکثر غربی‌ها نامأنوس اما برای ساکنان محلی، جزئی از زندگی روزمره است.»

- (۱) غریبه - بی‌نظمی - امر پنهان - نظم عادت‌شده
- (۲) جامعه‌شناس - آشنایی‌زدایی - بی‌نظمی - بیشتر به چشم می‌آید.
- (۳) غریبه - امر ناآشنا - موضوع روزمره - نظم عادت‌شده
- (۴) غریبه - بی‌نظمی - بی‌نظمی - نظم پنهان

۷۸- به ترتیب کدام گزینه در ارتباط با معنای، کشف، پیامد، ویژگی، نظم اجتماعی درست است؟

- (۱) قرار گرفتن هر پدیده در جای خود - هنر آشنایی‌زدایی - دانستن توقعات و انتظارات از دیگران - کم‌تر دیده می‌شود.
- (۲) پذیرش قواعد تعیین‌شده - هنر آشنایی‌زدایی - چگونگی رفتار با پزشک، همسایه یا دوست - عادت شده است.
- (۳) قرار گرفتن هر پدیده در جای خود - شناسایی بی‌نظمی - ارتباط قواعد اقتصادی و قواعد خانوادگی و قواعد سیاسی - در زندگی اجتماعی وجود دارد.
- (۴) تعیین جای پدیده‌ها - هنر آشنایی‌زدایی - رفتار دیگران مطابق انتظارت جامعه - مردم معمولاً آن را رعایت می‌کنند.

۷۹- هر عبارت نتیجه کدام گزینه است؟

- ساختار اجتماعی

- یکسان انگاشته شدن روش مطالعه پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی

- سازگاری با نظم اجتماعی و تطبیق با آن

- استفاده از ابزارهایی مانند نبض‌نگار آبی، مجسمه‌نگار، آوانگاشت

- مطالعه ارتباط میان واردات بی‌رویه کالا و تعطیل شدن کارخانه‌ها با روش کمی

- (۱) سازگاری هنجارهای اجتماعی - نظم خاص پدیده‌های طبیعی - بود و نبود نظم اجتماعی وابسته به انسان است - روش تبیینی - استفاده از پرسش‌نامه
- (۲) رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی - در نظر گرفتن پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی - نظم اجتماعی مستقل از انسان‌هاست -
- تبیین‌های تجربی - هم‌تغییری‌های قابل مشاهده
- (۳) چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی - هدف جامعه‌شناسی همانند هدف قوانین مکانیک - قوانین اجتماعی به استحکام قوانین طبیعت‌اند - روش صرفاً تجربی - روابط علت و معلولی
- (۴) ارتباط و هماهنگی میان پدیده‌ها - در نظر گرفتن جامعه همانند طبیعت - نظم اجتماعی مغلوب انسان است - روش لمبروزو - هم‌تغییری‌های قابل مشاهده

۸۰- به ترتیب کدام گزینه با جدول زیر مرتبط است؟

- خاکستری شدن جمعیت
- انسان‌ها می‌توانند تاریخ‌های گوناگونی بسازند.
- پوزیتیویسم
- مانند خودرویی است که در یک جا پارک شده است.

(۱) الف - ج - ب - د

(۲) ج - ب - الف - د

(۳) ج - د - الف - ب

(۴) ج - الف - ب - د

مسئله اکثر جوامع صنعتی	(ب)	(الف)	ساختار اجتماعی
(ج)	در همه دانش‌های علمی، روش مطالعه یکسان است و آن هم نگاه از بیرون است.	روش اولیه ساخت پولاد دمشقی در تاریخ گم شده است و در دشت نازکای پرو، صدها خط ساده و شکل هندسی وجود دارد و همیشه این سؤال وجود دارد که مردم نازکا چگونه توانسته‌اند این خطوط را رسم کنند.	(د)

جامعه‌شناسی (۱)

۸۱- به ترتیب هر عبارت نشانگر کدام مفهوم است؟

- از طریق خانواده‌مان به دست می‌آوریم و با کنش‌هایمان، آن را تغییر می‌دهیم.
- مجرای ارتباط انسان با جهان طبیعی.
- شخص با آن، از اشیا و افراد دیگر متمایز می‌گردد.
- اشتراک جامعه‌شناسان و انسان‌شناسان

- (۱) جایگاه اجتماعی - بدن - پاسخ به سؤال چیستی - تأمل درباره ابعاد پنهان هویت
 - (۲) منزلت اجتماعی - بدن - پاسخ به سؤال کیستی - ابعاد اجتماعی هویت انسان‌ها
 - (۳) منزلت اجتماعی - کالبد - پرسش کیستی - ابعاد اجتماعی هویت انسان‌ها
 - (۴) موقعیت اجتماعی - جسم - هویت فردی - تأمل درباره هویت آگاهانه
- ۸۲- کدام گزینه در ارتباط با ویژگی‌های هویتی درست است؟

- (۱) هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش‌های آن شکل می‌گیرد، در جامعه قبیله‌ای، هویت اجتماعی افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها مشخص می‌شود و انسان در این جهان، هر نوع تصرفی را برای بهره‌برداری بیشتر از طبیعت انجام می‌دهد.
- (۲) جهان متجدد به تناسب رویکرد این جهانی خود، با آن دسته از ویژگی‌های روانی و اخلاقی سازگار است که در ارتباط با آرمان‌ها و ارزش‌های دنیوی آن شکل گیرند مانند دمنغمیت‌شماری، انضباط، تبحر و قناعت و با بسیاری از ویژگی‌های اخلاقی که براساس ارزش‌های معنوی وجود انسان شکل گرفته باشند، سازگار نیست.

- (۳) بسیاری از ویژگی‌های هویتی مانند صفات اخلاقی و روانی و مکان تولد را خودمان شکل می‌دهیم یا در شکل‌گیری آن نقش و سهم بسیاری داریم مثلاً ما تنها با عضویت در جامعه ایران، ایرانی محسوب می‌شویم و فرد بدون ارتباط با دیگران نمی‌تواند این ویژگی‌ها را داشته باشد.
- (۴) هر فردی در طول زندگی خود، تغییرات هویتی بسیاری را پشت سر می‌گذارد؛ مثلاً از نوزادی، کودکی، نوجوانی و جوانی یا از بی‌سوادی، کم‌سوادی، دانشمندی می‌گذرد ولی خود می‌داند همان شخصی است که همه آن تغییرات را سپری کرده است.

۸۳- به ترتیب، کدام گزینه با نمودار زیر مرتبط است و وجود نظریات متفاوت درباره هویت نشانه چیست؟

- (۱) برخی از بیماری‌های جسمانی با کمک قوای روانی درمان می‌شوند - مباحث گسترده فیلسوفان درباره هویت
- (۲) یک انسان باتقوا، جهانی را تغییر می‌دهد - امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.
- (۳) برای هر کاری که نیت و اراده آدمی در انجام آن قوی باشد، بدن دچار ضعف و ناتوانی نمی‌شود - امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.
- (۴) ترشح بیش از حد غده تیروئید موجب عصبانی شدن انسان می‌شود - گاه در شناخت ویژگی‌های هویتی خود و دیگران، دچار خطا و اشتباه می‌شویم.

۸۴- به ترتیب مفاهیم مشخص شده کدام‌اند؟

«تندیس برنزی نیم‌تنه غلامرضا تختی در موزه «اساما» آمریکا؛ در این تندیس تختی با یک دست نشان داده شده تا یادآور مبارزه جوانمردانه او با مدوید باشد، وقتی تختی متوجه شد پای مدوید کشتی‌گیر شوروی، آسیب دیده، هرگز به سمت پای مصدوم حریف نرفت.»

- (۱) فردی، انتسابی، ثابت - انتسابی، اجتماعی، ثابت - اکتسابی، فردی، متغیر - اکتسابی، اجتماعی، متغیر
- (۲) انتسابی، فردی، ثابت - اکتسابی، اجتماعی، متغیر - فردی، متغیر، اکتسابی - اجتماعی، متغیر، اکتسابی
- (۳) ثابت، اکتسابی، اجتماعی - انتسابی، فردی، متغیر - متغیر، فردی، انتسابی - انتسابی، اجتماعی، ثابت
- (۴) ثابت، انتسابی، فردی - انتسابی، اجتماعی، ثابت - انتسابی، فردی، متغیر - متغیر، اکتسابی، اجتماعی

۸۵- کدام گزینه با جدول زیر مرتبط است؟ (به ترتیب)

برگزاری مسابقات بین‌المللی زیبایی	(د)	(ج)	افتراق اخلاق قهرمانی یا اخلاق پهلوانی
(ب)	متولد دوم اسفند ۸۳	افتراق اثر انگشت با پوشش	(الف)

- تمرکز فرهنگ غرب بر بُعد جسمانی هویت
- هویت فردی
- انتسابی، فردی، ثابت
- هویت جهان اجتماعی

- (۱) ب - ج - الف - د
- (۲) ب - د - ج - الف
- (۳) ب - د - الف - ج
- (۴) الف - ج - ب - د

۸۶- به ترتیب کدام گزینه به سؤالات زیر به درستی پاسخ می‌دهد؟

- پیامبران و اولیای الهی درباره کدام یک از ویژگی‌های هویتی سخن گفته‌اند؟
- ویژگی هویتی رویکرد اساطیری در چیست؟
- کدام ویژگی هویتی فرد تابع دانایی و توانایی و دارایی اوست؟
- اشتراک ویژگی‌های هویتی آزاده، مؤمن و ایثارگر چیست؟

- (۱) ابعاد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان - تمرکز بر بُعد جسمانی هویت - دانشمندی و فرهیختگی - بُعد نفسانی
- (۲) ابعاد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان - زیبایی و تناسب، و پرورش یافتگی بدن، عاملی برای ستایش و تمجید قلمداد می‌شد - جایگاه فرد در جهان اجتماعی - بُعد اجتماعی
- (۳) غفلت و فراموشی انسان‌ها از خویشتن - زیبایی و تناسب و پرورش یافتگی بدن، عاملی برای ستایش و تمجید قلمداد می‌شد - جایگاه فرد در جهان اجتماعی - بُعد نفسانی
- (۴) غفلت و فراموشی انسان‌ها از خویشتن - تمرکز بر بُعد جسمانی هویت - دانشمندی و فرهیختگی - ویژگی‌های روانی و اخلاقی

- ۸۷- به ترتیب هر عبارت علت، پیامد، پیامد، معنای کدام گزینه است؟
 - هر جهان اجتماعی بنا به هویت خود، با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد سازگار است.
 - فرد با همه تغییرات هویتی که پشت سر می‌گذارد، خود می‌داند همان شخصی است که همه آن تغییرات را سپری کرده است.
 - تفاوت در شیوه زندگی اجتماعی مردم
 - فرد بدون ارتباط با دیگران، نمی‌تواند این ویژگی را داشته باشد.
 (۱) ظهور ویژگی‌های روانی تبرّج و مال‌اندوزی در جهان متبذد - بُعد ثابت هویت - شرایط اقلیمی متفاوت - مؤنث و مذکر بودن
 (۲) شکل‌گیری هویت‌های روانی و اخلاقی معنوی - اثر انگشت و گروه خون - تأثیر جهان نفسانی - بُعد اجتماعی هویت
 (۳) ناسازگاری هویت اخلاقی الهی با هویت دنیوی جهان متبذد - زمان و مکان تولد - تأثیر جهان اجتماعی - روستایی
 (۴) شکل‌گیری هویت‌های اخلاقی تقوا و خوف و رجای الهی در جهان اسلام - بُعد ثابت هویت - شرایط اقلیمی متفاوت - بُعد اجتماعی هویت

۸۸- به ترتیب هر عبارت با کدام گزینه مرتبط است؟

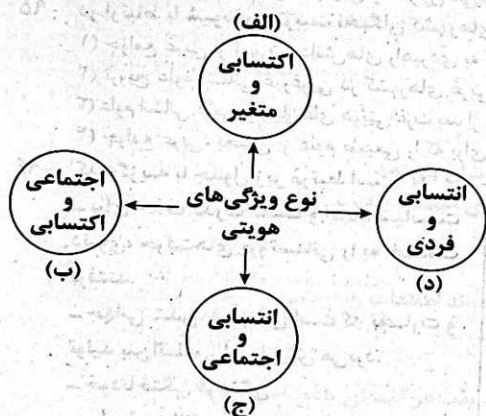
- اشتراک عطار و مولوی
 - هویت افراد بیشتر به ثروت و توان اقتصادی آن‌ها وابسته است.
 - اشتراک روان‌شناسان و انسان‌شناسان و جامعه‌شناسان و فیلسوفان
 - با نوعی احساس مثبت یا منفی همراه است.

- (۱) بُعد ناخودآگاه هویت - جامعه سرمایه‌داری - توجه به هویت واقعی انسان‌ها - هویت
 (۲) خودآگاهی و ناخودآگاهی هویت - جهان اجتماعی سکولار - نظریاتی متنوع درباره هویت - سؤال از کیستی
 (۳) بُعد پنهان هویت - جامعه سرمایه‌داری - توجه به بُعد خودآگاه هویت - هویت
 (۴) بُعد پنهان هویت - جامعه سکولار - توجه به هویت واقعی انسان‌ها - سؤال از کیستی

۸۹- کدام گزینه با نمودار زیر مرتبط است؟

- دانش‌آموز با انگیزه
 - روستایی گندم‌گون
 - کشتی‌گیر ایرانی
 - گروه خونی

- (۱) الف - د - ج - ب
 (۲) ب - الف - ج - د
 (۳) الف - ج - ب - د
 (۴) الف - ب - د - ج

۹۰- در متن زیر، چند مورد نادرست است؟

- «در جهان معنوی اسلام، طبیعت به عنوان موجودی زنده، آیت و نشانه خداوند محسوب می‌شود و انسان خلیفه خداوند، در طبیعت است. در جهان متبذد، انسان حق ندارد تصرفاتی را که مخالف اراده حکیمانه الهی است، در بدن خود انجام دهد. رواج ارزش‌های دنیوی از قبیل فردگرایی، تجمل‌گرایی و مال‌اندوزی در کشورهای اسلامی، عدم تناسب ابعاد مختلف هویت فردی و اجتماعی را نشان می‌دهد. افراد در موقعیت‌های گوناگون با پرسش «چیستی؟» مواجه می‌شوند. در پاسخ به این پرسش، خودشان را معرفی می‌کنند.»

۱ (۱)
 ۲ (۲)
 ۳ (۳)
 ۴ (۴)

جامعه‌شناسی (۲)

۹۱- به ترتیب هر عبارت علت، پیامد، علت، معنای کدام گزینه را نشان می‌دهد؟

- جامعه جهانی، عرصه حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت باشد.
 - تأثیر بر نخبگان سیاسی جوامع غیرغربی و اختلال در فرهنگ عمومی آن‌ها
 - حفظ وضعیت موجود دولت‌های مرکز
 - ابزار تازه‌ای است که جهان غرب را در مدیریت انتقال فرهنگ یاری می‌رساند.
 (۱) تعاملات، گفت‌وگوها و برخوردهای فرهنگی و تمدنی رخ خواهد داد - سازمان‌های فراماسونری و تبلیغ مسیحیت - انحصار رسانه‌ها - شرکت‌های چندملیتی
 (۲) چالش‌های جامعه جهانی، از نوع چالش‌های بین فرهنگی و تمدنی خواهند بود - سازمان‌های فراماسونری و تبلیغ مسیحیت - انحصار سلاح‌های کشتار جمعی و انحصار ارتباطی - صنعت ارتباطات
 (۳) چالش‌های جامعه جهانی، از نوع چالش‌های بین فرهنگی و تمدنی خواهد بود - تبلیغ مسیحیت و سازمان‌های فراماسونری - انحصار کنترل بازارهای مالی جهانی - صنعت ارتباطات
 (۴) مواجهه فرهنگ غرب با فرهنگ اسلام، نمونه‌ای از آن است - دولت‌های سکولار غربی و حرکت‌های پروتستانی - انحصار دسترسی به منابع طبیعی کره زمین - صنعت رسانه

۹۲- به ترتیب هر عبارت، پیامد، تعریف، علت کدام گزینه است؟

- شناسایی تغییرات اقتصادی در سطح جهانی از سوی غرب

- تغییر عواملی که سبب پیدایش دولت - ملت‌ها و تغییر نقش کشورها و دولت‌های آن‌ها در سطح جهانی شده است.

- وابستگی کشورهای استعمارزده

(۱) شبکه‌های عظیم اطلاعاتی - تحولات نظام جهانی - قرار گرفتن در چرخه متعادل جهانی توزیع ثروت

(۲) شکل‌گیری نهادهای بین‌المللی و بازارهای مشترک - جهانی شدن - عبور از مرحله استعمار به استعمار نو

(۳) شبکه‌های عظیم اطلاعاتی - جهانی شدن - عبور از مرحله استعمار به استعمار نو

(۴) شبکه‌های عظیم اطلاعاتی - تحولات نظام جهانی - عبور از مرحله استعمار نو به فرانو

درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارات زیر را کدام گزینه به ترتیب نشان می‌دهد؟

(الف) تک‌محصولی شدن اقتصاد کشورهای استعمارزده، پیامد کاهش قدرت چانه‌زنی آن‌ها در اقتصاد جهانی است.

(ب) صنعت مد و پوشاک جهانی با انتقال تولیدی‌های خود به کشورهای فقیر، هزینه‌های آنان را به طرز چشمگیری کاهش داد.

(ج) توسعه صنعت ارتباطات، فاصله‌های زمانی و مکانی را کوتاه و جهان را کوچک کرده و آن را به صورت دهکده‌ای واحد درآورده است.

(د) ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی، عمیق‌ترین تأثیر را در توزیع فرهنگ غرب در جهان دارد.

(۱) ص - غ - غ (۲) غ - ص - ص (۳) ص - ص - غ (۴) غ - غ - ص - ص

۹۴- کدام یک از گزینه‌های زیر، از پیامدهای تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان ثروت و کانون‌های صهیونیستی نیست؟

(۱) هویت فرهنگی جوامع غیرغربی را متزلزل می‌گرداند و آشکارا موافق ارزش‌های دموکراتیک جهان غرب نیز هست.

(۲) تجمع قدرت رسانه در دست چند فرد ثروتمند و شرکت‌های صهیونیستی موجب تضعیف سازوکارهای دموکراسی می‌شود و آشکارا برخلاف

ارزش‌های دموکراتیک جهان غرب هست.

(۳) بسیاری از منتقدان، نگران این هستند که تمرکز قدرت رسانه در دست چند شرکت یا چند فرد قدرتمند موجب تضعیف سازوکارهای دموکراسی می‌شود.

(۴) هویت فرهنگی جوامع غیرغربی را متزلزل می‌گرداند و موجب تضعیف سازوکارهای دموکراسی می‌شود.

۹۵- در ارتباط با شیوه‌های تربیت نخبگان کشورهای غیرغربی، کدام گزینه نادرست است؟

(۱) جوامع غربی از آموزش دانش‌های راهبردی به کشورهای در حال توسعه خودداری می‌کنند.

(۲) ترویج علوم انسانی غیرغربی در کشورهای غربی، عمیق‌ترین تأثیر را در توزیع فرهنگ غرب در جهان دارد.

(۳) علوم انسانی غربی بر بنیان‌های هویتی غرب بعد از رنسانس شکل گرفته‌اند که ترویج این علوم باعث بازنگری و بازبینی فرهنگ‌های دینی از نگاه غرب می‌شود.

(۴) جوامع غربی، بخشی از علوم طبیعی را که برای خدمت‌رسانی به غرب مورد نیاز است، به کشورهای در حال توسعه آموزش می‌دهند.

۹۶- کدام گزینه با جدول زیر مرتبط است؟

- برای حذف قدرت کلیسا و ایجاد سیاست

دنیوی، حرکت‌های پروتستانی را به خدمت

گرفتند.

- جهانی شدن، فرآیندی است که تجارت و

تولید بین‌المللی، آن را پیش می‌برد.

- خودباختگی فرهنگی

- جامعه جهانی

دولت‌های سکولار	(الف)	(ب)	(د)
(ج)	برخورد استعماری غرب، جوامع غیرغربی را از نظر اقتصادی و سیاسی در موضع ضعف قرار داد.	رستوران‌های زنجیره‌ای مک‌دونالد در چین، روسیه، مصر و هند	براساس ویژگی‌های فرهنگی و قدرت تأثیرگذاری جوامع مختلف، حالت‌های متفاوتی به خود می‌گیرد.

(۱) ج - ب - د - الف (۲) ج - الف - د - ب (۳) ج - ب - الف - د (۴) الف - ب - د - ج

۹۷- کدام گزینه به ترتیب در ارتباط با «شکل جدید روابط میان جوامع با جامعه جهانی از سده هفدهم تا بیستم» و «امپراتوری رسانه‌ای»، درست و نادرست است؟

(۱) اقتصاد گسترده‌ای شکل گرفت که تقسیم کارش از مرزهای سیاسی و فرهنگی موجود فراتر رفت - کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته در برابر آن آسیب‌پذیرترند؛ زیرا منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال اقتصادی خود را ندارند.

(۲) فرهنگ غرب، شکل جدیدی به روابط میان جوامع با جامعه جهانی بخشید - به سبب موقعیت برتر کشورهای غربی و در رأس آن‌ها آمریکا، در عرصه رسانه، بسیاری از ناظران از امپراتوری رسانه‌ای نیز سخن گفته‌اند.

(۳) نظامی در سطح جهان با عنوان نظام نوین جهانی پدید آورد که جوامع غربی به صورت مرکز و سایر جوامع به صورت نیمه‌پیرامون درآورد - تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان ثروت و کانون‌های صهیونیستی، هویت فرهنگی جوامع غیرغربی را متزلزل می‌گرداند و آشکارا موجب تقویت ارزش‌های دموکراتیک جهان غرب نیز هست.

(۴) طی این مدت، فرهنگ کشورهای غربی در حاشیه روابط و سازمان‌های سیاسی و اقتصادی جهانی، وضعیتی متزلزل و آسیب‌پذیر پیدا کرد - بسیاری از منتقدان، نگران این هستند که تمرکز قدرت رسانه در دست چند شرکت یا چند فرد قدرتمند موجب تشدید چالش‌های جامعه جهانی شود.

۹۸- به ترتیب هر عبارت نشانگر کدام مفهوم است؟

- مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی

- حاکمیت‌های سیاسی اقتصادی جدیدی بودند که نخستین بار در اروپای غربی با افول قدرت کلیسا پدید آمدند.

- به گسترش اندیشه‌های آزادی‌خواهانه پرداختند، شعارهای آن‌ها علاوه بر مخالفت با نظام اشرافی، هویت ضد دینی داشت.

- اشتراک پیمان‌هایی از قبیل جنبش عدم تعهد، اتحادیه عرب، سازمان کنفرانس اسلامی

(۱) نفوذ اقتصادی و سیاسی و فرهنگی - دولت ملت‌ها - بناهای آزاد - استقلال اقتصادی و سیاسی کشورهای مختلف را مخدوش می‌کنند.

(۲) استعمار - جغرافیای سیاسی جدید - کانون‌های ثروت و قدرت - مقاومت در برابر چالش‌ها و تضادهایی که نظم نوین جهانی به دنبال دارد.

(۳) اشغال کامل نظامی - دولت ملت‌ها - فراماسونرها - مقاومت در برابر سیاست جهانی‌سازی فرهنگی قدرت‌های برتر اروپایی و آمریکایی

(۴) استعمار - دولت ملت‌ها - سازمان‌های ماسونی - مقاومت در برابر سیاست جهانی‌سازی اقتصادی قدرت‌های برتر اروپایی و آمریکایی

۹۹- به ترتیب هر عبارت پیامد کدام گزینه است؟

- سرعت بخشیدن به انباشت ثروت سرمایه‌داران / - اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی / - ادغام جوامع غیرغربی نظام نوین جهانی از طریق نفوذ

- (۱) صنعت - سازمان‌های فراماسونری - قدرت مقاومت بیشتر جوامع غیرغربی
- (۲) تجارت - تبلیغ مسیحیت - مواجه شدن با استعمار نو و فرانکو
- (۳) صنعت - تبلیغ مسیحیت - قدرت مقاومت بیشتر جوامع غیرغربی
- (۴) علم و فناوری - رسانه - ایجاد شرایط نیمه‌استعماری

۱۰۰- به ترتیب هر عبارت به کدام یک از مراحل شکل‌گیری نظام نوین جهانی اشاره دارد؟

- کشورهای غربی برای تأمین منافع اقتصادی خود، نیازمند در هم شکستن مقاومت فرهنگی اقوامی بودند که سلطه و نفوذ آن‌ها را تحمل نمی‌کردند.
- ژاپن که از قرن هفدهم و بعد از نفوذ مسیحیت، دروازه‌های خود را به روی کشورهای غربی بسته بود، با تهدید کشورهای اروپایی مجبور به برقراری روابط تجاری تحت شرایط مورد نظر این کشورها شد.

- با انقلاب فرانسه، دولت‌هایی شکل گرفتند که به طور رسمی جدایی خود را از دین اعلام کردند.

- دولت‌ها برای افزایش قدرت خود به سرمایه و پول بازرگانان نیاز داشتند و بازرگانان برای تجارت و سود، نیازمند حمایت نظامی دولتمردان بودند.

- (۱) به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری - پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت - استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی - پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار
- (۲) پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت - به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری - پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار - استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی
- (۳) به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری - استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی - پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار - پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت
- (۴) به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری - استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی - پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت - پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار

روانشناسی

۱۰۱- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارتهای زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

- دومین مرحله حافظه، گام به خاطر آوردن اطلاعات و سومین مرحله آن، گام نگهداری اطلاعات است.

- رمزگردانی احمد ۹ ساله نسبت به رمزگردانی پدرش، جزئی‌تر و کم‌خطراتر است.

- درجه‌بندی خاطرات براساس نوع رمزگردانی صورت می‌گیرد.

- ممکن است فرد رمزگردانی خوب و نگهداری طولانی‌مدت اطلاعات داشته باشد، ولی نتواند اطلاعات را به خوبی از حافظه خود بیرون بیاورد.
(۴) غ - غ - ص - غ (۳) ص - غ - ص - غ (۲) ص - غ - غ - ص (۱) غ - غ - ص - ص

۱۰۲- هر یک از عبارتهای زیر به کدام نوع حافظه مربوط می‌شود؟

(الف) معلم برای محمدرضا، چهار لغت عربی را می‌خواند و از او می‌خواهد چند دقیقه بعد، هر کلمه‌ای یادش ماند را تکرار کند.

(ب) زهرا، هزینه سهم غذایی که با دوستانش خورده است را محاسبه می‌کند تا آن را به دوستش پرداخت کند.

(ج) پاسخ به سؤال «دانش آموز ایرانی سال یازدهم علوم انسانی، چند کتاب را باید در طول ترم مطالعه کند؟»

(د) مونا از سپیده می‌پرسد: «تاکنون چند کتاب رمان خوانده‌ای؟»

(ه) احسان از رضا که دانشجوی است، می‌پرسد: «نام راننده سرویس مدرسه کلاس اول دبستان تو چه بوده است؟»

- (۱) الف: کوتاه‌مدت ب: کاری ج: معنایی د: رویدادی ه: بلندمدت
- (۲) الف: کاری ب: کاری ج: بلندمدت د: معنایی ه: رویدادی
- (۳) الف: کاری ب: کوتاه‌مدت ج: رویدادی د: معنایی ه: کوتاه‌مدت
- (۴) الف: کوتاه‌مدت ب: کوتاه‌مدت ج: کوتاه‌مدت د: معنایی ه: کوتاه‌مدت

۱۰۳- اگر پریا آخر فیلم سینمایی‌ای که دیده است را آن‌طور که می‌خواهد برای دوستانش تعریف کند و سمیه هنگام خواندن شعر حافظ، بیت آخر آن را نتواند، کدام گزینه در مورد آن‌ها درست است؟

(۱) پریا دچار فراموشی و سمیه دچار حافظه کاذب شده است.

(۲) پریا و سمیه هر دو دچار خطای حذف کردن شده‌اند.

(۳) پریا دچار خطای اضافه کردن و سمیه دچار خطای فراموشی شده است.

(۴) پریا و سمیه هر دو دچار خطای اضافه کردن شده‌اند و حافظه واقعی در آن‌ها شکل نگرفته است.

۱۰۴- به ترتیب هر یک از عبارتهای زیر به کدام عامل مؤثر بر فراموشی اشاره دارد؟

(الف) علی پشت سر هم به مطالعه و تست‌زنی دروس زیست‌شناسی و زمین‌شناسی پرداخت، به همین دلیل، سؤالات را جابه‌جا پاسخ داد.

(ب) سعید تعداد ابزار موجود در جعبه ابزاری که هر روز با آن کار می‌کند را نمی‌داند.

(ج) محسن نام مدیر قبلی خود را به دلیل آن‌که او را اخراج کرده است، فراموش نموده است.

(د) سارا در یک مسابقه ۲۰ سؤالی پیرامون یادآوری نام بازیگر معروف، در وهله اول نمی‌تواند حدس بزند و هر چه مجری مشخصات بیشتری

را می‌گوید، بهتر می‌تواند به پاسخ صحیح نزدیک شود.

(۱) الف: تداخل اطلاعات ب: مشکلات مربوط به نشانه‌های بازایی ج: عوامل عاطفی د: عدم رمزگردانی

(۲) الف: تداخل اطلاعات ب: عدم رمزگردانی ج: عوامل عاطفی د: مشکلات مربوط به نشانه‌های بازایی

(۳) الف: گذشت زمان ب: مشکلات مربوط به نشانه‌های بازایی ج: عوامل عاطفی د: مشکلات مربوط به نشانه‌های بازایی

(۴) الف: گذشت زمان ب: عدم رمزگردانی ج: مشکلات مربوط به نشانه‌های بازایی د: عوامل عاطفی

۱۰۵- در متن زیر به ترتیب از کدام فنون بهسازی حافظه استفاده شده است؟
 «احمد سعی می‌کند هنگام حفظ لغات انگلیسی، به فهم معانی آن‌ها نیز توجه کند. او برای حفظ یک عدد ۱۰ رقمی بین اعداد و سالروز رخ دادن وقایع تاریخی، ارتباط برقرار می‌سازد. احمد برای حفظ کردن سوغات شهر تبریز، خانومی را تصور می‌کند که روی فرش دستیاف نشسته، دستبند چرمی به دست دارد و برای صبحانه کنار چای، پنیر ليقوان و باسلوق میل می‌کند. هم‌چنین جهت آماده شدن برای امتحانات پایان سال، در کنکورهای شبیه‌ساز شده امتحان نهایی زیادی شرکت می‌کند.»

- (۱) کارآمدی مرور - استفاده از رمزگردانی معنادار - استفاده از چند روش حرکتی - یادگیری عمیق
- (۲) یادگیری عمیق - استفاده از رمزگردانی معنادار - مطالعه چندحسی - آزمون مکرر
- (۳) کارآمدی مرور - ساماندهی مطالب - استفاده از چند روش حرکتی - برگردان به زبان خودتان
- (۴) یادگیری عمیق - ساماندهی مطالب - تمایزبخشی - برگردان به زبان خودتان

۱۰۶- کدام گزینه به ترتیب (درست) یا نادرست (غ) بودن عبارت‌های زیر را به درستی نشان می‌دهد؟
 - حافظه کوتاه‌مدت به ما نشان می‌دهد که صرفاً نمی‌توانیم انواع حافظه را براساس زمان تقسیم‌بندی نماییم.
 - ظرفیت یا گنجایش اندوزش حافظه حسی و کوتاه‌مدت، یکی است.
 - تکرار و تمرین باعث انتقال اطلاعات از حافظه کوتاه‌مدت به بلندمدت می‌شود.
 - حجم ردهای حسی کم، اما مدت ذخیره‌سازی آن‌ها زیاد است.
 - هنگام تداعی واژه «طوطی»، پُر داشتن، زودتر به ذهن می‌رسد تا قناری.

- (۱) غ - غ - ص - غ - ص (۲) ص - غ - غ - ص - غ (۳) ص - ص - ص - غ - ص (۴) غ - غ - غ - غ - ص - غ
- ۱۰۷- کدام گزینه پیرامون استفاده بیش از حد از فناوری درست است؟

- (۱) شیوه استفاده از فناوری، مهم‌تر از شیوه مدیریت استفاده از آن است.
- (۲) استفاده بیش از حد از فناوری برای انجام تکالیف جدید، باعث قوی‌تر شدن حافظه می‌شود.
- (۳) افرادی که از مسیرهای اینترنتی به صورت طولانی‌مدت استفاده می‌کنند، حافظه قوی‌تری دارند.
- (۴) پیدا کردن مکرر نشانی مکان‌های مختلف به وسیله مسیرپایاها، انجام تکالیف ساده را بدون استفاده از آن‌ها، دشوار می‌سازد.

۱۰۸- به ترتیب پاسخ هر یک از سؤالات زیر کدام است؟
 الف) یادگیری با استراحت برای کنترل کدام اثر به کار می‌رود؟
 ب) آزمون‌های مکرر به توانمندی کدام مرحله حافظه، کمک بیشتری می‌کند؟
 ج) عبارت «مطالب را به دقت بخوانید تا بتوانید به پرسش‌ها پاسخ دهید» به کدام فن روش پس‌خبا اشاره دارد؟
 د) واژگان «هویج - آبیوه» دارای کدام نشانه بازیابی هستند؟
 ه) بهترین فاصله مرور مطالب کدام است؟

- (۱) الف: اثر گذشت زمان ب: مرحله دوم ج: پیش‌خوانی د: فقط درونی ه: کم‌تر از ۷ ساعت
- (۲) الف: اثر تداخل ب: مرحله سوم ج: پیش‌خوانی د: فقط بیرونی ه: بیش از ۷ ساعت
- (۳) الف: اثر گذشت زمان ب: مرحله دوم ج: خواندن د: بیرونی و درونی ه: بیش از ۶ ساعت
- (۴) الف: اثر تداخل ب: مرحله سوم ج: خواندن د: بیرونی و درونی ه: کم‌تر از ۶ ساعت

۱۰۹- به ترتیب کدام عبارت‌ها به حافظه معنایی و کدام عبارت‌ها به حافظه رویدادی اشاره دارند؟
 الف) نام آخرین شهری که به آن سفر کرده‌اید، چه بوده است؟
 ب) در روز راهپیمایی قدس سال ۱۳۹۶، شما کجا بوده‌اید؟
 ج) راهپیمایی روز قدس در تقویم چه روزی است؟
 د) نام آخرین رئیس‌جمهور مصر چه بوده است؟
 و) پرجمعیت‌ترین و کم‌جمعیت‌ترین کشورهای جهان کدام هستند؟
 ه) در کدام مرحله حافظه بیشتر ضعف دارید؟

- (۱) «ج، د، و» - «الف، ب، ه» (۲) «الف، ب، ه» - «ج، د، و» (۳) «ب، ج، و، ه» - «الف، د» (۴) «الف، د، ب، ج» - «و، ه»
- ۱۱۰- در چه شرایطی، حافظه‌های ضعیف از موضوعات مختلف شکل می‌گیرد؟

- (۱) زمانی که از حواس مختلف برای به خاطر سپردن اطلاعات مربوط به یک موضوع استفاده کنیم.
- (۲) اگر در هر زمان، یک موضوع و یک تکلیف را به حافظه بسپاریم.
- (۳) هنگامی که همزمان چند موضوع را به حافظه می‌سپاریم.
- (۴) وقتی که با فاصله زمانی و استراحت، موضوعات مختلف را به حافظه بسپاریم.

آزمون شماره (۱۲)

جمعه

۱۴۰۴/۰۹/۲۱

دفترچه
شماره ۲آزمون‌های سراسر
گاج

گزینه درست را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵

دوازدهم انسانی

دوره دوم متوسطه

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۱۰۰	مدت پاسخگویی: ۱۰۰ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	وضعیت پاسخگویی	تعداد سؤال	شماره سؤال از تا	مدت پاسخگویی
۱	زبان عربی (اختصاصی)	اجباری	۲۰	۱۱۱	۱۳۰
۲	تاریخ ۳	اجباری	۱۰	۱۳۱	۱۴۰
	تاریخ ۱	زوج کتاب	۱۰	۱۴۱	۱۵۰
	تاریخ ۲		۱۰	۱۵۱	۱۶۰
۳	جغرافیا ۳	اجباری	۱۰	۱۶۱	۱۷۰
	جغرافیای ایران	زوج کتاب	۱۰	۱۷۱	۱۸۰
	جغرافیا ۲		۱۰	۱۸۱	۱۹۰
۴	فلسفه ۲	اجباری	۱۰	۱۹۱	۲۰۰
	منطق		۱۰	۲۰۱	۲۱۰
	فلسفه ۱		۱۰	۲۱۱	۲۲۰
۵	اقتصاد	اجباری	۱۰	۲۲۱	۲۳۰

مق چاپ، تکثیر و انتشار سؤالات به هر روش (الکترونیکی و ...)، قبل و یا بعد از برگزاری آزمون، برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی ممنوع است (متن یا تکر منبع) و متکلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

زبان عربی (اختصاصی)

■ عَيْنُ الْأَنْسَبِ فِي الْجَوَابِ لِلترجمة من أو إلى العربية أو المفهوم (۱۱۹ - ۱۱۱):

۱۱۱- «وإذا سألك عبادي عني فإني قريب»

- (۱) «و اگر بندگانم از تو درباره من بپرسند، پس همانا [به آن‌ها] نزدیک می‌شوم»
- (۲) «و هرگاه بندگان من درباره تو از من پرسیدند، بی شک من [به آن‌ها] نزدیک هستم»
- (۳) «و هرگاه بندگانم از تو درباره من بپرسند، قطعاً من [به آن‌ها] نزدیکم»
- (۴) «و اگر بندگانم از من درباره تو بپرسند، همانا من [به آن‌ها] نزدیکم»

۱۱۲- «ما تصدقته صعب جداً عليّ هو أنّ الدلافين قد تصبح منقذة الإنسان من الغرق و تأتي به إلى الشاطئ»:

- (۱) آن‌چه باور کردنش برایم خیلی دشوار است آن است که دلفین‌ها گاهی نجات‌دهنده انسان از غرق شدن می‌شوند و او را به ساحل می‌آورند
- (۲) جداً باور کردنش برای من دشوار نیست این‌که دلفین‌ها گاهی نجات‌دهنده انسان از غرق شدن می‌شوند و او را به ساحل می‌رسانند
- (۳) آن‌چه باور کردن آن برای من بسیار دشوار است این‌که دلفین‌ها گاهی نجات‌دهنده انسان می‌باشند و او را به ساحل می‌رسانند
- (۴) چیزی که باور کردنش برای من بسیار دشوار است این است که دلفین‌ها نجات‌دهنده انسان می‌شوند و گاهی او را به ساحل می‌آورند

۱۱۳- «كنت أعرف مشرف هذا الفندق، حينما شاهد نواقص في غرفتنا جاء بمهندس الصيانة و أمر أن يصلح كلّ شيء بسرعة»:

- (۱) سرپرست خدمات این هتل را می‌شناختم، وقتی در اتاق ما نواقصی مشاهده شد، مهندس تعمیر را آورد و دستور داد که هر چیزی سریعاً تعمیر شود
- (۲) مدیر داخلی این هتل را می‌شناختم، زمانی که نواقصی را در اتاقمان مشاهده کرد، مهندس تعمیر را آورد و دستور داد که سریعاً هر چیزی تعمیر گردد
- (۳) مسئول پذیرش این هتل را می‌شناسم، هنگامی که در اتاقمان نقص‌هایی را دید، مهندس تعمیرات را آورد و دستور داد که هر چیزی را به سرعت تعمیر کند
- (۴) مسئول پذیرش این هتل را می‌شناختم، وقتی که نقص‌هایی را در اتاقمان مشاهده کرد، مهندس تعمیرات را با خود آورد و دستور داد سریعاً هر چیزی تعمیر شود

۱۱۴- «قلّما رأينا أنّ حادثة مَرّة لم تُضعف عزم شخص فيواصل عمله دؤوباً، ما أسعد هذا الإنسان»:

- (۱) کم‌تر دیده‌ایم که یک حادثه ناگوار اراده کسی را ضعیف نکرده باشد و او کارش را با پشتکار ادامه دهد، این انسان چه خوشبخت است!
- (۲) کم‌تر دیدیم که حادثه‌ای تلخ باعث تضعیف اراده و عزم کسی نشده باشد و او کار خود را دوباره ادامه دهد، چقدر این انسان سعادتمند است!
- (۳) خیلی کم دیده‌ایم که شخصی با یک حادثه تلخ اراده‌اش ضعیف نشود و کارش را با پشتکار ادامه دهد، این انسان چه سعادتمند است!
- (۴) خیلی کم می‌بینیم که حادثه‌ای ناگوار عزم و اراده کسی را تضعیف نکند و او کار مهم خود را ادامه دهد، چقدر این انسان خوشبخت است!

۱۱۵- «لأنّ اختراع الديناميت كثر أدوات القتل و أدّى إلى ازدياد الحروب أكثر الناس ظنّوا أنّ غرض نوبل كان كسب الثروة العظيمة لا مساعدة الإنسان في المجالات السلميّة»:

- (۱) برای این‌که اختراع دینامیت ادوات کشتار را فراوان کرد و منجر به زیاد شدن جنگ‌ها شد، بیشتر مردم گمان می‌کردند که قصد و غرض نوبل به دست آوردن ثروت بزرگ بوده است نه کمک به انسان در فناوری‌های صلح‌آمیز!
- (۲) چون که اختراع شدن دینامیت ابزارهای کشتار را زیاده‌تر کرد و منجر به زیاده‌تر شدن جنگ‌ها گردید، بیشتر مردم گمان کردند که هدف نوبل کسب ثروت بزرگ بوده نه مساعدت انسان در عرصه‌های صلح‌آمیز!
- (۳) چون که اختراع دینامیت ابزارهای کشتار را زیاد کرد و منجر به افزایش جنگ‌ها شد، اکثر مردم پنداشتند که هدف نوبل کسب ثروت عظیم بوده است نه کمک کردن به انسان در زمینه‌های مسالمت‌آمیز!
- (۴) برای این‌که اختراع دینامیت سبب افزایش ادوات کشتار و جنگ‌ها گردید، اکثر مردم گمان نمودند که قصد نوبل به دست آوردن ثروتی عظیم بوده نه کمک به انسان در زمینه‌های مسالمت‌آمیز!

۱۱۶- عَيْنُ الْخَطَأِ:

- (۱) هل تُعطى جوائز نوبل اليوم لمن هو أهل لذلك؟ آیا امروزه جوایز نوبل به کسی که شایسته آن است، داده می‌شود؟
- (۲) بعد أن انقطع تيار الكهرباء في الليل غرقت المدينة كلّها في الظلام: پس از آن‌که در شب جریان برق قطع شد، تمام شهر در ظلمت فرو رفت!
- (۳) سبحان الله الذي أعلم بما نكتم: پاک است خدایی که به آن‌چه که پنهان می‌کنیم داناست!
- (۴) كان هذا الحديث كُتب على السبورة: «لا عبادة مثل التفكير»: این حدیث روی تخته نوشته شده بود: «هیچ عبادتی را مانند اندیشیدن نمی‌یابی»

۱۱۷- عَيْنُ الْخَطَأِ:

- (۱) في الغرفة الأولى سرير مكسور: در یک اتاق، تختی شکسته وجود دارد
- (۲) بعد وقوع الإعصار تجمعت الأسماك في نقطة: پس از رخ دادن گردباد، ماهی‌ها در یک نقطه جمع شدند
- (۳) ربتنا هو الذي عظمت في السماء و عجائبه في البحار: پروردگار ما همان کسی است که عظمتش در آسمان و شگفتی‌هایش در دریاهاست
- (۴) وزن هذا الحيوان يبلغ ضعف وزن الإنسان: وزن این حیوان، دو برابر وزن انسان است

۱۱۸- «دانشنامه فرهنگی کوچک است که اندکی از دانش‌ها را جمع می‌کند»:

- (۱) المعجم ثقافة صغيرة تجمع قليلاً من العلوم
- (۲) الموسوعة معجم صغير يجمع قليلاً من العلوم
- (۳) الموسوعة معجم صغير يجمع قليل العلوم
- (۴) المعجم موسوعة صغيرة تجمع القليل من علوم

۱۱۹- «الدهر يومان؛ يوم لك و يوم عليك»: عَيْنُ غَيْرِ الْمُنَاسِبِ لِلْمفْهُومِ:

- (۱) دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نگشت / دائماً یکسان نباشد حال دوران غم مخور
- (۲) لا يَبْقَى على حاله شيء!
- (۳) تبدّل الأحوال من شئنا الدنيا!
- (۴) مَنه دل بر سرای عمر سعدی / که بنیادش نه بنیادست محکم

■ **اقرأ النص التالي بدقة ثم أجب عن الأسئلة التالية بما يناسب النص (١٢٤ - ١٢٠):**

الدلافين من اللبونات البحرية الذكية التي تتمتع بقدرة فائقة على السباحة و التواصل الصوتي المتطور. تعيش في مجموعات منظمة و تقوم بتبادل الأصوات مع أقرانها للصيد والدفاع عن أنفسها. إنها تتغذى على الأسماك و الموجودات البحرية الصغيرة و تظهر سلوكاً اجتماعياً عجيباً يعكس ذكاءها العالي. فتعد من كائنات بحرية يهتم بها البشر كثيراً بسبب أعمالها المليحة و سلوكياتها الممتعة الذكية!

١٢٠- «النص يؤكد على الدلافين»:

- (١) الذكاء (٢) صيد (٣) تواصل (٤) مكان عيش

١٢١- عيّن الخطأ:

- (١) نرى الدلافين في مجموعات و هي تهجم على صيدها!
(٢) تعجب الدلافين الإنسان بسبب ذكائها و قدرتها على السباحة
(٣) تستطيع الدلافين أن تتكلم معاً باستخدام أصوات معينة!
(٤) ترضع الدلافين صغارها و هي أنفسها تتناول الكائنات البحرية الصغيرة!

١٢٢- الأعجب في حياة الدلافين هو

- (١) أن الإنسان يهتم بها كثيراً بسبب أنها مليحة!
(٢) أنها لا تتغذى إلا على الأسماك و الموجودات البحرية الصغيرة!
(٣) أنها تتفاهم عبر إرسال الأصوات المتقدمة!
(٤) أن حياتها الاجتماعية أكثر ذكاء من سائر الكائنات البحرية!

■ **عيّن الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (١٢٣ و ١٢٤):**

١٢٣- «الدلافين - تتمتع - مجموعات - ها»:

- (١) مجموعات: اسم - جمع سالم - اسم مفعول (من مادة: ج م ع) - نكرة / مجرور بحرف «في» الجاز

- (٢) ها: ضمير متصل - للمفرد المؤنث الغائب - مبني / اسم «إن»، خبره جملة فعلية

- (٣) تتمتع: فعل مضارع - متعد - مبني للمعلوم - مزيد ثلاثي (ماضيه على وزن «تفعل») / مع فاعله جملة فعلية

- (٤) الدلافين: اسم - جمع مكسر (مفردة مذكر) - معرفة (بال) / مبتدأ و مرفوع بالضمة الظاهرة

١٢٤- «تظهر - تعد - يهتم - المليحة»:

- (١) المليحة: اسم - مؤنث - معرب - معرفة / صفة و مجرور بالتبعية

- (٢) يهتم: فعل مضارع - مبني للمعلوم - للغائب - لازم / فاعله «البشر»

- (٣) تعد: فعل مضارع - مجرد ثلاثي - مبني للمجهول - للغائبة / مع نائب فاعله جملة فعلية

- (٤) تظهر: فعل مضارع - مبني للمعلوم - مزيد ثلاثي (مصدره «ظهور») - متعد / مفعوله: سلوكاً

■ **عيّن المناسب في الجواب عن الأسئلة التالية (١٣٠ - ١٢٥):**

١٢٥- عيّن الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (١) لا تميّوا القلوب بكثرة الطعام و الشراب!

- (٢) رأيت الدلافين تؤدي حركات جماعية!

- (٣) العربية من اللغات الرسمية في منظمة الأمم المتحدة!

- (٤) في الغرفة الثالثة المكيف لا يعمل!

١٢٦- عيّن الصحيح في استخدام نون الوقاية:

- (١) أقلخني (٢) نيشائني

١٢٧- عيّن الجاز و المجرور بمعنى «يجب»:

- (١) إذا واجهت مشاكل في حياتك فعليك بذكر الله!

- (٢) في فهم الدروس الصعبة نحتاج إلى الممارسة!

- (٣) لهم مهارة بالغة في حل تمارين الرياضيات!

- (٤) يمكن الحصول على الثروة العظيمة بالسياحة!

١٢٨- «الله هو الذي يعفو سيئات الناس و يقبل توبتهم»؛ عيّن الحرف الجاز المناسب للفراغ:

- (١) إلى (٢) في (٣) عن (٤) ل

١٢٩- عيّن ما ليس فيه من الحروف الجازة:

- (١) أنفقوا مما رزقكم الله يا جماعة!

- (٢) أنفقوا مما رزقكم الله يا جماعة!

- (٣) للدلافين ذاكرة قوية، هل تصدق هذا؟

- (٤) عند وقوع المصيبة تذهب العداوة سريعة!

١٣٠- «كان هذا التمرين سهلاً ولكن أكثر الزملاء خائفون»؛ صحّح الأخطاء الإعرابية في العبارة:

- (١) سهل - خائفين (٢) سهل - أكثر - الزملاء (٣) أكثر - خائفين (٤) أكثر - الزملاء - خائفين

تاريخ

١٣١- هر يك از عبارت‌های زیر به ترتیب در توصیف کدام يك از پادشاهان قاجار صحيح است؟

الف) در دوران سلطنتش با رقابت دولت‌های انگلستان و فرانسه برای نفوذ سیاسی و اقتصادی در ایران مواجه بود.

ب) طی مسافرت به کشورهای اروپایی تحت تأثیر پیشرفت‌های علمی و صنعتی اروپاییان قرار گرفت.

ج) برای ایجاد یکپارچگی سیاسی و بازگرداندن حاکمیت دولت مرکزی به سرتاسر قلمرو ایران بسیار کوشید.

د) هفت ماه پس از به تخت نشستن نسبت به وزیر خود که در مقابل زیاده‌خواهی‌های انگلیسی‌ها می‌ایستاد و برای کاستن دخالت ناروای درباریان

در امور کشور تلاش می‌کرد، بدبین شد و او را برکنار کرد.

- (١) محمد شاه - فتحعلی شاه - آقامحمدخان - ناصرالدین شاه (٢) فتحعلی شاه - محمد شاه - آقامحمدخان - ناصرالدین شاه

- (٣) محمد شاه - ناصرالدین شاه - فتحعلی شاه - آقامحمدخان (٤) فتحعلی شاه - ناصرالدین شاه - آقامحمدخان - محمد شاه

- ۱۳۲- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام یک از صدراعظم‌های عصر قاجار اشاره دارد؟
 (الف) برنامه‌های او به سبب مخالفت‌های داخلی و تردیدهای شاه به جایی نرسید.
 (ب) برنامه‌های اصلاحی از جمله تنظیم امور اداری و مالیاتی و نشر روزنامه را در ایران به کار گرفت.
 (۱) حاجی میرزا آقاسی - قائم مقام فراهانی
 (۲) قائم مقام فراهانی - میرزا حسین خان سپهسالار
 (۳) میرزا حسین خان سپهسالار - میرزا تقی خان فراهانی
 (۴) امیرکبیر - قائم مقام فراهانی
- ۱۳۳- کدام عبارت‌ها درباره ناصرالدین شاه (۱) و محمد شاه (۲) و دوران حکومت آن‌ها درست است؟
 (الف) منجر نشدن اصلاحات عهد او به تغییرات اساسی
 (ب) افزایش نفوذ دولت‌های روسیه و انگلستان در ایران
 (ج) اشتیاق به نوگرایی و اخذ تمدن اروپایی
 (د) نشستن به تخت پادشاهی با سرکوب عموها و برادران خود
 (۱) «ب» از وجوه مشترک دوره حکومت (۱) و (۲)، «الف» مرتبط با (۲) و «ج» و «د» مرتبط با (۱) است.
 (۲) «ب» و «ج» از ویژگی‌های دوره حکومت (۱) و «الف» و «د» مرتبط با (۲) است.
 (۳) «الف» و «ج» از ویژگی‌های دوره حکومت (۱)، «د» درباره (۲) و «ب» از اشتراکات دوره حکومت (۱) و (۲) است.
 (۴) «الف»، «ب» و «د» مرتبط با (۲) و «ج» از ویژگی‌های دوره حکومت (۱) است.
- ۱۳۴- کدام موارد درباره «محاکم عرف» در دوران قاجار درست است؟
 (الف) اداره محاکم توسط قضات و مأموران تحت فرمان حکومتی انجام می‌شد.
 (ب) به تخلفات و جرایم سیاسی و امنیتی رسیدگی می‌کرد.
 (ج) دعاوی مدنی را حل و فصل می‌کرد.
 (د) هزینه‌های رسیدگی برعهده طرفین دعوا بود.
 (۱) ب - د (۲) الف - ب (۳) الف - ج (۴) ج - د
- ۱۳۵- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام یک از معاهدات سیاسی دوران قاجار اشاره دارد؟
 (الف) قرارداد مصالحه میان ایران و عثمانی با وساطت دولت‌های انگلستان و روسیه
 (ب) جدا کردن مناطقی از سیستان و بلوچستان و ضمیمه کردن آن به خاک هندوستان توسط انگلیسی‌ها
 (ج) تسخیر مناطق وسیعی از سرزمین‌های ایرانی در شرق دریای کاسپی توسط روس‌ها
 (د) جدا شدن افغانستان و هرات از ایران توسط انگلیسی‌ها
 (۱) ارزنة الروم - گلداسمیت - آخال - پاریس
 (۲) مجمل - آخال - ترکمنچای - مفصل
 (۳) ارزنة الروم - آخال - گلستان - پاریس
 (۴) مجمل - گلداسمیت - آخال - مفصل
- ۱۳۶- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام یک از گروه‌های اجتماعی عصر قاجار اشاره دارد؟
 (الف) اغلب افرادی بودند که زمین نداشتند و در اراضی مالکان کار می‌کردند.
 (ب) همواره به عنوان نیروهای مسلح در مواقع جنگ یکی از منابع تأمین نیروی نظامی حکومت به شمار می‌رفتند.
 (ج) کم و بیش تحت ستم اربابان و مأموران مالیاتی بودند.
 (د) شماری از آن‌ها بیکار و تهی‌دست بودند.
 (۱) ایلات و عشایر - ایلات و عشایر - روستاییان - شهرنشینان
 (۲) روستاییان - شهرنشینان - ایلات و عشایر - ایلات و عشایر
 (۳) ایلات و عشایر - شهرنشینان - روستاییان - شهرنشینان
 (۴) روستاییان - ایلات و عشایر - روستاییان - شهرنشینان
- ۱۳۷- به ترتیب هر یک از دو گزاره زیر مرتبط با کدام یک از شیوه‌های تولید در دوران قاجار است؟
 (الف) کشاورزان از تولید، سهم معینی را دریافت می‌کردند.
 (ب) ویژه اقتصاد شهری بود.
 (۱) شبانکارگی - سهم‌بری دهقانی
 (۲) سهم‌بری دهقانی - خرده‌کالایی
 (۳) خرده‌کالایی - ایلپاتی
 (۴) سهم‌بری دهقانی - شبانکارگی
- ۱۳۸- محقق به پژوهش درباره وضعیت صنایع و تأثیر واردات خارجی بر آن در دوره قاجاریه پرداخته است. کدام مورد از نتایج پژوهش او درست است؟
 (۱) در اوایل دوره قاجار صنایع دستی در ایران رشد و رونق چندانی نداشت.
 (۲) با وجود جنگ‌های ناپلئون، کالاهای صنعتی اروپایی هم‌چنان به ایران وارد می‌شد.
 (۳) با پایان یافتن جنگ در اروپا و سرازیر شدن سیل کالاهای اروپایی، صنایع دستی ایران به تدریج رو به انحطاط رفت.
 (۴) کالاهای اروپایی، به ویژه محصولات صنعتی فرانسه، ضربه شدیدی به صنایع ایران وارد آورد.
- ۱۳۹- مهم‌ترین تأثیر دانش‌آموختگان مراکز علمی و آموزشی جدید در عصر قاجار در چه زمینه‌ای بود؟
 (۱) تأسیس مدارس بیشتر به منظور تحصیل دختران
 (۲) فراهم آوردن شرایط برای سوادآموزی به فرزندان تمام اقشار جامعه
 (۳) راهاندازی مدارس جدید به ویژه در دوره تحصیلی ابتدایی در شهرهای مختلف
 (۴) انتشار و ترویج افکار نو به ویژه تفکر مشروطه‌خواهی و حکومت قانون

- ۱۴۰- کدام عبارت‌ها درباره هنر نقاشی در دوره فتحعلی شاه و ناصرالدین شاه صحیح است؟
- (الف) در دوره ناصرالدین شاه، سنت نگارگری ایرانی تحت تأثیر هنر نقاشی مدرن اروپایی قرار گرفت و فتحعلی شاه برجسته‌ترین هنرمندان نقاشی را در تهران گرد آورد.
- (ب) در دوره ناصرالدین شاه، سبک نوینی در نقاشی به وجود آمد و فتحعلی شاه هنرمندان نقاشی را به کشیدن پرده‌های بزرگ برای نصب در کاخ‌ها تشویق کرد.
- (ج) کمال‌الملک از نقاشان دوره ناصرالدین شاه و مزین‌الدوله از نقاشان دوره فتحعلی شاه بود.
- (د) در دوره فتحعلی شاه هنر نقاشی رو به افول نهاد و در زمان ناصرالدین شاه این هنر دچار تحول اساسی شد.
- (۱) الف - د (۲) الف - ب (۳) ج - د (۴) ب - ج

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (تاریخ ۱)، شماره ۱۴۱ تا ۱۵۰ و زوج درس ۲ (تاریخ ۲)، شماره ۱۵۱ تا ۱۶۰، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

تاریخ (۱) (سؤالات ۱۴۱ تا ۱۵۰)

زوج درس ۱

- ۱۴۱- در ارتباط با کشاورزی به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر به کدام یک از حکومت‌های ایران باستان اشاره دارد؟
- (الف) در این دوره، کشاورزی، به خصوص در زمین‌های حاصلخیز بین‌النهرین، خوزستان و سیستان توسعه زیادی پیدا کرد.
- (ب) آن‌ها به منظور تشویق به کشاورزی، افرادی را که زمین‌های بایر را آباد می‌کردند تا پنج نسل، از پرداخت مالیات معاف می‌کردند.
- (ج) از اقدامات آن‌ها برای کشاورزی، کندن قنات، احداث بند و سد بر روی رودها و حفر نه‌های انتقال آب در سرتاسر قلمرو خود بود.
- (د) طغیان رودخانه‌های دجله و فرات و خراب شدن آب‌بندها و سدها در اواخر حکومت آن‌ها، یکی از عوامل ضعف و انحطاط آن‌ها شد و ضربه سنگینی به اقتصاد آن‌ها وارد آورد.
- (۱) ساسانیان - اشکانیان - هخامنشیان - مادها (۲) هخامنشیان - ساسانیان - ساسانیان - هخامنشیان (۳) ساسانیان - هخامنشیان - هخامنشیان - ساسانیان (۴) هخامنشیان - اشکانیان - ساسانیان - هخامنشیان
- ۱۴۲- کدام موارد در ارتباط با پول، اوزان و مقیاس‌ها در ایران باستان درست است؟
- (الف) ساتراپ‌ها با اجازه پادشاه هخامنشی می‌توانستند سکه طلا ضرب کنند.
- (ب) در دوران اشکانیان و ساسانیان، کاربرد پول به خصوص در شهرها گسترش یافت.
- (ج) هخامنشیان واحدهای وزن و اندازگیری ایلامیان را حفظ کردند و واحدهای تازه‌ای را نیز به آن افزودند.
- (د) تا زمان داریوش هخامنشی، سکه‌های طلا و نقره بیشتر در مناطقی مثل بابل، لیدی و شهرهای فنیقی‌نشین سواحل غربی دریای مدیترانه رایج بود.
- (۱) ب - د (۲) الف - د (۳) الف - ج (۴) ب - ج
- ۱۴۳- با توجه به وضعیت تجارت در ایران باستان، هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب منطبق با کدام دوره است؟
- (الف) تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی گسترش چشمگیری پیدا کرد و بازرگانان ایرانی از چین تا شرق آفریقا و مرکز اروپا، مشغول داد و ستد بودند.
- (ب) ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در قلمرو روم داشت و درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری، نصیب حکومت می‌شد.
- (۱) هخامنشیان - ساسانیان (۲) ساسانیان - اشکانیان (۳) اشکانیان - هخامنشیان (۴) ساسانیان - هخامنشیان
- ۱۴۴- محققى به پژوهش درباره زرتشت و تعلیم دین او پرداخته است. کدام مورد از نتایج پژوهش او درست است؟
- (۱) زندگی و سرنوشت زرتشت در کتاب اوستا و دیگر متون زرتشتیان اغلب جنبه تاریخی دارد.
- (۲) مطابق تعلیم زرتشتی، اهوره‌مزدا به تنهایی آفرینش و اداره امور جهان را بر عهده دارد.
- (۳) زرتشت آداب نیایش رایج در جامعه خود را که میراث دوران گذشته بود، ترویج می‌کرد.
- (۴) از آموزه‌های مهم زرتشت، اعتقاد به جهان آخرت است؛ روزی که درباره اعمال انسان در جهان، داوری می‌شود.
- (۱) ب - د (۲) الف - د (۳) الف - ج (۴) ب - ج
- ۱۴۵- با توجه به دین و عقاید ایرانیان باستان در عهد ساسانیان (۱)، اشکانیان (۲) و هخامنشیان (۳) کدام گزینه درست است؟
- (الف) نفوذ و قدرت روحانیان زرتشتی افزایش چشمگیری یافت.
- (ب) پژوهشگران درباره پیروی آن‌ها از دین زرتشتی اختلاف نظر دارند.
- (ج) ستایش ایزدمهر به قلمرو روم در آسیای صغیر راه یافت و به کیشی مستقل تبدیل شد.
- (د) مردم در ستایش خدایان و در انجام مراسم دینی خود آزاد بودند.
- (۱) «د» از وجوه مشترک (۲) و (۳) و «ج» از ویژگی‌های (۲) است. (۲) «الف» و «ب» به ترتیب از ویژگی‌های (۱) و (۳) و «د» از وجوه مشترک (۱) و (۳) است. (۳) «ب» از اشتراکات (۱) و (۳) و «ج» از ویژگی‌های (۲) است. (۴) «الف» از نقاط مشترک (۱) و (۳) و «د» از ویژگی‌های (۲) است.
- ۱۴۶- دو گزاره زیر به ترتیب مربوط به کدام زبان در دوره ایران باستان است؟
- (الف) به عنوان زبان دوم نوشتاری در دوران هخامنشی از آن استفاده می‌شد.
- (ب) نیای زبان فارسی امروزی و زبان قوم پارس بود.
- (۱) زبان بابلی - زبان اوستایی (۲) زبان ایلامی - زبان فارسی باستان (۳) زبان اوستایی - زبان فارسی باستان (۴) زبان ایلامی - زبان اوستایی

- ۱۴۷- در ارتباط با علم و فرهنگ کدام مورد درباره خسرو انوشیروان و دوره فرمانروایی او درست است؟
 (الف) گسترش مبادلات فرهنگی با یونان و روم
 (ب) پدید آمدن جنبش علمی نیرومند در ایران
 (ج) علاقه زیاد وی به مباحث فلسفی و ادبی
 (د) پناه دادن به فیلسوفان یونانی و گفت و گوی علمی با آنها
- ۱۴۸- با توجه به وضعیت هنر و معماری در ایران باستان، هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب منطبق با کدام دوره از تاریخ ایران است؟
 (الف) ساخت بناهای طاق‌دار، گنبدی و دارای ایوان، از ویژگی‌های معماری این دوران است.
 (ب) در قلعه‌سازی تبحر زیادی داشتند و برای مقابله با دشمنان خارجی، قلعه‌های مستحکمی ساختند.
 (ج) مهم‌ترین آثار معماری این دوره را کاخ‌ها، آتشکده‌ها، پل‌ها، کاروانسراها، قلعه‌ها و بندها تشکیل می‌دهند.
 (د) تجربه و سبک‌های هنری اقوام غیرایرانی با شیوه‌های بومی ترکیب شد و هنری به وجود آمد که تازگی داشت.
- ۱۴۹- کدام موارد از ویژگی‌های هنر و معماری در دوران هخامنشی است؟
 (الف) طبیعت‌گرایی و استفاده از عناصر موجود در طبیعت مانند حیوانات و گیاهان در آثار هنری
 (ب) به نمایش گذاشتن شکوه شاهانه و تشریفات و تجملات درباری
 (ج) تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های گوناگون با پیشینه‌های تمدنی مختلف از جمله یونان و روم
 (د) استفاده از نقاشی، گچ‌بری و نقش برجسته برای تزئینات داخلی کاخ‌ها و بناها.

- ۱۵۰- چه تعداد از عبارت‌های زیر درباره وضعیت هنر در عصر ساسانی درست است؟
 (الف) رونق و شکوفایی هنر فرش‌بافی
 (ب) رونق هنر سفالگری
 (ج) از دوران‌های درخشان موسیقی ایران
 (د) شهرت آثار نقره‌ای
 (ه) رونق هنر مجسمه‌سازی متأثر از هنر یونانی
- ۱۵۱- تاریخ (۲) (سؤالات ۱۵۱ تا ۱۶۰)
- ۱۵۱- با توجه به تاریخ سلسله صفویه، کدام گزینه درست است؟
 (۱) شاه تهماسب ← با از میان برداشتن حکام محلی موجبات وحدت سیاسی و جغرافیایی ایران را فراهم آورد.
 (۲) شاه اسماعیل ← با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های داخلی و خارجی، پایه‌های حکومت صفوی را تثبیت کرد.
 (۳) شاه سلطان حسین ← با اتخاذ تدابیر مناسب، تهاجمات پیاپی ارتش عثمانی به خاک ایران را دفع کرد.
 (۴) سلطان محمد خدابنده ← در دوره او حکومت دچار هرج و مرج و بی‌ثباتی شد.
- ۱۵۲- در کدام مورد تقدم و تأخر زمانی وقوع رویدادها، روی نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟
 (الف) شورش افغان‌ها و تسخیر اصفهان
 (ب) شکست ازبکان توسط شاه اسماعیل
 (ج) تأسیس حکومت گورکانیان هند
 (د) جنگ چالدران

- ۱۵۳- کدام عوامل نقش بسزایی در توسعه روابط صفویان با اروپاییان داشت؟
 (الف) توسعه طلبی سیاسی و نظامی اروپاییان
 (ب) تهاجم گسترده ارتش عثمانی به خاک اروپا
 (ج) علاقه‌مندی اروپاییان به فرهنگ و زبان فارسی
 (د) انگیزه و اهداف اقتصادی و تجاری
- ۱۵۴- دو گزاره زیر به ترتیب مربوط به کدام عالم یا دانشمند عصر صفوی است؟
 (الف) او در همه علوم دینی، عقلی و طبیعی عصر خود صاحب نظر بود.
 (ب) وی از بنیان‌گذاران مکتب فلسفی اصفهان و صاحب تألیفات ارزشمندی است.
- ۱۵۵- کدام موارد درباره هنر دوره صفوی درست است؟
 (الف) مهم‌ترین نوآوری رضا عباسی از هنرمندان مشهور دوره شاه عباس اول، در نگارگری این بود که زندگی روزمره عموم مردم و فعالیت اصناف را به تصویر می‌کشید.
 (ب) هنر نگارگری در دوره شاه تهماسب به اوج شکوفایی خود رسید.
 (ج) کمال‌الدین بهزاد و شاگردانش با خلق آثار بی‌نظیر و ترکیب مکتب هرات با عناصر جدید، مکتب جدیدی به نام مکتب تبریز را پایه‌گذاری کردند.
 (د) آقازاده عباسی با طرح‌ها و نوآوری‌های بی‌نظیرش، مکتب قزوین را پایه‌گذاری کرد.

۱۵۶- کدام موارد از آثار و پیامدهای تهاجم ژرمن‌ها در سده‌های ۵ و ۶م به امپراتوری روم غربی است؟
 الف) رکود تجارت (ب) سقوط قسطنطنیه (ج) گسترش نظام فتودالیسم (د) گسترش زندگی روستائینی

۱۵۷- در قرن ۱۱م در پی چه عاملی، انگیزه و روحیه صلیبیان برای شرکت در نبرد علیه مسلمانان که از سوی کلیسا جنگ مقدسی اعلام شده بود، دو چندان شد؟

(۱) تشکیل ارتش منظم و دائمی توسط فتودال‌ها برای مواجهه با مسلمانان
 (۲) اشغال بخش‌های وسیعی از سرزمین‌های اندلس توسط مسیحیان
 (۳) درخواست کمک امپراتوری روم شرقی از پاپ و صلیبیان برای مقابله با مسلمانان
 (۴) حمایت‌های مالی پادشاهان و فتودال‌ها از صلیبی‌ها برای راهی شدن به سرزمین‌های دور دست برای شرکت در جنگ‌های مذهبی

۱۵۸- کدام گزینه، در پاسخ به سؤالات زیر صحیح است؟
 الف) کلیسا در قرون وسطا برای مقابله با بی‌دینی و بدعت‌گذاری از چه حربه‌ای استفاده می‌کرد؟
 ب) از جمله رسوم دینی که نفوذ تأثیر گسترده کلیسا را در قرون وسطا نشان می‌دهد، کدام است؟

(۱) تفتیش عقاید - انکیزیسیون (۲) بخشش گناهان - تفتیش عقاید (۳) انکیزیسیون - بخشش گناهان (۴) بخشش گناهان - انکیزیسیون
 ۱۵۹- چه تعداد از عبارت‌های زیر در ارتباط با دانشمندان عصر رنسانس و قرون جدید درست است؟
 الف) کوپرنیک در رساله گردش اجرام سماوی، نظریه چرخش زمین به دور خورشید را مطرح کرد.
 ب) براساس نظریه زمین مرکزی کپلر، کلیسا و دانشمندان بر این باور بودند که زمین ثابت و خورشید بر گرد آن می‌چرخد.
 ج) اختراع تلسکوپ توسط گالیله، فرضیه‌های کوپرنیک را بیش از پیش تأیید کرد.
 د) با مطالعات برخی از دانشمندان از جمله بطلمیوس، نظریه کوپرنیک اثبات شد.

ه) ویلیام هاروی در زمینه کارکرد قلب و چگونگی گردش خون به موفقیت‌های مهمی دست یافت.
 و) بیکن، بنیان‌گذار سبک تحقیق در ریاضی و دکارت از طرفداران روش شناخت تجربی در مطالعات علمی بودند.
 (۱) ۵ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۱۶۰- کدام مورد درباره پرتغالی‌ها (۱) و اسپانیایی‌ها (۲) در جریان اکتشافات جغرافیایی در عصر رنسانس درست است؟
 الف) حمایت مالی از سفر دریایی کلمب

ب) گسیل ناوگان دریایی خود به فرماندهی آلبوکرک به هند
 ج) سرکوب بومیان آمریکای مرکزی و تحت سلطه گرفتن بخش اعظم آمریکای جنوبی در نیمه اول قرن ۱۶م
 د) تأسیس تعدادی پایگاه تجاری - نظامی در جزایر و سواحل خلیج فارس، هندوستان و چین در نیمه دوم سده ۱۵م
 (۱) «الف» و «ب» درباره (۲) و «ج» و «د» درباره (۱) صحیح است.
 (۲) «الف» از وجوه مشترک (۱) و (۲) و «ب»، «ج» و «د» مرتبط با (۱) است.
 (۳) «ب» و «د» مرتبط با (۱) و «الف» و «ج» مرتبط با (۲) است.
 (۴) «ب» از اشتراکات (۱) و (۲)، «د» درباره (۱) و «الف» و «ج» درباره (۲) صحیح است.

جغرافیا

۱۶۱- اگر سرانه کاربری فضای سبز در یک شهر ۴ متر مربع به ازای هر نفر باشد و جمعیت این شهر ۱۰۵,۰۰۰ نفر باشد؛ مجموع فضاهای سبز این شهر چند متر مربع است؟

(۱) ۲۴۰,۰۰۰ (۲) ۴۲۰,۰۰۰ (۳) ۱۲۰,۰۰۰ (۴) ۱۴۰,۰۰۰

۱۶۲- با توجه به موارد زیر، کدام گزینه در ارتباط با ویژگی‌های عمده آمایش سرزمین به درستی تدوین شده است؟
 الف) از تمرکز و انبوهی جمعیت در یک یا چند مادرشهر پیشگیری شود.
 ب) تأثیر هر منطقه در پیشرفت و توسعه عمومی کشور شناسایی شود.
 ج) از توسعه نامساوی و تمرکز ثروت در برخی مناطق و فقر در مناطق دیگر جلوگیری شود.
 د) بررسی شود که در کدام مناطق کشور باید بخش کشاورزی توسعه یابد و یا کدام مناطق برای گسترش بازار مناسب است.

(۱) مورد «الف» به توزیع متوازن جمعیت و مورد «ج» به توجه به حفظ محیط زیست اشاره دارد.
 (۲) مورد «ب» به توجه به همه ابعاد توسعه و مورد «د» به توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق کشور مربوط است.
 (۳) مورد «الف» برخلاف مورد «ج» به توجه به همه ابعاد توسعه مربوط است.
 (۴) مورد «ب» همانند مورد «د» به توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق کشور اشاره دارد.

۱۶۳- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟
 الف) در گذشته، کدام عامل مهم‌ترین عامل توسعه روستایی محسوب می‌شد؟

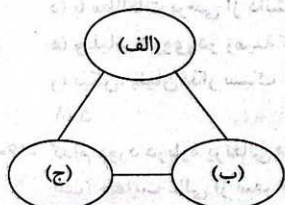
ب) کدام مورد جزء ارکان تحقق روستای پایدار است؟
 ج) کدام نوع نابرابری‌ها در روستاها وجود دارد؟
 (۱) اصلاحات ارضی - فعال کردن اقتصاد روستا - نابرابری رفاهی
 (۲) توسعه کشاورزی - حفظ محیط زیست روستا - نابرابری اقتصادی
 (۳) اصلاحات ارضی - حفظ چشم‌انداز طبیعی روستا - نابرابری رفاهی
 (۴) توسعه کشاورزی - توزیع متوازن جمعیت در روستاها - نابرابری اقتصادی

- ۱۶۴- در کشور ما «برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها» و «مدیریت روستاها» به ترتیب برعهده کدام نهادها است؟
 (۱) وزارت راه و شهرسازی - شوراهای اسلامی روستاها
 (۲) شهرداری‌ها - بخش‌های شهرداری‌ها
 (۳) شوراهای اسلامی شهرها - وزارت کشور
 (۴) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - دهیاری‌ها
- ۱۶۵- با توجه به نهادهای مرتبط با موضوع توسعه روستایی در ایران و اهداف و وظایف آن‌ها، کدام گزینه درباره عبارت‌های زیر صحیح است؟
 (الف) خودبستگی کشاورزی
 (ب) تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی
 (ج) رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور
 (د) تأمین مسکن محرومان

- (۱) «الف» و «ب» از اهداف جهاد سازندگی و «ج» و «د» از اهداف بنیاد مسکن است.
 (۲) «الف» همانند «د» و مغایر با «ب» از اهداف جهاد سازندگی است.
 (۳) «ج» همانند «ب» و مغایر با «د» از اهداف بنیاد مسکن است.
 (۴) «ج» و «الف» از اهداف جهاد سازندگی و «ب» و «د» از اهداف بنیاد مسکن است.
- ۱۶۶- کدام گزینه در ارتباط با سامانه اطلاعات جغرافیایی نادرست است؟
 (۱) سامانه‌ای رایانه‌ای برای مدیریت و تجزیه و تحلیل اطلاعات مکانی و جغرافیایی است.
 (۲) می‌تواند با سرعت و دقت زیاد، حجم زیادی از اطلاعات را پردازش کند.
 (۳) سامانه اطلاعات جغرافیایی شامل سه بخش کلی ورودی، پردازش و کدبندی است.
 (۴) پردازش و تحلیل اطلاعات با GIS به تصمیم‌گیری می‌انجامد و به روند آن کمک می‌کند.

- ۱۶۷- کدام گزینه به ترتیب جاهای خالی نمودار آمایش سرزمین را به درستی کامل می‌کند؟
 (۱) فضای جغرافیایی - توسعه - جمعیت
 (۲) فضای جغرافیایی - فعالیت - توسعه
 (۳) انسان - فضای جغرافیایی - فعالیت
 (۴) انسان - محیط‌زیست - توسعه

- ۱۶۸- مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) در کدام گزینه به درستی ذکر نشده است؟
 (۱) ورود اطلاعات به صورت رقمی به محیط نرم افزار - تجزیه و تحلیل - جدول
 (۲) جمع‌آوری داده‌ها از محیط - تحلیل فضایی - نمایش نمودار
 (۳) تنظیم متن و گزارش - مدل‌سازی - کدبندی و ذخیره
 (۴) جمع‌آوری گزارش‌های میدانی و آمار - پردازش - ارائه نتایج
- ۱۶۹- چه تعداد از عبارت‌های زیر به قابلیت‌های سامانه اطلاعات جغرافیایی به درستی اشاره دارد؟
 (الف) دسته‌بندی و برقراری ارتباط ظاهری و فیزیکی بین انواع اطلاعات
 (ب) توانایی محاسبات آماری و ریاضی
 (ج) امکان به روز کردن اطلاعات در بعضی از بخش‌ها
 (د) امکان مکان‌یابی

- ۱۷۰- کدام یک از گزینه‌های زیر به کاربردهای GIS اشاره ندارد؟
 (۱) برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها و روستاها
 (۲) مکان‌یابی شهرک‌ها و صنایع و نقشه‌برداری
 (۳) حفظ منابع طبیعی و تجهیز شبکه‌های حمل و نقل
 (۴) کاربری زمین، آمایش سرزمین و مدیریت منابع طبیعی

توجه: داوطلب گرامی، لطفاً از بین سؤالات زوج درس ۱ (جغرافیای ایران، شماره ۱۷۱ تا ۱۸۰) و زوج درس ۲ (جغرافیا ۲)، شماره ۱۸۱ تا ۱۹۰، فقط یک سری را به انتخاب خود پاسخ دهید.

جغرافیای ایران (سؤالات ۱۷۱ تا ۱۸۰)

- ۱۷۱- کدام گزینه جای خالی عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟
 «از دیدگاه دانش جغرافیا، سکونتگاه»
 (۱) محل آسایش و مکانی برای رفع نیازهای زیستی و حیاتی انسان تلقی می‌شود.
 (۲) مکانی است که انسان بخشی از هویت خود را از آن اخذ می‌کند و نسبت به آن تعلق خاطر دارد.
 (۳) مکانی است که ابتدا در کنار رودهای پرآب شکل گرفته و به تدریج جمعیت آن افزایش یافته است.
 (۴) محلی است از مجموعه مساکن که عوامل طبیعی و انسانی در شکل‌گیری آن نقش دارند.

۱۷۲- در بین عوامل مؤثر در شکل‌گیری سکونتگاه‌های ایران، کدام عامل بیشترین اهمیت را داشت و کدام مورد ویژگی «شهر باستانی بیشاپور» را بیان می‌کند؟

- (۱) قرار گرفتن در مسیر راه‌های کاروان‌رو - تا قرن هفتم هجری آباد و مسکونی بود.
- (۲) افزایش جمعیت - در شمال شرقی کازرون قرار دارد.
- (۳) قرار گرفتن در مسیر راه‌های بازرگانی - جنگ و بیماری باعث از بین رفتن این شهر شد.
- (۴) آب - در زمان ساسانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود.

۱۷۳- با توجه به انواع سکونتگاه‌ها از نظر شیوه زندگی در ایران، کدام گزینه درباره عبارت‌های زیر به درستی تدوین شده است؟

- (الف) قدیمی‌ترین نوع سکونتگاه در ایران
- (ب) فعالیت اغلب افراد آن وابسته به زمین
- (ج) نظام اجتماعی مبتنی بر پیوندهای خویشاوندی
- (د) اشتغال بیشتر افراد آن به کار کشاورزی

- (۱) «الف» و «ب» برخلاف «د» مربوط به سکونتگاه‌های عشایری است.
- (۲) «ب» و «ج» برخلاف «الف» مربوط به سکونتگاه‌های روستایی است.
- (۳) «الف» و «ج» برخلاف «ب» مربوط به سکونتگاه‌های عشایری است.
- (۴) «ب» و «ج» برخلاف «د» مربوط به سکونتگاه‌های روستایی است.

۱۷۴- با توجه به نقش سکونتگاه‌ها کدام گزینه درباره شهرهای زیر صحیح است؟

- (الف) بوشهر
- (ب) اصفهان
- (ج) تهران
- (د) انزلی

- (۱) «الف» و «ج» مغایر با «ب» و «ه» دارای نقش سیاسی - اداری هستند.
- (۲) «الف» و «د» همانند «ه» دارای نقش بندری هستند.
- (۳) «الف» و «ب» مغایر با «د» و «ه» دارای نقش صنعتی هستند.
- (۴) «الف» و «د» مغایر با «ب» و «ه» دارای نقش بندری هستند.

۱۷۵- در ایران، کدام عامل موقعیت مساعدی را برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم آورده است و کدام مورد از جمله مشکلات تولیدات زراعی در کشورمان است؟

- (۱) تنوع آب و هوایی - برداشت بی‌رویه محصول
- (۲) نزدیکی به دریا - محدودیت منابع آب و خاک
- (۳) تنوع آب و هوایی - نوسانات آب و هوایی
- (۴) نزدیکی به دریا - وجود آفات و خسارات طبیعی

۱۷۶- به ترتیب عبارت‌های «حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر»، «عامل مؤثر در تغییر شکل تدریجی سکونتگاه‌ها» و «تقسیم زمین‌های شهر به شکل بلوک‌ها و قطعات همسان» با مفاهیم مطرح‌شده در کدام گزینه مرتبط است؟

- (۱) مهاجرت معکوس - افزایش جمعیت - شهر شعاعی
- (۲) شهرگرایی - افزایش جمعیت - شهر شطرنجی
- (۳) مهاجرت منفی - تغییر کاربری سکونتگاه - شهر ستاره‌ای
- (۴) شهرگرایی - تغییر کاربری سکونتگاه - شهر خطی

۱۷۷- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- شناخت توان‌های محیطی چه کمکی به انسان می‌کند؟
- چه عاملی سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی در کشور ما شده است؟
- چه عاملی وضعیت مناسبی را برای پرورش انواع دام در ایران فراهم کرده است؟
- (۱) از مکان‌ها به طور صحیح و بهینه استفاده کند - تنوع اقلیمی و آب و هوایی در کشور - روند رو به رشد صنایع تبدیلی
- (۲) در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید - تنوع اقلیمی و آب و هوایی در کشور - استفاده از روش‌های علمی
- (۳) از مکان‌ها به طور صحیح و بهینه استفاده کند - اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران - تنوع اقلیمی و گونه‌های گیاهی
- (۴) در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید - اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران - گستردگی کشور در طول جغرافیایی

۱۷۸- کدام گزینه به ترتیب درست (ص) یا نادرست (غ) بودن عبارت‌های زیر را به درستی نشان می‌دهد؟

- (الف) بخش خدمات، محرک اصلی رشد، موفقیت و نوآوری کشورها به شمار می‌رود.
 - (ب) امروزه ایران با وجود بیش از ۷۰ نوع ماده معدنی، یکی از قدرت‌های برتر معدنی جهان است.
 - (ج) عدم تعادل در پراکندگی قطب‌های صنعتی در کشور ما نشان می‌دهد که به توان و ظرفیت‌های محیطی ایران به طور کامل توجه نشده است.
 - (د) امروزه زیربنای توسعه سیاسی براساس سیستم حمل و نقل و ارتباطات مناسب آن شکل می‌گیرد.
- (۱) غ - ص - ص - غ (۲) غ - غ - غ - ص (۳) ص - ص - غ - غ (۴) ص - غ - ص - غ

- ۱۷۹- در ارتباط با جاذبه‌های گردشگری ایران، کدام عبارت درست است؟
- (۱) وجود مراکز گوناگون فرهنگی مانند موزه‌ها و مراکز علمی و تفریحی، گردشگری ژئوتوریسم را در کشورمان ایجاد کرده است.
 - (۲) موقعیت ریاضی کشورمان و گستردگی آن در طول جغرافیایی، باعث تنوع اقلیمی و چشم‌اندازهای طبیعی شده است.
 - (۳) در کشور ما بیش از ۱۰۰۰ نوع صنایع دستی وجود دارد که این توانمندی، گردشگران علاقمند خاص خود را دارد.
 - (۴) وجود تمدنی با ریشه‌هایی در اعماق تاریخ، از هزاره‌های قبل از میلاد تاکنون، کشور ما را به یکی از خاستگاه‌های تمدن بشری تبدیل نموده است و این توانمندی جاذب میلیون‌ها گردشگر از داخل و خارج کشور است.

۱۸۰- هر یک از ویژگی‌های زیر مرتبط با کدام بخش از صنایع کشورمان است؟

- ضامن استقلال، خودکفایی و امنیت کشور است.
- در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.
- بعداز نفت و گاز بزرگ‌ترین بخش صنعتی کشور به شمار می‌رود.

- (۱) صنایع خودروسازی - صنایع دفاعی - صنایع پتروشیمی
- (۲) صنایع دفاعی - صنایع خودروسازی - صنایع پتروشیمی
- (۳) صنایع خودروسازی - صنایع پتروشیمی - صنایع دفاعی
- (۴) صنایع دفاعی - صنایع پتروشیمی - صنایع خودروسازی

جغرافیا (۲) (سؤالات ۱۸۱ تا ۱۹۰)

زوج درس ۲

۱۸۱- اگر یک رود مرز بین دو کشور باشد، برای تعیین مرز از خط منصف یا تالوگ استفاده می‌کنند. با توجه به موارد زیر، کدام گزینه مقایسه‌درستی از این دو خط را نشان می‌دهد؟

- (الف) عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم متصل می‌کند.
 - (ب) فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است.
 - (ج) از وسط رودخانه می‌گذرد.
 - (د) در رودهای قابل کشتیرانی، بهترین خط مرزی است.
- (۱) «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» مربوط به خط تالوگ است.
 - (۲) «الف» و «ج» برخلاف «ب» و «د» مربوط به خط تالوگ است.
 - (۳) «ب» و «د» برخلاف «الف» و «ج» مربوط به خط منصف است.
 - (۴) «ب» و «ج» برخلاف «الف» و «د» مربوط به خط منصف است.

۱۸۲- کدام گزینه، جاهای خالی عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«از مهم‌ترین عوامل پیدایش و بقای یک کشور، و است که در صورتی که این عوامل تضعیف شوند، آن کشور در معرض خطر نابودی و فروپاشی قرار می‌گیرد.»

- (۱) سرزمین - جمعیت - نظام سیاسی
- (۲) هویت ملی - همبستگی ملی - پیوستگی سرزمینی
- (۳) حاکمیت - ملت - سرزمین
- (۴) هویت ملی - همبستگی ملی - حکومت

۱۸۳- با توجه به انواع حکومت‌ها از نظر مدیریت فضای سیاسی، کدام گزینه درباره کشورهای زیر صحیح است؟

- (الف) استرالیا
- (ب) عراق
- (ج) فرانسه
- (د) انگلستان

- (۱) در «ب» برخلاف «د» حکومت مرکزی نقش هماهنگ‌کننده و ارتباط‌دهنده ایالت‌ها را برعهده دارد.
- (۲) در «الف» همانند «ج» قوانین آموزش و پرورش، نوع برنامه‌های درسی و دوره‌های تحصیلی در ایالت‌های مختلف، متفاوت است.
- (۳) در «د» برخلاف «ج»، فقط یک سطح قانون‌گذاری، در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.
- (۴) در «ب» همانند «د» بخش اعظم کشور به صورت تک‌ساخت است و فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند.

۱۸۴- با توجه به موارد زیر، کدام گزینه درباره انواع مرزها درست است؟

- (الف) مرز کره شمالی و جنوبی
- (ب) مرز کانادا و آلاسکا
- (ج) مرز هند و پاکستان
- (د) مرز کانادا و آمریکا

- (۱) در «الف» مرز به صورت طبیعی تعیین شده است و در «د» مرز به صورت تطبیقی و از زمان‌های قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده است.
- (۲) در «ب» مرز به صورت پیش‌تاز و در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده است و در «ج» مرز به صورت تحمیلی بدون در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین شده است.
- (۳) در «ج» مرز به صورت تطبیقی و با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین شده و در «د» مرز به صورت غیرطبیعی و روی مدار ۴۹ درجه شمالی تعیین شده است.
- (۴) در «الف» مرز به صورت غیرطبیعی ترسیم شده است و در «ب» مرز به صورت طبیعی روی مدار ۳۸ درجه شمالی تعیین شده است.

۱۸۵- در ارتباط با مرزها و اهمیت آن‌ها، چه تعداد از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) مرزهای سیاسی مهم‌ترین عامل تشخیص و جدایی کشورها از یکدیگرند.
- (ب) مرز، اولین حد قلمرو زمینی، دریایی و هوایی هر کشور است.
- (ج) کشور با حدود ۷۸۵۵ کیلومتر مرز مشترک با همسایگان دارد.
- (د) از زمان جنگ جهانی اول تاکنون، تقریباً همه کشورهای دنیا درگیر اختلافات مرزی با کشورهای همسایه خود بوده‌اند.
- (ه) مرزها حد حاکمیت ملی یک کشور محسوب می‌شود و امنیت و استقلال هر کشور به مرزهای آن وابسته است.

۳ (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۴ (۴)

۱۸۶- کدام گزینه بیان درستی از مثال‌های زیر، با نظریه‌های ژئوپلیتیکی متناظر با آن ارائه می‌دهد؟

- (الف) حمله عربستان به یمن
(ب) هجوم آلمان به کشورهای مجاور در جنگ جهانی اول و دوم
(ج) حمله آمریکا به کویت
(د) پیروزی انگلستان در جنگ با رقبایش
- (۱) «الف» و «ب» برخلاف «ج» و «د» مربوط به نظریه مکیندر است.
(۲) «ب» برخلاف «د» و همانند «ج» مربوط به نظریه آلفرد ماهان است.
(۳) «ب» و «د» برخلاف «الف» و «ج» مربوط به نظریه مکیندر است.
(۴) «الف» همانند «ج» و برخلاف «د» مربوط به نظریه راتزل است.

۱۸۷- در ارتباط با نظریه مکیندر، کدام موارد درست هستند؟

- (الف) مکیندر در جزیره جهانی خود، منطقه خشکی اوراسیا (از رود ولگا در شرق تا سیبری در غرب) را قلعه جهان می‌دانست.
(ب) وی معتقد بود که قلب خشکی جهان یعنی غرب اروپا، منبع بزرگ قدرت جهان است.
(ج) براساس نظریه او هر کس بر منابع هارتلند مسلط شود، می‌تواند بر کل جزیره جهانی و جهان فرمان براند.
(د) برخی معتقدند نظریه هارتلند در بروز جنگ‌های جهانی اول و دوم بی‌تأثیر نبوده است.
- (۱) الف - ب (۲) ج - د (۳) ب - ج (۴) الف - د

۱۸۸- هر یک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام شکل برای کشورها است؟
(الف) نظارت حکومت بر همه قسمت‌های کشور و ایجاد خطوط ارتباطی مشکل است.

- (ب) کشورهای جزیره‌ای هستند.
(ج) بهترین شکل برای یک کشور است.
(د) طول آن‌ها حداقل شش برابر عرضشان است.
- (۱) طویل - دنباله‌دار - محاطی - دنباله‌دار
(۲) چندتکه - چندپاره - محاطی - دنباله‌دار
(۳) طویل - چندپاره - جمع و جور - طویل
(۴) چندتکه - دنباله‌دار - فشرده - طویل

۱۸۹- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- (الف) جوهره ژئوپلیتیک را چه عاملی تشکیل می‌دهد؟
(ب) پدر علم جغرافیای سیاسی کیست؟
(ج) کدام بخش از سواحل جنوبی ایران را خلیج فارس می‌نامند؟
(د) کشورهایی که بین دو یا چند قدرت بزرگ قرار دارند را چه می‌گویند؟
- (۱) سیاست - مکیندر - از مصب اروندرود در غرب تا تنگه هرمز - محاطی
(۲) قدرت - راتزل - از مصب اروندرود در غرب تا تنگه هرمز - حائل
(۳) قدرت - راتزل - از تنگه هرمز به شرق تا دهانه خلیج گواتر - حائل
(۴) سیاست - مکیندر - از تنگه هرمز به شرق تا دهانه خلیج گواتر - محاطی
- ۱۹۰- به ترتیب عبارت‌های «پیش‌شرط قدرت»، «چگونگی قرار گرفتن یک مکان در سطح کره زمین»، «بندر اقیانوسی ایران» و «از جمله بازیگران سیاسی اصلی و عمده جهان» با موارد ذکرشده در کدام گزینه مرتبط است؟
- (۱) جمعیت زیاد - موقعیت جغرافیایی - بندر چابهار - گروه‌ها و احزاب سیاسی
(۲) جمعیت زیاد - مختصات جغرافیایی - بندر جاسک - حکومت‌های مستقل
(۳) وسعت سرزمین - موقعیت جغرافیایی - بندر جاسک - سازمان‌های بین‌المللی
(۴) وسعت سرزمین - مختصات جغرافیایی - بندر چابهار - سازمان‌های مردم‌نهاد و غیرحکومتی

فلسفه و منطق

فلسفه (۲)

۱۹۱- کدام گزینه، کامل‌ترین توصیف از جایگاه علت در تحقق و بقای معلول است؟

- (۱) وجود معلول به وجود آن وابسته است و از ناحیه ذات خود، از دیگری بی‌نیاز است.
(۲) در تداوم بقای معلول نقش ایفا می‌کند و وجودش متوقف بر وجود معلول است.
(۳) وجود معلول، هم در مقام امکان و هم در مقام ضرورت، کاملاً متوقف بر آن است.
(۴) تمام هستی معلول بر وجود آن وابسته است و معلول، ضرورتش را از ذات خود دریافت می‌کند.

۱۹۲- کدام عبارت، به بهترین شکل، تمایز بنیادین رابطه علیت را با روابطی نظیر دوستی یا همجواری، بیان می‌کند؟

- (۱) در رابطه علیت، وابستگی وجودی معلول به علت، از طریق عقل کشف می‌گردد، در حالی‌که سایر روابط مستقیماً با حس درک می‌شوند.
(۲) برخلاف سایر روابط که پس از فرض استقلال وجودی طرفین شکل می‌گیرند، وجود معلول ضرورتاً از نقش وجودبخش علت ناشی می‌شود.
(۳) سایر روابط میان موجودات، به دلیل ماهیت عرضی خود، فاقد ضرورت عقلانی هستند، در حالی‌که رابطه علیت، یک اصل فطری است.
(۴) در علت، ابتدا وجود معلول مفروض می‌شود و سپس وابستگی آن به علت استنتاج می‌گردد، برخلاف دیگر روابط اعتباری میان دو پدیده.

۱۹۳- کدام عبارت منشأ و اعتبار معرفتی اصل علیت را براساس دیدگاه دکارت تبیین می‌کند؟

- (۱) ضرورت اصل علیت، به عنوان یک یقین اولیه، کاملاً مستقل از توالی و تکرار حوادث در ذهن انسان پدید آمده است.
- (۲) تحقق یقینی اصل علیت، اگرچه مادرزادی است، منوط به تأیید همه‌جانبه مصادیق آن در مشاهدات عالم خارج می‌باشد.
- (۳) منشأ اصلی علیت، اگرچه فطری است، اما کارایی و اعتبار آن وابسته به حصول قطعی شیء خارجی در تجربه حسی است.
- (۴) این اصل یک حکم تجریدی و شهودی است که در ابتدا به صورت بالقوه در ذهن وجود دارد و از طریق مقایسه اشیا کسب می‌گردد.

۱۹۴- کدام عبارت درست است؟

- (۱) از نظر دیوید هیوم، حتمیت رابطه علیت، یک توالی حسی است که به دلیل تکرار در ذهن، به عادت روانی تبدیل شده و فاقد اعتبار معرفتی عینی است.
- (۲) از نظر عموم تجربه‌گرایان، اصل علیت برآمده از بیشترین میزان انطباق حسی و مشاهده‌ای است که قدرت پیش‌بینی دارد، اما ضرورت تجربی تخلف‌ناپذیری را اثبات نمی‌کند.
- (۳) از نظر فلاسفه مسلمان، تخلف‌ناپذیری رابطه علیت، ناشی از پیوند وجودی و ذاتاً ضروری میان علت و معلول است که ریشه در قانونمندی عینی عالم هستی دارد.
- (۴) براساس نظر هیوم، منشأ حتمیت علیت، اگرچه از تجربه و مشاهده مکرر حاصل می‌شود، اما این ضرورت، در نهایت به حکم عقل تأیید و تثبیت می‌گردد.

۱۹۵- کدام عبارت، پیامد فلسفی پذیرش «اتفاق» به معنای اول را به درستی تبیین می‌کند؟

- (۱) مستلزم آن است که وجوب علی و معلولی صرفاً در حوزه فعالیت علل مادی نقض شود و در مورد علل غیرمادی هم چنان برقرار باشد.
- (۲) نتیجه منطقی آن، سلب وجوب علی و معلولی از هستی و جواز پیدایش معلول بدون علت است که با ضرورت جهان در تعارض است.
- (۳) این مفهوم، ناتوانی ما در اثبات وجوب علی و معلولی را از طریق ابزارهای شناخت نشان می‌دهد که هیچ‌کس با آن موافق نیست.
- (۴) مستلزم نفی وجوب علی و معلولی است که با بدیهی‌ترین اصل فلسفی، یعنی نیازمندی معلول به علت در تعارض مستقیم است.

۱۹۶- کدام عبارت، به بهترین شکل، تمایز میان «علت تامه» و «علت ناقصه» را براساس لوازم وجوبی هر یک تبیین می‌کند؟

- (۱) «علت ناقصه» صرفاً مستلزم آن است که معلول قابلیت پیدایش داشته باشد، اما «علت تامه» ضمانت‌کننده فعلیت آن در زمان آینده است.
- (۲) «علت تامه» مجموعه‌ای است که عدم ترتب معلول بر وجود آن، مستلزم محال است، در حالی که در «علت ناقصه» چنین ضرورتی نیست.
- (۳) «علت ناقصه» برخلاف «علت تامه» به دلیل آن که شامل شرایط کافی نیست، می‌تواند با وجود تمام اجزای علت، عدم معلول را نتیجه دهد.
- (۴) «علت تامه» برخلاف «علت ناقصه» تنها عاملی است که می‌تواند با علت واجب‌الوجود بالذات پیوند بخورد و از آن وجودبخشی دریافت کند.

۱۹۷- پذیرش این که «یک عامل واحد می‌تواند آثار متعدد و نامتناسبی را در پی داشته باشد»، چه پیامد فلسفی‌ای را در پی دارد؟

- (۱) به معنای نفی کامل ضرورت وجوبی است و امکان پیدایش معلول بدون علت تامه را تجویز می‌کند.
- (۲) مستلزم انکار پیوند تخصیصی و تناسب ذاتی میان هر پدیده با منشأ خود بوده و نظم را صرفاً تصادفی می‌داند.
- (۳) نتیجه می‌دهد که غایت و هدف در نظام هستی، امری اعتباری و خارج از ذات موجودات است که قابل انکار می‌باشد.
- (۴) این تنها نشان‌دهنده محدودیت و ضعف عقل در درک چگونگی علل جهان است و به ذات علیت خدشه‌ای وارد نمی‌کند.

۱۹۸- در ارتباط با معنای سوم اتفاق، کدام گزینه درست نیست؟

- (۱) همه معتقدین به معنای سوم اتفاق، منکر وجود خداوند هستند.
- (۲) برخی منکرین این معنا از اتفاق، هرگز به خداوند اعتقادی ندارند.
- (۳) نفی حکمت و هدفداری از مبدأ و علل‌العلل، پیامد اعتقاد به آن است.
- (۴) انکار این معنا از اتفاق، غایتمندی جهان هستی را با تردید روبه‌رو می‌کند.

۱۹۹- بنیادی‌ترین پیامد فلسفی سوءتعبیر از پیدایش جهان براساس نظریه مه‌بانگ که جهان را امری «بدون منشأ» معرفی می‌کند، کدام است؟

- (۱) نقض اصل سنخیت ذاتی، زیرا وجود عالم به خودی خود اثبات نمی‌کند که خالق آن نیز باید دارای کمالات متناسب با مخلوق باشد.
- (۲) انکار غایتمندی و حکمت الهی، زیرا اگر مبدأ نخستین بدون اراده و ضرورت پدید آمده باشد، هدف و حکمت از آن سلب می‌گردد.
- (۳) نفی قاعده وجوب علی و معلولی، زیرا جواز پیدایش معلول بدون علت را نتیجه می‌دهد که این، سلب ضرورت از نظام هستی است.
- (۴) سلب اطمینان معرفتی به جهان، زیرا حادثه بودن مبدأ هستی، امکان تعمیم قوانین علمی به گذشته و آینده را منتفی می‌سازد.

۲۰۰- کدام بیت حاکی از اعتقاد به معنای سوم اتفاق است؟

- (۱) کوکب بخت مرا هیچ مُتَجَمِّعِ نَشِناخت / یا رب از مادر گیتی به چه طالع زادم؟
- (۲) از مکافات عمل غافل شو / گندم از گندم بروید جو ز جو
- (۳) ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده
- (۴) ذره‌ذره کاندترین ارض و سماست / جنس خود را هر یکی کهریاست

منطق

۲۰۱- کدام گزینه درباره استدلال، مطلب درستی را بیان می‌کند؟

- (۱) پاسخ به پرسش‌های چیستی و چرایی است و نتایج آن در اغلب موارد قطعی است.
- (۲) نتیجه و قضایای مقدمات آن در برخی موارد در خود استدلال اثبات می‌شوند.
- (۳) بدون نیاز به استدلال، نسبت به برخی از قضایای مورد استفاده بشر، علم داریم.
- (۴) قسمی از تفکر است که از طریق آن می‌توان اغلب مفاهیم مجهول را به دست آورد.

۲۰۲- استقرای تعمیمی اگرچه یقین آور نیست اما

- (۱) مبنایی احتمالی برای علوم تجربی فراهم می‌کند.
- (۲) اصل و اساس همه استدلال‌ها را تشکیل می‌دهد.
- (۳) مبنای قطعی کلیه علوم از جمله علوم تجربی است.
- (۴) مهم‌ترین و اساسی‌ترین اصل علوم تجربی است.

۲۰۳- چرا استدلال تمثیلی را نوعی استقرا می‌دانیم؟

- (۱) زیرا اغلب از مقدمات درست، نتیجه نادرست می‌گیرند.
- (۲) زیرا نتیجه‌اش، یک امر غیرقطعی است.
- (۳) چون مبتنی بر مشابهت میان دو یا چند امر است.
- (۴) چون نتیجه‌اش همیشه نادرست است.

۲۰۴- کدام گزینه درباره استدلال استقرای تمثیلی و تمثیل مطلب درستی را بیان نمی‌کند؟

- (۱) در استدلال تمثیلی، گاهی ویژگی‌های یک مجموعه را به مجموعه‌ای دیگر نسبت می‌دهیم.
- (۲) آن‌چه در منطق، ضعیف معرفی می‌شود، تمثیل نیست بلکه دلیل آوری مبتنی بر تمثیل است.
- (۳) تمثیل برای روشنگری و آماده‌سازی ذهن مخاطب برای درک بهتر مطلب گوینده است.
- (۴) استدلال تمثیلی با توجه به موضوع، ممکن است در بیشتر موارد غیر یقینی و غیرقطعی باشد.

۲۰۵- با توجه به استدلال زیر، کدام گزینه عبارت «استدلال است» را به نحو بهتری تکمیل می‌کند؟

«دانشجویان کلاس «الف» موفق‌اند هستند. چون با کلاس «ب» که موفق‌اند، ورودی یک سال و هم‌ترمی هستند.»

- (۱) استقرای تمثیلی
- (۲) استقرای تعمیمی
- (۳) استنتاج بهترین تبیین
- (۴) استقرای تمثیلی ضعیفی

۲۰۶- با توجه به نوع استدلال، به ترتیب قطعی و یا احتمالی بودن موارد زیر در کدام گزینه به درستی مشخص شده است؟

الف) با مراجعه به اغلب فروشگاه‌های بزرگ سطح شهر متوجه شدم که روغن خوراکی در بازار کمیاب شده است.

ب) پزشک متخصص گوارش گفت: با برداشتن و نمونه‌گیری از معده بیمار، می‌توانیم نوع بیماری او را تشخیص دهیم.

- (۱) قطعی - احتمالی
- (۲) قطعی - قطعی
- (۳) احتمالی - احتمالی
- (۴) احتمالی - قطعی

۲۰۷- کدام گزینه درباره نتایج استدلال قیاسی، مطلب درستی را بیان می‌کند؟

(۱) یک قضیه جزئی است.

(۲) ممکن است یک قضیه شخصی باشد.

(۳) همیشه کلی است.

۲۰۸- اگر نتیجه بررسی علمی تعمیم داده شود، ممکن است دچار مغالطه «تعمیم شتابزده» نشویم.

(۱) نود درصد دانشجویان یک دانشگاه به همه دانشجویان کل کشور

(۲) همه دانشجویان پسر یک شهر به کل دانشجویان دختر و پسر همان شهر

(۳) چهل درصد دانشجویان یک کلاس ۳۰ نفره به همه دانشجویان آن کلاس

(۴) چهل کلاس پایه دهم در یک استان به تمام کلاس‌های پایه دهم استان‌های شمالی و مرکزی کشور

۲۰۹- به ترتیب در چند مورد از استدلال‌های زیر، نتیجه قطعی و در چند مورد، نتیجه احتمالی است؟

الف) این گوشی مکان‌مند است، زیرا همه اجسام دارای مکان هستند.

ب) گوشی تلفن همراه امروز روشن نمی‌شد. اما با مطالعه چند مقاله علت خاموشی را پیدا کردم.

ج) من هم مانند سایر انسان‌ها باید قواعد اخلاقی را رعایت کنم، چون هر انسانی ملزم به رعایت قوانین اخلاقی است.

د) سوالات زیست‌شناسی کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ دشوار بود. احتمال تکرار این مسئله در کنکورهای آینده هم وجود دارد.

ه) با توجه به بررسی‌ای که بر روی اغلب بیماران این شهر انجام شده است، متأسفانه بیماری سرطان رو به افزایش است.

- (۱) ۳ - ۲
- (۲) ۲ - ۳
- (۳) ۴ - ۱
- (۴) ۱ - ۴

۲۱۰- در کدام گزینه نمی‌توان از استنتاج بهترین تبیین استفاده کرد؟

(۱) قبول این‌که مجموع زوایای داخلی مثلث مساوی دو قائمه است.

(۲) مطالعه دانشجویان رشته پزشکی در تمام طول سال تحصیلی.

(۳) مبتلا شدن تعداد زیادی از افراد یک شهر به یک بیماری خاص.

(۴) مشخص کردن استرس به عنوان علت افت تحصیلی دانش‌آموزان در جلسه امتحان.

فلسفه (۱)

۲۱۱- کدام گزینه، بهترین توصیف از وضعیت فکری و اخلاقی جامعه آتن در دوران سقراط ارائه می‌دهد؟

(۱) سوفسطائیان با استفاده از فن خطابه، بر بخشی از جوانان جامعه تأثیر می‌گذاشتند و آنان را نسبت به اندیشه‌های فلسفی بدبین می‌کردند.

(۲) تأثیرپذیری از آموزه‌های سوفیستی موجب شده بود که ظاهر حقیقت بر ماهیت آن غلبه کند و اخلاق و فضیلت میان مردم کمرنگ شود.

(۳) سوفسطائیان از جدل و فن سخنوری به خوبی استفاده می‌کردند تا به هدف اصلی خودشان که کمرنگ شدن اخلاق در جامعه بود، برسند.

(۴) فیلسوفی مانند سقراط، از حمایت عامه مردم آتن برخوردار بود و مردم جامعه آتن، آرای سوفسطائیان درباره مسائل اساسی را رد می‌کردند.

۲۱۲- کدام گزینه، روش سقراط را به درستی بیان نمی‌کند؟

(۱) سقراط با طرح پرسش‌های پی در پی، آن‌چه را که حق بود، از زبان پاسخ‌دهنده به دست می‌آورد.

(۲) سقراط روش پرسش و پاسخ را به عنوان ابزاری برای دستیابی به معرفت و کشف حقیقت بنیان نهاد.

(۳) سقراط بارها برای مقابله با اندیشه‌های سوفسطائیان، مجبور شد دقیقاً از روش‌های آنان استفاده نماید.

(۴) سقراط با انتخاب مفهومی حیاتی و پرسش درباره آن، از طریق گفت‌وگو، پاسخ‌دهنده را به حقیقت می‌رساند.

۲۱۳- با توجه به آرای سقراط، رابطه بین «فضیلت» و «ثروت» چگونه رابطه‌ای است؟

- (۱) رابطه‌ای یک‌طرفه؛ به طوری که فضیلت، منشأ هر سود دیگری برای فرد و جامعه محسوب می‌شود.
- (۲) رابطه‌ای تعاملی؛ به این معنا که هر دو به یک اندازه در ایجاد سود برای فرد و جامعه نقش دارند.
- (۳) رابطه‌ای متضاد و ناسازگار؛ به طوری که داشتن یکی، فقدان دیگری را به همراه خواهد داشت.
- (۴) رابطه برابری؛ به این معنا که فضیلت و ثروت به یک اندازه برای سعادت فرد و جامعه ضروری‌اند.

۲۱۴- کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) مقامات حکومتی که عقاید سقراط را بر نمی‌تافتند، او را با دلایلی واهی مانند «تخریب افکار جوانان» و «بی‌ایمانی به خدایان» بازداشت و محاکمه کردند.
- (۲) فداکاری در راه حقیقت و تحمل رنج برای آگاهی مردم، از جمله مهم‌ترین اصول اخلاقی‌ای است که سقراط همواره در زندگی خود بدان‌ها پایبند بود.
- (۳) سقراط معتقد بود که رسالتی الهی دارد و بدون درخواست مردم، وظیفه خود می‌دید که آن‌ها را به اندیشیدن درباره مسائل بنیادین زندگی فرا خواند.
- (۴) میلتوس، سقراط را به این دلیل به دادگاه کشاند و برای وی تقاضای مجازات مرگ کرد که در چهره سقراط، نشانه‌هایی از رسالت خداوندی یافت.

۲۱۵- سقراط قبل از پاسخگویی به اتهامات میلتوس، ابتدا به کدام موضوع تاریخی اشاره می‌کند و هدف وی از بیان این موضوع چیست؟

- (۱) الهام دریافتی کرفون از سروش معبد دلفی - جدا کردن اتهامات جدید میلتوس از پیشینه آن و نشان دادن حقانیت و رسالت الهی خود
- (۲) تکرار اقترها و شایعات کهن و عمومی - از بین بردن پیش‌داوری حاکم بر فضای دادگاه قبل از پرداختن به جزئیات اتهامات میلتوس
- (۳) الهام دریافتی کرفون از سروش معبد دلفی - منحصر کردن منشأ اتهامات به دشمنی شخصی میلتوس و ساختگی بودن آن اتهامات
- (۴) تکرار اقترها و شایعات کهن و عمومی - تبرئه کردن خود از اتهامات جدید میلتوس و نشان دادن وفاداری وی به تمام خدایان آتن

۲۱۶- کدام یک از اقترهایی که از دیرباز به سقراط نسبت داده شده است، بیشتر در مورد سوفیست‌ها، صادق است؟

- (۱) آموزش شیوه دستیابی دیگران به حقیقت
- (۲) به دنبال دست یافتن به اسرار آسمان و زمین
- (۳) در پیش گرفتن رفتاری خلاف دین آتینان
- (۴) حق جلوه دادن باطل و آموزش آن به دیگران

۲۱۷- طبق استدلال سقراط، عامل اصلی و دلیل قطعی‌ای که موجب شد مردم او را «دانا» تلقی کنند، چه بود؟

- (۱) توانایی ذاتی او در پاسخ دادن به پرسش‌های فلسفی
- (۲) کاوش او برای جداسازی دانشمندان حقیقی از مدعیان دانایی
- (۳) مهارت فوق‌العاده او در آشکار کردن نادانی دیگران
- (۴) برداشت کاملاً غیرمنطقی و اشتباه مردم از نتیجه روش او

۲۱۸- روش درست استدلالی که سقراط در دادگاه برای رد اتهام ملتوس مبنی بر انکار خدایان به کار می‌برد، کدام است؟

- (۱) استفاده از قیاس استثنایی متصل برای نشان دادن تناقض نهفته در ادعای میلتوس
- (۲) انکار تمام اتهامات وارده از طریق ارائه یک قیاس استثنایی منفصل حقیقی
- (۳) ارائه یک استدلال قیاسی مبنی بر تمایز خدای وی با خدایان متعدد جامعه یونان
- (۴) توسل به روایت کرفون از سروش معبد دلفی برای توجیه رسالت فلسفی خویش

۲۱۹- کدام مورد، دلیل نترسیدن سقراط از مرگ را به نحو مناسب‌تری بیان می‌کند؟

- (۱) اطمینان از سعادت اخروی
- (۲) رهایی از مدعیان و قضات ناعادل این جهان
- (۳) آگاهی داشتن از ماهیت مرگ
- (۴) دستیابی به راه درست و در پیش گرفتن آن

۲۲۰- کدام عبارت درست است؟

- (۱) سخن آخر سقراط در دادگاه، نشان‌دهنده قطعیت او بر این باور است که مسیرش به سعادت مطلق و مسیر آتینان به شقاوت ابدی منتهی می‌شود.
- (۲) سقراط در تبیین تفاوت مرگ و بدی به گونه‌ای سخن گفته که نشان می‌دهد فرار از مرگ برخلاف فرار از بدی، امری دشوار و غیرممکن است.
- (۳) سقراط به این دلیل که احتمال می‌داد مرگ انتقال به جهان دیگری است که همه درگذشتگان در آن جاگرد آمده‌اند، حاضر بود بارها به کام مرگ برود.
- (۴) سقراط زمانی تشکیل دادگاه و صدور حکم مرگ خود از طرف قاضیان دادگاه را می‌پذیرد که مدعی دانشی شود که در حقیقت فاقد آن است.

اقتصاد

۲۲۱- کدام گزینه دربر دارنده پاسخ صحیح و درست پرسش‌های زیر است؟

(الف) به چه دلیل در یک جامعه، هیچ‌گاه نرخ بیکاری صفر نخواهد شد؟

(ب) چرا با بیکار شدن افراد، درآمد دولت‌ها کم‌تر می‌شود؟

(الف) همیشه انواعی از بیکاری مثل بیکاری فصلی و اصطلاحی وجود خواهد داشت. ب: با بیکار شدن افراد، درآمد دولت از محل مالیات بر درآمد کاهش می‌یابد.

(الف) همیشه گروهی از افراد متخصص به دلیل نبود فرصت‌های شغلی با دستمزد مناسب، بیکار خواهند بود. ب: با بیکار شدن افراد، درآمد دولت از محل مالیات بر درآمد کاهش می‌یابد.

(الف) همیشه انواعی از بیکاری مثل بیکاری فصلی و اصطلاحی وجود خواهد داشت. ب: با بیکار شدن افراد، دولت‌ها باید هزینه‌های بیشتری را برای امور اجتماعی پرداخت کنند.

(الف) همیشه گروهی از افراد متخصص به دلیل نبود فرصت‌های شغلی با دستمزد مناسب، بیکار خواهند بود. ب: با بیکار شدن افراد، دولت‌ها باید هزینه‌های بیشتری را برای امور اجتماعی پرداخت کنند.

۲۲۲- با فرض این که در کشوری با جمعیت ۴۲,۰۰۰,۰۰۰ نفر، جمعیت زیر ۱۵ سال ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ نفر باشد، جمعیت شاغل این کشور ۸,۰۰۰,۰۰۰ نفر بوده و جمعیت غیرفعال آن نیز ۱۰,۵۰۰,۰۰۰ نفر باشند. در این صورت:

(الف) تعداد جمعیت بیکار در این کشور چقدر است؟

(ب) نرخ بیکاری در این کشور، حدوداً چه عددی را نشان می‌دهد؟

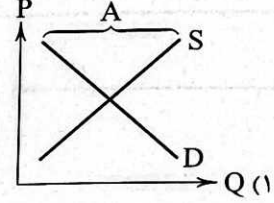
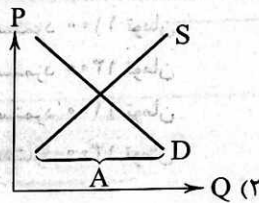
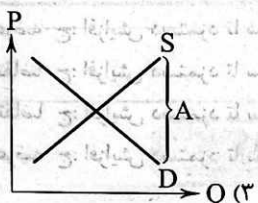
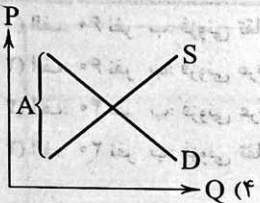
(۱) الف: ۷,۵۰۰,۰۰۰ نفر ب: ۴۲ درصد

(۳) الف: ۶,۵۰۰,۰۰۰ نفر ب: ۴۸ درصد

(۲) الف: ۷,۵۰۰,۰۰۰ نفر ب: ۴۸ درصد

(۴) الف: ۶,۵۰۰,۰۰۰ نفر ب: ۴۲ درصد

۲۲۳- قسمت A در کدام نمودار، بیانگر وضعیتی است که «نیروی کار بیشتری داوطلب ورود به بازار کار هستند، اما کارفرما در این سطح دستمزد، حاضر به جذب نیرو نیست»؟

۲۲۴- کدام گزینه دربر دارنده پاسخ صحیح و درست پرسش‌های زیر است؟

(الف) چه عواملی می‌توانند باعث بروز بیکاری در جامعه بشوند؟

(ب) همه کسانی که به صورت پاره‌وقت مشغول به کارند، به حساب می‌آیند.

(۱) الف: افزایش قیمت کالاها - صادرات بی‌رویه کالا ب: شاغل

(۳) الف: افزایش قیمت کالاها - صادرات بی‌رویه کالا ب: بیکار

(۲) الف: تحریم‌ها - اختلال در بازارهای حوزه انرژی مانند نفت و گاز ب: بیکار

(۴) الف: تحریم‌ها - اختلال در بازارهای حوزه انرژی مانند نفت و گاز ب: شاغل

۲۲۵- کدام گزینه مبین پاسخ درست و کامل پرسش‌های زیر است؟

(الف) روش کلی در تعیین میزان فقر چیست؟

(ب) در کل جهان نزدیک به نفر انسان که در به سر می‌برند.

(۱) الف: بررسی هر یک از افراد مطابق شرایط ناحیه و منطقه محل سکونت و میزان نیازمندی‌های آنها ب: ۱/۴ میلیون - فقر مطلق

(۲) الف: بررسی هر یک از افراد مطابق شرایط ناحیه و منطقه محل سکونت و میزان نیازمندی‌های آنها ب: ۱/۳ میلیارد - فقر نسبی

(۳) الف: مقایسه نیازمندی‌های افراد و یا خانوار با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها ب: ۱/۴ میلیارد - فقر مطلق

(۴) الف: مقایسه نیازمندی‌های افراد و یا خانوار با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها ب: ۱/۳ میلیون - فقر نسبی

۲۲۶- کدام گزینه مبین پاسخ درست و کامل پرسش‌های زیر است؟

(الف) در شاخص فقر مطلق، ارزش دلار چگونه محاسبه می‌شود؟

(ب) دولت‌ها از طریق و با فقر و بیکاری مبارزه می‌کنند.

(۱) الف: ارزش دلار از طریق تولید ناخالص داخلی به دست می‌آید. ب: حمایت از شرکت‌های تولیدی - مبارزه با فساد

(۲) الف: ارزش دلار از طریق روش برابری قدرت خرید (PPP) محاسبه می‌شود. ب: ایجاد نهادهای توانمندسازی - تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه

(۳) الف: ارزش دلار از طریق روش برابری قدرت خرید (PPP) محاسبه می‌شود. ب: حمایت از شرکت‌های تولیدی - مبارزه با فساد

(۴) الف: ارزش دلار از طریق روش تولید ناخالص داخلی به دست می‌آید. ب: ایجاد نهادهای توانمندسازی - تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه

۲۲۷- اطلاعات جدول زیر مربوط به یک منطقه فرضی در سال گذشته است. با توجه به این اطلاعات:

(الف) نرخ بیکاری حدوداً چقدر است؟

(ب) اگر دو کارخانه تازه تأسیس مجموعاً تعداد ۹۸۰ نیروی جدید استخدام کنند، نرخ بیکاری چه تغییری خواهد کرد؟

۱	جمعیت غیرفعال	۳۹,۲۵۰ نفر
۲	جمعیت شاغل	۴۹,۵۰۰ نفر
۳	جمعیت بیکار	۱۶,۰۰۰ نفر

(۲) الف: ۲۴٪ ب: حدوداً ۱٪ کاهش می‌یابد.

(۴) الف: ۲۳٪ ب: حدوداً ۱٪ کاهش می‌یابد.

(۱) الف: ۲۳٪ ب: حدوداً ۳٪ بیشتر خواهد شد.

(۳) الف: ۲۴٪ ب: حدوداً ۳٪ بیشتر خواهد شد.

۲۲۸- کدام گزینه در رابطه با موضوع «انواع بیکاری» درست نمی‌باشد؟

(۱) بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد را بیکاری «دوره‌ای» می‌نامند.

(۲) بیکاری «اصطکاکی» کوتاه‌مدت است و در برخی از کشورها وجود دارد.

(۳) عدم تطبیق مهارت با شغل بیانگر بیکاری «ساختاری» است.

(۴) بیکاری «اصطکاکی» شامل کسانی است که شغل قبلی خود را ترک کرده‌اند و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند.

- ۲۲۹- کدام مورد بر بی ثباتی بازار کار و فعالیت اقتصادی ایران، اثر منفی قابل توجهی گذاشته است؟
 (۱) عدم وجود ثبات کافی در سطح قیمت ها
 (۲) قاچاق یا واردات کالاهای مشابه
 (۳) دشواری بازپرداخت وام های کلان توسط تولیدکنندگان
 (۴) وضع قوانین و مقرراتی گاهاً متعارض
- ۲۳۰- اگر در جدول عرضه و تقاضای نیروی کار، مقدار تعادلی ۴۰ و دستمزد تعادلی ۱۱۰۰ تومان باشد، به ترتیب عبارتهای کدام گزینه مبین پاسخ درست پرسش های زیر است؟

الف) در ردیف تعادلی، مقدار عرضه نیروی کار چند نفر است؟

ب) با تغییر دستمزد از ۱۱۰۰ تومان به ۱۳۰۰ تومان، بازار با چه وضعیتی مواجه شده است؟

ج) در دستمزد ۷۰۰ تومان، بازار چگونه می تواند به وضعیت تعادل برگردد؟

د) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی تقاضا بر عرضه ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۱۰۰ تومان

ه) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

و) الف: ۴۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۱۰۰ تومان

ز) الف: ۲۰ نفر ب: فزونی تقاضا بر عرضه ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ح) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی تقاضا بر عرضه ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ط) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ی) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ک) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ل) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

م) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ن) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

س) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ص) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ض) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ط) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ی) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ک) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ل) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

م) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ن) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

س) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ص) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ض) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ط) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ی) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ک) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ل) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

م) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ن) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

س) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ص) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ض) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ط) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ی) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ک) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ل) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

م) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

ن) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

س) الف: ۶۰ نفر ب: فزونی عرضه بر تقاضا ج: افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۳۰۰ تومان

۳۰	۱۰۵۲,۲۲	تقاضای مشخصه
۶۰	۲۰۵۶,۴۴	تقاضای مشخصه
۹۰	۳۰۵۹,۶۶	تقاضای مشخصه

دفترچه تشریحی

نام:

سؤالات تشریحی

نام درس:

فارسی، علوم و فنون و تاریخ

نام خانوادگی:

دوازدهم انسانی

زمان آزمون:

۱۴۵ دقیقه

کد داوطلب:

ردیف	نمره	سؤال
		فارسی (۳)
۱	۰/۵	در متن زیر کلمه‌ای بیابید که مترادف با کلمه «جمال» باشد. وصول به حُسن ممکن نشود؛ آلا به واسطه عشق، و عشق هر کسی را به خود راه ندهد.
۲	۰/۲۵	از میان گروه واژگان «تداعی، جزاره، ردا، طبق، چریغ» کدام کلمه مترادف واژه مشخص شده در عبارت زیر است؟ «جزیره‌های کوچک و بزرگ، مثل وصله‌های رنگارنگ بر طیلان آبی مدیترانه دوخته شده است.»
۳	۰/۵	املاي درست را انتخاب کنید. هنگام (چریغ / چریق) آفتاب کنار قنات حسنی (اتراغ / اتراق) می‌کردیم.
۴	۰/۲۵	املاي درست را با توجه به معنا انتخاب کنید. «امسال که به اروپا رفتم گمانم این است که عالمی را دیده‌ام اما چه (استعبادی / استیغادی) دارد که عمری باشد و روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسیم.»
۵	۰/۷۵	با توجه به عبارت «بعد از خواندن این مطلب متوجه شدم که دنیا عجیب فراموشکار است.» الف) یک وابسته وابسته بیابید و نوع آن را مشخص کنید. ب) نمودار آن را رسم کنید.
۶	۰/۲۵	معنی فعل مشخص شده را در عبارت زیر بنویسید. عشق، بنده را به خدا برساند؛ پس عشق از بهر این معنی، فرض راه آمد.
۷	۱	با توجه به عبارت زیر تشبیه و نوع آن را مشخص کنید، سپس ارکان آن را بنویسید. «و به عالم عشق که بالای همه است نتوان رسیدن. در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود کند.»

ردیف	نمره
۸	۰/۷۵
۹	۱
۱۰	۰/۲۵
۱۱	۰/۵
۱۲	۰/۵
۱۳	۰/۵
۱۴	۲
۱۵	۱

آرایه ادبی مناسب هر گزینه را از داخل کمانک انتخاب کنید.

(الف) کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود و کی اش نام نهادند (تلمیح - جناس ناهمسان)

(ب) خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند (کنایه - حسن تعلیل)

(ج) شوخی روزگار است که در مهد دموکراسی عالم، یعنی آتن، برای آب خوردن در شهر هم، مردم رأی می گرفتند. (تشبیه - ایهام)

به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) بیت «وین نغمه محبت بعد از من و تو ماند / تا در زمانه باقی آواز باد و باران» به کدام ویژگی عشق و محبت اشاره دارد؟

(ب) عبارت داخل کمانک بیانگر چیست؟

«او بنده خود را عاشق کند، آن گاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محب مایی و ما معشوق و حبیب توایم. (چه

بخواهی و چه نخواهی)»

معادل عبارت «ماوا کردن» را در عبارت زیر پیدا کنید.

«در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند و خود را اینثار عشق کند عشق آتش است هر کجا که

باشد جز او رخت دیگری ننهد و هر کجا که رسد سوزد و به رنگ خود گرداند.»

در عبارت «از بیم عقرب جراحه دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیه حکومت سرهنگ ها پناه ببرد.» نویسنده وضعیت

کشور یونان را چگونه توصیف می کند؟

مفهوم ابیات زیر، به لزوم چه موضوعی در مسیر زندگی تأکید می کند؟

(الف) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت / آن خضر که فرخنده پی اش نام نهادند

(ب) در مکتب حقایق پیش ادیب عشق / هان ای پسر، بکوش که روزی پدر شوی

با توجه به بیت «دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دی اش نام نهادند» اوضاع جهان بر چه اساس و مبنایی

شکل می گیرد؟

معنی و مفهوم بیت و عبارت زیر را بنویسید.

(الف) آدمی به هر جا می رود؛ گمان می کند که به غایت القصوای خود رسیده است.

(ب) صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی اش نام نهادند

در بیت «خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند». شاعر علت رونق و معروفیت

ظاهری شهرهای بغداد و ری را چه می داند؟

ردیف	نمره	سؤال
		علوم و فنون ادبی (۳)
۱۶	۰/۲۵	تقطیع هجایی ارائه شده برای کدام واژه با حذف همزه انجام گرفته است؟ (۱) برانگیخت (U---U) (۲) سرانجام (U---U)
۱۷	۰/۷۵	با توجه به بیت «جانم ملول گشت ز فرعون و ظلم او / آن نور روی موسی عمرانم آرزوست» به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف) آیا مصراع «بی تربیت آزادی و قانون نتوان داشت» با بیت بالا هم وزن است؟ ب) در کدام کلمه تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه رخ داده است؟ ج) آیا وزن بیت بالا به دو گونه تقسیم بندی می شود؟
۱۸	۰/۷۵	سه نوع اختیار زبانی در بیت زیر مشخص کنید. (یک حذف همزه و دو نوع تغییر کمیت مصوت ها) مرا نصیب غم آمد به شادی همه عالم / چرا که از همه عالم محبت تو گزیدم
۱۹	۰/۲۵	در مجموع کلمات کدام گزینه اختیار زبانی امکان وقوع ندارد؟ الف) کوچه به کوچه ب) آهویی را ج) عاشق شدم د) خانه ما
۲۰	۱/۵	با توجه به ابیات زیر به پرسش ها پاسخ دهید. «منعم مکن از دیدن قد و رخ و چشمش / من انس به سرو و گل و بادام گرفتم» «روی و چشمی دارم اندر مهر او / کاین گهر می ریزد، آن زر می زند» الف) در کدام بیت لف و نشر «نامرتب» به کار رفته است؟ ب) در چه صورتی لف و نشر نامرتب ایجاد می شود؟ پ) به غیر از لف و نشر، چه آرایه مشترکی در این دو بیت به کار رفته است؟
۲۱	۰/۵	تضادها و لف و نشر مصراع اول در بیت زیر را مشخص کنید. از عفو و خشم تو دو نمونه است روز و شب / وز مهر و کین تو دو نمونه است شهد و سم
۲۲	۰/۵	در کدام بخش های سروده زیر آرایه «پارادوکس» دیده می شود؟ «ما / در عصر احتمال به سر می بریم / در عصر شک و شاید / در عصر پیش بینی وضع هوا / از هر طرف که باد بیاورد / در عصر قاطعیت تردید / عصر جدید / عصری که هیچ اصلی / جز اصل احتمال، یقینی نیست.»
۲۳	۰/۵	ثابت کنید در بیت زیر آرایه متناقض نما به کار رفته است. «چیست این سقف بلند ساده بسیار نقش / هیچ دانا زین معما در جهان آگاه نیست»

ردیف	نمره	تاریخ (۳)												
۲۴	۰/۵	صحیح یا غلط بودن عبارت‌های زیر را مشخص کنید. الف) ساختمان مجلس شورای ملی توسط لیاخوف روسی به توپ بسته شد. ب) مردم کازرون در «نبرد جهاد» غیورانه با قوای بیگانه جنگیدند.												
۲۵	۰/۵	هر یک از گزینه‌های سمت راست با کدام یک از شماره‌های سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است). <table border="1"> <tr> <td>الف)</td><td>رهبر انقلاب (بلشویکی) شوروی</td><td>(۱)</td><td>بیسمارک</td></tr> <tr> <td>ب)</td><td>مرد آهنین ایالت پروس</td><td>(۲)</td><td>لنین</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td>(۳)</td><td>استالین</td></tr> </table>	الف)	رهبر انقلاب (بلشویکی) شوروی	(۱)	بیسمارک	ب)	مرد آهنین ایالت پروس	(۲)	لنین			(۳)	استالین
الف)	رهبر انقلاب (بلشویکی) شوروی	(۱)	بیسمارک											
ب)	مرد آهنین ایالت پروس	(۲)	لنین											
		(۳)	استالین											
۲۶	۱	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی: قبل از نهضت مشروطه، کدام عوامل موجب جریحه‌دار شدن احساسات ملی مردم ایران شد؟ (چهار مورد)												
۲۷	۰/۷۵	کاربست شواهد و مدارک تاریخی: «در مهاجرت صغری که اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد بود، مردم خواهان ایجاد عدالتخانه و عمل به قانون اسلامی شدند؛ با به قدرت رسیدن محمدعلی شاه، به پیشنهاد شیخ فضل‌الله نوری که در ماجرای مهاجرت کبری موجب استحکام مشروطه شده بود. اصل دوم که هیئت پنج‌نفره بر مصوبات مجلس نظارت کنند تا خلاف قواعد اسلامی و دستور شرع نباشد، به تصویب رسید و خواهان مشروطه مشروعه شد. پس از ماجرای به توپ بسته شدن مجلس و دوران استبداد صغیر که یک سال طول کشید، مشروطه‌خواهان توانستند با فتح تهران و پناهنده شدن محمدعلی شاه به سفارت روسیه، به این دوران پایان داده و در یک محاکمه فرمایشی شیخ فضل‌الله نوری را به اعدام محکوم کنند. به نظر بسیاری از مورخان شهادت شیخ فضل‌الله نوری، یکی از فجیع‌ترین اعمال مشروطه‌خواهان بود. عده‌ای اعدام او را انتقام استعمار از روحانیت ایران برای جبران شکست در نهضت تحریم تنباکو و پیشگیری از تکرار مقاومت‌های مشابه آن می‌دانند.» ۱- اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد در چه ماجرای دیده شد؟ ۲- دوران استبداد صغیر با چه ماجرای آغاز و چگونه پایان یافت؟												
۲۸	۰/۵	طبق قرارداد ۱۹۱۹، کشور انگلستان به ایران، چه تعهداتی داشت												
۲۹	۱	جنگ جهانی اول چه آثار و نتایجی برای کشور ایران و ایرانیان داشت؟												
۳۰	۰/۷۵	امپراتوری آلمان چگونه خیلی زود به یکی از پیشروترین کشورهای اروپایی در زمینه صنعت تبدیل شد؟												
	۲۰	جمع نمرات												

آزمون شماره (۱۲)
جمعه
۱۴۰۴/۰۹/۲۱

دفترچه
شماره ۳

آزمون‌های سراسر کاج

گزینه دروس را انتخاب کنید.

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵
پاسخنامه دوازدهم انسانی
دوره دوم متوسطه

آماده شو

نام و نام خانوادگی:	شماره داوطلبی:
تعداد سؤالاتی که باید پاسخ دهید: ۱۹۰	مدت پاسخگویی: ۲۰۰ دقیقه

عناوین مواد امتحانی آزمون گروه آزمایشی علوم انسانی، تعداد سؤالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سؤال	شماره سؤال از تا	مدت پاسخگویی
۱	ریاضی و آمار ۳	۱۵	۱	۳۵ دقیقه
	ریاضی و آمار ۱	۱۰	۱۶	
	ریاضی و آمار ۲	۱۰	۲۶	
۲	علوم و فنون ادبی ۳	۱۵	۳۶	۲۵ دقیقه
	علوم و فنون ادبی ۱	۱۰	۵۱	
	علوم و فنون ادبی ۲	۱۰	۶۱	
۳	جامعه‌شناسی ۳	۱۰	۷۱	۳۰ دقیقه
	جامعه‌شناسی ۱	۱۰	۸۱	
	جامعه‌شناسی ۲	۱۰	۹۱	
۴	روان‌شناسی	۱۰	۱۰۱	۱۰ دقیقه
۵	زبان عربی (اختصاصی)	۲۰	۱۱۱	۲۰ دقیقه
۶	تاریخ ۳	۱۰	۱۳۱	۲۰ دقیقه
	تاریخ ۱	۱۰	۱۴۱	
	تاریخ ۲	۱۰	۱۵۱	
۷	جغرافیا ۳	۱۰	۱۶۱	۲۰ دقیقه
	جغرافیای ایران	۱۰	۱۷۱	
	جغرافیا ۲	۱۰	۱۸۱	
۸	فلسفه ۲	۱۰	۱۹۱	۳۰ دقیقه
	منطق	۱۰	۲۰۱	
	فلسفه ۱	۱۰	۲۱۱	
۹	اقتصاد	۱۰	۲۲۱	۱۰ دقیقه

مق. چاپ، تکثیر و انتشار سؤالات به هر روش (الکترونیکی و ...)، قبل و یا بعد از برگزاری آزمون، برای تمامی اشخاص محقیق و معوقی ممنوع است (متی با ذکر منبع) و متعلمین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

۲ احتمال این که در بین این ۴ نفر، حداکثر ۲ نفر دانش آموز دوازدهم انسانی باشد، بدین معناست که در بین نفرات انتخاب شده ۲ یا ۱ یا صفر دانش آموز دوازدهم انسانی حضور داشته باشد:

$$n(S) = \binom{12}{4} = \frac{12 \times 11 \times 10 \times 9}{4 \times 3 \times 2 \times 1} = 495$$

$$n(A) = \binom{5}{2} \binom{7}{2} + \binom{5}{1} \binom{7}{3} + \binom{5}{0} \binom{7}{4}$$

$$= (10 \times 21) + (5 \times 35) + (1 \times 35) = 210 + 175 + 35 = 420$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{420}{495} = \frac{28}{33}$$

۱ اولاً کلیه اعداد سه رقمی که با ارقام تکراری ۱، ۲، ۳، ۴ می توان

$$n(S) = 4 \times 4 \times 4$$

نوشت، برابر است با:

ثانیاً اگر A پیشامد ساخت اعداد سه رقمی باشد که فاقد رقم زوج هستند، A' پیشامد ساخت اعداد سه رقمی خواهد بود که حداقل یک رقم زوج

$$P(A') = 1 - P(A) = 1 - \frac{2 \times 2 \times 2}{4 \times 4 \times 4} = 1 - \frac{1}{8} = \frac{7}{8}$$

دارند، پس:

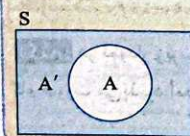
۴ اگر احتمال خروج مهره آبی از این کیسه را با P(A) نمایش

دهیم، چون در کیسه فقط مهره های آبی و قرمز وجود دارد، احتمال خروج مهره قرمز از این کیسه P(A') خواهد بود، به طوری که:

$$P(A') = 1 - P(A) = 1 - \frac{64}{100} = \frac{36}{100} = \frac{9}{25}$$

دورنما

نکته اگر P(A) احتمال وقوع پیشامد A در فضای نمونه S باشد، در این صورت احتمال واقع نشدن آن پیشامد را با P(A') نمایش می دهیم و داریم: $P(A) + P(A') = 1$ یا $P(A') = 1 - P(A)$. در این حالت، A و A' را دو پیشامد متمم می گوئیم.

۲ حداقل یک ۶ و بزرگ تر از ۹
 دو تاس
 حداقل یک ۶ و کوچک تر یا مساوی ۹

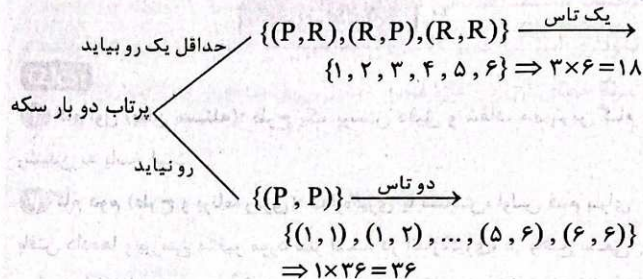
حداقل یک ۶ و بزرگ تر از ۹: $\{(6,4), (4,6), (6,5), (5,6), (6,6)\}$
 سه سکه
 حداقل ۲ پشت: $\{PPP, PPR, PRP, RPP\}$

حداقل یک ۶ و کوچک تر یا مساوی ۹: $\{(6,1), (1,6), (6,2), (2,6), (6,3), (3,6)\}$
 دو سکه
 حداقل ۲ پشت: $\{PP\}$

$\Rightarrow$ تعداد حالت ها $= 5 \times 4 + 6 \times 1 = 20 + 6 = 26$

ریاضیات

۱ فضای نمونه های این آزمایش را با نمودار درختی نمایش می دهیم:

پس فضای نمونه های این آزمایش تصادفی $18 + 36 = 54$ عضو دارد.

دورنما

• مجموعه همه برآمدهای ممکن در یک آزمایش تصادفی، مجموعه ای را تشکیل می دهد که به آن فضای نمونه ای می گوئیم و با حرف S نمایش می دهیم.

• به هر یک از زیرمجموعه های فضای نمونه ای S، یک پیشامد گوئند.

۱ ۲

$$\frac{P(A)}{P(A')} = \frac{1}{2} \Rightarrow \frac{P(A)}{1 - P(A)} = \frac{1}{2} \Rightarrow 2P(A) = 1 - P(A) \Rightarrow 3P(A) = 1 \Rightarrow P(A) = \frac{1}{3}$$

از آن جا که A و B ناسازگارند، داریم:

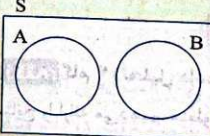
$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) = \frac{1}{6} + \frac{3}{10} = \frac{28}{60} = \frac{7}{15}$$

دورنما

۱ احتمال وقوع حداقل یکی از پیشامدهای A یا B برابر با $P(A \cup B)$ است که برابر است با:

$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A \cap B)$$

۲ هرگاه A و B دو پیشامد ناسازگار در فضای نمونه S باشند، $A \cap B = \emptyset$ و در نتیجه:

$$A \cap B = \emptyset \Rightarrow n(A \cup B) = n(A) + n(B)$$

$$\Rightarrow \frac{n(A \cup B)}{n(S)} = \frac{n(A)}{n(S)} + \frac{n(B)}{n(S)}$$

$$\Rightarrow P(A \cup B) = P(A) + P(B)$$

۳ اگر احتمال این که رنگ ۳ خودکار مشکی باشد را با P(A) نمایش

دهیم، احتمال این که رنگ ۳ خودکار مشکی نباشد P(A') خواهد بود، بنابراین داریم:

$$P(A') = 1 - P(A) = 1 - \frac{\binom{4}{3}}{\binom{12}{3}} = 1 - \frac{4}{220} = 1 - \frac{1}{55} = \frac{54}{55}$$

۱۱/۲ با توجه به نکات واضح است که فقط مورد (الف) درست است و موارد دیگر نادرست است. بنابراین گزینه (۲) پاسخ صحیح است.

دورنگامه

نکات:

۱. گام اول (بیان مسئله): طرح یک پرسش دقیق و شفاف مهم‌ترین گام رسیدن به پاسخ است.

۲. گام دوم (طرح و برنامه‌ریزی): اندازه‌گیری یا سنجش، اولین قدم برای یافتن داده‌ها و بررسی متغیر مورد نظر است. در اندازه‌گیری، در واقع سعی می‌کنیم اطلاعات توصیفی (کیفی) را تا حد ممکن به اطلاعات کمی (عددی) تبدیل کنیم.

۳. همان‌طور که می‌دانید، برای توصیف داده‌های کمی باید هم معیار گرایش به مرکز و هم معیار پراکندگی گزارش شود. معیارهای گرایش به مرکز مانند میانگین و میانه به ما کمک می‌کنند بدانیم داده‌ها در کجا متمرکزند و معیارهای پراکندگی به ما کمک می‌کنند بدانیم داده‌ها چگونه متراکم یا پراکنده شده‌اند. به یاد دارید که اگر داده دورافتاده داشته باشیم، میانگین و انحراف معیار، معیارهای مناسبی برای توصیف داده‌ها نخواهند بود و باید از میانه و دامنه‌های میان‌چارکی استفاده کنیم.

۱۲/۱ با توجه به نکته، گزینه (۱) پاسخ صحیح است.

دورنگامه

نکته: در مرحله طرح و برنامه‌ریزی علاوه بر توافق درباره چگونگی اندازه‌گیری متغیرهای مورد نظر، درباره اندازه نمونه، چگونگی نمونه‌گیری و هم‌چنین شیوه تحلیل داده‌ها تصمیم‌گیری می‌شود.

۱۳/۲ واضح است که گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) در گام ۴ یعنی تحلیل داده‌ها انجام می‌شود، اما گزینه (۲) یعنی حذف داده‌های دورافتاده در گام سوم (گردآوری و پاکسازی داده‌ها) صورت می‌پذیرد.

دورنگامه

نکته: گام ۴ (تحلیل داده‌ها): در این مرحله، داده‌ها را تحلیل می‌کنیم و نتایج را ارائه می‌دهیم. منظور از تحلیل داده‌ها در واقع صرفاً گزارش معیارها و ارائه نمودارها و دیگر نتایج آماری است. تفسیر این نتایج و نتیجه‌گیری از آن‌ها در گام بعد انجام خواهد شد.

۱۴/۳ باید میانگین و انحراف معیار داده‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ را به دست آوریم:

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n} = \frac{28}{7} = 4 = m$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{9+4+1+0+1+4+9}{7}} = \sqrt{4} = 2$$

$$\Rightarrow n = \bar{x} + \sigma = 4 + 2 = 6$$

$$\frac{6+4}{6-4} = \frac{10}{2} = 5$$

پس مقدار $\frac{n+m}{n-m}$ برابر است با:

۸/۴ اولاً فضای نمونه‌ای نصب لامپ‌ها روی تیرها برابر ۶! است. پس:

$$n(S) = 6!$$

ثانیاً اگر قرار باشد لامپ‌ها با شماره‌های اول روی تیرها با شماره‌های زوج نصب شوند؛ یعنی لامپ‌های شماره ۲، ۳ و ۵ روی تیرها با شماره‌های ۴، ۶ و ۲ قرار گیرند. یک حالت از این پیشامد به صورت زیر است:

$$\frac{\text{لامپ ۵}}{\text{تیر ۶}} \quad \frac{\text{لامپ ۶}}{\text{تیر ۵}} \quad \frac{\text{لامپ ۳}}{\text{تیر ۴}} \quad \frac{\text{لامپ ۴}}{\text{تیر ۳}} \quad \frac{\text{لامپ ۲}}{\text{تیر ۲}} \quad \frac{\text{لامپ ۱}}{\text{تیر ۱}}$$

بدیهی است که لامپ‌های با شماره‌های اول دارای ۳! جایگشت روی تیرهای با شماره‌های زوج و لامپ‌های با شماره‌های غیراول نیز دارای ۳! جایگشت روی تیرهای با شماره‌های فرد هستند. پس:

$$n(A) = 3! \times 3!$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{3! \times 3!}{6!} = \frac{6 \times 3!}{6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = \frac{1}{20}$$

۹/۴ اولاً فضای نمونه‌ای کنار هم ایستادن این ۱۰ نفر برابر ۱۰! است. پس:

$$n(S) = 10!$$

ثانیاً اگر قرار باشد، دقیقاً ۳ نفر بین مدیر و معاون قرار گیرند، بایستی ابتدا ۳ نفر از میان ۸ کارمند انتخاب کنیم که با جایگشت ۳! بین مدیر و معاون بایستند. خود مدیر و معاون ۲! جایگشت دارند و دسته مدیر، معاون و ۳ کارمند بین آن‌ها به همراه ۵ کارمند دیگر ۶! جایگشت خواهند داشت. پس:

$$n(A) = \binom{8}{3} \times 3! \times 2! \times 6!$$

در نهایت، احتمال مورد نظر برابر است با:

$$P(A) = \frac{\binom{8}{3} \times 3! \times 2! \times 6!}{10!} = \frac{8!}{10 \times 9 \times 8!} = \frac{1}{15}$$

۱۰/۳ مرتب کردن داده‌ها در گام ۴، طرح ایده‌های جدید در گام ۵ و سازماندهی داده‌ها در گام ۳ صورت می‌پذیرد.

دورنگامه

نکته: در نمودار زیر، ۵ گام چرخه آمار و فهرستی از فرایندهایی که در هر گام صورت می‌پذیرد آمده است:

دورسنامه

- دامنه تغییرات برابر تفاضل بیشترین و کمترین داده است.
- دامنه میان چارگی برابر تفاضل چارک اول و سوم است:

$$IQR = Q_3 - Q_1$$

۱۸/۱ داده‌ها از کوچک به بزرگ به صورت زیر می‌باشند:

$$12, 12, 12, 13/5, 15, 15, 17/5, 17/5, 17/5, 18, 18, 20$$

$$Q_1 = 12/75$$

$$Q_3 = 17/75$$

$$\Rightarrow \bar{x} = \frac{13/5 + 2(15) + 3(17/5)}{6} = \frac{96}{6} = 16$$

$$\sigma^2 = \frac{(13/5 - 16)^2 + 2(15 - 16)^2 + 3(17/5 - 16)^2}{6} = \frac{15}{6} = 2/5$$

دورسنامه

اگر $\bar{x}$ میانگین داده‌های $x_1, \dots, x_n$ باشد، واریانس داده‌ها از رابطه زیر به دست می‌آید.

$$\sigma^2 = \frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}$$

۱۹/۳ مقدار متغیر سوم نمودار حبابی متناسب با مساحت دایره‌های مربوط به هر داده است.

دورسنامه

در نمودار حبابی، جذر مقادیر متغیر سوم با شعاع دایره‌ها متناسب است. مساحت دایره با مقدار متغیر سوم در نمودار حبابی متناسب است.

۲۰/۱

$$\begin{aligned} \text{نمره دینی} \times 100 &= 80 \Rightarrow \text{نمره دینی} = 16 \\ \text{نمره ادبیات} \times 100 &= 90 \Rightarrow \text{نمره ادبیات} = 18 \\ \text{نمره ریاضی} \times 100 &= 40 \Rightarrow \text{نمره ریاضی} = 8 \\ \text{نمره عربی} \times 100 &= 60 \Rightarrow \text{نمره عربی} = 12 \end{aligned}$$

$$\Rightarrow \text{میانگین نمرات} = \frac{16 + 18 + 8 + 12}{4} = \frac{54}{4} = 13/5$$

دورسنامه

در نمودار راداری، برای محاسبه نمره هر درس از قاعده زیر استفاده می‌کنیم:

$$\frac{\text{نمره درس}}{\text{ماکزیمم نمره درس}} \times 100 = \text{نمودار}$$

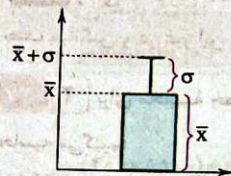
$$\alpha = \frac{360^\circ}{n} \text{ زاویه اولیه}$$

$$\frac{360^\circ}{n+4} = \frac{3}{4} \times \frac{360^\circ}{n} \Rightarrow 4n = 3n + 12 \Rightarrow n = 12$$

$$\Rightarrow \alpha = \frac{360^\circ}{12} = 30^\circ \text{ زاویه اولیه}$$

دورسنامه

نکته: در داده‌هایی که میانگین و انحراف معیار شاخص‌های مناسب برای توصیف هستند (هنگامی که داده دور افتاده نداشته باشیم)، می‌توانیم از نموداری استفاده کنیم که بلندی مستطیل آن نشان‌دهنده میانگین باشد و میله خطی آن، به اندازه انحراف معیار، روی مستطیل بالا آمده باشد.

اگر $\bar{x}$ میانگین داده‌های x_1 تا x_n باشد، انحراف معیار داده‌ها برابر است با:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}}$$

۱۵/۴

می‌دانیم اگر همه داده‌ها در عددی ضرب شوند، میانگین و انحراف معیار نیز در آن عدد ضرب می‌شوند. همچنین اگر به همه داده‌ها عددی اضافه شود به میانگین نیز اضافه می‌شود اما تأثیری در انحراف معیار ندارد.

$$\bar{x} = 10, \sigma = 10/8 - 10 = 0/8$$

با توجه به نمودار داریم:

حال اگر همه داده‌ها را پنج برابر کرده و سپس از همه آن‌ها ۲ واحد بکاهیم، داریم:

$$\sigma_{\text{جدید}}^2 = 16 \quad \text{واریانس} : \sigma_{\text{جدید}}^2 = 5(0/8) = 4 \Rightarrow \sigma_{\text{جدید}} = 2$$

پس نسبت میانگین به واریانس داده‌های جدید برابر است با:

$$\frac{48}{16} = 3$$

۱۶/۲

اعداد به صورت زیر می‌باشند.

$$4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40, 44$$

$$Q_1$$

$$Q_2 = \text{میان}$$

$$Q_3$$

چون تعداد داده‌ها ۱۱ عدد می‌باشد، داده ششم یعنی ۲۴ میانه و عدد ۱۲ چارک اول و عدد ۳۶ چارک سوم می‌باشد، پس:

$$\text{دامنه میان چارگی} = 36 - 12 = 24$$

دورسنامه

• در تعدادی داده آماری داده وسط برابر با میانه (Q_2) است، یعنی اگر تعداد داده‌ها فرد باشد داده وسط و اگر تعداد داده‌ها زوج باشد، میانگین دو داده وسط برابر با میانه است. میانه داده‌های کوچک‌تر از میانه برابر با چارک اول (Q_1) و میانه داده‌های بزرگ‌تر از میانه برابر با چارک سوم (Q_3) است.

• برای یافتن دامنه میان چارگی، اگر Q_1 چارک اول و Q_3 چارک سوم باشد:

$$IQR = Q_3 - Q_1 \text{ دامنه میان چارگی}$$

داریم:

$$\max = 3a + 1, \min = 4, Q_1 = 1 - b, Q_3 = a + 2$$

۱۷/۴

$$\text{دامنه تغییرات} = 48 = 3a + 1 - 4 \Rightarrow 3a = 51 \Rightarrow a = 17$$

$$\text{دامنه میان چارگی} = a + 2 - 1 - b = 30 \xrightarrow{a=17} 18 + b = 30 \Rightarrow b = 12$$

$$\Rightarrow a + b = 17 + 12 = 29$$

۲۶ / ۱ زمانی که توزیع درآمدها غیریکنواخت باشد، خط فقر از روش نصف میانه محاسبه می‌شود و زمانی که داده‌های چارک اول نصف و داده‌های نیمه بعد از میانه دو برابر شوند، تغییری در میانه و در نتیجه خط فقر ایجاد نمی‌شود.

دورننامه

نکته: زمانی که توزیع داده‌ها یکنواخت (عادلانه) باشد، خط فقر از روش نصف میانگین و در غیر این صورت از روش نصف میانه محاسبه می‌گردد.

۲۷ / ۲ برای محاسبه خط فقر ابتدا متوسط درآمد اعضای هر خانوار را محاسبه می‌کنیم:

$$\text{خانوار اول: } \frac{180}{3} = 60 \quad \text{خانوار دوم: } \frac{300}{2} = 150$$

$$\text{خانوار سوم: } \frac{120}{1} = 120 \quad \text{خانوار چهارم: } \frac{400}{4} = 100$$

سپس درآمد اعضای هر خانوار را به تعداد اعضای خانوار از مقدار کم‌تر به بیشتر مرتب می‌کنیم:

$$60, 60, 60, 100, 100, 100, 100, 120, 150, 150$$

همان‌طور که مشاهده می‌شود میانه بین داده‌های پنجم و ششم قرار دارد.

$$\text{میانه} = \frac{x_5 + x_6}{2} = \frac{100 + 100}{2} = 100$$

$$\text{خط فقر} = \frac{\text{میانه}}{2} = \frac{100}{2} = 50$$

دورننامه

برای محاسبه خط فقر از روش میانه، ابتدا متوسط درآمد اعضای هر خانوار را محاسبه و به تعداد اعضای خانوارها از کوچک به بزرگ مرتب نموده و سپس میانه را به دست آورده و نصف می‌کنیم تا خط فقر به دست آید.

۲۸ / ۱ ابتدا درآمد سرانه هر خانوار را به دست می‌آوریم:

$$\text{خانوار اول: } \frac{500}{2} = 250 \quad \text{خانوار دوم: } \frac{600}{3} = 200$$

$$\text{خانوار سوم: } \frac{200}{1} = 200 \quad \text{خانوار چهارم: } \frac{690}{3} = 230$$

$$\text{میانگین وزنی} = \frac{(2 \times 250) + (3 \times 200) + (2 \times 100) + (3 \times 230)}{2 + 3 + 2 + 3} = 205$$

$$\Rightarrow \text{خط فقر} = \frac{205}{2} = 102.5$$

با مقایسه خط فقر با درآمد سرانه خانوارها می‌بینیم که خانوار سوم زیر خط فقر می‌باشد، بنابراین:

$$\text{پارانه (میلیون ریال)} = 2(102.5 - 100) = 5$$

دورننامه

(درآمد سرانه خانوار - خط فقر) تعداد اعضای خانوار = میزان پارانه

۲۹ / ۳

$$\text{شاخص بهای کالا و خدمات در سال } 1403 = \frac{(700 \times 600000) + (2000 \times 11000)}{(700 \times 400000) + (3000 \times 7000)} \times 100 = 153$$

$$\text{میزان تورم سال } 1403 = \frac{153 - 100}{100} \times 100 = 53\%$$

نسبت به سال پایه

دورننامه

نکته: در یک نمودار راداری زاویه بین متغیرها از رابطه $\alpha = \frac{360}{n}$ به دست می‌آید که n تعداد متغیرهاست.

۳۰ / ۳ در نمودار راداری، زاویه بین شعاع‌ها برابر است، بنابراین:

$$\begin{cases} 2x - y = x + 2y \Rightarrow x = 3y \\ x + 2y = y + 16 \xrightarrow{x=3y} 3y + 2y = y + 16 \Rightarrow y = 4, x = 12 \end{cases}$$

$$\Rightarrow \text{زاویه بین شعاع‌های متوالی} = y + 16 = 4 + 16 = 20$$

$$\Rightarrow \text{تعداد متغیرها} = \frac{360}{20} = 18$$

دورننامه

نمودار راداری از چند نیم‌خط تشکیل می‌شود که در نقطه‌ای مرکزی به یکدیگر اتصال دارند و با زاویه‌های یکسان $\frac{360}{n}$ بین هم گرداگرد آن نقطه قرار گرفته‌اند. (n تعداد متغیرهاست.)

۳۱ / ۴

$$\frac{\text{مقدار متغیر سوم}}{\text{مقدار متغیر سوم}} = \frac{r_B}{r_A} \Rightarrow \frac{1}{3} = \left(\frac{r_B}{r_A}\right)^2 \Rightarrow \frac{r_B}{r_A} = \frac{\sqrt{3}}{3}$$

دورننامه

نکته: در نمودار جایی مقدار متغیر سوم متناسب با مجذور شعاع دایره است.

۳۲ / ۳

$$\text{میانگین وزن‌ها} = \frac{50 + 60 + m + 90}{4} = 80 \Rightarrow 200 + m = 320$$

$$\Rightarrow m = 120$$

$$140, n, 170, 180 \Rightarrow \text{میانه قد‌ها} = \frac{n + 170}{2} = 160 \Rightarrow n = 320 - 170 = 150$$

$$\Rightarrow m + n = 120 + 150 = 270$$

دورننامه

میانگین مجموعه‌ای از مقادیر برابر است با نسبت مجموع آن‌ها به تعداد متغیرها.

۳۳ / ۲

قیمت $\times$ تعداد کالا = درآمد

$$A \text{ درآمد} = 90 \times 50000 = 4500000$$

$$B \text{ درآمد} = 60 \times 40000 = 2400000$$

$$A \text{ هزینه} = 4x, B \text{ هزینه} = x \Rightarrow \text{هزینه - درآمد} = \text{سود}$$

$$A \text{ سود کارگاه} = B \text{ سود کارگاه} \Rightarrow 4500000 - 4x = 2400000 - x$$

$$\Rightarrow 3x = 2100000 \Rightarrow x = 700000$$

$$A \text{ هزینه} = 4x = 2800000$$

دورننامه

قیمت هر واحد کالا $\times$ تعداد کالا = درآمد

هزینه - درآمد = سود

$$11 = [11/2] = [0/4(5+23)] = \text{شاخص پایه آموزش}$$

۳/۳۴

درسنامه

میانگین تعداد کلمات در هر جمله $[0/4] = \text{شاخص پایه آموزش}$
 + (درصد کلمات دشوار)

$$3+3+3=9$$

۴/۳۵

$$9-3 \times 100 = \frac{200}{3} = 66/7 \text{ درصد کاهش}$$

درسنامه

تعداد دندان کشیده + تعداد دندان پوسیده = شاخص پوسیدگی دندان
 + تعداد دندان پر شده

$$100 \times \frac{\text{مقدار کوچک} - \text{مقدار بزرگ}}{\text{مقدار بزرگ}} = \text{درصد کاهش}$$

$$100 \times \frac{\text{مقدار کوچک} - \text{مقدار بزرگ}}{\text{مقدار کوچک}} = \text{درصد افزایش}$$

علوم و فنون ادبی

$$3/36 \text{ «نوگرایی، تجدیدخواهی و آزادی طلبی در نثر» از ویژگی های فکری}$$

شعر دوره بیداری است.

درسنامه

ویژگی های شعر دوره بیداری

الف) سطح زبانی

- بارزترین شاخصه زبان شعر دوره بیداری «سادگی و روانی» است.
 - شعر این دوره به دلیل موقعیت اجتماعی و انقلابی، برای عامه مردم قابل فهم است.
 - شاعران شعر را متناسب با زبان و فهم مردم عادی، محاوره ای بیان می کردند (این ویژگی برای آگاه سازی مردم بود).

- شعر در این دوره عمومیت یافت و به عنوان زبان برنده نهضت در اختیار روزنامه ها قرار گرفت.

- در شعر برخی شاعران این دوره توجه به واژه های کهن مشاهده می شود.
 (بادافره - خلیدن - گلخن و ...)

- دایره واژگان با توجه به ارتباط با اروپا و علوم و فنون جدید گسترش یافت.

- واژه های نو، اصطلاحات انگلیسی، روسی، فرانسوی و ترکی وارد شعر شد.

- کم توجهی کاربرد جمله ها و ترکیب های زبانی در شعر. در این مورد عوامل زیر نقش داشتند:

۱) توجه اغلب شاعران به محتوا

۲) عدم تسلط شاعران بر ادبیات کهن

۳) به شتاب شعر گفتن (برای آگاه سازی مردم و انتشار آثار در روزنامه ها)

- دو گروه از شاعران دوره بیداری:

۱) گروهی مانند ملک الشعرا بهار و ادیب الممالک فراهانی

این شاعران با آگاهی از سنت های ادبی به زبان پر صلابت گذشته وفادار ماندند.

۲) گروهی مانند سید اشرف الدین گیلانی و عارف قزوینی

به زبان ساده و صمیمی کوچه و بازار شعر می سرودند و از واژه ها و

اصطلاحات موسیقی، عامیانه و حتی واژه های فرنگی بهره می بردند.

درسنامه

$$100 \times \frac{\text{قیمت در سال جاری} \times \text{مقدار مصرف}}{\text{قیمت در سال پایه} \times \text{مقدار مصرف}} = \text{شاخص بهای}$$

$$100 \times \frac{\text{شاخص بهای} - \text{شاخص بهای سال پایه}}{\text{شاخص بهای سال پایه}} = \text{تورم سال جاری}$$

نکته: شاخص بهای کالا و خدمات سال پایه عدد ۱۰۰ در نظر گرفته می شود.

۲/۳۰

$$192 = \frac{(400 \times 5500) + (200 \times 13000)}{(400 \times 3000) + (200 \times x)} \times 100$$

$$\Rightarrow \frac{2200000 + 2600000}{1200000 + 200x} = 1/92 \Rightarrow x = 6500$$

$$6500 = |6500 - 13000| = \text{اختلاف قیمت کالای B در سال های جاری و پایه}$$

$$2500 + x = \frac{30}{100} \Rightarrow 2500 + x = 3600 \Rightarrow x = 1100 \text{ نفر}$$

۳/۳۱

درسنامه

$$100 \times \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

♦ جمعیت بیکار

به هر فرد ۱۶ و یا بالای ۱۶ سال که شغل نداشته باشد و یا در جستجوی شغل باشد، بیکار می گویند.

♦ جمعیت فعال

به هر فرد ۱۶ و یا بالای ۱۶ سال که توانایی انجام کار و فعالیت داشته باشد، جمعیت فعال می گویند.

نکته:

$$\text{جمعیت بیکار} + \text{جمعیت شاغل} = \text{جمعیت فعال}$$

$$x = \text{جمعیت فعال}$$

۳/۳۲

$$20 = \frac{x - 4000}{x} \times 100 \Rightarrow x = 5x - 20000 \Rightarrow 4x = 20000$$

$$\Rightarrow x = 5000$$

$$\Rightarrow \text{جمعیت بیکار} = 5000 - 4000 = 1000$$

$$30 = \frac{1000 + y}{5000} \times 100 \Rightarrow 15000 = (1000 + y) \times 100$$

$$\Rightarrow y = 15000 - 1000 = 14000$$

$$\text{وزن شخص} = x(\text{kg})$$

۱/۳۳

$$23 = \frac{x}{(1/7)^2} \Rightarrow x = 2/89 \times 23 = 66/47$$

$$24 = \frac{66/47 + y}{(1/7)^2} \Rightarrow y = 2/89 \times 24 - 66/47 = 2/89 = 3$$

درسنامه

$$\text{وزن بر حسب کیلوگرم} = \text{شاخص نماتوپ یا BMI}$$

$$\text{مجذور طول قد بر حسب متر}$$

♦ قانون

مضمون قانون و قانون‌مداری در پی مشاهدات اروپا فنگان و روشن‌فکران وارد شعر فارسی شد. قانون بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه‌خواهان گردید.

♦ تعلیم و تربیت جدید

با ظهور مطبوعات و گسترش آن در جامعه، آگاهی همگانی افزایش یافت و لزوم تعلیم و تربیت عمومی با نگاه جدید آن، مورد توجه مردم قرار گرفت و شاعران به آن توجه کردند.

♦ توجه به مردم

از بارزترین ویژگی‌های ادبیات دوره بیداری است. شاعران عصر بیداری به خواست‌ها و علایق مردم توجه کردند. شاعران عصر بیداری نیازها و کاستی‌های محرومان جامعه را موضوع سخن خود قرار دادند و به دفاع از کارگران و ضعیفان توجه داشتند. ابوالقاسم لاهوتی و فرخی یزدی از شاخص‌ترین شاعران این حوزه هستند.

♦ جایگاه زنان

جایگاه زنان در جامعه نیز مورد توجه شاعران عصر بیداری قرار گرفت.

♦ دانش‌ها و فنون نوین

ضرورت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موجب توجه به دانش‌ها و فنون جدید شد. شاعران در کنار دیگر روشن‌فکران، به این موضوع پرداختند. مضامین و اصطلاحات و واژگان مربوط به دانش‌ها و فنون نوین، در سخنان شاعران و روشن‌فکران فراوان به چشم می‌خورد.

♦ (ب) سطح ادبی

- قالب شعری مانند گذشته ادامه یافت.

- ملک‌الشعرا بهار و ادیب‌الممالک فراهانی به قالب‌های «قصیده» و «مثنوی» توجه داشتند.

- شعری که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌سرودند، به قالب‌های مستزاد و چهارپاره، تصنیف و ترانه رغبت بیشتری داشتند.

- توجه به قالب‌های کم‌کاربرد زمینه را برای ظهور شعر نو فراهم کرد.

- توجه به آرایه‌های بدیعی و بیانی و سنت‌های شعری در شعر شاعرانی که به زبان مردم عادی شعر می‌گفتند «کم‌تر» بود.

- شاعران شعر را وسیله‌ای برای بیان مقاصد خود می‌دانستند.

- شاعران دوره بیداری تخیلات سرایندهان پیشین را در نظر داشتند و با تأثیرپذیری از اوضاع اجتماع «نوآوری‌هایی» در عرصه تخیل پدید آوردند.

- در اشعار «میرزاده عشقی» نمونه تخیلات نوآورانه دیده می‌شود.

موسیقی در شعر دوره بیداری:

گروه سنت‌گرا (بهار - ادیب‌الممالک): پایبند به سنت‌های ادبی

گروهی که مطابق زبان کوچه و بازار شعر می‌سرودند: پایبندی و التزام کم‌تر به سنت‌های ادبی.

۲۳ بررسی ویژگی‌های زبانی شعر دوره بیداری در سایر گزینه‌ها:

(۱) توجه به واژگان کهن مانند «بادافره»

(۳) بهره‌گیری از واژه‌های نو و فرنگی از جمله واژه‌های «پارلمان - آتن - سلن»

(۴) بهره‌گیری از واژه‌های نو و فرنگی از جمله واژه‌های «لندن - یسر - نام‌های انگلیسی: ادوارد گری»

۳۸ دادۀ این گزینه مربوط به «قلمرو ادبی» است.

۳۹ بررسی درون‌مایه‌های شعر بیداری در سایر گزینه‌ها:

(۱) عدل - قانون

(۲) مشروطه - وطن - آزادی

(۳) وطن - مشروطه

دورستانه

سطح فکری شعر در دوره بیداری

در دوره مشروطه نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد.

مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرایی و غزل‌گویی که با ساخت فرهنگ و جامعه گذشته ما هماهنگ بود، تا حد زیادی کارایی خود را از دست داد.

- مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی رونق یافت.

- شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری عبارت‌اند از:

♦ آزادی

مترادف با مفهوم دموکراسی غربی است.

مبین این است که مردم علاوه بر حقوق و آزادی‌های فردی، در جامعه و سرنوشت سیاسی و اقتصادی خود نیز دارای حق و اختیار هستند.

♦ وطن

به عنوان سرزمینی که مردمی با مشترکات قومی، فرهنگی و زبانی در آن زندگی می‌کنند، در دوره بیداری وارد شعر و ادبیات فارسی شد.

علامه دهخدا، ملک‌الشعرا بهار و ادیب‌الممالک فراهانی بسیار به آن توجه کردند.

۴۰ بررسی درون‌مایه‌های شعر دوره بیداری در سایر گزینه‌ها:

(۱) توجه به دانش‌ها و فنون نوین

(۲) توجه به دانش‌ها و فنون نوین

(۴) وطن - قانون

۴۱ واژه‌هایی که در آن‌ها مصوّت ای / کوتاه به حساب می‌آید در

سایر گزینه‌ها:

(۱) بیا

(۳) اختیار

(۴) ساقیا

دورستانه

برخی واژه‌هایی که مصوّت ای / در آن‌ها همواره کوتاه است.

احتیاج - بیا - سیاوش - گیاه - عامیانه - زیاد - سیاست - بیاموز - قیامت - بیاورد - نیازمند - ...

۴۲ مصوّت بلند او / در واژه «سو» باید کوتاه تلفظ شود.

مصوت بلند او / در کلمات تک‌هجایی هیچ‌گاه کوتاه نمی‌شود. به جز در واژه «سو» و آن هم در حالت اضافه.

تقطیع مصراع دوم بیت چهارم:

بَ	ل	سَی	مَـنْ	یَـ	سَـو	مَـدْ	رَا	دَـ	کَـسَـ	بَـشْ	دَـ
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
فعلن				فعلاتن				فعلاتن			

بررسی اختیارات شاعری در گزینیه‌ها:

۴۴ ۴ بررسی وزن گزینه‌ها:

(Y

فَاعِلَاتِنِ	فَاعِلَاتِنِ	فَاعِلَاتِنِ	فَاعِلَاتِنِ
تَ -	نَمَ -	رَحَ -	مَيَ -
وُ -	عَلَ -	طَمَ -	بَ -
خَوِیَ -	دِیَ -	دِیَ -	چَ -
سَاکِ -			

اختیار شاعری (بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه): هجای هفتم

(

عا	ش	قا	ن	دُر	د	کش	را	دَر	دَ	رو	نِ	ذو	ق	ها
-	U	-	∅	-	U	-	-	-	U	-	∅	-	U	-
			↓								↓			
			-								-			
		فاعلاتن				فاعلاتن					فاعلاتن			فاعِلن

اختیار شاعری (بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه): هجاهای چهارم و دوازدهم

Q

دَر	دِ	لِ	عَا	شَقْ	كُ	جَا	يَا	بِی	عَ	مِ	هَر	ذِ	جِ	هَلَا
-	U	∅	-	-	U	-	-	-	U	∅	-	∅	U	-
		↓								↓				
	فاعلاتن			فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن

اختیار شاعری (بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاهه): در هجاهای سوم، یازدهم و سیزدهم

(

از	پ	ی	ایچ	عیش	ق	آش	ک	ها	ست	ر	وا	ن
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
	مفتعلن				فاعلات				مفتعلن			فع

این بیت فاقد اختیارات شاعری زبانی است.

۴۵ ۳ بررسی اختیارات شاعری زبانی در بیت (۳):

۳ فا

بَ	رَا	یِ	صُبْ	حَ	رو	شَن	دَل	عُ	دا	را
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
يِ	بس	تا	ری	ک	می	بی	نم	ش	پ	هجر
U	-	-	-	U	-	-	-	U	↓	X-
مفاعیلین			مفاعیلین			مفاعیل (فعولین)				

توجه: در هجای دوم و سوم حذف همزه وجود دارد.

اختیار شاعری (حذف همزه): هجای سوم از مصراع نخست

اختیار شاعری (بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاهه): هجای دهم از مصراع دوم

۴۶ / بررسی اختیارات شاعری زبانی در گزینه‌ها:

۴ ۴۹

18

جَا	ی	دا	زَد	مَر	پ	تَر	سَد	زَو	اَ	مِی	ر	مَل	کِ	جَم
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-
											↓			
زَان	کِ	اَو	اَز	زُل	ف	دَا	زَد	مَا	ر	صَح	حَا	کِی	بِ	دُوش
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	U
	فاعلین				فاعلین				فاعلین				فاعلین	

اختبارات شاعری (بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاهه): در هجای دوازدهم

من	قل	خ	گر	یم	چُن	قُ	ذَح	او	حُشْ	پ	خن	دَد	هَم	جُ	می
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
این	گیر	ی	ی	نا	سا	ز	بِهَکَرِ	آن	خَن	دِ	ي	مَو	رَوَکَرِ	نِ	گِر
-	-	U	∅	-	-	U	-	-	-	U	∅	-	-	U	-
			↓								↓				
مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن				مستفعلن			

بیت فاقد اختیار شاعری «حذف همزه» است.

بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه: هجای ۴ و ۱۲ مصراع دوم

5

زَا	نُ	یَش	رَا	چُ	کُ	نِی	گِر	سِی	یِ	سِر
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
یَا	بِ	یَز	سِر	رِ	دِ	لِ	عِر	شِ	خِ	بِر
-	U	-	-	U	U	↓	-	U	U	-
فاعلاتن			فاعلاتن			فعلن				

حذف همزه: هجای سوم در مصراع دوم

کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند: هجای دوم در مصراع نخست

بعد از واژه «زانو» مصوّت کوتاه (ئ) آمده است، بنابراین /و/ کوتاه تلفظ می‌شود.

5

سی	ن	ی	من	کا	سِ	ملا	دَر	خو	نِ	اوست
-	U	U	-	-	U	-	-	-	U	U
		↓								
		-								
از	خ	را	بی	مَح	نَ	تا	با	دَس	ت	باز
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	U
	فاعلاتین				فاعلاتین				فاعلین	

حذف همزه: هجاهای ۵ در مصراع نخست و ۷ و ۹ در مصراع دوم

بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه: هجای سوم در مصراع نخست

(f)

جَس	م	پ	دی	دا	مَ	دِ	پِن	هالا	بَ	ماند
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	X-
آب	رو	ی	پِن	هالا	ش	دِ	آ	مد	پَ	دید
-	↓ U	U	-	-	U	U	-	-	U	X-
	مفتعلن				مفتعلن				فاعل	

حذف همزه: هجاء بنجم در مصراع نخست

که تا به تافاذا کرد: مصیبت بلند: هجای دوم در مصراع دوم. بعد از واژه (ابرو) که

به مصوّت بلند / و / ختم می‌شود، مصوّت کوتاه (ـِ) آمده است، بنابراین مصوّت / و /

کو تاہ تلفظ مے شود. (ا برو: آب - ر)

♦ مضامین برجسته شعر قرن ششم و اوایل قرن هفتم:

- بدبینی شاعران نسبت به دنیا و بریدن از آن
- شکایت از روزگار
- بیان ناخرسندی فرزنانگان از اوضاع زمانه خویش
- طرح نابسامانی‌های اجتماعی

۴۵۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) تحوّل روحی و معنوی «سنایی» آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید.
- (۲) نثری که ویژگی اصلی آن «سجع» است «نثر موزون» نامیده می‌شود.
- (۳) در سده‌های پنجم و ششم کتاب در موضوع‌های علمی رواج یافت و نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد.

دورسنانه

نثر فارسی در سده‌های پنجم و ششم

- این دوره، یکی از مهم‌ترین دوره‌های کمال و گسترش نثر پارسی است.
- نثر پارسی در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم تازه ظهور کرده بود.
- در قرن پنجم با دوره بلوغ نثر فارسی مواجه می‌شویم و در قرن ششم و اوایل قرن هفتم آن را در حال پختگی و کمال می‌یابیم.
- در این دوره، تألیف کتاب در موضوع‌های گوناگون علمی رواج یافت و نثر ساده به کمال رسید و نثر مصنوع هم رایج شد.
- دلایل عمده توجّه نویسندگان به فارسی نویسی در قرن پنجم و ششم:
 - ۱ گسترش عرفان و تصوّف
 - ۲ شکل‌گیری دولت سلجوقی و بهره‌گیری از دبیران و نویسندگان تربیت‌یافته در خراسان و عراق.
- در این دولت کم‌تر، نامه و منشور و فرمانی به زبان عربی نگاشته می‌شد و بدین‌سان مجموعه‌های مشهوری از متون نثر پارسی پدید آمد.

♦ نثر موزون:

- در قرن‌های پنجم و ششم از دید سبک نثر پارسی به شیوه دیگری از نثر می‌رسیم که می‌توان آن را «نثر موزون» نامید.
- ویژگی اصلی نثر موزون به کارگیری «سجع» است.
- سجع در نثر مانند قافیه در شعر است.
- نثر موزون یا آهنگین با بهره‌گیری از جمله‌های کوتاه، خود را به شعر نزدیک می‌کند.
- «خواجه عبدالله انصاری» این شیوه نثر را به کمال رساند.
- آثار خواجه عبدالله انصاری را می‌توان سرآمد همه نثرهای موزون فارسی شمرد.
- نمونه‌ای از نثر موزون خواجه عبدالله انصاری:
- «ای کریمی که بخشنده عطایی؛ و ای حکیمی که پوشنده خطایی؛ و ای صمدی که از ادراک خلق جدایی؛ و ای احدی که در ذات و صفات، بی‌همتایی؛ و ای خالقی که راه‌نمایی؛ و ای قادری که خدایی را سزایی؛ جان ما را صفای خود ده؛ و دل ما را هوای خود ده؛ و چشم ما را ضیای خود ده؛ و ما را آن ده که آن په؛ و مگذار ما را به که و مه»
- نمونه‌ای از نثر موزون از کتاب تفسیر «کشف‌الاسرار و غده‌الابرار» اثر ابوالفضل مبدی.
- این اثر تحت تأثیر خواجه عبدالله انصاری نوشته شد.
- «فرمان بزرگوار از خدای نامدار می‌گوید ... بندگان من، مرا پرستید و مرا خوانید و مرا دانید که آفریدگار منم؛ کردگار نامدار، بنده‌نواز آمرزگار منم؛ مرا پرستید که جز من معبود نیست؛ مرا خوانید که جز من مُجیب نیست ...»

شعر در قرن پنجم و ششم

شعر فارسی هم‌چنان تحت تأثیر سبک دوره سامانی و غزنوی است؛ یعنی سخن شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی یادآور سروده‌های سخنوران قرن چهارم است. گروهی از شاعران این دوره، در عین تقلید از پیشینیان، هر یک ابتکارات و نوآوری‌هایی دارند که باعث دگرگونی و تحول در سبک سخن فارسی شد. شاعران این دوره به سرودن غزل‌های لطیف و زیبا علاقه دارند. انوری و هم‌سبکان او در آوردن مضامین دقیق در غزل بسیار کوشیدند.

تحول سنایی و انوری در غزل

تحولی که سنایی و انوری در غزل ایجاد کردند، باعث شد که در قرن هفتم، شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند و این نوع از شعر فارسی را به اوج برسانند.

♦ سبک شعر فارسی در شمال غرب ایران در قرن‌های پنجم و ششم

در همان حال که شاعران خراسان و سیستان، سرگرم رونق‌بخشی سبک تازه بودند، در شمال غرب ایران دسته‌ای از شاعران ظهور کردند که کار آنان در ادب فارسی، تازگی داشت.

این دسته که از شاعران معروف آذربایجان (خاقانی - نظامی و ...) بودند، سبک شعر فارسی را از آن‌چه در دیگر نواحی ایران یا پیش از آنان رایج بود، متمایز ساختند.

حوزه ادبی فارسی و نواحی مرکزی ایران (عراق عجم) در قرن‌های پنجم و ششم

- مرکز ادبی مهم دیگری که در نیمه دوم قرن ششم، در شکل‌گیری شیوه خاصی از شعر فارسی مؤثر بود، حوزه ادبی فارس و نواحی مرکزی (عراق عجم) است. در این حوزه ادبی، شاعران و نویسندگان مشهوری در اصفهان، همدان، ری و ... ظهور کردند که در تجدید سبک، بسیار تأثیرگذار بودند؛ از جمله آنان، «جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی» است.

♦ مقدمه ظهور سبک عراقی:

سبک شعر فارسی در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم متحوّل شد و عمدتاً با شیوه شاعری پیش از آن، متمایز گردید و مقدمه ظهور «سبک عراقی» در شعر فارسی شد.

♦ نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم:

شعر این دوره از نظر سبک گویندگی و موضوع، تنوّع یافت و در شاخه‌ها و رشته‌هایی هم‌چون مدح، هجو، طنز، وعظ و حکمت، داستان‌سرایی، تغزل و حماسه به کار گرفته شد.

♦ ویژگی‌های شعر فارسی در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم:

- پرهیز برخی از شاعران از مدح شاهان و انتساب به دربارها:
- «ناصر خسرو»، از شاعران آغاز این دوره، به سبب پایبندی به اعتقادات خاصّ دینی از دربارها کناره گرفت.
- «سنایی» که ابتدا مدیحه‌گوی بود، در دوره دوم حیات شعری خود، به سیر و سلوک معنوی پرداخت.
- تحوّل روحی و معنوی «سنایی»، آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید.
- بسیاری از شاعران به پیروی از سنایی به تصوّف و عرفان روی آوردند.
- شاعران بزرگی چون عطار و مولوی پس از این ظهور کردند.
- در پی خروج شعر از دربارها و ورود آن به خانقاه‌ها دامنه موضوعات آن، گسترش یافت و بر سادگی بیان، قدرت عواطف، عمق افکار و اندیشه‌هایی که موضوع شعر پارسی بود، افزوده شد و خانقاه‌ها در شمار پشتیبانان پناهگاه‌های شعر فارسی درآمدند.
- حکمت و دانش و اندیشه‌های دینی نیز در شعر این دوره، تأثیری عمیق بخشید و جزئی از مضامین شعری شد.

♦ نثر فنی

پس از نثر موزون، به شیوه دیگری می‌رسیم که «نثر فنی» نام دارد.
منظور از نثر فنی:

آوردن آرایه‌های ادبی فراوان

امثال و اشعار گوناگون از عربی و پارسی و اصطلاحات علمی است.
دوره رواج «نثر فنی» قرن ششم هجری است.

نخستین نمونه «نثر فنی» کتاب «کلیله و دمنه» از ابوالمعالی نصرالله منشی است.
این کتاب در سال (۵۳۶ ه.ق) در اواسط نیمه اول قرن ششم تألیف شد.
نمونه‌ای از نثر فنی از کلیله و دمنه:

«بازرگانی بود بسیار مال و او را فرزندان در رسیدند و از کسب و جرقت اعراض نمودند و دست اسراف به مال او دراز کردند. پدر، موعظت و ملامت ایشان واجب دید و در اثنا آن گفت که: ای فرزندان، اهل دنیا، جویان سه زبیت‌اند و بدان نرسند، مگر به چهار خصلت؛ اما آن سه که طالب آند، فراخی معیشت است و رفعت منزلت و رسیدن به ثواب آخرت؛ و آن چهار که به وسیلت آن بدین اغراض توان رسید، آلفندن مال است از وجه پسنیدیده و ...»

۵۳/۳

بررسی ویژگی‌های نثر سده‌های پنجم و ششم در سایر گزینه‌ها:

- (۱) آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان (حمد و شکر و سپاس ...)
حذف افعال به قرینه (حمد و شکر و سپاس مر آن پادشاهی را [است] که ...)
استفاده از ترکیب‌های دشوار (عالم عود و معاد - ملائکه کروی و روحانی)
- (۲) کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن (لئن شکرتم لازیدنکم)
- (۴) استفاده از لغات مهجور عربی و استفاده از ترکیبات دشوار (کره اغیر - چتر اخضر)

۵۴/۱

بررسی آرایه «جناس» در بیت‌ها:

- (الف) جناس همسان: بوم (جند) بوم (سرزمین) / جناس ناهمسان: ندارد
- (ب) جناس همسان: ندارد / جناس ناهمسان: بدر - صدر
- (ج) جناس همسان: ندارد / جناس ناهمسان: قل - گل
- (د) جناس همسان: شیرین (همسر خسرو) شیرین (صفت برای جان) / جناس ناهمسان: بر - سر
- (ه) جناس همسان: ندارد / جناس ناهمسان: ندارد

توجه:

«کودکی» تکرار است.

۵۵/۲

بررسی جناس اشتقاق در گزینه‌ها:

- (۱) عاشق - عشق (جناس اشتقاق)
- (۲) عصر - اعصار (اشتقاق) این دو واژه هم‌ریشه هستند ولی جناس ندارند.
- (۳) منظر - نظر (جناس اشتقاق)
- (۴) طینت - طین (جناس اشتقاق)

درست‌نامه

جناس

کاربرد دو واژه که از نظر لفظی یکسان و از نظر معنی متفاوت باشند.
نمونه: برادر که در بند خویش است، نه برادر، نه خویش است.

(نور)

(آشا) - دوست - فامیل

نمونه: مُلک را همین مُلک پیرایه بس / که راضی نگردد به آزار کس

(پارشاه)

(سرزمین)

♦ انواع جناس

جناس همسان (تام): یکسانی دو واژه در تعداد و ترتیب حروف و حرکت (واج). ارزش موسیقایی و آرایه‌ای این نوع جناس بیشتر است.
نمونه: گر آمد به کوی تو چندان غریب نیست / چون من در آن دیار هزاران (عیب)

غریب هست

(بی‌گانه)

جناس ناهمسان (ناقص):

۱ جناس ناهمسان اختلافی: اختلاف دو کلمه در یک حرف در اول یا وسط یا آخر.

نمونه: باغبان همچو نسیم ز در خویش مران / کآب گلزار تو از اشک چو گلزار من است

۲ جناس ناهمسان حرکتی: دو واژه که در حروف کاملاً مانند هم باشند ولی در مصوت‌های کوتاه (حرکت‌ها) اختلاف داشته باشند.

نمونه: شکر کند چرخ فلک، از مُلک و مُلک و مُلک / کز کرم و بخشش او روشن و بخشنده شدم

۳ جناس ناهمسان افزایشی: دو واژه که در تعداد حروف (بیشینه یک حرف) و معنی اختلاف داشته باشند.

نمونه: اشک من رنگ شفق یافت ز بی‌مهری یار / طالع بی‌شفقت بین که در این کار چه کرد

۴ اشتقاق - جناس اشتقاق

«اشتقاق» هم‌ریشگی دو یا چند واژه است و این هم‌ریشگی سبب شده است که واج‌های آن‌ها مانند هم باشند.

اگر واژه‌هایی که اشتقاق دارند فقط در یک واج اختلاف داشتند، جناس هم دارند (جناس اشتقاق).

نمونه اشتقاق:

ز مشرق سر کوی، آفتاب طلعت تو / اگر طلوع کند طالع همایون است
واژه‌های (طلعت - طلوع - طالع) «هم‌ریشه» هستند، اما «جناس» ندارند.

نمونه جناس اشتقاق:

لب می‌لای به شعری که ندارد شوری / شاعری قدر تو داند که شعوری دارد
واژه‌های (شعر - شاعر - شعور) در یک واج اختلاف دارند و هم‌ریشه هم هستند؛ بنابراین جناس اشتقاق هستند.

توجه:

جناس ناهمسان در سه حالت به وجود می‌آید:

۱ اختلاف در مصوت کوتاه (حرکتی)

۲ اختلاف در نوع حرف (اختلافی)

۳ اختلاف در تعداد حروف (افزایشی)

۵۶/۱

واژه (عدو) قاعده (۱) و (شنو) قاعده (۲) است.

باید توجه کنیم که / و / در واژه (شنو) صدای (OW) دارد و با واژه‌ای قافیه می‌شود که صدای آن مانند خودش باشد.

بررسی قافیه بیت‌ها:

(الف) قافیه‌ها: جمال - خیال؛ با هیچ‌کدام از دو واژه صورت سؤال هم‌قافیه نیست.
در این بیت (تو) ردیف است.

(ب) قافیه‌ها: کدو - سبزو؛ قاعده (۱) با (عدو) هم‌قافیه است.

(ج) قافیه‌ها: گرو - مرو؛ قاعده (۲) / و / صدای (OW) دارد و با (شنو) هم‌قافیه است.

(د) قافیه‌ها: گاو - چکاو؛ قاعده (۲)؛ به علت اختلاف در مصوت نمی‌توانند با (شنو) هم‌قافیه باشند.

(ه) قافیه‌ها: شیدا - صحرا؛ با هیچ‌کدام از قافیه‌های صورت سؤال هم‌قافیه نیستند.

(و) قافیه‌ها: جست‌وجو - او؛ قاعده (۱)؛ با (عدو) هم‌قافیه هستند.

۵۷/۳

بیت (د) ذوقافیتین است.

قافیه (۱): جای - پای / قافیه (۲): روبند - کوپند

بیت (الف) فقط یک قافیه (ساز - آواز) دارد و واژه‌های (برکشد - بردارد) به علت اختلاف در مصوت قافیه نیستند.

بیت (ب) دارای قافیه با قاعده (۱) است.

در واژه‌های «جای - پای» حرف روی (ا) و حرف الحاقی (ی) است.

هرگاه حرف روی (ا - او) باشد، قافیه دارای قاعده (۱) است.

قافیه‌های بیت (ج) قاعده (۲) هستند. حرف / و / در واژه‌های (نو - خسرو) صامت است.

دورستانه

قواعد قافیه

قافیه در شعر فارسی تابع دو قاعده است: (۱) و (۲)

قاعده (۱): مطابق این قاعده هر یک از مصوت‌های (ا - و) به تنهایی اساس قافیه قرار بگیرند.

نمونه: یار بد مار است هین بگریز از او / تا نریزد بر تو، زهر آن زشت‌خو
حرف روی: مصوت / و / قاعده (۱)قاعده (۲): قافیه‌هایی که حروف اصلی آن‌ها (یک مصوت با یک یا دو صامت
بعدها) قرار بگیرد.نمونه: بانگ او چون بانگ اسرافیل شد / مرده را زین، زندگی تحویل شد
حروف اصلی قافیه: یل (مصوت + صامت) قاعده (۲)

نمونه: کز کمی خشت دیوار بلند / پست‌تر گردد به هر دفعه که کند

حروف اصلی قافیه: - ند (مصوت کوتاه + دو صامت) قاعده (۲)

حروف اصلی قافیه: این حروف همان حروف مشخص‌شده در قاعده (۱) و (۲) هستند.

حرف روی: آخرین حرف از حروف اصلی قافیه است.

برای نمونه در قافیه بیت قبل (د) حرف روی است.

حروف الحاقی: شناسه‌ها - ضمائر متصل - پسوندها - مخفف صیغه‌های فعل (-
م - ی - یم - ید - ند) - (ی) در آخر بعضی واژه‌ها مانند خدای - جای - پای ...

توجه:

۱ در هر شعر ابتدا (ردیف) را مشخص می‌کنیم (اگر ردیف داشت) و سپس قافیه را معین می‌کنیم.

۲ (ه بیان حرکت) یا مصوت (ی) اگر در آخر واژه‌های قافیه قرار بگیرند، الحاقی به حساب می‌آیند.

نمونه: از دو صد رنگی و بی‌رنگی رهی است / رنگ چون ابر است و بی‌رنگی
مهی است.قافیه‌ها: زمی - مهی / حروف اصلی: - ه / حرف روی: ه / حرف الحاقی: ی /
قاعده: (۲)

توجه:

۱ (ه - بیان حرکت) و (صامت ه) متفاوت هستند.

۲ در قافیه باید قواعد دوگانه رعایت شود ولی یک استثنا وجود دارد.
اگر در قاعده (۲) یعنی «مصوت + صامت + (صامت)» اگر مصوت کوتاه

متفاوت باشد و قافیه حروف الحاقی داشته باشد، قافیه درست است.

نمونه: سراسر همه دشت پر گشته بود / زمین چون گل ارغوان گشته بود
ردیف: بود / قافیه‌ها: گشته - گشته / حروف اصلی: - ش ت یا - ش ت(اختلاف در مصوت) / حرف روی: ت / حرف الحاقی: ه / قاعده: (۲)
همان‌گونه که می‌بینید مصوت کوتاه در دو قافیه متفاوت است، ولی به علت داشتن حرف الحاقی (ه بیان حرکت) قافیه درست است.

توجه:

گاهی پسوندها یا پیشوندها قافیه قرار می‌گیرند:

نمونه: گفتم غم تو دارم گفتا غمت سرآید / گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید
ردیف: آید / قافیه: سر - بر / حروف اصلی: - ر / حرف روی: ر / حرف
الحاقی: ندارد / قاعده: (۲)

توجه:

گاهی قافیه‌ها جناس تام دارند یعنی حروف آن‌ها کاملاً مشترک
است ولی معنی متفاوت است.خرامان بشد سوی آب روان / چنان چون شده باز جوید روان
ردیف: ندارد / قافیه: روان - روان / حروف قافیه: ان / حرف روی: ن / حروف
الحاقی: ندارد / قاعده: (۲)

توجه:

۱ قافیه ساختن واژه‌هایی مانند (خوب‌تر - بدتر) درست نیست.

۲ قافیه ساختن حروف الحاقی درست نیست.

۵۸/۲

علت نادرستی قافیه در گزینه (۲) «اختلاف در مصوت» است.

بررسی قافیه‌ها:

قافیه‌ها: زیور - خور - کشور - محور / حروف اصلی: - ر / حرف روی: ر / حروف
الحاقی: ندارد / قاعده: (۲) (مصوت + صامت)

در گزینه (۲) مصوت کوتاه / و / با مصوت کوتاه / ت / در سایر قافیه‌ها هماهنگ نیست.

۵۹/۴

علت نادرستی گزینه (۴) این است که حرف روی در قافیه اصلی
«ر» است ولی در این گزینه «م» اعلام شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) ویژگی زبانی شعر سده‌های پنجم و ششم: کاهش سادگی کلام و حرکت به
سمت دشواری

- از میان رفتن لغات مهجور فارسی

ویژگی ادبی شعر سده‌های پنجم و ششم: رواج غزل - توجه به آرایه‌های ادبی
(کنایه - سجع - استعاره)

(۲) مفهوم مشترک بیت گزینه (۲) و بیت دوم شعر «جانبازی در راه معشوق» است.

(۳) ابیات صورت سؤال با توجه به تخلص شاعر در بیت آخر، سروده انوری
است. او در قرن ششم همراه با سنایی با ایجاد تحول در غزل باعث ظهور

شاعران بزرگی در قرن‌های بعد شد.

دورستانه

برخی ویژگی‌های سبکی شعر قرن‌های پنجم و ششم

الف) زبانی

۱ از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی؛

۲ فراوانی ترکیبات نو؛

۳ کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون؛

۴ ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی.

ب) ادبی

۱ رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های شعری، به‌ویژه غزل و مثنوی؛

۲ رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی؛

۳ توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی؛

۴ به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر.

۲ ادبی

الف) آرایه‌های ادبی، بدیع و بیان جز به صورت طبیعی و تصادفی کم‌تر استفاده شده است.

در شعر شاعران شاخص سبک هندی، استفاده از آرایه‌های ادبی از جمله تشبیه بسیار رواج دارد. تلمیح نیز در مضمون‌سازی نقش فعالی دارد. (البته تلمیحات رایج نه تلمیحات غریب و نادر).

حسن تعلیل، حس آمیزی، تمثیل و اسلوب معادله نیز از دیگر آرایه‌های پرکاربرد این سبک‌اند.

ب) قالب مسلط در سبک هندی به ظاهر غزل است.

غزل سبک هندی گاهی به چهل بیت هم می‌رسد.

تکرار قافیه در غزل امری طبیعی است. دلیل این ویژگی آن است که در حقیقت شاعر سبک هندی، تک‌بیت‌گو است؛ یعنی قالب حقیقی شعرش مفردات است.

شاعر سبک هندی ابیات مستقل را به وسیله رشته قافیه و ردیف به هم گره می‌زند. شاعر تک‌بیتی می‌سازد و آن را در غزلی که مناسب آن باشد، قرار می‌دهد و از این‌رو کم و زیاد کردن ابیات غزل، آسیمی به شعر نمی‌زند.

پ) استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ نیز در شعر این دوره رایج است؛ برای مثال: خواهم شدن - می‌شود پیدا - می‌برد مرا - دیگر است و ...

۴ ۶۲ شاعران سبک هندی معمولاً مطالب فلسفی، عرفانی و غنایی

گذشتگان را به شیوه خود بازگو می‌کردند. (در عبارت گزینه (۴) «به شیوه خود آن‌ها» آمده که نادرست است).

درسنامه

ویژگی‌های فکری شعر سبک هندی

الف) شعر سبک هندی معنی‌گرا است، نه صورت‌گرا.

شاعران این سبک به معنی بیشتر توجه دارند تا زبان.

معروف است که هیچ معنا و مضمونی در جهان نیست که در شعر صائب نیامده باشد، صائب از گل قالی - تندباد و تبخال مضمون ساخته است.

شاعران سبک هندی برای مضمون‌سازی، از هر پدیده‌ای در عالم طبیعت یا هر موضوعی در قلمرو ذهن استفاده کردند.

اما آثار سبک هندی همه در سطح باقی‌مانده و به خلق آثار بزرگی در چون شاهنامه فردوسی، مثنوی مولانا یا آثار عطار، سنایی و نظامی منجر نشده است.

ب) شعر در سبک هندی بیشتر در تک‌بیت خلاصه می‌شود.

طول و عرض معنا از یک بیت پیش‌تر نمی‌رود و در نهایت این که تحسین و اعجابی را در حد آن بیت برمی‌انگیزد.

پ) شاعران سبک هندی معمولاً مطالب فلسفی، عرفانی و غنایی گذشتگان را به شیوه خود بازگو می‌کنند.

گاهی چنین موضوعاتی با وجود داشتن ابهام، در اشعار آنان قابل درک‌تر و خلاصه‌تر بیان شده است.

کوشش شاعر سبک هندی مضمون‌یابی و ارائه خیال خاص و معنی برجسته است؛ یعنی یافتن فکری جزئی اما تازه و نکته و بیان آن به صورتی اعجاب‌انگیز.

۴ ۶۱ مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینه (۴): «جاودانگی

عشق» است. در هر دو بیت شاعران می‌گویند پس از مرگ نیز دوست دارند خاک آن‌ها به معشوق نزدیک باشد و معشوق را فراموش نمی‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) شوق دیدار معشوق

(۲) خوشبختی عاشق در دیدار یار است.

(۳) به حداقل یادی از معشوق قانع بودن

۲ ۶۱ «تواریخ عمومی این دوره در جهت نهادینه کردن فرهنگ تشیع

گام برداشتند» مربوط به قلمرو فکری است.

درسنامه

ویژگی‌های شعر سبک هندی

۱) زبانی

الف) راه یافتن زبان کوچه و بازار به شعر در پی رو آوردن طبقات مختلف مردم به عالم ادبیات. از این رهگذر روح تازه‌ای در ادبیات دمیده شد.

ب) گسترش دایره واژگان شعر؛ بسیاری از لغات قدیم از صحنه شعر رخت بر بست؛ و با توجه به آن می‌توان گفت زبان شعر سبک هندی، زبان جدید فارسی است. در زبان شعر سبک هندی از مختصات زبان قدیم مخصوصاً سبک خراسانی خبری نیست.

علت حذف مختصات زبان قدیم:

(۱) حملات پی‌درپی بیگانگان (مغولان، تیموریان و ازبکان) به ایران، مخصوصاً نواحی شرقی بود.

در اثر این حملات کتابخانه‌ها و آثار کهن از بین رفت.

در اثر این حملات فضلا دیگر با کتب قدیم و در نتیجه با زبان قدیم مأنوس نبودند. دلیل دیگر، تغییر جغرافیایی حوزه‌های شعری در نقاط مختلف ایران و تأثیر پذیرفتن از زبان نواحی گوناگون بود.

شاعرانی مثل صائب هم که در اشعار قدما تتبع بسیار داشتند، از به کار بردن زبان قدیم پرهیز داشتند؛ چراکه شعر از مدرسه به بازار آمده بود و زبان رایج مرسوم، همان زبان مردم عادی بود.

در این سبک لغاتی مانند نزاکت، قالی، شیشه، پل، بخیه، سفال و ... که تا این زمان کم‌تر در شعر راه داشت، رواج یافته بود.

پ) لغات مربوط به مذاهب و آداب و رسوم هندوان در این دوره به حوزه شعر و ادب وارد شد.

ت) کاربرد لغات عربی کم شد و رواج لغات ترکی سبب ضعف زبان فارسی شد. در این دوره با از بین رفتن سلطه حکومت بغداد بر ایران، کاربرد لغات عربی کم شد و از طرفی حملات تیموریان و ازبکان، سبب رواج لغات ترکی و ضعف زبان فارسی گردید؛ به خصوص که سلاطین صفوی هم در برابر به ترکی سخن می‌گفتند.

ث) زبان سبک هندی زبانی واقع‌گرا است زیرا زبان حقیقی مردم آن دوره بوده است.

در مجموع می‌توان گفت بی‌توجهی به زبان، بی‌دقتی در کاربرد جمله‌ها و ترکیب‌ها و ورود واژه‌های عامیانه در شعر این دوره کاملاً مشهود است.

بررسی وزن سایر گزینه‌ها:

نَـ	وَ	بَـ	بَا	لَـ	عَا	رَـ	یَـ	بِی	رَوِیَ	شَـ	ذَـ	زَـ	خِشَـ
دَـ	وَ	دَـ	یَـ	طَـ	لَبَـ	مَـ	ذَـ	دَـ	آَ	نَـ	اَیْنَ	مَـ	جَوَـ
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

دسته‌بندی هجایی (۱): مستفعلن مفاعل مستفعلن مفا (فعل)

دسته‌بندی هجایی (۲): مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

در هر دو دسته‌بندی «وزن ناهمسان» به دست می‌آید.

صَبَـ	رِی	کَـ	بَوَـ	دَـ	پُشَـ	تَـ	أَـ	مِی	دَمَـ	أَـ	زَوَـ	بَـ	کَوَـ
دَـ	رَوَـ	زَـ	گَا	رَـ	هَـجَـ	رَـ	نَـ	یَا	مَدَـ	پَـ	کَا	رَـ	مَنَـ
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

دسته‌بندی هجایی (۱): مستفعلن مفاعل مستفعلن مفا (فعل)

دسته‌بندی هجایی (۲): مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

در هر دو دسته‌بندی هجایی «وزن ناهمسان» به دست می‌آید.

آَـ	یِی	نَـ	یَـ	مَا	سِی	رَـ	نَـ	گَر	دِی	دَـ	زَـ	دِی	دَارَـ
چَنَـ	دَانَـ	کَـ	نَـ	ظَر	بَر	زَـ	خَـ	دِلَـ	دَا	رَـ	فَـ	کَنَـ	دِیَمَـ
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-

دسته‌بندی هجایی (۱): مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستف

دسته‌بندی هجایی (۲): مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلن

در هیچ‌یک از دسته‌بندی‌های هجایی این بیت «وزن همسان دولختی» به دست نمی‌آید.

آنَـ	لَا	بَـ	هَا	یَـ	گَر	مَتَـ	زَوَـ	وَلَـ	پَـ	سَوَـ	خَتَـ	جَا	نَمَـ
زِی	رَا	کَـ	هَمَـ	چَـ	آَـ	تَشَـ	یَکَـ	سَرَـ	هَـ	مَـ	زَـ	بَا	نِیَـ
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	U	-	-	-

دسته‌بندی هجایی (۱): مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلن

دسته‌بندی هجایی (۲): مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

در میانه هر مصراع از این بیت درنگ و مکث وجود دارد و این درنگ «وزن دوری» را به وجود می‌آورد.

در سایر گزینه‌ها این درنگ وجود ندارد.

درسنامه

وزن همسان دولختی

هرگاه پایه‌های آوایی یک مصراع یک در میان تکرار شوند «وزن همسان دولختی» داریم. مانند: مفعول - فاعلاتن // مفعول - فاعلاتن (یک مصراع)

♦ وزن دوری

در برخی وزن‌های همسان دولختی در پایان نیم‌مصراع درنگ و مکث وجود دارد که سبب ایجاد «وزن دوری» می‌شود.

نمونه: دل می‌رود ز دستم / صاحب‌دلان خدا را / دردا که راز پنهان / خواهد شد آشکارا

۳/۶۲ بررسی ویژگی‌های شعر سبک هندی در سایر گزینه‌ها:

(۱) استفاده از ردیف‌های طولانی و خوش‌آهنگ (دیگر است)

(۲) استفاده از لغاتی که تا زمان سبک هندی کمتر در شعر راه داشت. (قالی)

(۴) استفاده از آرایه‌های پرکاربرد سبک هندی از جمله «حس آمیزی»؛ حدیث تلخ

۴/۶۴ بررسی کنایه در سایر گزینه‌ها:

(۱) «روز تاریک‌تر از شب داشتن» کنایه از بدبختی

«شب روشن‌تر از روز داشتن» کنایه از خوش‌بختی

(۲) «به سر شکار خود آمدن» کنایه از به یاد گرفتاران بودن

(۳) «گرد از وجود کسی برآوردن» کنایه از نیست و نابود گرداندن

درسنامه

کنایه

پوشیده سخن گفتن درباره امری را «کنایه» می‌گویند.

در بیت زیر شاعر به صورت پوشیده «زرد روی شدن» را به معنی «بی‌نصیب ماندن و شرمندگی شدن» به کار برده است.

«نرفتم به محرومی از هیچ کوی / چرا از در حق شوم زرد روی؟»

در کنایه هم معنی قاموسی و واژگانی (معنی نزدیک) و هم معنی مجازی (معنای دور) به ذهن خواننده می‌آیند اما خواست گوینده معنای دور است. نمونه: چو بشتید بیچاره بگریست زار / که ای خواجه دستم ز دامن مدار «دست ز دامن داشتن» کنایه از محروم گرداندن.

۱/۶۵ بررسی آرایه‌های موضوع پرشی در گزینه (۱):

تشبیه در بیت (ب): این جهان آب روان است. جهان (مشبه) آب (مشبه‌به) روان (وجه‌شبه)

کنایه در بیت (د): «سپر افکندن» کنایه از تسلیم شدن

مجاز در بیت (الف): «حرف» مجاز از سخن

استعاره در بیت (ج): «ای صبا» منادای بی‌جان «تشخیص و استعاره» است.

درسنامه

تفاوت استعاره و مجاز

در استعاره بین معنی اصلی و معنی مجازی رابطه «شباهت» وجود دارد.

در مجاز بین معنی اصلی و مجازی «هر رابطه‌ای به جز شباهت» وجود دارد.

تفاوت استعاره و مجاز با کنایه

در استعاره مصرحه و مجاز معنی غیرحقیقی قابل دریافت است، ولی در کنایه هر دو معنی دریافت می‌شود.

کنایه در قالب عبارت و جمله می‌آید ولی استعاره و مجاز در واژه.

۱/۶۶ بررسی وزن گزینه (۱):

دَـ	ذَسَـ	تَـ	اَـ	هَـ	مَنَـ	نِیَسَـ	بَر	مِیَر	دَـ	اَوَـ	نَـ	گَشَـ	تَنَـ
بِی	اَخَـ	تَـ	یَا	رَـ	گَر	دَدَـ	بَر	مِیَر	دَـ	مَا	هَـ	هَا	لَـ
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

دسته‌بندی هجایی (۱): (سه چهار سه چهار): مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

دسته‌بندی هجایی (۲): (چهار سه چهار سه) مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلن

توجه:

۱- هجای هفتم در مصراع نخست (نیست) کشیده است ولی به علت قرار گرفتن در

پایان نیم‌مصراع از وزن همسان دولختی (بلند) به حساب می‌آید.

۲- هجای پایانی مصراع دوم (ل) باید بلند به حساب آید.

۷۲/۴ در دیدگاهی که طبیعت و جامعه را یکسان می‌داند (جامعه‌شناسی تبیینی) انسان‌ها نمی‌توانند تغییری بنیادین در جامعه به وجود آورند و صرفاً باید خود را با نظم اجتماعی تطبیق دهند و سازگار کنند، در حالی که انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورند (نقد کتاب به جامعه‌شناسی تبیینی)

آشنایی‌زدایی ← هنر شناسایی نظم‌های پنهان و شگفت‌انگیز

دورستانه

پیامدهای یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه بر جامعه	پیامدهای یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه بر انسان
- جامعه دستاوردی انسانی نخواهد بود.	- انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.
- واقعیتی بیرونی است که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود.	- جامعه‌شناسی تبیینی که می‌خواست انسان را بر جامعه مسلط کند، او را مغلوب جامعه ساخت.
- ما فقط می‌توانیم از دانش‌های ایزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم.	- انسان در این دیدگاه، صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی دانسته می‌شود.
- قادر نخواهیم تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم.	در حالی که انسان‌ها با سایر موجودات طبیعی، تفاوت‌های بنیادی دارند.
- نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.	
- جامعه صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده است.	
- تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوتی کمی می‌بیند.	

۷۳/۳ موضوع جامعه‌شناسی تبیینی در ارتباط با جرم: جرم پدیده‌ای طبیعی است.

روش جامعه‌شناسی تبیینی در ارتباط با جرم: مطالعه جرم با مشاهده ویژگی‌های جسمانی و ظاهری انسان‌ها

هدف جامعه‌شناسی تبیینی در ارتباط با جرم: پیش‌بینی و کنترل جرم برای پیشگیری از آن

دورستانه

علوم طبیعی و علوم اجتماعی

همان‌طور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسان‌ها فراهم می‌کند ← جامعه‌شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسان‌ها قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می‌دهد ← هدف جامعه‌شناسی در این رویکرد، همانند هدف علوم طبیعی است.

موضوع: پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی

روش: نگاه از بیرون (حس و تجربه)

هدف: پیش‌بینی و کنترل جامعه

ویژگی‌های جامعه‌شناسی تبیینی

۶۸/۳ بررسی وزن دوری و ناهمسان در مصراع‌های گزینه (۳):

مصراع یکم:

دا مَن فِی کَن د زُل فَش بَر رو ز رو شَن نَز شَب
- - - - - U - - - - - U - - - - -
این مصراع با توجه به درنگ و مکث در میانه مصراع دارای «وزن دوری» است.

مصراع دوم:

گَر بی تَ خا بَ خو رَد نَ با شَد مَ را زَ وَاَسْت
- - - - - U - - - - - U - - - - - X -
دسته‌بندی هجایی (۱): مستفعّل مفاعیل مستفعّلن مفا (فعل)

دسته‌بندی هجایی (۲): مفعول فاعلات مفاعیل فاعّلن

در هر دو شکل دسته‌بندی این مصراع، «وزن ناهمسان» وجود دارد.

۶۹/۳ بررسی عبارت‌ها:

الف) مفهوم بیت این گزینه «هجران یار» است که با هیچ‌کدام از ابیات صورت سؤال تناسب معنایی ندارد.

ب) بررسی وزن دوری در شعر:

جَز سَو خ تَن بَ یا دَت مَش قِ دِ گَر نَ دا رَم
دَر پَر تَ وِ چَ را غِ پَر وا نِ می نِ گا رَم
جَز دَر دِ دِل چَ دا زَد تَب خا لِ آ رَ می دَن
یا زَب عَ زَق نَ ری زَد از خِج لِ تا بِ یا رَم
- - - - - U - - - - - U - - - - -
در میانه هر چهار مصراع درنگ و مکث وجود دارد و وزن شعر «دوری» است و هر مصراع را می‌توان به دو شکل دسته‌بندی هجایی کرد.

ج) ویژگی فکری سبک هندی در ابیات:

مضمون‌سازی با واژه‌هایی چون «تبخال»

د) در ابیات کنایه وجود دارد ولی دیگر آرایه‌های پرکاربرد سبک هندی (اسلوب معادله - حس‌آمیزی - حسن‌تعلیل - تلمیح - تشبیه) در ابیات وجود ندارد.

۷۰/۲

جامعه‌شناسی

۷۱/۲ کنش‌های ما را برای یک‌دیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند و امکان

مشارکت ما در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند ← قواعد اجتماعی

شاید با تطمیع و تهدید و اجبار قادر باشند پیش‌بینی رفتارها را تضمین کنند
← برقراری نظم اجتماعی براساس مناسبات بیرونی

در طول قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰، وجود خانواده‌های بزرگ، قاعده‌ای کلی بود
← تغییر در خود نظام اجتماعی

هر چه همبستگی اجتماعی بیشتر باشد، انحرافات اجتماعی در آن گروه بیشتر می‌شود ← هم‌تغییری

راننده‌ای که در شانه خاکی جاده رانندگی می‌کند و سبقت غیرمجاز می‌گیرد
← بی‌نظمی

دورستانه

پویا بودن (فعال بودن) نظام اجتماعی نتیجه موارد زیر است:

- ۱- تغییر در خود
- ۲- تغییر در محیط

استفاده از ابزارهایی مانند نبض‌نگار ← نتیجه ← تبیین‌های تجربی

مطالعه ارتباط میان واردات بی‌رویه کالا و تعطیل شدن کارخانه‌ها ← نتیجه
هم‌تفیری‌های قابل مشاهده

درسنامه

نکته: ساختار اجتماعی، چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است.

۸۰ / ۴ خاکستری شدن جمعیت ← مسئله اکثر جوامع صنعتی

انسان‌ها می‌توانند تاریخ‌های گوناگونی بسازند ← روش اولیه ساخت پولاد
دمشقی و اشکال هندسی دشت نازکا

پوزیتیویسم ← در همه دانش‌های علمی، روش مطالعه یکسان است و آن
هم نگاه از بیرون است.

مانند خودرویی است که در یک جا پارک شده است ← ساختار اجتماعی

درسنامه

نکته: از دیدگاه جامعه‌شناسی تبیینی، برخی جوامع از برخی دیگر
پیچیده‌ترند، در رفع نیازهای خود تواناترند و به همین دلیل پیشرفته‌ترند.
طرفداران این دیدگاه گمان می‌برند که همه جوامع، مسیر یکسانی به سوی
پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند،
در حالی‌که واقعیت این است که انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های
گوناگونی بسازند.

۸۱ / ۲ از طریق خانواده‌مان به دست می‌آوریم و با کنش‌هایمان، آن را

تغییر می‌دهیم ← منزلت اجتماعی

مجرای ارتباط انسان با جهان طبیعی ← بدن

شخص با آن، از اشیاء و افراد دیگر متمایز می‌گردد ← پاسخ به سؤال کیستی

اشتراک جامعه‌شناسان و انسان‌شناسان ← ابعاد اجتماعی هویت انسان‌ها

درسنامه

هویت

آن‌چه در پاسخ به پرسش «کیستی؟» گفته می‌شود و با آن هر شخص از
افراد دیگر متمایز می‌گردد، هویت فرد را تشکیل می‌دهد.

برای پی بردن به بخش پنهان هویت خود:

- تأمل

- سؤال کردن از دیگران

- مشاوره گرفتن

- مطالعه نظرات جامعه‌شناسان، انسان‌شناسان و فیلسوفان

۸۲ / ۴ هر فردی در طول زندگی خود، تغییرات هویتی بسیاری را

پشت سر می‌گذارد؛ مثلاً از نوزادی، کودکی، نوجوانی و جوانی یا از

بی‌سوادی، کم‌سوادی، دانشمندی و فرهیختگی می‌گذرد؛ ولی خود می‌داند

همان شخصی است که همه آن تغییرات را سپری کرده است.

۷۴ / ۲ نظم اجتماعی انسان‌ها را از همکاری با یک‌دیگر باز نمی‌دارد.

جامعه‌شناسان برای شناخت نظم اجتماعی به پرسش‌هایی مانند «قواعد و
هنجارهای با هم زندگی کردن چگونه به وجود می‌آیند؟ چگونه دوام می‌آورند؟
چگونه تغییر می‌کنند؟» توجه می‌کنند.

ساختار اجتماعی را در گروه‌های رسمی مانند سازمان‌ها بهتر می‌توان دید.

علت تأکید بر شباهت‌های جامعه و بدن انسان، موفقیت‌های دانشمندان
علوم طبیعی بود.

۷۵ / ۱ بررسی عبارت‌ها:

الف) درست - درست

ب) نادرست (با ارزیابی وضعیت قانون‌گرایی و قانون‌گریزی در جامعه ایران، پی
می‌بریم که زندگی اجتماعی فقط با قوانین رسمی سامان نمی‌یابد بلکه قواعد
غیررسمی هم وجود دارند) - نادرست (ممکن است گاهی دانسته‌هایمان غلط
از آب درآیند).

ج) نادرست (نظم کم‌تر دیده می‌شود) - درست

د) درست - درست

ه) درست - درست

۷۶ / ۳ در راه رفتن، هر فرد فاصله خود را حفظ می‌کند - معنای

قواعد اجتماعی

تأمین نیازهای نظام اجتماعی همانند یک موجود زنده - علت - تداوم نظام
اجتماعی

تبدیل جوامع از ساده به جوامع پیچیده - پیامد - توانمندی در رفع
نیازهای خود

تلقی جامعه همانند ماشین - علت - استفاده از روش‌های علوم طبیعی در
جامعه‌شناسی

۷۷ / ۴ گردشگران غربی - فرد غریبه

شگفت‌زده - بی‌نظمی

نامأنوس - بی‌نظمی

جزء زندگی روزمره - نظم پنهان

۷۸ / ۱ معنای نظم اجتماعی - قرار گرفتن هر پدیده در جای خود

کشف نظم - هنر آشنایی‌زدایی

پیامد نظم - دانستن توقعات و انتظارات از دیگران

ویژگی نظم اجتماعی - کم‌تر دیده می‌شود.

۷۹ / ۲ ساختار اجتماعی - نتیجه - رابطه و پیوند میان پدیده‌های

اجتماعی

یکسان‌نگاری روش مطالعه طبیعت و روش مطالعه جامعه - نتیجه - در نظر
گرفتن پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی

سازگاری با نظم اجتماعی و تطبیق با آن - نتیجه - نظم اجتماعی مستقل از
انسان‌هاست.

۳/۸۶ پیامبران و اولیای الهی دربارهٔ ابعاد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان و غفلت و فراموشی انسان‌ها از خویشستن سخن گفته‌اند. رویکرد اساطیری ← زیبایی و تناسب و پرورش یافتگی بدن، عاملی برای ستایش و تمجید قلمداد می‌شد. ویژگی هویتی جایگاه فرد در جهان اجتماعی تابع دانایی و توانایی و دارایی اوست. آزاده و مؤمن و ایثارگر نشانگر بُعد نفسانی هویت است.

دورستانه

نکته: پیامبران و اولیای الهی نیز از دیرباز دربارهٔ بُعد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان‌ها و همچنین غفلت و فراموشی آن‌ها از خویشستن سخن گفته‌اند.

۴/۸۷ هر جهان اجتماعی بنا به هویت خود، با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد سازگار است ← علت شکل‌گیری هویت‌های اخلاقی تقوا و خوف و رجای الهی در جهان اسلام فرد با همهٔ تغییرات هویتی که پشت سر می‌گذارد، خود می‌داند همان شخصی است که همهٔ آن تغییرات را سپری کرده است ← پیامد بُعد ثابت هویت تفاوت در شیوهٔ زندگی اجتماعی مردم ← پیامد شرایط اقلیمی متفاوت بدون ارتباط با دیگران نمی‌تواند این ویژگی را داشته باشد ← معنای بُعد اجتماعی هویت

۱/۸۸ اشتراک عطار و مولوی ← بُعد ناخودآگاه هویت هویت افراد بیشتر به ثروت و توان اقتصادی آن‌ها وابسته است ← جامعهٔ سرمایه‌داری اشتراک روان‌شناسان و انسان‌شناسان و جامعه‌شناسان و فیلسوفان ← توجه به هویت واقعی انسان‌ها با نوعی احساس مثبت یا منفی همراه است ← هویت

دورستانه

آگاهانه یا ناآگاهانه بودن هویت

بخشی از هویت آگاهانه است؛ یعنی خود ما آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند و آن را برایمان بازگو می‌کنند.

بخش دیگر برای ما پنهان است و آن را نمی‌شناسیم.

۳/۸۹

دانش‌آموز با انگیزه

اکتسابی متغیر

روستایی گندمگون

اجتماعی انتسابی

کشتی‌گیر ایرانی

اکتسابی اجتماعی

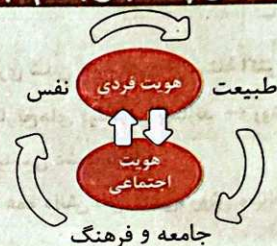
گروه خونی

انتسابی و فردی

۳/۸۲ برای هر کاری که نیت و ارادهٔ آدمی (جهان نفسانی) در انجام آن قوی باشد، بدن (جهان طبیعی) دچار ضعف و ناتوانی نمی‌شود. وجود نظریات متفاوت دربارهٔ هویت نشانهٔ این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

دورستانه

هویت فردی و اجتماعی چه نسبتی با هم دارند؟

هویت دارای دو بُعد فردی و اجتماعی است. هویت فردی نیز شامل دو بُعد جسمانی و نفسانی است، بنابراین، هویت انسان سه بُعد دارد:

– بُعد جسمانی (بدن)

– بُعد نفسانی (نفس و ویژگی‌های اخلاقی و روانی)

– بُعد اجتماعی (نقش‌ها و عضویت فرد در جامعه)

نکته: ما تردیدی نداریم که گاه در شناخت ویژگی‌های هویتی خود و دیگران دچار اشتباه می‌شویم. وجود نظرات متفاوت دربارهٔ هویت، نشانهٔ این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

۱/۸۴ غلامرضا ← فردی، انتسابی، ثابت

تختی ← انتسابی، اجتماعی، ثابت

جوانمردانه ← اکتسابی، فردی، متغیر

کشتی‌گیر ← اکتسابی، اجتماعی، متغیر

دورستانه

۲/۸۵ تمرکز فرهنگ غرب بر بُعد جسمانی هویت ← برگزاری مسابقات بین‌المللی زیبایی

هویت فردی ← متولد دوم اسفند ۸۳

انتسابی، فردی، ثابت ← افتراق اثر انگشت با پوشش

هویت جهان اجتماعی ← افتراق اخلاق قهرمانی با اخلاق پهلوانی

۹۰/۳ بررسی موارد نادرست:

- در جهان معنوی اسلام، انسان حق ندارد تصرفاتی را که مخالف اراده حکیمانه الهی است، در بدن خود انجام دهد؛ زیرا طبیعت به عنوان موجودی زنده، آیت و نشانه خداوند محسوب می‌شود.

- افراد در موقعیت‌های گوناگون با پرسش «کیستی؟» مواجه می‌شوند.

- افراد در پاسخ به پرسش کیستی، خودشان را معرفی می‌کنند.

۹۱/۲ جامعه جهانی، عرصه حضور فعال فرهنگ‌های متفاوت

باشد ^{علت} ← چالش‌های بین فرهنگی و تمدنی

تأثیر بر نخبگان سیاسی جوامع غیرغربی و اختلال در فرهنگ عمومی

آن‌ها ^{پیامد} ← سازمان‌های فراماسونری و تبلیغ مسیحیت

حفظ وضعیت موجود ^{علت} ← ایجاد انحصار

ابزار تازه‌ای است که جهان غرب را در مدیریت انتقال فرهنگ یاری می‌رساند

← صنعت ارتباطات

۹۲/۳ شناسایی تغییرات اقتصادی در سطح جهانی از سوی

غرب ^{پیامد} ← شبکه‌های عظیم اطلاعاتی

تغییر عواملی که سبب پیدایش دولت - ملت‌ها و تغییر نقش کشورها و

دولت‌های آن‌ها در سطح جهانی شده است ^{تعریف} ← جهانی شدن

وابستگی کشورهای استعمارزده ^{علت} ← عبور از مرحله استعمار به استعمار نو

۹۳/۴ بررسی عبارات نادرست:

الف) تک‌محصولی شدن اقتصاد کشورهای استعمارزده، علت کاهش قدرت چانه‌زنی آن‌ها در اقتصاد جهانی است.

ب) صنعت مد و پوشاک جهانی با انتقال تولیدی‌های خود به کشورهای فقیر، هزینه‌های خود را کاهش داد.

دورستانه

نکته: کشورهای غربی به اقتضای بازار مصرف، برخی صنایع وابسته را به کشورهای استعمارزده منتقل می‌کنند ولی این انتقال، در جهت استقلال این کشورها یا تعدیل جهانی ثروت نیست بلکه در جهت منافع بیشتر کشورهای استعمارگر است.

۹۴/۱ تجمع قدرت رسانه در دست صاحبان ثروت و کانون‌های صهیونیستی، آشکارا مخالف ارزش‌های دموکراتیک جهان غرب هست.

۹۵/۲ ترویج علوم انسانی غربی در کشورهای غیرغربی، عمیق‌ترین تأثیر را در توزیع فرهنگ غرب در جهان دارد.

دورستانه

شیوه‌های تربیت نخبگان کشورهای غیرغربی

- توزیع هدفمند علوم طبیعی و علوم انسانی

- تثبیت مرجعیت علمی غرب

۹۶/۳ برای حذف قدرت کلیسا و ایجاد سیاست سکولار (دنیوی)،

حرکت‌های پروتستانی را به خدمت گرفتند ← دولت‌های سکولار

جهانی شدن، فرآیندی است که تجارت و تولید بین‌المللی آن را پیش می‌برد ← رستوران‌های زنجیره‌ای مک‌دونالد در چین، روسیه، مصر و هند

خودباختگی فرهنگی ← برخورد استعماری غرب، جوامع غیرغربی را از نظر اقتصادی و سیاسی در موضع ضعف قرار داد.

جامعه جهانی ← براساس ویژگی‌های فرهنگی و قدرت تأثیرگذاری جوامع مختلف، حالت‌های متفاوتی به خود می‌گیرد.

۹۷/۱ در سده‌های هفدهم تا بیستم، اقتصاد گسترده‌ای شکل گرفت

که تقسیم کارش از مرزهای سیاسی و فرهنگی موجود فراتر رفت.

کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته در برابر امپراتوری رسانه آسیب‌پذیرند؛ زیرا منابع و امکانات لازم برای حفظ استقلال فرهنگی خود را ندارند.

دورستانه

شکل‌گیری نظام نوین جهانی

در سده‌های هفدهم تا بیستم، اقتصاد گسترده‌ای شکل گرفت که تقسیم کارش، مرزهای سیاسی و فرهنگی موجود را درنوردید و نظامی در سطح جهان با عنوان نظام نوین جهانی پدید آورد که جوامع غربی را به صورت مرکز و سایر جوامع را به صورت پیرامون درآورد.

۹۸/۴ مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی ← استعمار

حاکمیت‌های سیاسی اقتصادی جدیدی بودند که نخستین بار در اروپای غربی با افول قدرت کلیسا پدید آمدند ← دولت - ملت‌ها

به گسترش اندیشه‌های آزادی‌خواهانه پرداختند، شعارهای آن‌ها علاوه‌بر مخالفت با نظام اشرافی، هویت ضد دینی داشت ← سازمان‌های ماسونی

اشتراک پیمان‌هایی از قبیل جنبش عدم تعهد، اتحادیه عرب، سازمان کنفرانس اسلامی ← مقاومت در برابر سیاست جهانی‌سازی اقتصادی قدرت‌های

برتر اروپایی و آمریکایی

۹۹/۳ علت سرعت بخشیدن به انباشت ثروت سرمایه‌داران، عامل صنعت بود.

علت اختلال در فرهنگ عمومی جوامع غیرغربی، تبلیغ مسیحیت بود.

علت ادغام به شیوه نفوذ در جامعه جهانی نوین، قدرت مقاومت بیشتر جوامع غیرغربی بود که کشورهای غربی نمی‌توانستند به صورت مستقیم آن‌ها را تحت سلطه سیاسی خود درآورند.

۱۰۰/۳ تأمین منافع اقتصادی ← مرحله سوم (به خدمت گرفتن

مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری)

ادغام واپس در نظام نوین جهانی ← مرحله چهارم (استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی)

انقلاب فرانسه و شکل‌گیری دولت‌های سکولار ← مرحله اول (پیدایش

قدرت‌های سیاسی سکولار)

پیوند دولت با بازرگانان ← مرحله دوم (پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت)

روان‌شناسی

بررسی عبارت‌های نادرست: ۴/۱۰۱

- عبارت اول ← دومین مرحله حافظه، اندوزش یا ذخیره‌سازی یعنی گام نگهداری اطلاعات است و سومین مرحله آن، گام به خاطر آوردن اطلاعات ذخیره‌شده یا بازیابی است.
- عبارت دوم ← رمزگردانی احمد که کودک است، نسبت به پدرش که بزرگسال است، جزئی‌تر است اما خطای بیشتری دارد.
- عبارت سوم ← درجه‌بندی خاطرات براساس زمان ذخیره‌سازی، صورت می‌گیرد.

دروغنامه

مراحل حافظه

۱- رمزگردانی ۲- ذخیره‌سازی ۳- بازیابی

تذکره: رمزگردانی کودکان، جزء به جزء و رمزگردانی بزرگسالان، کلی و خلاصه است.

نکته: هر فردی ممکن است در یک مرحله حافظه از توانایی بالا برخوردار باشد و در مرحله دیگر دچار ضعف باشد، بنابراین لزوماً همه افراد در تمام مراحل حافظه از قدرت و توانایی یکسان و هماهنگی برخوردار نیستند.

۱/۱۰۲ الف) اشاره به فراخنای ارقام (7 ± 2 لغت) دارد و زمان بازیابی

حافظه کوتاه‌مدت، یعنی چند دقیقه را بیان کرده است ← حافظه کوتاه‌مدت

ب) نشان‌دهنده تفکر و محاسبات ذهنی است ← حافظه کاری

ج) دانش عمومی را شامل می‌شود ← حافظه معنایی

د) تجربه مشخصی است که به یک زمان و مکان مشخصی مربوط می‌شود ←

رویدادی

ه) اطلاعات قدیمی‌تر را شامل می‌شود ← بلندمدت

دروغنامه

تذکره: در حافظه کاری، محاسبات و قدرت تفکر دخالت دارد اما در حافظه

کوتاه‌مدت ما فقط ممکن است به تکرار صرف بپردازیم. برای مثال چند کلمه برآیمان می‌خوانند و آن‌ها را تکرار می‌کنیم بدون در نظر گرفتن معانی آن‌ها.

تذکره: هم حافظه معنایی و هم رویدادی هر دو بلندمدت محسوب می‌شوند، بنابراین می‌توانند به جای یک‌دیگر ذکر شوند.

نوجه: در عبارت پنجم، اگر رویدادی ذکر می‌شد، درست بود و عبارت سوم و چهارم هم اگر بلندمدت ذکر می‌گردید، صحیح بود.

۳/۱۰۳

پریا به تحریف واقعیت و پر کردن چاله‌های موجود پرداخته است، پس دچار خطای اضافه کردن شده است یا حافظه کاذب در او شکل گرفته است، اما سمیه دچار خطای حذف کردن یا فراموشی شده است.

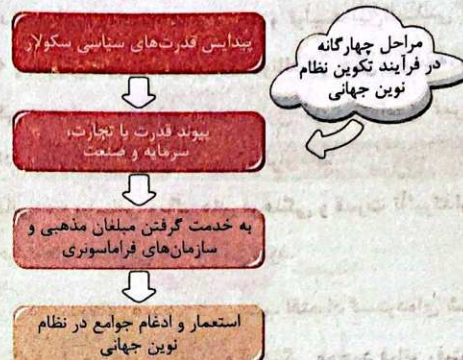
دروغنامه

تذکره:

حافظه کاذب زمانی شکل می‌گیرد که فرد به بازشناسی یا یادآوری غیرواقعی رویداد اتفاق نیفتاده بپردازد و به غلط ادعا کند که آن رویداد خاص قبلاً اتفاق افتاده است.

دروغنامه

مراحل چهارگانه در فرایند تکوین نظام نوین جهانی

♦ پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار

نحوه پیدایش دولت‌ملت‌های جدید:

زوال تدریجی قدرت کلیسا منجر به حاکمیت فئودال‌ها و اربابان بزرگ (کنت‌ها و لردها) شد. در نهایت با انقلاب فرانسه، دولت‌هایی شکل گرفتند که به طور رسمی، جدایی خود را از دین اعلام کردند. این دولت‌ها برخلاف حکومت‌های گذشته، خود را با هویتی دینی نمی‌شناختند؛ بلکه خود را در ابعاد جغرافیایی، تاریخی و خصوصاً نژادی و قومی تعریف می‌کردند. دولت‌ملت‌های جدید از این طریق پدید آمدند.

تذکره: در سال ۱۵۰۰م در اروپا حدود ۵۰۰ دولت یا بیشتر وجود داشت؛ در ۱۹۰۰م این تعداد به ۲۵ دولت تقلیل پیدا کرد.

♦ پیوند قدرت با تجارت، سرمایه و صنعت

رشد تجارت و رشد برده‌دای، انتقال برده‌های سیاه‌پوست آفریقایی به مزارع آمریکایی و انتقال ثروت به جوامع اروپایی موجب شد تا تجار، جایگاه برتری نسبت به زمین‌داران پیدا کنند. دولت‌ها برای افزایش قدرت خود، به سرمایه و پول بازرگانان نیاز داشتند و بازرگانان برای تجارت و سود، نیازمند حمایت ناوگان نظامی دولتمردان بودند. بدین ترتیب، پیوند قدرت با ثروت و تجارت شکل گرفت.

♦ به خدمت گرفتن مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری

کشورهای غربی به مواد خام، نیروی کار ارزان و بازار مصرف کشورهای غیرغربی نیاز داشتند. آن‌ها برای تأمین منافع اقتصادی خود، نیازمند در هم شکستن مقاومت فرهنگی اقوامی بودند که سلطه و نفوذ آن‌ها را تحمل نمی‌کردند. کشورهای غربی برای این منظور، در وهله نخست، از مبلغان مذهبی و سازمان‌های فراماسونری استفاده می‌کردند.

♦ استعمار و ادغام جوامع در نظام نوین جهانی

استعمار، مهم‌ترین عامل ادغام جوامع غیرغربی در نظام جهانی جدید بود. کشورهای استعمارزده به دو نوع تقسیم می‌شوند؛ برخی از آن‌ها توسط استعمارگران به اشغال کامل نظامی درآمدند، ولی جوامعی که از قدرت مقاومت بیشتری برخوردار بودند و کشورهای غربی نمی‌توانستند به صورت مستقیم، آن‌ها را تحت سلطه سیاسی خود درآورند، از طریق نفوذ اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در نظام نوین جهانی ادغام شدند.

در دوره استعمار، این‌گونه جوامع، تحت نفوذ کشورهای استعمارگر قرار می‌گرفتند و در شرایط نیمه‌استعماری به سر می‌بردند؛ مانند چین، عثمانی و ایران. جوامع استعمارزده به رغم مقاومت‌هایی که طی قرن بیستم انجام دادند، با استعمار نو و فرانو مواجه شدند.

۱۰۷/۴ کسی به صورت مکرر، نشانی مکان‌های مختلف را با مسیر یاب‌ها پیدا می‌کند، قادر به انجام تکالیف ساده بدون مسیر یاب‌ها نخواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مدیریت استفاده از فناوری مهم‌تر از استفاده از آن است.
- (۲) استفاده بیش از حد از فناوری جهت انجام تکالیف جدید به صورت طولانی، حافظه را ضعیف می‌کند.
- (۳) استفاده از مسیر یاب‌های اینترنتی به صورت طولانی‌مدت، حافظه را تضعیف می‌کند.

۱۰۸/۴ (الف) یادگیری با استراحت برای کنترل اثر تداخل مطالب به کار می‌رود.

(ب) آزمون‌های مکرر به بازبینی موفق‌تر یعنی مرحله سوم حافظه کمک می‌کنند.

(ج) عبارت «مطالب را به دقت بخوانید تا بتوانید به پرسش‌ها پاسخ دهید»، به فن خواندن روش پس‌خیا مربوط می‌شود.

(د) این واژگان علاوه بر نشانه بیرونی (کنار هم قرار گرفتن) دارای نشانه درونی یا معنایی (با هویج، آمیوه درست می‌شود)، نیز هستند.

(ه) فاصله مرور مطالب نباید بیشتر از شش یا هفت ساعت باشد. (یعنی کم‌تر از ۶ یا ۷ ساعت باید باشد).

دروستگاه

مقایسه:

فن پیش‌خوانی روش پس‌خیا: مطالب را به دقت پیش‌خوانی کنید تا برداشت کلی داشته باشید.

فن خواندن: مطالب را به دقت بخوانید تا بتوانید به پرسش‌ها پاسخ دهید.

نکته: تمامی جفت واژگان دارای نشانه بیرونی یعنی کنار هم قرار گرفتن هستند، اما نشانه معنایی به ارتباط معنایی داشتن آن‌ها مرتبط است.

۱۰۹/۱ هر عبارتی که به دانش عمومی مرتبط باشد ← حافظه معنایی

پس عبارتهای «ج»، «د» و «و» مربوط به حافظه معنایی هستند.

هر عبارتی که تجربه مشخصی است که به زمان و مکان مشخص مربوط می‌شود ← حافظه رویدادی

پس عبارتهای «الف»، «ب» و «ه» مربوط به حافظه رویدادی هستند.

دروستگاه

نکته: در عبارت «ب» از شما پرسیده شده «در روز راهپیمایی کجا بوده‌اید؟»، بنابراین به حافظه رویدادی اشاره دارد. اما در عبارت «ج»، روز راهپیمایی قدس را مورد پرسش قرار داد که مربوط به حافظه معنایی یا دانش عمومی است.

توجه: در عبارت «ه» نیز مسئله شخصی مورد پرسش قرار گرفته که مربوط به حافظه رویدادی است، اما اگر سؤال می‌شد «بیشتر افراد در کدام مرحله حافظه ضعف دارند؟»، آن‌گاه حافظه معنایی مورد نظر بود.

۱۰۴/۲ (الف) مطالعه بی‌وقفه و بدون استراحت، موجب تداخل مطالب می‌شود، به طوری که یادگیری قبلی مانع یادآوری بعدی می‌شود (مطالب جابه‌جا می‌گردند).

(ب) عدم رمزگردانی یا کم‌توجهی باعث می‌شود تا فرد نداند تعداد ابزار داخل جعبه ابزار او، چند عدد است.

(ج) عامل عاطفی منفی موجب شده است که محسن نام مدیر قبلی خود که او را اخراج کرده است را به یاد نیاورد.

(د) در این‌جا سارا هر چه نشانه‌های بازیابی بیشتری دریافت کرده است، بهتر توانسته است به پاسخ سؤال مسابقه نزدیک شود.

دروستگاه

تذکر: عوامل عاطفی هم به صورت مثبت و هم به صورت منفی می‌توانند بر حافظه اثر بگذارند.

مقایسه: فرق گذشت زمان با اثر تداخل بر فراموشی، این است که مرور ناکارآمد باعث می‌شود تا با گذشت زمان مطالب را فراموشی کنیم، اما مطالعه ثابت و بی‌وقفه و بدون استراحت و یادگیری سطحی باعث تداخل مطالب و فراموشی مطالب می‌گردد.

۱۰۵/۲ تلاش برای فهم معانی لغات علاوه بر حفظ آن ← یادگیری عمیق

ارتباط معنایی برقرار کردن میان اعداد ← استفاده از رمزگردانی معنادار

حفظ محصولات شهر تبریز با استفاده از رمزگردانی شنیداری و دیداری ←

مطالعه چندحسی

شرکت در کنکورهای شبیه‌سازی شده ← آزمون مکرر

دروستگاه

تذکر: یادگیری عمیق و یادگیری با استراحت ← کنترل اثر تداخل کارآمدی مرور و کاهش فاصله زمانی بین یادگیری یک مطلب و یادآوری آن ← کنترل اثر گذشت زمان

مقایسه: در مطالعه چندحسی همزمان از رمزگردانی‌های مختلف استفاده می‌شود، اما در روش استفاده از چند روش حرکتی، از فعالیت‌هایی مانند راه رفتن، یادداشت‌برداری و مانند این‌ها هنگام مطالعه استفاده می‌شود.

۱۰۶/۱ بررسی عبارتهای نادرست:

- عبارت اول ← مربوط به حافظه کاری است، نه کوتاه‌مدت.

- عبارت دوم ← ظرفیت یا گنجایش اندوزش حافظه حسی و بلندمدت، یکی است. (هر دو نامحدود)

- عبارت چهارم ← حجم ردهای حسی زیاد، اما مدت ذخیره‌سازی آن‌ها کم است.

دروستگاه

نکته: در این سؤال، به جای واژه «قناری» که در کتاب به کار برده شده است، از واژه طوطی استفاده شده، لذا پرنده، پرواز کردن و پر داشتن، زودتر از قناری که پرنده دیگر است با واژه طوطی تداعی می‌شود.

تذکر: ظرفیت یا گنجایش اندوزش اطلاعات در حافظه حسی، نامحدود، در حافظه کوتاه‌مدت، 7 ± 2 ماده و در حافظه بلندمدت، نامحدود است.

۱۱۴/۱ ترجمه کلمات مهم: لَمْ تُضْعِفْ: ضعیف نکرده باشد (این جا) / یو اصل: ادامه دهد / دوو با: با پشتکار

دورنگاه

«لَمْ + مضارع» معادل ماضی منفی ساده یا نقلی است:

لَمْ يَذْهَبْ: نرفت، نرفته است

تذکره: گاهی (مانند این سؤال) می توان «لَمْ + مضارع» را ماضی التزامی منفی هم ترجمه کرد.

بررسی سایر گزینه ها:

- (۲) باعث تضعیف نشده باشد (← ضعیف نکرده باشد)، دوباره (← با پشتکار)
 (۳) «با» اضافی است، اراده اش (← اراده شخصی)، ضعیف نشود (مانند گزینه (۲))
 (۴) می بینیم (← دیده ایم؛ «رأینا» ماضی است)، تضعیف نکند (مانند گزینه (۲))، کار مهم خود را (← کار خود را با پشتکار)

۱۱۵/۳ ترجمه کلمات مهم: كَثُرَ: فراوان کرد، زیاد کرد / أَدَّى إِلَى: به منجر شد / المجالات: زمینه ها، عرصه ها

بررسی سایر گزینه ها:

- (۱) گمان می کردند (← گمان کردند؛ «ظنوا» ماضی ساده است؛ زمان فعل ها)، فناوری ها (← عرصه ها، زمینه ها)
 (۲) اختراع شدن (← اختراع، اختراع کردن)، زیادتر کرد (← زیاد کرد)، زیادتر شدن (← زیاد شدن)
 (۴) سبب افزایش گردید (مانند گزینه (۲))، «أَدَّى إِلَى» و «إِزْدِيَاد» ترجمه نشده اند (حذف و اضافه)، ثروتی عظیم (← ثروت عظیم؛ «الثروة العظيمة» ترکیب وصفی معرفی است).

۱۱۶/۴

دورنگاه

در ترجمه «لا» نفی جنس از «هیچ نیست» استفاده می کنیم: لا فقر أشد من الجهل؛ هیچ فقری سخت تر از نادانی نیست

هیچ نمی یابی ← هیچ نیست

۱۱۷/۱

دورنگاه

«الأولى: اولین، اول» عدد ترتیبی و «واحد: یک» عدد اصلی است.

الغرفة الأولى: اولین اتاق، اتاق اول

بررسی سایر گزینه ها:

- (۱) المعجم (← الموسوعة)، ثقافة صغيرة (← معجم صغير؛ منظور از «فرهنگ» در صورت سؤال، «فرهنگ واژگان» است، تجمع (← یجمع)
 (۳) قليل العلوم (← قليلاً من العلوم)
 (۴) المعجم (← الموسوعة)، موسوعة صغيرة (مانند گزینه (۱))، القليل من علوم (مانند گزینه (۳))

۱۱۷/۳ وقتی همزمان چند موضوع را به حافظه می سپاریم، حاصل آن، شکل گیری حافظه های ضعیف از موضوع های مختلف است. هر سه روش به کار برده شده در گزینه های (۱)، (۲) و (۴) باعث تقویت حافظه و ایجاد توجه متمرکز می گردند.

زبان عربی (اختصاصی)

مناسب ترین گزینه را در جواب برای ترجمه یا تعریف یا مفهوم مشخص کن (۱۱۹ - ۱۱۱):

۱۱۱/۳ ترجمه کلمات مهم: سألك: از تو بپرسند (پرسیدند) / عَنِّي: درباره من / إِنِّي: قطعاً من

دورنگاه

ضمیرهای متصل اگر به فعل بچسبند، مفعول حساب می شوند: نَصَرَكَ الْمُؤْمِنُونَ: مؤمنان تو را یاری کردند
 مفعول فاعل

بررسی سایر گزینه ها:

- (۱) «ي» در إِنِّي ترجمه نشده، نزدیک می شوم (← نزدیکم)
 (۲) درباره تو (← درباره من)، از من (← از تو؛ «ك» مفعول است).
 (۴) از من (مانند گزینه (۲))، درباره تو (مانند گزینه (۲))

۱۱۲/۱ ترجمه کلمات مهم: جداً: بسیار / قد تُصَيِّحُ: گاهی می شوند / تَأْتِي بِهِ: او را می آورند

بررسی سایر گزینه ها:

- (۲) «ما» ترجمه نشده (حذف و اضافه)، جداً (← بسیار)، نیست (← است)، می رسانند (← می آورند)
 (۳) می باشند (← می شوند)، می رسانند (مانند گزینه (۲))
 (۴) «گاهی» در جای نادرستی از ترجمه آمده.

۱۱۳/۲ ترجمه کلمات مهم: مُشْرِفُ هَذَا الْفَنْدَقِ: مدیر داخلی (سرپرست) این هتل / كُنْتُ أَعْرِفُ: می شناختم / شاهدٌ: دید / يُصَلِّحُ: تعمیر شود

دورنگاه

- ۱ کان + مضارع ← ماضی استمراری: كُنْتُ أَذْهَبُ: می رفتم
 ۲ اگر عين الفعل يك فعل مضارع ثلاثي مزيد، فتحه داشت، معمولاً مجهول است ← يَسْلَمُ: تحویل داده می شود (يُسَلِّمُ)

بررسی سایر گزینه ها:

- (۱) سرپرست خدمات (← سرپرست، مدیر داخلی)، مشاهده شد (← مشاهده کرد؛ «شاهد» معلوم است).
 (۳) مسئول پذیرش (مانند گزینه (۱))، می شناسم (← می شناختم؛ «كان + مضارع: ماضی استمراری»، تعمیر کند (← تعمیر شود؛ «يصلح» مجهول است؛ مضارع مجهول از باب «تفعیل»)
 (۴) مسئول پذیرش (مانند گزینه (۱))، «با خود» اضافی است.

زبان عربی (اختصاصی) ۲۳

■ گزینه نادرست را در اعراب و تحلیل صرفی مشخص کن (۱۲۳ و ۱۲۴):

۱۲۳/۳ متعدّد ← لازم

دورستانه

نکته: اگر فعلی با حرف جرّ همراه شد، حتماً لازم است.
(تَتَمَتَّعُ بِ)
حرف جرّ

۱۲۴/۴ ظهّور ← إظهار

دورستانه

تذکره: باب «إفعال» ← أَفْعَلُ، يُفْعِلُ، إِفْعَالُ (أَظْهَرُ، يُظْهِرُ، إِظْهَارُ)

■ گزینه مناسب را در سوالات زیر مشخص کن (۱۲۵ - ۱۲۸):

۱۲۵/۲ حَرَكَات ← حَرَكَات

دورستانه

نکته: در تست‌های ضبط حرکات به تلفظ عربی کلمات دقت کنید (نه فارسی).
حَرَكَات، فَارِسیَّة، مُوَاجَهَة و مَذْرَعة و ...

۱۲۶/۴

دورستانه

«ن» وقایه حرفی است که میان فعل متعدی یا حروف «عَنْ، مِنْ» و ضمیر متصل «ی» (متکلم وحده) می‌آید:
ضَرَبَ + «ن» وقایه + ی ← ضَرَبْتَنِي: من را زد
مِنْ + «ن» وقایه + ی ← مَنِي: از من
عَنْ + «ن» وقایه + ی ← عَنِّي: دربارهٔ من

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) «أَفْلَحَ: رستگار شد» فعل لازم است و مفعول نمی‌گیرد.
- ۲) «نِشْيَان: فراموش کردن» اسم است و «ن» وقایه این‌جا کاربردی ندارد (نشیانی).
- ۳) فاعل و مفعول نمی‌توانند از یک صیغه باشند. «ت» و «ی» هر دو از صیغهٔ متکلم وحده هستند. در این حالت از «نَفْسِي» کمک می‌گیریم:
أَنْقَذْتُ نَفْسِي: خودم را نجات دادم
- ۴) يَأْمُرُونِي: به من دستور می‌دهند (يَأْمُرُونَ + «ن» وقایه + ی)

۱۲۷/۱

دورستانه

ساختار «عَلَى + اسم (ضمیر)» گاهی معنا و مفهوم «باید» را می‌رساند:
عَلَيْكَ الْمَطَالَعَة (بالمطالعة): تو باید مطالعه کنی

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) اگر در زندگی خود با مشکلاتی روبه‌رو شدی، پس بر تو است یاد خدا (تو باید خدا را یاد کنی).
- ۲) در فهمیدن درس‌های دشوار، به تمرین نیاز داریم.
- ۳) آن‌ها در حل تمرین‌های ریاضیات مهارت زیادی دارند.
- تذکره:** ل + اسم (ضمیر) ← بیان مفهوم مالکیت در زمان حال
۴) می‌توان با گردشگری به ثروت بزرگ دست یافت.

۱۱۹/۴ ترجمه عبارت سؤال: «روزگار دو روز است؛ روزی به سود تو و روزی به زیان تو.»

مفهوم: یعنی نه ناراحتی دوامی دارد و نه خوشی. «گزینه (۴) به زودگذر و بی‌ارزش بودن دنیا اشاره دارد. سایر گزینه‌ها به مفهومی مشابه عبارت سؤال اشاره کرده‌اند.

ترجمه گزینه‌های (۲) و (۳):

(۲) هیچ‌چیزی بر حالت خود باقی نمی‌ماند.

(۳) تغییر حالت‌ها از سنت‌های دنیاست.

دورستانه

نکته: وقتی در سؤالات مفهوم، صورت سؤال «غیر المناسب، الخطأ» است، کافی است گزینه‌ها را با هم مقایسه و مفهوم نامرتبط را پیدا کنید. در حقیقت لزومی ندارد به عبارت سؤال نگاه کنید!

■ متن زیر را با دقت بخوان، سپس متناسب با آن به سؤال‌های زیر پاسخ بده (۱۲۴ - ۱۲۰):

دلفین‌ها از پستانداران دریایی باهوشی هستند که از توانایی فوق‌العاده‌ای در شنا کردن و ارتباط صوتی پیشرفته بهره‌مندند. در گروه‌هایی منظم زندگی می‌کنند و برای شکار و دفاع از خود با هم‌نوعانشان اقدام به رد و بدل کردن صداها می‌نمایند.

آن‌ها از ماهی‌ها و موجودات دریایی کوچک تغذیه می‌کنند و رفتار اجتماعی شگفتی را نشان می‌دهند که بیانگر هوش عالی آن‌هاست. آن‌ها از موجودات دریایی‌ای به شمار می‌روند که به دلیل کارهای بانمک و رفتارهای جذاب و هوشمندانه‌شان، انسان به آن‌ها بسیار توجه می‌کند.

۱۲۰/۱ ترجمه عبارت سؤال: «متن بر دلفین‌ها تأکید می‌کند.»

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) هوش
- ۲) شکار
- ۳) ارتباط
- ۴) مکان زندگی

۱۲۱/۲ ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) دلفین‌ها را در گروه‌هایی می‌بینیم در حالی که به شکار خود حمله می‌کنند.
- ۲) انسان از دلفین‌ها خوشش می‌آید به دلیل هوش آن‌ها و توانایی‌شان در شنا کردن. (قسمت آخر گزینه کار را خراب کرده!)
- ۳) دلفین‌ها می‌توانند با به کارگیری صداها، مشخص با یکدیگر حرف بزنند.
- ۴) دلفین‌ها به کودکانشان شیر می‌دهند در حالی که خودشان موجودات دریایی کوچک را می‌خورند.

۱۲۲/۴ ترجمه عبارت سؤال: «شگفت‌ترین [موضوع] در زندگی دلفین‌ها

آن است»

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) که انسان به آن‌ها بسیار توجه می‌کند به این دلیل که آن‌ها بانمک‌اند.
- ۲) که آن‌ها فقط از ماهی‌ها و موجودات دریایی کوچک تغذیه می‌کنند.
- ۳) که آن‌ها از طریق فرستادن صداها، پیشرفته یکدیگر را می‌فهمند.
- ۴) که زندگی اجتماعی آن‌ها از دیگر موجودات دریایی هوشمندانه‌تر است.

د) هفت ماه پس از به تخت نشستن نسبت به وزیر خود که در مقابل زیاده‌خواهی‌های انگلیسی‌ها می‌ایستاد و برای کاستن دخالت ناروای درباریان در امور کشور تلاش می‌کرد، بدبین شد و او را برکنار کرد ← محمد شاه

دورنگامه

قائم‌مقام فراهانی

پس از مرگ فتحعلی‌شاه، محمدمیرزا با تدابیر میرزا ابوالقاسم‌خان قائم‌مقام فراهانی و سرکوب چند تن از عموها و برادران خود، که مدعی سلطنت بودند، به تخت پادشاهی نشست.

ایستادگی قائم‌مقام در مقابل زیاده‌خواهی‌های انگلیسی‌ها و تلاش برای کاستن از دخالت ناروای محمد شاه و درباریان در امور کشور، اسباب دسیسه‌گری مخالفانش را فراهم آورد و شاه را نسبت به این وزیر بزرگ بدبین کرد. در نتیجه، قائم‌مقام پس از هفت ماه از مقام وزارت برکنار و کشته شد.

الف) برنامه‌های میرزا حسین‌خان سپهسالار به سبب مخالفت‌های داخلی و تردیدهای شاه به جایی نرسید.

ب) از جمله برنامه‌های اصلاحی امیرکبیر (میرزا تقی‌خان فراهانی) تنظیم امور اداری و مالیاتی، نشر روزنامه، ایجاد مدرسه دارالفنون، جلوگیری از دخالت عناصر خارجی در امور داخلی ایران و تلاش در جهت استقلال اقتصادی کشور بود.

ج) ناصرالدین شاه (۱)

د) مشترک بین ناصرالدین شاه (۱) و محمدشاه (۲)

د) ← محمدشاه (۲)

نکته: ناصرالدین شاه اگرچه ضرورت نوگرایی و جبران عقب‌ماندگی کشور را درک کرده بود اما از نتایج سیاسی آن، که کاهش قدرت و اختیارات نامحدود شاه بوده به شدت وحشت داشت. از این‌رو، اصلاحات عهد او به تغییر اساسی منجر نشد.

الف) و «ب» ← محاکم عرف

ج) و «د» ← محاکم شرع

دورنگامه

سازمان قضایی عصر قاجار

الف) قرارداد مصالحه میان ایران و عثمانی با وساطت دولت‌های انگلستان و روسیه ← ارزنة الروم

ب) جدا کردن مناطقی از سیستان و بلوچستان و ضمیمه کردن آن به خاک هندوستان توسط انگلیسی‌ها ← گلداسمیت

ج) تسخیر مناطق وسیعی از سرزمین‌های ایرانی در شرق دریای کاسپی توسط روس‌ها ← آخال

د) جدا شدن افغانستان و هرات از ایران توسط انگلیسی‌ها ← پاریس

۳ / ۱۲۸

دورنگامه

حروف جرّ هر کدام معنا و کاربرد به خصوصی دارند:

عَنْ
از
درباره

ضمن این‌که برخی از فعل‌ها با حرف جرّ مخصوص خودشان به کار می‌روند:

عفا عَنْ: از ... درگذشت

أثر عَلَى: بر ... تأثیر گذاشت

أقبل عَلَى: به ... روی آورد

ترجمه عبارت سؤال: «خداوند همان کسی است که از (عَنْ) بدی‌های مردم در می‌گذرد و توبه آن‌ها را می‌پذیرد.»

۴ / ۱۲۹

دورنگامه

حروف جرّ عبارت‌اند از: لِ، مِنْ، عَنْ، كَ، فِي، بِ، إِلَى، عَلَى

نکته: کلمات «مَعَ، عِنْدَ، عِزَّ، لَدَى» اسم‌اند نه حرف جرّ.

بررسی گزینه‌ها:

۱) «مَعَ» ← مِنْ + ما

۲) فیه ← فِي + ه

۳) للدلافین ← لِ + الدلافین

۴) «عِنْدَ» اسم است نه حرف جرّ

۲ / ۱۳۰

دورنگامه

اسم حروف مشبّهة بالفعل منصوب و خبرشان مرفوع است

← إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ

اسم «إِنَّ» خبر «كَانَ» است و باید مرفوع شود ← شَهْلٌ

اسم «أَكْثَرُ» خبر «كَانَ» است و باید منصوب شود ← أَكْثَرُ

«الزَّمْلَاءُ» مضاف‌الیه است و باید مجرور شود ← الزملاء

تاریخ

۴ / ۱۳۱

الف) در دوران سلطنتش با رقابت دولت‌های انگلستان و فرانسه

برای نفوذ سیاسی و اقتصادی در ایران مواجه بود ← فتحعلی شاه

ب) طی مسافرت به کشورهای اروپایی تحت تأثیر پیشرفت‌های علمی و صنعتی اروپاییان قرار گرفت ← ناصرالدین شاه

ج) برای ایجاد یکپارچگی سیاسی و بازگرداندن حاکمیت دولت مرکزی به سرتاسر قلمرو ایران بسیار کوشید ← آقامحمدخان

۱۴۰/۲ موارد «الف» و «ب» درست و موارد «ج» و «د» نادرست هستند.

بررسی عبارات های نادرست:

ج) میرزا علی اکبرخان مزين الدوله (نقاش باشی) به دستور ناصرالدین شاه در محل فعلی دارالفنون یک تالار نمایش ساخت.

د) به دنبال سقوط صفویان، هنر نگارگری در سایه جنگ های داخلی رو به افول نهاد. نقاشی در عصر قاجاریه به دنبال وحدت سیاسی و استقرار امنیت و در سایه حمایت پادشاهان و دربار از یک سو و ارتباط با غرب از سوی دیگر، دچار تحولی اساسی شد.

۱۴۱/۳ الف) در این دوره، کشاورزی، به خصوص در زمین های حاصلخیز

بین النهرین، خوزستان و سیستان توسعه زیادی پیدا کرد ← ساسانیان

ب) آن ها به منظور تشویق به کشاورزی، افرادی را که زمین های بایر را آباد

می کردند تا پنج نسل، از پرداخت مالیات معاف می کردند ← هخامنشیان

ج) از اقدامات آن ها برای کشاورزی، کندن قنات، احداث بند و سد بر روی رودها و

حفر نهرهای انتقال آب در سرتاسر قلمرو خود بود ← هخامنشیان - ساسانیان

د) طغیان رودخانه های دجله و فرات و خراب شدن آب بندها و سدها در اواخر

حکومت آن ها، یکی از عوامل ضعف و انحطاط آن ها شد و ضربه سنگینی به

اقتصاد آن ها وارد آورد ← ساسانیان

دورستانه

کشاورزی در عصر ساسانی

حکومت ساسانیان برای پیشرفت کشاورزی، کوشش زیادی کرد. یکی از مقامات عالی مرتبه دربار ساسانی که عنوان «واستریوشان سالار» داشت، در حکومت ساسانیان، رئیس روستاییان و کشاورزان به شمار می رفت. او علاوه بر عهده دار بودن مسئولیت گردآوری مالیات های بخش کشاورزی، برای توسعه و ترویج آبادانی و کشت و کار نیز کوشش می کرد. در دوره ساسانیان، سدها و آب بندهای متعددی بر رودها به خصوص رودهای دجله، فرات و کارون، بسته و آبراهه های متعددی با هدف آبیاری زمین های کشاورزی ایجاد شد.

۱۴۲/۴ موارد «ب» و «ج» درست و موارد «الف» و «د» نادرست هستند.

بررسی عبارات های نادرست:

الف) در زمان هخامنشیان ساتراپ ها (شهربها) با اجازه پادشاه می توانستند سکه نقره ضرب کنند.

د) تا زمان داریوش هخامنشی، در مناطقی مثل شهرهای فنیقی نشین سواحل شرقی دریای مدیترانه رایج بود.

نکته: ضرب سکه طلا در انحصار شاهان بود.

۱۴۳/۲ الف) تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی گسترش چشمگیری

پیدا کرد و بازرگانان ایرانی از چین تا شرق آفریقا و مرکز اروپا، مشغول داد و ستد بودند ← ساسانیان

ب) ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در قلمرو روم داشت و درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری، نصیب حکومت می شد ← اشکانیان و ساسانیان

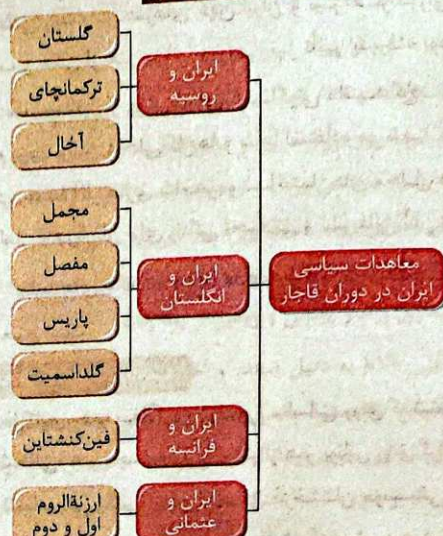
نکته: امپراتوری روم، نخست در دوره اشکانی و سپس در عهد ساسانی،

تلاش کرد که به طور مستقیم با هند و چین ارتباط تجاری برقرار کند، اما

اشکانیان و ساسانیان هوشمندانه مانع موفقیت رومیان شدند.

دورستانه

معاهدات سیاسی ایران در عصر قاجار

۱۴۴/۴ «الف» و «ج» ← روستاییان

«ب» ← ایلات و عشایر

«د» ← شهرنشینان

۱۴۷/۲ الف) دریافت سهم معینی از تولید توسط کشاورزان ← شیوة

تولید سهم بری دهقانی

ب) ویژه اقتصاد شهری ← خرده کالایی

دورستانه

نظام تولید در عصر قاجار

۱۴۸/۳ بررسی سایر گزینه ها:

۱) در اوایل دوره قاجار صنایع دستی ایران رشد و رونق یافت.

۲) به علت جنگ های ناپلئون کالاهای صنعتی اروپایی چندان به ایران وارد نمی شد.

۴) کالاهای اروپایی، به ویژه محصولات صنعتی انگلستان، ضربه شدیدی به صنایع ایران وارد آورد.

۱۴۹/۴ دانش آموختگان مراکز علمی و آموزشی جدید، نقش مؤثری در

انتشار و ترویج افکار نو به ویژه تفکر مشروطه خواهی و حکومت قانون داشتند.

۱۴۹ ۲ موارد «الف» و «ب» درست و موارد «ج» و «د» نادرست هستند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(ج) هنر ساسانی ریشه در هنرهای کهن ایران و نیز هنر دوران هخامنشی و اشکانی داشت و حتی از هنر یونانی و رومی نیز تأثیر پذیرفته بود.

(د) در دوران ساسانی از روش‌های گوناگونی مانند گچ‌بری، نقاشی و نقش برجسته برای تزئین داخلی کاخ‌ها و بناها استفاده می‌شد.

نکته: بخش عمده آثار هنری شاخص و ساختمان‌های مجلل هخامنشی، به درخواست شاهان و درباریان برای زندگی تجملاتی و تشریفاتی آنان به وجود آمد.

۱۵۰ ۴ عبارت‌های «الف»، «ج»، «د» و «و» درباره وضعیت هنر در دوران ساسانیان صحیح است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(ب) برخلاف فلزکاری، هنر سفالگری در دوره ساسانی رونق گذشته را نداشت.

(ه) در دوره اشکانی، هنر مجسمه‌سازی متأثر از هنر یونانی رونق گرفت.

نکته: دوره ساسانی یکی از دوران‌های درخشان موسیقی ایران است. هنرمندان عرصه موسیقی در دوره ساسانی، بیش از پیش مورد توجه شاهان قرار گرفتند و از منزلت و امتیازات ویژه برخوردار شدند.

۱۵۱ ۴ پس از مرگ شاه تهماسب، در دوران کوتاه پادشاهی شاه اسماعیل دوم و سلطان محمد خدابنده، حکومت صفوی دچار هرج و مرج و بی‌ثباتی سیاسی شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) شاه اسماعیل با از میان برداشتن حکام محلی موجبات وحدت سیاسی و جغرافیایی ایران را فراهم کرد.

(۲) شاه تهماسب با اتخاذ تدابیر و سیاست‌های داخلی و خارجی، پایه‌های حکومت صفوی را تثبیت کرد.

(۳) شاه تهماسب و شاه عباس، با اتخاذ تدابیر مناسب، تهاجمات ارتش عثمانی به ایران را دفع کردند.

۱۵۲ ۳ (الف) شورش افغان‌ها و تسخیر اصفهان (۱۱۰۱ ش.)

(ب) شکست ازبکان توسط شاه اسماعیل (۹۱۶ ق.)

(ج) تأسیس حکومت گورکانیان هند (۹۳۲ ق.)

(د) جنگ چالدران (۹۲۰ ق.)

۱۵۳ ۱ موارد «ب» و «د» درست هستند.

دو عامل نقش بسزایی در توسعه روابط صفویان با اروپاییان داشت:

۱- تهاجم گسترده ارتش عثمانی به خاک اروپا، کشورهای اروپایی را تشویق کرد که در پی دوستی و اتحاد با رقیبان و دشمنان عثمانی بایند.

۲- انگیزه و اهداف اقتصادی و تجاری نیز نقش مهمی در گسترش روابط ایران و اروپا در عصر صفوی داشت.

۱۵۴ ۲ (الف) در همه علوم دینی، عقلی و طبیعی عصر خود صاحب نظر بود ← بهاءالدین محمدبن حسین عاملی (شیخ بهایی)

(ب) از بنیان‌گذاران مکتب فلسفی اصفهان و صاحب تألیفات ارزشمند و شهرت بسیار است ← میرداماد

نکته: دانشمندانی چون محمدتقی مجلسی، فقیه، محدث و مؤلف کتاب‌های مهمی در حدیث و فقه و فرزند دانشمندش محمدباقر مجلسی، صاحب دایرةالمعارف بزرگ حدیثی به نام «بحارالانوار»، از دیگر بزرگان صفوی محسوب می‌شدند.

۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اطلاعات مربوط به زندگی و سرنوشت زرتشت، اغلب جنبه افسانه‌ای دارد تا تاریخی.

(۲) مطابق تعالیم زرتشت، گروهی از موجودات الهی، اهوره مزدا را در امر آفرینش و اداره امور جهان یاری می‌کنند.

(۳) زرتشت با برخی آداب نیایش رایج در جامعه خود، که میراث دوران گذشته بود، مانند قربانی کردن و کشتار بی‌رویه حیوانات به ویژه گاو، مخالف بود.

۱۴۵ ۱ (الف) نفوذ و قدرت روحانیان زرتشتی افزایش چشمگیری یافت ← ویژگی ساسانیان (۱)

(ب) پژوهشگران درباره پیروی آن‌ها از دین زرتشتی اختلاف نظر دارند ← ویژگی هخامنشیان (۲)

(ج) ستایش ایزدمهر به روم راه یافت ← ویژگی اشکانیان (۲)

(د) مردم در ستایش خدایان خود آزاد بودند ← از اشتراکات اشکانیان (۲) و هخامنشیان (۳)

نکته: پژوهشگران برجسته ایرانی و غیرایرانی در خصوص پیروی هخامنشیان از دین زرتشتی، اختلاف نظر دارند. عده‌ای از آنان، استدلال می‌کنند که هخامنشیان زرتشتی بوده‌اند و گروهی می‌گویند، شاهان هخامنشی به باورهای کهن ایرانی اعتقاد داشتند.

۱۴۶ ۲ (الف) به عنوان زبان دوم نوشتاری در دوران هخامنشی از آن استفاده می‌شد ← زبان ایلامی

(ب) نیای زبان فارسی امروزی و زبان قوم پارس بود ← زبان فارسی باستان

دوستانه

زبان‌های ایرانی در طول تاریخ

۱ زبان‌های کهن: از قدیمی‌ترین زمان تا پایان هخامنشیان

۲ زبان‌های دوره میانه: از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان

۳ زبان‌های ایرانی نو: زبان‌های دوران اسلامی

۱۴۷ ۳ موارد «ب» و «د» درست و موارد «الف» و «ج» نادرست می‌باشند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) در زمان فرمانروایی انوشیروان مبادلات فرهنگی با هند و روم گسترش یافت.

(ج) انوشیروان علاقه زیادی به مباحث فلسفی و دینی نشان می‌داد.

۱۴۸ ۱ (الف) ساخت بناهای طاق‌دار، گنبدی و دارای ایوان، از ویژگی‌های معماری این دوران است ← اشکانیان

(ب) در قلعه‌سازی تبحر زیادی داشتند و برای مقابله با دشمنان خارجی، قلعه‌های مستحکمی ساختند ← مادها

(ج) مهم‌ترین آثار معماری این دوره را کاخ‌ها، آتشکده‌ها، پل‌ها، کاروانسراها، قلعه‌ها و بندها تشکیل می‌دهند ← ساسانیان

(د) تجربه و سبک‌های هنری اقوام غیرایرانی با شیوه‌های بومی ترکیب شد و هنری به وجود آمد که تازگی داشت ← هخامنشیان

نکته: مادها، برای مقابله با دشمنان خارجی، به ویژه آشوریان، قلعه‌های مستحکمی ساختند.

دوستانه

سرانه کاربری

سرانه، عبارت است از نسبت مساحت هر کاربری به جمعیت. سرانه کاربری، مقدار زمینی است که به طور متوسط از هر یک از کاربری‌های شهر به جمعیت شهر می‌رسد. سرانه استاندارد و قابل قبول برای هر نوع کاربری در نواحی مختلف، متفاوت است.

۱۶۲/۴ الف) ویژگی توزیع متوازن جمعیت

ب و د) ویژگی توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق و استان‌های کشور (ج) ویژگی توجه به عدالت در توسعه

دوستانه

ویژگی‌های عمده برنامه آمایش سرزمین

- ۱) توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق و استان‌های کشور
- ۲) توجه به همه ابعاد توسعه
- ۳) توجه به عدالت در توسعه
- ۴) توزیع متوازن جمعیت
- ۵) توجه به نیازهای حال و آینده
- ۶) توجه به حفظ محیط زیست
- ۷) توجه به آمایش دفاعی

۱۶۳/۲ الف) در گذشته، توسعه کشاورزی، مهم‌ترین عامل توسعه روستایی محسوب می‌شد.

ب) تحقق روستای پایدار سه رکن دارد: فعال کردن اقتصاد روستا، خدمات اجتماعی و فرهنگی و حفظ محیط زیست روستا و چشم‌اندازهای طبیعی آن.

ج) در روستاها علاوه بر نابرابری اقتصادی، نابرابری رفاهی هم وجود دارد.

دوستانه

برنامه توسعه روستایی

برنامه‌ای است که با هدف بهبود زندگی اقتصادی و اجتماعی روستائینان طراحی می‌شود. امروزه توسعه روستایی صرفاً به توسعه کشاورزی محدود نمی‌شود و به همه جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی و محیط زیستی به طور هماهنگ اهمیت داده می‌شود.

۱۶۴/۱ در کشور ما برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها را وزارت راه و

شهرسازی، شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهرها برعهده دارند. مدیریت روستاها برعهده دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستاهاست.

نکته: سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور (وابسته به وزارت کشور) وظیفه هماهنگی و پشتیبانی مالی، فنی و علمی از شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را برعهده دارد و هم‌زمان بر اجرای طرح‌های عمرانی و خدمات شهری و روستایی نظارت می‌کند.

۱۶۵/۴ موارد «الف» و «ج» از اهداف جهاد سازندگی و موارد «ب» و «د» از اهداف بنیاد مسکن است.

۱۵۵/۴ بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) هنر نگارگری در دوره شاه عباس اول به اوج شکوفایی خود رسید.
د) آقازاده عباسی با طرح‌ها و نوآوری‌های بی‌نظیرش، مکتب اصفهان را پایه‌گذاری کرد.

۱۵۶/۱ موارد «الف» و «د» درست و موارد «ب» و «ج» نادرست می‌باشند.
تهاجم ژرمن‌ها به امپراتوری روم غربی از نظر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آثار و پیامدهای زیادی داشت. این یورش‌ها موجب افول شهرنشینی، رکود تجارت و گسترش زندگی روستائیشینی شد. در این دوره تعلیم و تربیت و فعالیت‌های فرهنگی از رونق افتاد و بیشتر مدارس تعطیل شد. به مرور زمان علوم، ادبیات، معماری و هنر یونانی و رومی از یاد رفت.

۱۵۷/۲ در قرن ۱۱م به دلیل ضعف و اختلافات داخلی حاکمان مسلمان در اندلس، مسیحیان توانستند بخش‌های وسیعی از آن سرزمین را به تصرف خود درآورند. این پیروزی‌ها، انگیزه و روحیه صلیبیان را برای شرکت در نبرد علیه مسلمانان که از سوی کلیسا جنگ مقدس اعلام شده بود، دوچندان کرد.

دوستانه

علل و عوامل مؤثر در بروز جنگ‌های صلیبی

- ۱) مشکلات اجتماعی و اقتصادی سرزمین‌های اروپایی
- ۲) به خطر افتادن موجودیت امپراتوری بیزانس
- ۳) موفقیت‌های نظامی مسیحیان در اندلس

۱۵۸/۳ الف) کلیسا در قرون وسطا برای مقابله با بی‌دینی و بدعت‌گذاری و جلوگیری از اندیشه‌های مخالفان خود، از حربه تفتیش عقاید یا انکیزیسیون استفاده می‌کرد.

ب) رسم بخشش گناهان از جمله رسوم دینی بود که نفوذ و تأثیر گسترده کلیسا را در قرون وسطا نشان می‌دهد.

۱۵۹/۳ موارد «الف»، «ج» و «ه» درست و موارد «ب»، «د» و «و» نادرست هستند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) نظریه زمین‌مرکزی متعلق به بطلمیوس است.
د) با مطالعات برخی دانشمندان از جمله کپلر، نظریه کوپرنیک اثبات شد.
و) دکارت بنیان‌گذار سبک تحقیق در ریاضی و بیکن از طرفداران روش شناخت تجربی در مطالعات علمی بود.

۱۶۰/۳ «الف» و «ج» ← اسپانیایی‌ها (۲)

«ب» و «د» ← پرتغالی‌ها (۱)

نکته: سفر دریایی کلمب که با حمایت مالی اسپانیا انجام گرفت، منجر به کشف قاره آمریکا شد.

جغرافیا

۱۶۱/۲

مساحت فضای سبز = سرانه
جمعیت

مساحت فضای سبز = ۴
۱۰۵,۰۰۰

متر مربع $4 \times 105,000 = 420,000$ = مساحت فضای سبز

دروستگاه

عبارت‌های «الف» و «ج» نادرست و عبارت‌های «ب» و «د» درست هستند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) سامانه اطلاعات جغرافیایی قابلیت دسته‌بندی و برقراری ارتباط منطقی و ریاضی بین انواع اطلاعات را دارد.

ج) امکان به روز کردن اطلاعات در همه بخش‌ها وجود دارد.

نکته: با استفاده از نقشه‌های GIS، که در واقع نقشه‌های هوشمند هستند می‌توانیم هر لایه از اطلاعات را که بخواهیم بازبینی و مشاهده کنیم.

کاربردهای GIS.

- برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها و روستاها
- آمایش سرزمین و کاربری زمین
- مدیریت منابع طبیعی
- مکان‌یابی شهرک‌ها و صنایع
- کشاورزی، معادن، محیط زیست
- مخاطرات محیطی، عمران، شبکه‌های حمل و نقل
- نقشه‌برداری، امور نظامی و دفاعی
- شبکه‌های بهداشت و درمان
- کسب و کار و تجارت دریایی

توجه: سامانه اطلاعات جغرافیایی در مدیریت منابع طبیعی و مدیریت شبکه‌های حمل و نقل کاربرد دارد اما حفظ منابع طبیعی و تجهیز شبکه‌های حمل و نقل آن به عوامل و شرایط دیگری بستگی دارد.

دروستگاه

قابلیت‌های GIS

در سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS)، داده‌های مربوط به پدیده‌های دنیای واقعی را می‌توان براساس اهداف مطالعه و نوع ویژگی‌های مورد نظر در قالب لایه‌هایی جداگانه طبقه‌بندی و ترکیب کرد. از جمع‌بندی و تلفیق لایه‌های مختلف لایه جدیدی حاصل می‌شود که دربرگیرنده اطلاعات دقیق و مورد نیاز کاربران است.

از دیدگاه دانش جغرافیا، سکونتگاه محلی است از مجموع

مساکن که عوامل طبیعی و انسانی در شکل‌گیری آن نقش دارند. هر شهر و روستا یک سکونتگاه است.

دروستگاه

عواملی در شکل‌گیری سکونتگاه‌های شهری و روستایی ایران نقش دارند

بین این عوامل، آب بیشترین اهمیت را داشته است. بسیاری از سکونتگاه‌های اولیه، در کنار رودها به وجود آمده‌اند. همواره آب در هر مکان، در تمایل انسان به کار کشاورزی و ساکن شدن به صورت دائم نقش مهمی داشته است. با ساکن شدن انسان در یک مکان، اولین سکونتگاه‌ها به نام روستا پدید آمد.

دروستگاه

توسعه روستایی در ایران

نهادهایی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی با هدف توسعه روستایی تشکیل شد:

- جهاد سازندگی با هدف رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور و خودبستگی کشاورزی تشکیل شد و فعالیت‌های زیادی در روستاها انجام داد که از آن جمله می‌توان به ایجاد شبکه‌های آب آشامیدنی و برق، خدمات بهداشتی، آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای به روستاییان، ایجاد و توسعه راه‌های روستایی و لایروبی و نگهداری قنات‌ها اشاره کرد.
- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی از جمله نهادهایی بود که از سال ۱۳۵۸ با هدف تأمین مسکن محرومان، به ویژه روستاییان، تشکیل شد. تهیه و اجرای «طرح‌های هادی روستایی» از وظایف مهم بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است.

سامانه اطلاعات جغرافیایی شامل سه بخش کلی ورودی، پردازش و خروجی است.

نکته: در مرحله ورودی، اطلاعات به صورت رقمی به محیط نرم‌افزار GIS وارد و در آن‌جا کدبندی و ذخیره می‌شود. پس کدبندی، خود جزء مرحله ورودی است و یکی از بخش‌های کلی این سامانه محسوب نمی‌شود.

دروستگاه

مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی

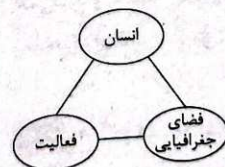
سامانه اطلاعات جغرافیایی از سه بخش تشکیل شده است:

ورودی: جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از محیط و ورود اطلاعات به صورت رقمی به محیط نرم‌افزار GIS و سپس کدبندی و ذخیره شدن در آن‌جا.

پردازش: تجزیه و تحلیل فضایی و مدل‌سازی اطلاعات با توجه به اهداف و نیاز کاربر.

خروجی: نمایش اطلاعات به صورت اشکال، نقشه، نمودار، جدول، متن، گزارش و ... و ارائه نتایج و گزینه‌ها برای تصمیم‌گیری بهینه.

نکته: آمایش سرزمین، تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است.

دروستگاه

آمایش سرزمین

آمایش سرزمین، عبارت است از سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت‌ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی عبارت است از: ورودی ← پردازش ← خروجی

۱۷۶/۲ به حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر یا روستاها، پدیده شهرگزینی یا مهاجرت معکوس می‌گویند. افزایش جمعیت سبب شده که شکل سکونتگاه‌ها به تدریج تغییر یابد. در شهرهای شطرنجی، یک شبکه مستطیل شکل از راه‌های ارتباطی، زمین‌های شهر را به بلوک‌ها و قطعات همسان تقسیم می‌کند.

دکستگاه

انواع شکل شهرها

شهرهای شعاعی (ستاره‌ای): در این نوع از شهرها شهر، دارای یک مرکز اصلی بوده و خیابان‌ها و شبکه‌های مهم از مرکز به صورت شعاعی منشعب می‌شوند. شهرهای شطرنجی: در این شهرها، یک شبکه مستطیل شکل از راه‌های ارتباطی، زمین‌های شهر را به بلوک‌ها و قطعات همسان تقسیم می‌کند. شهرهای خطی: شهرهایی هستند که حول محورهای ارتباطی (ریلی و جاده‌ای) و یا در امتداد رود، دریا و دریاچه به صورت خطی شکل گرفته‌اند.

۱۷۷/۳ شناخت توان‌های محیطی به انسان کمک می‌کند از مکان‌ها به طور صحیح و بهینه استفاده کند و در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید.

اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران، سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی در کشور ما شده است.

گسترده‌گی کشور در عرض جغرافیایی و تنوع اقلیمی و گونه‌های گیاهی در کشورمان، وضعیت مناسبی را برای پرورش انواع دام فراهم کرده است.

نکته: هر چند جمعیت عشایری کم‌تر از ۲٪ از جمعیت کل ایران است، اما آنان ۲۵٪ واحد دامی و ۲۰٪ از تولید پروتئین مربوط به دام کشور را به خود اختصاص داده‌اند.

۱۷۸/۱ موارد «الف» و «د» نادرست و موارد «ب» و «ج» درست می‌باشند.

بررسی عبارات نادرست:

الف) بخش صنعت، محرک اصلی رشد، موفقیت و نوآوری کشورها به شمار می‌رود.

د) امروزه زیربنای توسعه اقتصادی براساس سیستم حمل و نقل و ارتباطات مناسب آن شکل می‌گیرد.

نکته: صنعت شامل مجموعه فعالیت‌هایی است که به تغییر شکل فیزیکی یا شیمیایی مواد مختلف اولیه و تبدیل آن‌ها به محصولات جدید منجر می‌شود؛ اعم از این‌که این تغییرات با دست یا ماشین در کارگاه و یا منزل انجام شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) برخورداری از موقعیت دریایی و خشکی، وجود کوه‌های بلند، دشت‌های وسیع، سواحل گوناگون و ... ژئوتوریسم را ایجاد کرده است.

۲) گسترده‌گی ایران در عرض جغرافیایی، باعث تنوع اقلیمی شده است.

۳) در کشور ما بیش از ۱۶۰ نوع صنایع دستی وجود دارد.

نکته: گردشگری در ردیف شغل‌های پردرآمد، پاک و کم‌هزینه است که برای کشور میزبان می‌تواند اشتغال‌زایی، توسعه، رونق اقتصادی و ارتباطات جهانی سازنده ایجاد کند.

۱۷۲/۴ در بین عوامل مؤثر در شکل‌گیری سکونتگاه‌های ایران، آب بیشترین اهمیت را داشت.

شهر بیشاپور که در شمال غربی کازرون قرار دارد، در زمان ساسانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود. این شهر تا قرن هفتم هجری، مسکونی و آباد بود. جنگ و بیماری سبب از بین رفتن این شهر شد.

دکستگاه

نکته: بزرگ‌ترین شهرهای ایران در گذشته، در مسیر راه‌های کاروان‌رو و بازرگانی داخلی یا خارجی شکل گرفته است.

۱۷۳/۳

الف) سکونتگاه عشایری

ب) سکونتگاه روستایی

ج) سکونتگاه عشایری

دکستگاه

انواع سکونتگاه‌ها در ایران

۱۷۶/۴ نقش هر سکونتگاه براساس وضع جغرافیایی آن، اعم از طبیعی یا انسانی تعیین می‌شود؛ به طور مثال، شهرهای قم و مشهد دارای نقش زیارتگاهی هستند و شهرهای بوشهر و انزلی به دلیل قرارگیری در کنار دریا، به شهرهای بندری مشهورند. شهرهای اصفهان و اراک نیز دارای نقش صنعتی و شهر تهران دارای نقش اداری - سیاسی می‌باشد.

۱۷۵/۳ تنوع آب و هوایی در ایران، موقعیت مساعدی را برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم کرده است. محدودیت در منابع آب و خاک، بهره‌وری کم، وجود آفات و خسارات طبیعی، نوسانات آب و هوایی، بی‌ثباتی در قیمت محصولات از جمله مشکلات تولیدات زراعی در کشور است که باعث شده است کشورمان در تأمین برخی محصولات زراعی به واردات وابسته باشد.

نکته: انواع غلات، حبوبات، سبزیجات و محصولات جالیزی، نباتات علوفه‌ای و محصولات صنعتی، از جمله محصولات زراعی است که در نقاط مختلف ایران کشت می‌شود.

۱۸۴/۳ الف) مرز کره شمالی و جنوبی ← غیرطبیعی - تحمیلی

ب) مرز کانادا و آلاسکا ← مرز پیشتاز

ج) مرز هند و پاکستان ← مرز تطبیقی

د) مرز کانادا و آمریکا ← مرز غیرطبیعی

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در «الف» و «د» مرز به صورت غیرطبیعی تعیین شده است.

۲) در «ج» مرز به صورت تطبیقی و با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین شده است.

۴) در «الف» مرز به صورت غیرطبیعی (مصنوعی) تعیین شده و در «ب» مرز به صورت پیشتاز تعیین شده است.

درست‌نامه

انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل‌گیری

۱- مرزهای پیشتاز (قبل از سکونت): از زمان قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده‌اند و بعدها مورد قبول ساکنان دو کشور همسایه قرار گرفته‌اند.

۲- مرزهای تطبیقی: با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین می‌شود و گروه‌های انسانی را، که از نظر قومی، زبانی، دینی و ... متفاوت‌اند، از یک‌دیگر جدا می‌کنند.

۳- مرزهای تحمیلی: مرزهایی که در تعیین آن‌ها شرایط فرهنگی در نظر گرفته نشده است.

۴- مرزهای هوایی: هر کشور بر فضای بالای سرزمین خود می‌تواند ادعای حاکمیت داشته باشد.

۱۸۵/۳ موارد «الف» و «ه» درست و موارد «ب»، «ج» و «د» نادرست هستند

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) مرز، آخرین حد قلمرو زمینی، دریایی و هوایی هر کشور است.

ج) کشور ما حدود ۸۷۵۵ کیلومتر مرز مشترک با همسایگان دارد.

د) از زمان جنگ جهانی دوم تاکنون، نیمی از کشورهای دنیا درگیر اختلافات مرزی با همسایگان خود بوده‌اند.

نکته: مرزها تأثیر بسزایی در جابه‌جایی مسافران و مبادلات بازرگانی و توسعه اقتصادی کشورها دارند. به همین دلیل، امن بودن یا نبودن آن‌ها بر رونق اقتصادی کشورها تأثیر می‌گذارد. امروزه ایران علاوه بر پایانه‌های مرزی هوایی در فرودگاه‌ها، در نواحی مرزی زمینی بیش از ۲۱ پایانه مرزی مسافری و حدود ۵۱ پایانه مرزی مبادله کالا با همسایگان دارد که در مجاورت برخی از آن‌ها، بازارچه مرزی نیز به وجود آمده است.

۱۸۶/۴ الف) حمله عربستان به یمن ← نظریه راتزل

ب) هجوم آلمان به کشورهای مجاور در جنگ جهانی اول و دوم ← نظریه مکیندر

ج) حمله آمریکا به کویت ← نظریه راتزل

د) پیروزی انگلستان در جنگ با رقبایش ← نظریه ماهان

درست‌نامه

معروف‌ترین نظریه‌های ژئوپلیتیکی

۱- نظریه فضای حیاتی ← راتزل

۲- نظریه قدرت خشکی ← مکیندر

۳- نظریه قدرت دریایی ← ماهان

۱۸۰/۲ صنایع دفاعی: محصولات دفاعی ایران از نظر کیفیت در صدر

سلاح‌های جهان قرار داشته و ضامن استقلال، خودکفایی و امنیت کشور هستند.

صنایع خودروسازی: یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی کشور است که می‌تواند فرصت‌های شغلی بسیاری برای کشور فراهم آورد و از جمله صنایعی است که در سند چشم‌انداز به آن توجه خاصی شده است.

صنایع پتروشیمی: بعد از نفت و گاز، بزرگ‌ترین بخش صنعتی کشور به شمار می‌رود.

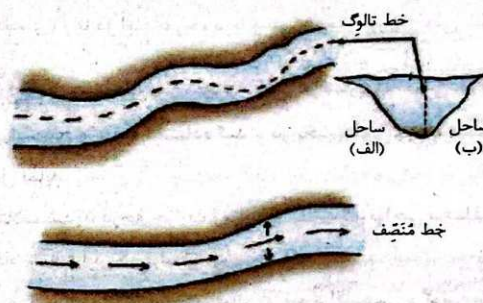
نکته: صنایع مربوط به فلزات اساسی، از جمله صنایع ماشینی است که شامل صنعت فولاد، آلومینیوم، مس، سرب و روی می‌شود. بخش زیادی از صادرات غیرنفتی کشور را، این بخش صنعتی پوشش می‌دهد.

۱۸۱/۴ الف) عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم متصل می‌کند ← خط تالوگ

ب) فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است ← خط منصف

ج) از وسط رودخانه می‌گذرد ← خط منصف

د) در رودهای قابل کشتیرانی، بهترین خط مرزی است ← خط تالوگ

نکته: در رودهای قابل کشتیرانی تالوگ بهترین خط مرزی است؛ چون هر دو کشور حق کشتیرانی در دو طرف آن را دارند.

۱۸۲/۲ هویت ملی، همبستگی ملی و پیوستگی سرزمینی از مهم‌ترین عوامل پیدایش و بقای یک کشور هستند و در صورتی که این عوامل تضعیف شوند، آن کشور در معرض خطر نابودی و فروپاشی قرار می‌گیرد.

نکته: کشورهای جهان بر پایه چند عامل به وجود می‌آیند و به حیات خود ادامه می‌دهند. حکومت‌ها و ملت‌ها باید عوامل پیدایش و بقای کشور خود را بشناسند و برای حفظ و تقویت آن‌ها بکوشند.

۱۸۳/۴ الف) استرالیا ← نظام سیاسی فدرال

ب) عراق ← نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی

ج) فرانسه ← نظام سیاسی تک‌ساخت (یکپارچه)

د) انگلستان ← نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در نظام سیاسی فدرال (استرالیا) حکومت مرکزی نقش هماهنگ‌کننده و ارتباط‌دهنده ایالت‌ها را برعهده دارد.

۲) فرانسه (ج) دارای نظام سیاسی یکپارچه است و قوانین آموزش و پرورش در همه کشور یکسان است.

۳) انگلستان (د) دارای نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی و فرانسه (ج) دارای نظام سیاسی یکپارچه است.

نکته: نظام سیاسی تک‌ساخت از اروپا به دیگر نقاط جهان راه یافته و کشور فرانسه از پیشگامان این الگو است. در این نوع نظام، فقط یک سطح قانون‌گذاری یعنی مجلس ملی قانون‌گذاری در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.

پیرامونی سایر گزینه‌ها:

- (۱) این گزینه صرفاً شامل علتی می‌شود که واجب‌الوجود بالذات است و علت‌هایی که خودشان، معلول دیگری هستند را شامل نمی‌شود.
- (۲) وجود علت متوقف بر معلول نیست، بلکه برعکس معلول قائم به علت است.
- (۴) ظاهر این گزینه درست به نظر می‌رسد، اما «ضرورت معلول از ناحیه ذات» غلط است. ضرورت معلول از ناحیه علت است، نه از ذات خودش.

دروغنامه

ویژگی‌های علت		
۱	۲	۳
معلول در وجود خود وابسته به علت است.	علت از نظر رتبی بر معلول مقدم است.	با تحقق علت تامه، وجود معلول ضروری می‌شود.

- (۲) تفاوت اساسی رابطه علت با سایر روابط، این است که علت، یک رابطه وجودبخش است؛ به این معنا که علت به معلول وجود می‌دهد و معلول در هستی خود، نیازمند و وابسته به علت است. در حالی که در سایر روابط، طرفین ابتدا به صورت مستقل فرض می‌شوند و سپس رابطه میان آن‌ها برقرار می‌گردد.

پیرامونی سایر گزینه‌ها:

- (۱) اگرچه از نظر فلاسفه مسلمان، اصل علت، یک قاعده عقلی است که پایه هر تجربه‌ای محسوب می‌شود، اما این گزاره در حال قیاس مبنای شناخت (عقل و حس) است، در حالی که سؤال به دنبال تمایز بنیادین در ماهیت وجودی رابطه است.
- (۳) اگرچه اصل علت از نظر برخی فیلسوفان (دکارت) یک اصل فطری در نظر گرفته می‌شود، اما تمایز بنیادین علت، فطری بودن یا نبودن آن نیست، بلکه وجودبخشی آن است.
- (۴) این امر که «وجود معلول مفروض می‌شود»، دقیقاً توصیف همان سایر روابط است، نه رابطه علت. در رابطه علت، معلول در وجود خود نیازمند علت است و وجود آن باید توسط علت ایجاد شود.

دروغنامه

ویژگی و معیار تمایز	رابطه علت (علت و معلول)	سایر روابط (مانند دوستی یا همجواری)
۱- ماهیت رابطه	وجودی و تکوینی	عرضی و اعتباری
۲- وضعیت وجود طرفین	وجود معلول ضرورتاً وابسته و ناشی از علت است.	وجود طرفین مستقل و پیشاپیش مفروض است.
۳- تقدم و تاخر	تقدم وجودی علت بر معلول (علت باید باشد تا معلول باشد).	تقدم وجود طرفین بر خود رابطه

۱۸۷ | ۲

پیرامونی عبارات‌های نادرست:

- (الف) مکیندر، منطقه خشکی اوراسیا (از رود ولگا در غرب تا سیبری در شرق) را قلعه جهان می‌دانست.
- (ب) وی معتقد بود که قلب خشکی جهان، یعنی شرق اروپا، منبع بزرگ قدرت جهان است.

نکته:

مکیندر، جغرافی‌دان انگلیسی، در سال ۱۹۰۴ میلادی در مقاله‌ای با موضوع تولید قدرت، به خشکی‌ها توجه کرد. او معتقد بود که بخش عمده خشکی‌های جهان، سه قاره به هم چسبیده آسیا، اروپا و آفریقا است و جزیره جهانی نام دارد.

۱۸۸ | ۳

- (الف) در کشورهای طویل و چندتکه، نظارت حکومت بر همه قسمت‌های کشور و ایجاد خطوط ارتباطی با مشکل مواجه است.
- (ب) کشورهای چندپاره یا چندتکه، کشورهای جزیره‌ای هستند.
- (ج) بهترین شکل برای یک کشور، شکل جمع و جور (فشرده) است.
- (د) کشورهای طویل به کشورهایی گفته می‌شود که طول آن‌ها حداقل شش برابر عرضشان باشد.

دروغنامه**انواع شکل کشورها**

- جمع و جور (فشرده): شکلی شبیه مربع یا دایره دارند.
- طویل: طول آن‌ها حداقل شش برابر عرضشان است.
- دنباله‌دار: یک بخش دالان‌مانند یا شبه‌جزیره‌ای دارند که از سرزمین اصلی جدا افتاده است.
- چندپاره یا چندتکه: کشورهای جزیره‌ای هستند.
- محاطی: درون یک کشور دیگر محصور شده‌اند.

۱۸۹ | ۲

- (الف) قدرت جوهره ژئوپلیتیک را تشکیل می‌دهد.
- (ب) راتزل را پدر علم جغرافیای سیاسی می‌نامند.
- (ج) از مصب اروندرود در غرب تا تنگه هرمز را خلیج فارس می‌نامند.
- (د) کشورهایی که بین دو یا چند قدرت بزرگ قرار دارند را کشورهای حائل می‌نامند.

۱۹۰ | ۱

- جمعیت زیاد، پیش شرط قدرت است.
- موقعیت جغرافیایی (ریاضی و نسبی) عبارت است از، چگونگی قرار گرفتن یک مکان در سطح کره زمین.
- بندر چابهار، بندر اقیانوسی ایران است.
- بازیگران سیاسی اصلی و عمده جهان: حکومت‌های مستقل، رهبران ایدئولوژیک، گروه‌ها و احزاب سیاسی، سازمان‌های مردم‌نهاد و غیرحکومتی، سازمان‌های بین‌المللی، نهادهای اقتصادی و تجاری بین‌المللی

فلسفه و منطق

۱۹۱ | ۳

- علت چیزی است که وجود معلول به آن وابسته است و با فرض تحقق «علت تامه»، تحقق معلول ضروری می‌شود. این جامع‌ترین تعریف علت است و در کتاب درسی نیز همین معنا آمده است.

درسنامه

۳- فلاسفه مسلمان	۲- عموم تجربه‌گرایان	۱- دیوید هیوم (تجربه‌گرایی شکاک)	معیار مقایسه
حکم عقل براساس اصل امتناع اجتماع نقیضین	تکرار حوادث متوالی	عادت و عامل روانی	منشأ علت
ضرورت ذاتی، عینی و تخلف‌ناپذیر	ضرورت احتمالی	فاقد ضرورت عینی	ماهیت ضرورت
نقش وجودبخشی	شرط لازم برای پدیده	فقط تقدم زمانی	نقش علت

۱۹۵/۲ اتفاق به معنای پیدایش معلول بدون علت، مستقیماً با اصل علت، در تضاد است. اصل علت می‌گوید: «هیچ معلولی بدون علت تحقق نمی‌یابد»، بنابراین پذیرش اتفاق به معنای اول، مساوی است با امکان پیدایش معلول بدون علت. نتیجه‌اش این است که دیگر هیچ ضرورتی در جهان باقی نمی‌ماند و هر چیزی می‌تواند «بی‌دلیل» پدیدار شود. این پیامد آشکارا با انسجام فلسفی جهان ناسازگار است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) اتفاق در معنای اول، فقط علل مادی را نقض نمی‌کند. اگر پذیرفته شود، اصل علت در کل مراتب هستی (مادی و غیرمادی) بی‌اعتبار خواهد شد.
- (۳) «اتفاق به معنای اول»، نفی خود ضرورت است و نه «ناتوانی ما در اثبات آن».
- (۴) ابتدای این گزینه درست است؛ اما بدیهی‌ترین اصل فلسفی، نیازمندی معلول به علت نیست.

درسنامه

ویژگی و مفهوم کلیدی	تحلیل «اتفاق» به معنای اول
۱- تعریف	عدم وجود رابطه ضروری و حتمی میان یک پدیده (معلول) و علل آن
۲- پیامد منطقی	سلب وجوب علی و معلولی از نظام هستی
۳- نتیجه هستی‌شناختی	پیدایش معلول «بدون علت»؛ زیرا اگر ضرورت نباشد، ممکن است پدیده بدون هیچ علتی ایجاد شود.
۴- موضع فلاسفه	رد مطلق و قاطع؛ به صورتی که هیچ‌کس موافق آن نیست.

۱۹۶/۲ تمایز علت تامه با علت ناقصه در «وجوب» است. علت تامه شامل همه شرایط لازم و کافی برای پیدایش معلول است؛ به طوری که اگر علت تامه محقق شود و معلول پدید نیاید، این امر مستلزم محال عقلی و نقض اصل بنیادین علت است. در حالی که علت ناقصه فاقد این وجوب است. به عبارت دیگر به دلیل کمال وجودی علت تامه، چنان پیوند ضروری‌ای با معلول ایجاد می‌شود که اگر علت تامه محقق شود و معلول نیاید، یک محال عقلی رخ داده است.

۱۹۳/۱ دکارت، بر این باور است که اصل علت یک ایده مادرزادی یا فطری است، بنابراین اعتبار و یقین به این اصل کاملاً مستقل از مشاهده تکرار حوادث است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) اگرچه دکارت به فطری بودن اصل علت اعتقاد دارد، اما قائل به این نیست که یقین به این اصل نیازمند «تأیید همه‌جانبه مصادیق» خارجی باشد. این اصل به دلیل خلوص و کمال درونی‌اش، خود به خود یقینی است.
- (۳) این عبارت، اصل علت را وابسته به یک عامل خارجی (حصول قطعی شیء در تجربه حسی) می‌کند. از نظر دکارت، اصل علت یک شناخت معتبر پیشینی است و نباید اعتبار آن را به جهان خارج منوط کرد.
- (۴) دکارت اصل علت را یک مفهوم بالقوه که باید «کسب گردد» نمی‌داند. او آن را یک فهم مادرزادی می‌داند که از ابتدا به صورت کامل و بالفعل در ذهن انسان وجود دارد.

درسنامه

معیار مقایسه	دیدگاه دکارت	دیدگاه هیوم (تجربه‌گرایان)
۱- خاستگاه اصل علت	یک اصل مادرزادی و فطری است.	حاصل عادت و تکرار مشاهده حوادث در جهان خارج است.
۲- اعتبار و قطعیت	یقینی است و پایه تمام یقین‌های دیگر است.	صرفاً یک باور قوی و احتمالی است که پایه ضروری ندارد.
۳- استقلال از تجربه	کاملاً مستقل از هرگونه مشاهده، حس و تکرار است.	کاملاً وابسته به تجربه حسی و توالی منظم مشاهده‌ها است.
۴- ابزار کشف و درک	بدون نیاز به ابزار و به صورت فطری درک می‌شود.	باید از حس و تجربه درک شود؛ اما امکان آن وجود ندارد.

۱۹۴/۳ فلاسفه مسلمان برخلاف برخی فیلسوفان که علت را تنها یک عادت ذهنی یا توالی حسی می‌دانند، به این رابطه به عنوان یک پیوند وجودی نگاه می‌کنند؛ به این معنا که علت کارش فقط این نیست که قبل از معلول، بیاید، بلکه نقش وجودبخشی دارد؛ یعنی به معلول، هستی می‌بخشد، بنابراین وجود معلول ذاتاً و بالضرورة به وجود علت وابسته است. این وابستگی ذاتی، موجب می‌شود که تخلف‌ناپذیری رابطه علت نه یک فرض احتمالی (مانند دیدگاه هیوم) بلکه یک ضرورت عینی و عقلی باشد که ریشه در قانونمندی‌های واقعی عالم هستی دارد و به ما اطمینان می‌دهد که جهان ما جهانی منظم و قابل شناخت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱ و ۴) از نظر هیوم، اصل علت فاقد حتمیت است و صرفاً تداعی ذهن انسان می‌باشد. پس گزینه‌های (۱) و (۴) که درباره حتمیت علت از دیدگاه هیوم حرف می‌زنند، نادرست هستند.
- (۲) تجربه‌گرایان، رابطه علت را ضروری و تخلف‌ناپذیر می‌دانند؛ پس این گزینه که معتقد است آن‌ها رابطه علت را ضروری نمی‌دانند، نادرست است.

پرسش سایر گزینه‌ها:

۱) در علت تامه، فعلیت معلول نه در «زمان آینده» بلکه به محض تحقق علت تامه، واجب و ضروری است.

۳) اگر همه اجزای علت جمع شوند، دیگر علت ناقصه نیست بلکه علت تامه خواهد بود. پس این تعبیر در انتهای گزینه (۳) متناقض است.

۴) پیوند با واجب‌الوجود، ویژگی خاص علت تامه یا ناقصه نیست و کلاً ارتباطی با این بحث ندارد.

دورنگانه

معیار مقایسه	علت تامه	علت ناقصه
۱- اجزا و شرایط	شامل تمام اجزاء، شرایط لازم و موانع مرتفع شده است.	فاقد حداقل یک جزء لازم یا دارای یک مانع مرتفع نشده است. (مجموعه‌ای ناتمام)
۲- لوازم و جویی	به محض تحقق آن، وجود معلول واجب است و محال است که معلول پدید نیاید.	وجود آن، فقط «قابلیت» یا «زمینه» پیدایش معلول را فراهم می‌کند، اما وجوب نمی‌آورد.
۳- پیامد عدم ترتب	اگر محقق شود و معلول نیاید، محال عقلی است و اصل علیت نقض می‌شود.	اگر محقق شود و معلول نیاید، منطقی و ممکن است، چون هنوز همه شرایط محقق نشده است.

۱۹۷/۲

فرض مطرح شده در سؤال یعنی «یک عامل بتواند آثار متعدد و نامتناسبی را در پی داشته باشد»، در واقع انکار اصل سنخیت است که همان معنای دوم اتفاق است. نتیجه منطقی انکار سنخیت، این است که پیوند تخصیصی (پیوند مخصوص) و تناسب ذاتی (هم‌جنس بودن علت و معلول) از بین می‌رود، زیرا اگر هر چیزی بتواند از هر چیزی پدید آید، دیگر هیچ تضمینی نیست که مثلاً گیاه گندم، از منشأ خود (بذر گندم) رشد کند و ممکن است از مثلاً بذر موز رشد کند.

پرسش سایر گزینه‌ها:

- ۱) صورت سؤال درباره معنای دوم اتفاق است؛ نه معنای اول.
 ۳) صورت سؤال درباره معنای دوم اتفاق است؛ نه معنای سوم.
 ۴) صورت سؤال درباره معنای دوم اتفاق است؛ نه معنای چهارم.

دورنگانه

عنوان	تحلیل «اتفاق» به معنای دوم
۱- تعریف دقیق	عدم الزام علت به ایجاد معلول خاص خود (علت ملزم نیست معلول متناسب با ذات خود را پدید آورد).
۲- اصل مورد نقض	اصل سنخیت میان علت و معلول نقض می‌شود.
۳- پیامد منطقی	جواز پیدایش آثار نامتناسب و نامرتبط از یک عامل واحد (مثلاً سرما از خورشید نشأت بگیرد).
۴- نتیجه هستی‌شناختی	جهان به یک مجموعه از پدیده‌های تصادفی تبدیل می‌شود که در آن هیچ پدیده‌ای منشأ ویژه‌ای ندارد.
۵- موضع فلاسفه	بیشتر فلاسفه و خصوصاً همه فیلسوفان مسلمان، این معنا از اتفاق را انکار می‌کنند.

۱۹۸/۴

تأیید معنای سوم اتفاق، سبب انکار غایت‌مندی جهان هستی است؛ نه انکار این معنا از اتفاق.

پرسش سایر گزینه‌ها:

۱) اگر کسی به خدا اعتقاد داشته باشد، قطعاً برای جهان، غایتی متعالی قائل است و به معنای سوم اتفاق، اعتقاد ندارد؛ پس اگر کسی به معنای سوم اتفاق اعتقاد داشته باشد و غایت جهان را انکار کند، قطعاً وجود خداوند را نیز انکار کرده است.

۲) این گزاره صحیح است؛ زیرا برخی افراد در عین انکار خداوند، معنای سوم اتفاق را انکار کرده و تلاش می‌کنند تا غایتی برای جهان قائل باشند. در واقع این افراد با دلایل غیرالاهی (مانند قوانین تکامل طبیعی یا جبر تاریخی) برای جهان یک غایت و هدف قائل می‌شوند.

۳) این گزاره صحیح و بیانگر پیامد مستقیم اعتقاد به معنای سوم است. پذیرش این‌که جهان غایت و هدف ندارد، به طور مستقیم، حکمت و هدف‌داری را از علّة‌العلل (خداوند) سلب می‌کند و به این ترتیب، نظام هستی را به نظامی بی‌هدف تبدیل می‌کند.

دورنگانه

عنوان	تحلیل «اتفاق» به معنای سوم
۱- تعریف دقیق	باور به این‌که جهان هستی و نظم آن فاقد هدف و غایت نهایی و از پیش تعیین شده است.
۲- اصل مورد نقض	اصل غایت‌مندی و حکمت حاکم بر آفرینش
۳- معتقدین به آن	افرادی که به معنای سوم اتفاق اعتقاد دارند، قطعاً به خداوند به عنوان مبدأ هستی اعتقاد ندارند.
۴- منکرین آن	دو گروه هستند که یک گروه به خداوند اعتقاد دارند و گروه دیگر در عین انکار خداوند، برای جهان، غایت قائل هستند.
۵- انتقاد به دسته دوم منکرین	تعیین هدف باید قبل از پیدایش جهان رخ دهد و این فقط با قبول خداوند حکیم، امکان‌پذیر است.

۱۹۹/۳

سوءتعبیر رایج از مهبانگ، این است که جهان «از هیچ» یا «بدون علت ضروری» آغاز شده است. این تفسیر دقیقاً معادل پذیرش معنای اول اتفاق است که به معنای نبودن رابطه ضروری میان پدیده و علت آن می‌باشد. هنگامی که ضرورت در رابطه علیت از بین می‌رود، منطقاً به جواز پیدایش معلول بدون علت می‌رسیم. این نتیجه‌گیری، مستقیماً قاعده وجوب علی و معلولی را نقض می‌کند.

پرسش سایر گزینه‌ها:

۱) نقض اصل سنخیت، پیامد معنای دوم اتفاق است. اگرچه هر سه معنای اتفاق در نهایت به هم مرتبط می‌شوند، اما سوءتعبیر «بدون منشأ ضروری» دقیقاً اصل علیت (وجوب علی و معلولی) را هدف می‌گیرد نه صرفاً تناسب میان علت و معلول را.

۲) نفی غایت‌مندی و حکمت پیامد مستقیم معنای سوم اتفاق است. اگرچه یک جهان بدون علت ضروری، شاید جهان بدون حکمت نیز باشد، اما این یک نتیجه بعدی و فرعی است. بنیادی‌ترین خدشه، مربوط به خود اصل علیت است.

۴) سلب اطمینان معرفتی یا ناتوانی در تعمیم قوانین، پیامد ضعیف‌تر و صرفاً معرفتی (شناختی) است. در حالی‌که پیامد نفی وجوب علی و معلولی، یک پیامد وجودی و هستی‌شناختی است و بسیار بنیادی‌تر از یک مشکل در علم انسان می‌باشد.

۲۰۱/۳ انسان بدون نیاز به استدلال قطعاً تصدیقات بدیهی مانند «اجتماع و ارتفاع نقیضین محال است» را می‌شناسد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) استدلال در جواب به کلیه پرسش‌های چرایی می‌آید و نتایج آن گاهی قطعی (در قیاس) و گاهی احتمالی (در اقسام استقرا) است.
- (۲) مقدماتی که در استدلال استفاده می‌کنیم، در خود استدلال اثبات نمی‌شوند. ممکن است این مقدمات قبلاً اثبات شده باشند و یا آن‌قدر بدیهی و واضح‌اند که هیچ‌وقت نیاز به اثبات نداشته‌اند.
- (۴) استدلال بخشی از تفکر است که از طریق آن نمی‌توان مفاهیم را به دست آورد، زیرا مفاهیم همان تصورات است که از طریق تعریف به دست می‌آید، البته نه همه مفاهیم.

دورستانه

نکته: سؤال‌های مربوط به چیستی: اگر از یک مفهوم و تصور مجهول بپرسیم، با تعریف جواب داده می‌شود.

نکته: سؤال‌های مربوط به چرایی: اگر از یک تصدیق (قضیه) مجهول بپرسیم، با استدلال جواب داده می‌شود.

مثال: در این ایامی که بیماری کرونا شایع بود، ما از فرزندان می‌خواستیم که بیرون نروند و اگر او از ما می‌پرسید که چرا نباید بیرون بروی؟ ما هم برای قانع شدن او می‌گفتیم: اگر بیرون بروی، ممکن است به بیماری کرونا مبتلا شوی و هر کسی هم به این بیماری مبتلا شود، احتمال مرگش زیاد است. پس نتیجه این شد که: او ممکن است با بیرون رفتن بمیرد. اگر دقت کرده باشید ما برای جواب به فرزندان از تصدیقات معلوم استفاده کردیم. به عبارت دیگر ما برای جواب به سؤال «چرایی» او استدلال نمودیم. پس استدلال یعنی از تصدیقات (قضایا) معلوم برای کشف و اثبات تصدیق مجهول استفاده کنیم.

۲۰۲/۱ دانشمندان علوم تجربی تلاش می‌کنند تا با استفاده از استدلال‌های استقرایی (استقرای تعمیمی) قوی، مبنایی برای علوم تجربی فراهم آورند اما این مبنا قطعی نیست.

دورستانه

استقرا و علوم تجربی

روش استقرا براساس مشاهده و بررسی نمونه‌ها است و دانشمندان علوم تجربی از این روش در تحقیقاتشان استفاده می‌کنند. دانشمندان علوم تجربی در آزمایشگاه مثلاً می‌خواهند تأثیر یک دارو را بر نمونه‌ها بررسی کنند و بعد از آزمایش روی نمونه‌های مختلف اعم از حیوان و انسان اگر به نتیجه خوب و یکسانی برسند، نتیجه می‌گیرند این دارو برای همه نمونه‌ها مفید است. دانشمندان علوم تجربی در تلاش‌اند با استفاده از استدلال‌های استقرایی قوی، مبنایی برای علوم تجربی فراهم آورند. هم‌چنین در علوم تجربی از طریق مشاهدات به اموری فراتر از مشاهدات دست می‌یابند؛ به همین دلیل روش علوم تجربی، روش استقرایی است. منظور این است که مثلاً در مثال بالا دانشمندان فقط تأثیر دارو بر تعدادی از موارد که بررسی کرده بودند را مشاهده کردند اما نتیجه مشاهده چند مورد از تأثیر دارو را به مواردی که مشاهده نکرده بودند، سرایت دادند. هم‌چنین در علوم تجربی از مشاهده مکرر یک پدیده در شرایط یکسان، به این نتیجه می‌رسند که وقوع این پدیده اتفاقی نیست، سپس می‌خواهند علت آن را تبیین کنند. (اصل یکنواخت عمل کردن طبیعت)

دورستانه

مفهوم کلیدی	تحلیل فلسفی ارتباط با «معنای اول اتفاق»
معنای مه‌بانگ	پیدایش جهان از یک نقطه اولیه و گسترش تدریجی جهان که پس از انفجاری بزرگ آغاز شده است.
سوء تعبیر فلسفی	تفسیر این پدیده به عنوان رخدادی «بدون منشأ ضروری» و «بدون علت»
نقطه تلاقی	این سوء تعبیر، دقیقاً معادل پذیرش اتفاق به معنای اول (نفی ضرورت در علت) است.
نقض بنیادی	منجر به نفی قاعده وجوب علی و معلولی شده و جواز پیدایش معلول بدون علت را نتیجه می‌دهد.
تذکر مهم	اگر بگوییم که این انفجار، خودش دارای علتی بوده است؛ اصل وجوب علی و معلولی نقض نمی‌شود.

۲۰۰/۱ این بیت حاکی از حالت یأس در برابر سرنوشتی نامعلوم و غیرقابل پیش‌بینی (بخت و طالع) است. در این تفکر، رخدادها براساس یک نظم حکیمانه و هدفدار رخ نمی‌دهند، بلکه تحت تأثیر شانس و تقدیر هستند که حتی علم منجمان هم نمی‌تواند آن را درک کند. این بیان مستقیم همان نفی غایت و هدف در نظام هستی است و دقیقاً با معنای سوم اتفاق مطابقت دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) این بیت بیانگر اصل سنخیت میان علت و معلول است؛ یعنی نظم و قانونمندی حتمی در جهان وجود دارد که هر علتی فقط معلول متناسب با خود را به بار می‌آورد. این نظم کاملاً در تضاد با معنای دوم اتفاق است.

(۳) این بیت به نحوی در انکار معنای اول اتفاق و انکار معنای سوم اتفاق است؛ در حالی که صورت سؤال به دنبال اعتقاد به معنای سوم اتفاق است؛ نه انکار آن. در واقع پذیرش خداوند به عنوان علت نخستین، مستلزم پذیرش حکمت و غایت در آفرینش است، چرا که خالق، حکیم است و کار عبث نمی‌کند؛ پس اگر کسی بیت گزینه (۳) را بیان کند، قطعاً معنای سوم اتفاق را رد کرده و به آن اعتقاد ندارد.

(۴) این بیت نیز مانند گزینه (۲)، بر جذب و کشش میان اجناس متشابه تأکید دارد که نشان‌دهنده نظم و سنخیت در حرکت ذرات عالم است.

دورستانه

معنای اتفاق	مهم‌ترین کلیدواژه
معنای اول	انکار رابطه ضروری میان علت و معلول، که جواز پیدایش معلول بدون علت را می‌دهد.
معنای دوم	انکار تناسب ذاتی میان پدیده‌ها و عامل آن که همان انکار اصل سنخیت است.
معنای سوم	انکار غایت و هدف در نظام هستی که منجر به انکار علل‌العلل نیز می‌شود.
معنای چهارم	همان اعتقاد به رخ دادن حوادث پیش‌بینی‌نشده است که معارض با اصل علیت و لوازم آن نیست.

۲۰۳ الف با بررسی چند فروشگاه در سطح شهر، نتیجه کلی گرفته است. در نتیجه نوع استدلال، استقرای تعمیمی و نتیجه آن احتمالی است.

ب پزشک متخصص گوارش چون از نمونه‌گیری استفاده کرده است، از استدلال استقرای تعمیمی استفاده نموده است. بنابراین نتیجه آن احتمالی است.

۲۰۷ الف نتیجه استدلال قیاسی، همیشه قطعی است و نتیجه آن یک قضیه شخصی و یا محصوره (موجبه جزئی، سالبه جزئی، سالبه کلیه و موجبه کلیه) است. بنابراین نتیجه آن همیشه کلی نیست و همیشه هم محصوره نیست.

درسنامه

قیاس اقتدانی

حداقل از دو مقدمه و نتیجه تشکیل می‌شود و نتیجه در مقدمات پخش شده است. بهترین نوع استدلال، استدلال قیاسی است، زیرا اگر مقدماتش را بپذیریم، ضرورتاً باید نتیجه را نیز بپذیریم؛ به همین دلیل می‌گویند نتیجه قیاس قطعی است.

استدلال از کلی به جزئی (استنتاج، جزئی از کلی) است.

۲۰۸ الف شرایط استقرای تعمیمی قوی عبارت است از:

- ۱- نمونه‌ها باید تصادفی باشند.
 - ۲- نمونه‌ها باید متفاوت باشند و شامل همه طیف‌های مختلفی که در جامعه آماری ما وجود دارند، بشود.
 - ۳- تعداد نمونه‌ها باید به کل جامعه آماری، نسبت مناسبی داشته باشند.
- حال هرگاه هر کدام از شرایط استقرای قوی و یا همه آن‌ها را به درستی رعایت نکنیم و یا نتیجه استقرا را یقینی بدانیم، دچار مغالطه «تعمیم شتابزده» می‌شویم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) نسبت تعداد نمونه‌ها به کل جامعه آماری مناسب نیست، زیرا نتیجه بررسی دانشجویان یک دانشگاه را به همه دانشجویان کشور تعمیم داده است.
- ۲) شرط متفاوت بودن نمونه‌ها رعایت نشده است؛ زیرا فقط دانشجویان پسر شهر را بررسی کرده است و نتیجه را به همه دانشجویان دختر و پسر همان شهر تعمیم داده است.
- ۴) نسبت تعداد نمونه‌ها به کل جامعه آماری مناسب نیست. هم چنین ممکن است از همه طیف‌های مختلف جامعه آماری استفاده نکرده باشد.

درسنامه

نکته: استدلال استقرایی ما ممکن است دچار مغالطات مختلفی بشود، مانند مغالطه نمونه‌های غیرتصادفی، مغالطات آماری، مغالطه نمونه ناکافی و ... در کتاب درسی منطق پایه دهم تمام مغالطات استقرا، تحت عنوان مغالطه تعمیم شتابزده به حساب می‌آیند.

۲۰۹ الف استدلال قیاسی است (سیر از کلی به جزئی است) و نتیجه آن قطعی است.

ب استدلال استنتاج بهترین تبیین رسیده است و نتیجه آن احتمالی است. بررسی نموده و به بهترین تبیین رسیده است و نتیجه آن احتمالی است.

ج استدلال قیاسی (استدلال قیاسی است و آمدن کلمه «مانند» در نتیجه تأثیری در استدلال ندارد) و نتیجه آن قطعی است.

د استدلال استقرای تعمیمی است و نتیجه آن احتمالی است. (از چند مورد جزئی، نتیجه کلی گرفته است).

ه) استدلال استقرای تعمیمی است و نتیجه آن احتمالی است.

۲۰۳ الف استدلال تمثیلی، نوعی استقرا است؛ زیرا نتیجه‌اش برخلاف استدلال قیاسی، احتمالی و ممکن است.

درسنامه

استدلال استقرای تمثیلی

استدلال استقرای تمثیلی، استدلالی است که برای رسیدن به نتیجه از تمثیل استفاده می‌کند.

در استدلال تمثیلی به دلیل شباهت ظاهری یک چیز با چیز دیگر، ویژگی‌ها و خصوصیات یکی را به دیگری سرایت می‌دهیم. مثلاً می‌دانیم که احمد پزشک است. محمد هم چون از نظر قیافه شبیه احمد است، نتیجه می‌گیریم که او هم پزشک است. در این استدلال ویژگی «پزشک بودن احمد» را به محمد نسبت دادیم فقط به خاطر این‌که او هم از نظر قیافه شبیه احمد است.

۲۰۴ الف در استدلال‌های تمثیلی، از اصطلاح قوی و ضعیف استفاده می‌شود نه از اصطلاح یقینی و غیریقینی؛ زیرا اصطلاح یقینی و غیریقینی در مورد استدلال قیاسی به کار می‌رود. بنابراین در استدلال‌های تمثیلی هر چقدر وجه شباهت بیشتر باشد، باید بگوییم استدلال تمثیلی قوی‌تر است نه این‌که یقینی و قطعی است و هر چقدر وجه شباهت کم‌تر باشد، استدلال تمثیلی ضعیف‌تر است نه این‌که غیریقینی و غیرقطعی است. در نتیجه قوی و ضعیف بودن استدلال تمثیلی به شباهت‌ها و اختلاف‌های آن دو مورد برمی‌گردد.

درسنامه

نکته: در استدلال تمثیلی برای رسیدن به نتیجه، از تمثیل استفاده می‌کنند.

۲۰۵ الف چون از یک مورد جزئی به دلیل مشابهت دو کلاس در یک ترم و یک سال، حکم صادر کرده است و نتیجه آن نیز احتمالی است، پس استقرای تمثیلی ضعیفی محسوب می‌شود، زیرا هم ترم بودن شباهت ضعیفی است برای نسبت دادن حکم.

درسنامه

نکته: استدلال تمثیلی، استدلالی ضعیف است و نتایج آن احتمالی است، چون شباهت ظاهری نمی‌تواند موجب سرایت حکم یک چیز به چیز دیگر باشد.

نکته: استدلال تمثیلی می‌تواند باعث مغالطه تمثیل ناروا شود. مثلاً برخی شرکت‌ها نام مشابه شرکتی معتبر را انتخاب می‌کنند تا افراد گمان کنند که تولیدات آن‌ها نیز از کیفیت مشابه برخوردار است.

نکته: در تمثیل، گاهی دو امری که بررسی می‌کنیم و صفت یکی را به دیگری نسبت می‌دهیم، دو مجموعه هستند نه دو نفر یا دو چیز. مثلاً شرکت خودروسازی BMW خودرو تولید می‌کند و شرکت چینی برلیانس هم خودرو تولید می‌کند. حال ممکن است بگوییم خودروی شرکت برلیانس ظاهراً شبیه خودرو BMW است و از این شباهت ظاهری نتیجه بگیریم که کیفیت خودروی برلیانس مثل BMW است. صحبت از شباهت ظاهری، بین اتومبیل‌های این دو شرکت براساس تشبیه و تمثیل است و اشکالی ندارد ولی اگر از این شباهت ظاهری ما نتیجه بگیریم که خودروی برلیانس کیفیتش مثل BMW است این را استدلال تمثیلی می‌گویند که استدلالی ضعیف است و نتیجه آن احتمالی است، چون مبنای این استدلال فقط یک شباهت ظاهری است.

درسنامه

وضعیت فکری و اخلاقی جامعه آتن در دوران سقراط	
تأثیرات	جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه‌های سوفسطائیان بود.
عقیده	جهان را نمی‌توان شناخت و آنچه را که ما علم و دانش می‌نامیم، تنها ساخته و پرداخته ذهن ماست و تطابق با واقعیت‌ها ندارد.
ابزار و روش	با کمک اقسام مغالطه‌ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشه خود می‌پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می‌گذاشتند.
نتایج	تحت تأثیر اندیشه‌های آنان، اخلاق و فضیلت میان مردم کمرنگ شده بود و بسیاری از مردم به دنبال حق جلوه دادن باطل بودند.
دلیل قیام	در زمانی که جامعه آتن از حقیقت و فضیلت فاصله می‌گرفت و حق‌طلبی در سایه جدل و سخنوری ماهرانه کمرنگ می‌شد، قهرمانی به نام «سقراط» پرچم علم و فضیلت را برافراخت.
اقدامات	برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت قیام کرده و شالوده تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت.

۳/۲۱۲ سقراط کاملاً در تقابل با روش سوفسطائیان عمل می‌کرد. روش سوفسطائیان بر «مغالطه» و «جدل» استوار بود، در حالی که روش سقراط «پرسش و پاسخ» بود که هدفش کشف حقیقت از طریق گفت‌وگویی مشترک بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱، ۲ و ۴) این گزینه‌ها توصیفی کاملاً دقیق از روش سقراط ارائه می‌دهند. سقراط، روش بحث ثابتی داشت. مفهومی از مفاهیم را که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارد، برمی‌گزید و درباره‌اش پرسش می‌کرد. مثلاً می‌پرسید «دوستی چیست؟» یا «شجاعت چیست؟» وقتی کسی داوطلب پاسخ می‌شد، با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری طرح می‌کرد، به طوری که مخاطب و پاسخ‌دهنده را به حقیقت می‌رساند و آنچه را که حق بود، از زبان پاسخ‌دهنده به دست می‌آورد. این روش گفت‌وگو و پرسش و پاسخ که سقراط به کار می‌گرفت، به تدریج به «روش سقراطی» شهرت یافت. پس می‌توان روش سقراط را این‌گونه خلاصه کرد: سقراط با پرسش‌های مکرر و هدفمند، طرف مقابل را وادار به فکر کردن می‌کرد. او ابتدا از فرد می‌خواست تا تعریفی از یک مفهوم اخلاقی (مثل عدالت یا شجاعت) ارائه دهد. سپس با پرسش‌های بیشتر، تناقضات یا نواقص موجود در تعریف اولیه را آشکار می‌ساخت. این فرآیند آن قدر ادامه می‌یافت تا این‌که فرد به تعریف روشن‌تر و صحیح‌تری از آن مفهوم دست پیدا کند. این تعریف نهایی، همان «حق» یا حقیقتی بود که از «زبان پاسخ‌دهنده» به دست می‌آمد.

درسنامه

نکته: در استقراء مقدمات از نتیجه حمایت نسبی می‌کنند. ولی در قیاس مقدمات از نتیجه حمایت قطعی می‌کنند.

نکته: در استقراء با دیدن موارد بیشتر نتیجه تقویت می‌شود اما هیچ‌گاه صددرصدی نمی‌شود اما در قیاس مقدمات ضرورتاً نتیجه را در پی دارند و نتیجه صددرصدی است.

۱/۲۱۱ قبول این‌که مجموع زوایای داخلی مثلث مساوی دو قائمه است، یک امر قطعی و یقینی است و هیچ احتمال دیگری هم وجود ندارد. بنابراین نمی‌تواند مصداق استنتاج بهترین تبیین باشد.

اما سایر گزینه‌ها می‌توانند از طریق رد شدن تعدادی از احتمالات و باقی ماندن یک احتمال، به اثبات رسیده باشند، چون همواره در این قبیل موضوعات، احتمالات دیگری هم وجود دارند، بنابراین یک استنتاج بهترین تبیین هستند.

درسنامه

چرا نتیجه استدلال استقراء استنتاج بهترین تبیین، احتمالی است؟

- ۱) در استدلال استنتاج بهترین تبیین، ما همه احتمالات را بررسی نمی‌کنیم بلکه فقط احتمالاتی که به ذهنمان رسیده را بررسی می‌کنیم.
- ۲) اگر احتمالی را به عنوان بهترین تبیین و نتیجه در نظر گرفته‌ایم، به منزله این نیست که آن احتمال اثبات شده است، بلکه از سایر احتمال‌ها بهتر بوده است. به عبارت دیگر در استنتاج بهترین تبیین، احتمال معقولی بیان شده اما هنوز امکان احتمالات دیگری هم وجود دارد.
- ۳) هم‌چنین اگر احتمالات دیگر را رد کردیم، این دلیلی بر قطعی و صادق بودن ۱۰۰ درصدی احتمال و نتیجه مورد نظر نیست.

۲/۲۱۱ گزینه (۲) به بهترین وجه، وضعیت فکری و اخلاقی جامعه آتن در دوران سقراط را توصیف می‌کند. سوفسطائیان سعی می‌کردند با استفاده از مغالطه و فن جدل و خطابه این عقیده را ترویج کنند که «انسان معیار همه چیز است»، یعنی آنان به جای جست‌وجوی حقیقت به آموزش فن جدل می‌پرداختند. تحت تأثیر چنین اندیشه‌هایی «ظاهر حقیقت» بر «ماهیت حقیقت» غلبه کرد و ارزش‌های اخلاقی جامعه آتن کمرنگ شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) سوفسطائیان بر شیوه زندگی مردم تأثیر می‌گذاشتند و به واسطه اندیشه‌های آنان، اخلاق و فضیلت میان مردم کمرنگ شده بود و این امر، نشان از تأثیر گسترده دارد، نه محدود به قشری خاص یعنی جوانان. لذا این گزینه، تصویر جامعی از وضعیت کل جامعه آتن ارائه نمی‌دهد.
- ۳) هدف اصلی سوفسطائیان، کمرنگ شدن اخلاق در جامعه آتن نبود. مهم‌ترین هدف آنان، پیروزی بر رقیب بود.
- ۴) در جامعه آتن، سقراط به چهره‌ای بسیار بحث‌برانگیز تبدیل شد. بسیاری از مردم، او را دوست می‌داشتند و گروهی نیز از او بیزار بودند. جامعه آتن نیز متأثر از اندیشه‌های سوفسطائیان بود و بنابراین آرای آنان را رد نمی‌کردند.

دورستانها

امکان برداشت‌های مختلف از دیدگاه سقراط دربارهٔ رابطهٔ میان ثروت و فضیلت: رابطهٔ علی: فضیلت علت اصلی و تولیدکنندهٔ ثروت است و ثروت مفید، نتیجه و اثر آن.

رابطهٔ بنیادین: فضیلت، پایه، اساس و منشأ هر چیز خوب دیگری از جمله ثروت است.

رابطهٔ ارزشی: فضیلت دارای ارزش ذاتی است، اما ثروت دارای ارزش ابزاری است.

۲۱۴/۴ ملتوس، سقراط را به دلیل اتهامات مشخصی مانند «فاسد کردن جوانان» و «بی‌ایمانی به خدایان آتن» محاکمه کرد، نه به دلیل دیدن «نشانه‌های رسالت خداوندی» در چهرهٔ سقراط. البته این اتهامات ملتوس جنبه‌ای سیاسی و اجتماعی داشت و ناشی از ترس از تأثیرگذاری سقراط بر جوانان و زیر سؤال بردن اندیشه‌های سوفسطائیان و سنت یونانی بود.

پرسش‌های سبک‌گزینه‌ها:

- ۱) سرانجام مقامات حکومتی، سقراط را به اتهام فاسد کردن جوانان و بی‌ایمانی به خدایان بازداشت و محاکمه کردند.
- ۲) برتری فضیلت بر ثروت، فداکاری در راه حقیقت، تحمل رنج برای آگاهی مردم، مبارزه با جهل و نادانی و احساس تواضع در برابر علم و دانایی، از جمله اصول اخلاقی‌ای است که سقراط در زندگی خود بدان‌ها پایبند بود.
- ۳) سقراط دربارهٔ مسائل اساسی زندگی با مردم سخن می‌گفت بدون این‌که مردم از او درخواست کنند. سقراط می‌گفت این رسالتی است که خداوند با ندهای غیبی و در رؤیاها برعهده من نهاده است.

دورستانها

اتهامات سقراط

- انکار خدایان یونانی و سخن گفتن از خدای جدید
- گمراه ساختن جوانان و برگرداندن آنان از دین و آیین پدرانشان

اصول اخلاقی سقراط

- برتری فضیلت بر ثروت
- فداکاری در راه حقیقت
- تحمل رنج برای آگاهی مردم
- مبارزه با جهل و نادانی
- احساس تواضع در برابر علم و دانایی

وظیفه و رسالت الهی سقراط

همنشینی هم با تهی‌دستان و هم با توانگران به منظور بیدار ساختن و آگاه کردن آنان

۲۱۵/۲ سقراط صراحتاً به شایعات کهن و عمومی اشاره می‌کند: «آنتینا! بگذارید افترا را که از دیرباز به من نسبت داده‌اند و ملتوس هم همان را تکرار کرد، یادآوری کنم.» هدف اصلی او، از بین بردن پیش‌داوری قضات که سال‌ها تحت تأثیر این شایعات بوده‌اند، بود. او می‌خواست قبل از پرداختن به اتهامات خاص ملتوس، ذهنیت قبلی را پاک کند.

پرسش‌های سبک‌گزینه‌ها:

- ۱) گرچه سقراط به الهام معبد دلفی اشاره می‌کند، اما این موضوع پس از پرداختن به شایعات قدیمی مطرح می‌شود. در کتاب درسی هم ذکر شده که سقراط پس از این‌که با توضیحات دقیق به افترا را که از دیرباز به وی نسبت داده‌اند، پاسخ داد، در مورد سروش معبد دلفی سخن گفته است. بنابراین، این اولین اشارهٔ تاریخی او نیست.

ویژگی روش سقراط

ثبات روش	سقراط یک روش بحث ثابت و مشخص داشت که در تمام گفت‌وگوهایش از آن پیروی می‌کرد.
انتخاب موضوع	مفاهیم بنیادین و حیاتی در زندگی انسان (مثل فضیلت، عدالت، شجاعت، دوستی) را موضوع پرسش قرار می‌داد.
نحوهٔ طرح پرسش	پرسش خود را به صورت کلی و دربارهٔ ذات آن مفهوم مطرح می‌کرد (مثلاً: «دوستی چیست؟»).
فرآیند گفت‌وگو	با پذیرش داوطلبانهٔ یک پاسخ‌دهنده، گفت‌وگو را آغاز می‌کرد. سپس با توجه به پاسخی که می‌شنید، پرسش بعدی را طرح می‌کرد تا گفت‌وگو پیش برود.
نام روش	این روش منحصر به فرد به «روش سقراطی» شهرت یافت. (در کتاب‌های فلسفی «دیالکتیک سقراطی» نامیده می‌شود).
هدف و نتیجه	هدف سقراط، این بود که پاسخ‌دهنده را به کشف حقیقت برساند. حقیقتی که از درون ذهن خود فرد استخراج می‌شد، نه این‌که از خارج به او القا شود.
کارکرد روش	این روش، ابزاری برای دستیابی به معرفت و کشف حقیقت از طریق گفت‌وگوی عقلانی بود.

۲۱۳/۱ سقراط، خطاب به مردم آتن می‌گفت: «از گشت و گذار در شهر، جز این مقصودی ندارم که شما جوانان و بزرگسالان را متقاعد سازم که نباید جسم و مال و ثروت را بر کمال نفس خود ترجیح دهید و به شما یادآوری کنم که ثروت، فضیلت نمی‌آورد، بلکه از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای فرد و جامعه سودمند است، به دست می‌آید.» با توجه به این مطالب، می‌توان گفت که گزینهٔ (۱)، به طور دقیق دیدگاه سقراط را منعکس می‌کند. او معتقد بود فضیلت، شرط لازم و بنیادین برای دستیابی به هر چیز خوب دیگر، از جمله ثروت سودمند، است. ثروتی که از مسیر فضیلت به دست نیاید، نه تنها سودمند نیست بلکه می‌تواند مضر باشد. این یک رابطهٔ علی یک‌طرفه است.

پرسش‌های سبک‌گزینه‌ها:

۲ و ۴) از نظر سقراط، فضیلت نقش اصلی و بنیادی را ایفا می‌کند و ثروت تنها در صورتی که ناشی از فضیلت باشد، ارزشمند است. پس رابطهٔ آن دو تعاملی و برابری نیست.

۳) سقراط هرگز ثروت را به خودی خود رد نمی‌کرد. او ثروتی را که محصول فضیلت باشد، مفید می‌دانست. نقد او متوجه کسانی بود که ثروت را بر فضیلت مقدم می‌شمردند. بنابراین، از نظر او فضیلت و ثروت مفید با هم ناسازگار نیستند.

دورستانها

رابطهٔ ثروت و فضیلت نزد سقراط

ثروت، فضیلت نمی‌آورد. (باید توجه کرد که سقراط، ثروت را رد نمی‌کند، بلکه اولویت‌بندی آن را در برابر فضیلت به چالش می‌کشد.) از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای فرد و جامعه سودمند است، به دست می‌آید. (از نظر سقراط، فضیلت است که به ثروت معنا و ارزش می‌بخشد.)

این گزینه همان دلیل قطعی و اصلی از نگاه خود سقراط است: «کاوش و جست‌وجوی من برای شناخت کسانی که ادعای دانشمند بودن می‌کنند و جدا کردن آن‌ها از کسانی که دانشمند حقیقی هستند، سبب شده که گروه بزرگی به غلط مرا دانا بنامند».

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) روش سقراط، نه بر ارائه پاسخ، بلکه بر پرسشگری مبتنی است. او با پرسش‌های پی در پی، تناقضات در باورهای طرف مقابل را آشکار می‌کرد. سقراط اغلب ادعا می‌کرد که پاسخی ندارد و خود را نادان می‌خواند. بنابراین این گزینه دقیقاً برعکس روش او است.

(۳) این گزینه مستقیماً به «دلیل احتمالی» اشاره دارد: «فقط شاید به این دلیل که وقتی نادانی کسی را آشکار می‌کنم، کسانی که آن‌جا حاضرند، گمان می‌کنند که آن‌چه را آن‌ها نمی‌دانند، من می‌دانم». مردم با دیدن مهارت سقراط در شکست دادن ادعاهای داناتی دیگران، به اشتباه نتیجه می‌گرفتند که او خودش دارای آن دانش است.

(۴) این گزینه اگرچه به بخشی از حقیقت اشاره می‌کند (که برداشت مردم اشتباه بود)، اما علت اصلی و ریشه‌ای این برداشت اشتباه را بیان نمی‌کند. علت آن برداشت اشتباه، همان «جست‌وجو و کاوش سقراط برای شناخت مدعیان دانش و جدا کردن آن‌ها از کسانی که دانشمند حقیقی هستند» بود. این گزینه به جای اشاره به علت، به نتیجه (یک برداشت اشتباه) اشاره می‌کند.

درست‌نامه

استدلال سقراط، مبنی بر «دانا» نامیدن وی توسط مردم آتن	
کاوش و جست‌وجوی من برای شناخت کسانی که ادعای دانشمند بودن می‌کنند و جدا کردن آن‌ها از کسانی که دانشمند حقیقی هستند.	دلیل اصلی
فقط شاید به این دلیل که وقتی نادانی کسی را آشکار می‌کنم، کسانی که آنجا حاضرند، گمان می‌کنند که آن‌چه را آن‌ها نمی‌دانند، من می‌دانم.	دلیل احتمالی

سقراط در دفاعیه خود از یک استدلال منطقی بسیار محکم استفاده می‌کند تا ثابت کند اتهام ملتوس مبنی بر این‌که «سقراط منکر خدایان است» کاملاً بی‌معنا و متناقض است. وی در گام نخست، یک اصل منطقی روشن درباره انسان را مطرح می‌کند: آیا ممکن است کسی صفات انسانی مانند قدرت، عدالت، عشق را باور داشته باشد، اما وجود خود انسان را منکر شود؟ سقراط مطمئن بود که ملتوس پاسخ منفی به این پرسش خواهد داد؛ زیرا پذیرش صفات، مستلزم پذیرش وجوددارنده آن صفات است. گام دوم را سقراط برمی‌دارد و آن همانا انتقال اصل منطقی به موضوع بحث درباره خدا است. سقراط، همین منطق را در مورد اتهام اصلی به کار می‌برد. این بار این پرسش را مطرح می‌کند که «آیا کسی پیدا می‌شود که علم و قدرت و عدالت فوق بشری را قبول داشته باشد ولی وجود خداوند را منکر شود؟» وی خوب می‌داند که ملتوس خواهد گفت: «نه، چنین کسی پیدا نمی‌شود».

در گام آخر، سقراط نتیجه می‌گیرد: پس اگر من این صفات الهی را باور دارم (که ملتوس قبول دارد)، چگونه می‌توانم وجوددارنده این صفات (یعنی خود خداوند) را منکر باشم؟ این موضوع دقیقاً همان قدر غیرمنطقی است که کسی صفات انسانی را بپذیرد اما وجود انسان را انکار کند.

به طور کلی، سقراط با این سخن «عدم امکان پذیرش صفات انسانی بدون پذیرش خود انسان» و «عدم امکان پذیرش صفات فوق بشری (الهی) بدون پذیرش خود خدا»، منطقاً ملتوس را در تناقضی آشکار گرفتار کرد.

(۳) سقراط منشأ اتهامات را فقط دشمنی شخصی ملتوس نمی‌داند، بلکه آن را حاصل جو عمومی و سوء تفاهمی می‌داند که ملتوس از آن سوء استفاده کرده است.

(۴) هدف اصلی سقراط از بیان شایعات قدیمی، «تبرئه کردن خود از اتهامات جدید» یا «نشان دادن وفاداری به خدایان» نبوده است. اثبات وفاداری به خدا، بخش دیگری از دفاعیات سقراط است که با استدلال‌های متفاوتی ارائه می‌شود. هدف سقراط، مقابله با پیش‌داوری‌های قضات دادگاه قبل از شروع محاکمه است.

درست‌نامه

نکات قابل استنتاج از این عبارت سقراط: «آنتیان! بگذارید افتراایی را که از دیرباز به من نسبت داده‌اند و ملتوس هم همان را تکرار کرد، یادآوری کنم. آنان می‌گویند: سقراط رفتاری خلاف دین ما آنتیان در پیش گرفته و در پی آن است که به اسرار آسمان و زمین دست یابد. باطل را حق جلوه دهد و این کار را به دیگران هم می‌آموزد»:

– پیش‌دستی: سقراط اتهامات قبلی را یادآور می‌شود تا از همان ابتدا کنترل محاکمه را در دست بگیرد.

– تفکیک اتهامات رسمی از شایعات: سقراط می‌خواهد نشان دهد که اتهامات ملتوس، ریشه در حرف‌های مبهم و اثبات‌نشده مردم دارد.

– کاهش اعتبار اتهامات: سقراط با گفتن «ملتوس هم همان را تکرار کرد»، می‌خواهد القا کند که اتهامات وارد شده، اساس محکمی ندارند.

– آماده کردن ذهن قضات: سقراط با اعتراف به وجود شایعات، سعی می‌کند اثر روانی آن‌ها بر ذهن هیئت‌منصفه دادگاه را قبل از شروع دفاع اصلی، کاهش دهد.

سقراط به افتراهایی که از دیرباز به او نسبت داده شده است، اشاره می‌کند و می‌گوید «آنان می‌گویند: سقراط رفتاری خلاف دین ما آنتیان در پیش گرفته و در پی آن است که به اسرار آسمان و زمین دست یابد. باطل را حق جلوه دهد و این کار را به دیگران هم می‌آموزد». از میان این افتراهایی که سوفیست‌ها به او نسبت می‌دهند، ویژگی حق جلوه دادن باطل و آموزش آن به دیگران به طور مشخص به سوفیست‌ها مرتبط و در مورد آنان صادق است. آن‌ها به آموزش فنون جدل و توانایی قانع کردن دیگران شهرت داشتند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) سوفیست‌ها با استفاده از مغالطه و فنون جدل و خطابه به دنبال آموزش «پیروزی بر رقیب» بودند، نه آموزش اصول و قواعد دستیابی به حقیقت.

(۲) شاید این اتهام بیشتر مربوط به فیلسوفان طبیعت‌گرای قبل از سقراط مانند تالس باشد که به بررسی پدیده‌های طبیعی می‌پرداختند. سوفیست‌ها عمدتاً بر مسائل انسانی، اخلاق و سیاست متمرکز بودند.

(۳) این اتهام (در پیش گرفتن رفتاری خلاف دین آنتیان) مستقیماً متوجه سقراط بود نه سوفیست‌ها.

درست‌نامه

طبق نظر سقراط، افتراهایی که از دیرباز به وی نسبت می‌دادند، عبارت‌اند از:

- خلاف دین عمل کردن: «رفتاری خلاف دین ما آنتیان در پیش گرفته است».
- درصدد دستیابی به اسرار آسمان و زمین: «در پی آن است که به اسرار آسمان و زمین دست یابد».
- اتهام تحریف حقیقت: «باطل را حق جلوه دهد».
- آموزش نادرست و گمراه‌کننده: «این کار (حق جلوه دادن باطل) را به دیگران می‌آموزد».

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) سقراط از قیاس استثنایی متصل (نه قیاس استثنایی منفصل) استفاده کرد. علاوه بر این، او به جای «انکار کامل»، به تحلیل منطقی اتهامات پرداخت و نشان داد که حتی با فرض پذیرش پیش‌فرض‌های ملتوس، اتهام او بی‌معناست.
- (۳) سقراط هیچ‌گاه به صراحت به تمایز بین خدای خود و خدایان رسمی یونان اعتراف نکرد. او در چارچوب همان خدایان مورد قبول جامعه استدلال کرد و نشان داد که اتهام ملتوس حتی با پذیرش خدایان یونانی نیز بی‌اساس است.
- (۴) هر چند سقراط در دفاعیه خود به این روایت اشاره می‌کند، اما از آن برای رد مستقیم اتهامات ملتوس به وی مبنی بر انکار خدایان استفاده نکرد.

دورستانه

- (۱) سقراط به طور قطعی از سعادت اخروی اطمینان نداشت. او با استفاده از واژه‌هایی مانند «اگر» صرفاً به عنوان یک فرضیه احتمالی به مرگ نگاه می‌کرد. نترسیدن او ناشی از دستیابی به راه درست و در پیش گرفتن آن بود، نه اطمینان از آن چه پس از مرگ رخ می‌دهد.
- (۲) سقراط مرگ را انتقال به جهانی می‌داند که در آن با نیکان همنشین می‌شود و از مدعیانی که عنوان قاضی بر خود نهاده‌اند رهایی می‌یابد.
- (۳) سقراط نسبت به ماهیت مرگ چهل داشت و از آن آگاه نبود.

دورستانه

استدلال سقراط در رد اتهام ملتوس مبنی بر انکار خدایان

- طرح یک اصل روشن و غیرقابل انکار در قالب پرسش برای ایجاد مقدمه استدلال اصلی: «آیا ممکن است که کسی صفات و امور مربوط به انسان را بپذیرد، اما منکر وجود انسان باشد؟»
- انتقال اصل روشن به حوزه بحث اثبات اعتقاد به وجود خدا و تکمیل استدلال منطقی: «آیا کسی پیدا می‌شود که علم و قدرت و عدالت فوق بشری را قبول داشته باشد ولی وجود خداوند را منکر شود؟»
- نتیجه‌گیری: قدرت استدلال قیاسی: سقراط نشان می‌دهد که چگونه می‌توان با یک اصل کلی و روشن در یک حوزه آشنا مانند انسان، آن را به حوزه پیچیده‌تر و مجادله‌برانگیزتر مانند خدا تعمیم داد و نتیجه‌گیری کرد. این روش، استدلال را قوی و قابل درک برای همگان می‌کند.
- روش کشف تناقض در ادعای ملتوس: سقراط ادعای ملتوس را نمی‌پذیرد، اما سعی در رد مستقیم آن ندارد. سقراط نتایج منطقی ادعای ملتوس را استخراج می‌کند تا نشان دهد که ادعای ملتوس به یک تناقض منتهی می‌شود. این استدلال، یکی از قوی‌ترین تکنیک‌های استدلال سقراط در اثبات اعتقاد وی به وجود خدا است.
- استدلال از راه صفات: این استدلال نشان می‌دهد که وجود برخی صفات در جهان مستلزم وجود موجودی است که منشأ این صفات باشد.
- استدلال سقراط: (قیاس استثنایی متصل)
- مقدمه اول: اگر کسی صفات چیزی را بپذیرد، به آن چیز معتقد است.
- مقدمه دوم: من به صفات خدا معتقدم.
- نتیجه: من به خدا معتقدم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) سقراط به طور قطعی از سعادت اخروی اطمینان نداشت. او با استفاده از واژه‌هایی مانند «اگر» صرفاً به عنوان یک فرضیه احتمالی به مرگ نگاه می‌کرد. نترسیدن او ناشی از دستیابی به راه درست و در پیش گرفتن آن بود، نه اطمینان از آن چه پس از مرگ رخ می‌دهد.
- (۲) سقراط مرگ را انتقال به جهانی می‌داند که در آن با نیکان همنشین می‌شود و از مدعیانی که عنوان قاضی بر خود نهاده‌اند رهایی می‌یابد.
- (۳) سقراط نسبت به ماهیت مرگ چهل داشت و از آن آگاه نبود.

۳۲۰ سقراط می‌گوید: «اگر مرگ انتقال به جهانی دیگر است و اگر

این سخن راست است که همه در گذشتگان در آن جا گرد آمده‌اند، پس چه نعمتی بالاتر از این که آدمی از این مدعیان که عنوان قاضی بر خود نهاده‌اند، رهایی یابد و با داوران دادگر آن جهان روبه‌رو شود و با نیکان و بلندمرتبان همنشین گردد! اگر مرگ این است، حاضرم بارها به کام مرگ روانه شوم.»

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) سقراط می‌گوید: «اکنون وقت رفتن فرا رسیده است؛ من به سوی مرگ می‌روم و شما به سوی زندگی. نصیب کدامیک از ما بهتر است؟ جز خدا کسی نمی‌داند.» این جمله به وضوح نشان می‌دهد که سقراط ادعای قطعی درباره برتر بودن سرنوشت خود یا دیگران ندارد و تشخیص آن را به خداوند واگذار می‌کند.
- (۲) این گزینه دقیقاً خلاف گفته سقراط است. او صراحتاً می‌گوید: «گریز از مرگ دشوار نیست، اما گریز از بدی دشوار است.» از نظر او، انسان می‌تواند با زیر پا گذاشتن اعتقادات خویش از مرگ فرار کند، اما فرار از تباهی نفس و بدی اخلاقی بسیار دشوارتر است.
- (۴) سقراط، قضات و مدعیان این جهان را افرادی نالایق و ناعادل می‌دانست و رهایی از آن‌ها و روبه‌رو شدن با داوران دادگر آن جهان را نعمتی بزرگ می‌دانست.

دورستانه

از نظر سقراط

تمایز بین مرگ و بدی: گریز از مرگ دشوار نیست، اما گریز از بدی دشوار است؛ زیرا بدی تندتر از مرگ می‌دود.

بالاترین نعمت: رهایی از مدعیانی که عنوان قاضی بر خود نهاده‌اند، همنشینی با نیکان و بلندمرتبان در جهان دیگر، روبه‌رو شدن با داوران دادگر آن جهان

دلیل عدم امتناع از چندین بار مردن: احتمال این که مرگ انتقال به جهانی دیگر است، همه درگذشتگان در جهان دیگر گرد آمده‌اند.

نصیب او و آنتیان: من به سوی مرگ می‌روم و شما به سوی زندگی. نصیب کدام یک از ما بهتر است؟ جز خدا کسی نمی‌داند.

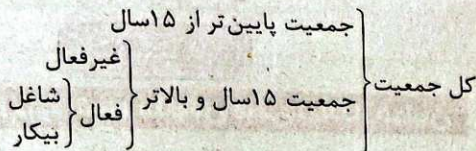
۴۲۱ سقراط از کسانی یاد کرد که دشمن او هستند و به هر ترتیب که

شده، حکم مرگ وی را از دادگاه خواهند گرفت. بنابراین خطاب به حاضران گفت: «ای مردم! کسی که راه درست را یافت و آن را در پیش گرفت، هرگز نباید از خطر هراسی به راه دهد. اکنون که خداوند مرا مأمور کرده تا در جست‌وجوی دانش بکوشم و آن را به دیگران بیاموزم، آیا پسندیده است که از ترس مرگ یا هر خطر دیگری از فرمان الهی سربتایم؟» این سخن سقراط «دستیابی به راه درست و در پیش گرفتن آن» را به عنوان یک دلیل بسیار قوی و مستقیم برای نترسیدنش از مرگ مطرح می‌کند.

درسنامه

اشتغال و بیکاری

کل جمعیت کشور به دو دسته «پایین تر از ۱۵ سال» و «۱۵ سال و بالاتر» تقسیم می‌شود که جمعیت «۱۵ سال و بالاتر» شامل جمعیت «غیرفعال» و «فعال» می‌شود و جمعیت «غیرفعال» شامل دانشجویان، دانش‌آموزان، افراد خانه‌دار و بازنشستگان می‌شود که دنبال کار نمی‌گردند. هم‌چنین جمعیت «فعال» به دو بخش «بیکار» و «شاغل» تقسیم می‌شود که جمعیت «بیکار» دنبال کار می‌گردند، ولی پیدا نمی‌کنند.

$$\text{جمعیت غیرفعال} + \text{جمعیت فعال} + \text{جمعیت پایین تر از ۱۵ سال} = \text{جمعیت کل}$$

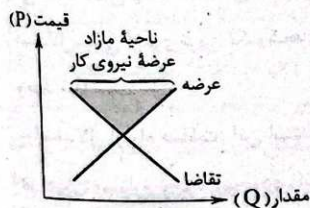
$$\text{جمعیت ۱۵ سال و بالاتر}$$

$$\text{جمعیت بیکار} + \text{جمعیت شاغل} = \text{جمعیت فعال}$$

$$(\text{جمعیت بیکار} + \text{جمعیت شاغل}) - \text{جمعیت ۱۵ سال و بالاتر} = \text{جمعیت غیرفعال}$$

۱/۲۲۲ وضعیت مازاد عرضه یا کمبود تقاضا (ناحیه مثلث بالای نقطه تعادلی)

در بازار نیروی کار، بیانگر وضعیتی است که دستمزد از سطح دستمزد تعادلی بالاتر می‌باشد. در این حالت به علت افزایش دستمزدها، عرضه‌کنندگان نیروی کار یعنی نیروی انسانی، تقاضای بیشتری برای کار دارند، اما در مقابل تقاضاکنندگان نیروی کار، یعنی صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها، سرمایه‌گذاران و کارفرماها حاضر به پرداخت این سطح از دستمزد نیستند.

۴/۲۲۴ الف) عواملی چون:

- ۱- واردات بی‌رویه کالا
 - ۲- بروز تحریم
 - ۳- وجود موانع قانونی
 - ۴- اختلال در بازارهای حوزه انرژی و ... می‌تواند باعث بروز بیکاری در جامعه بشود
- ب) همه کسانی که به صورت پاره‌وقت مشغول به کارند، شاغل به حساب می‌آیند.

اقتصاد

الف) به دلیل وجود مستمر انواعی از بیکاری چون بیکاری فصلی، اصطکاکی و ... در جامعه، نرخ بیکاری در یک اقتصاد سالم هیچ‌گاه صفر نخواهد شد.

ب) با بیکار شدن افراد، درآمد دولت از محل مالیات بر درآمد کاهش می‌یابد.

درسنامه

پیامدهای بیکاری و رکود

مشکلات و پیامدهای بیکاری برای بیکاران، خانواده‌های آن‌ها و جامعه شامل موارد زیر است:

- ۱- از دست دادن درآمد خانوار
- ۲- از دست دادن بیمه خدمات درمانی
- ۳- استفاده از پس‌انداز قبلی و یا قرض از دیگران برای خرید غذا، پوشاک و مسکن
- ۴- ناتوانی در پرداخت هزینه‌های غیرمترقبه
- ۵- بروز اختلافات خانوادگی
- ۶- افزایش جرم و جنایت در جامعه
- ۷- تأثیر منفی بر بودجه دولت

- با بالا بودن نرخ بیکاری دولت، پول بیشتری صرف برنامه‌های اجتماعی مثل: بیمه بیکاری و کمک به تغذیه خانواده‌های نیازمند می‌کند در حالی که درآمد مالیاتی دولت به دلیل بیکاری کارگران و کاهش تولید شرکت‌ها کاهش می‌یابد.

۸ فقر

- یکی از پیامدهای غم‌انگیز بیکاری و رکود، فقر است.
- در هر چهار ثانیه، یک کودک بر اثر مشکلات مرتبط با فقر، جان خود را از دست می‌دهد.
- در کل جهان، ۱/۴ میلیارد نفر در فقر مطلق به سر می‌برند.
- کشورهای با درآمد بالا نیز گرفتار فقر و نابرابری‌های اقتصادی‌اند.

۲/۲۲۴ الف)

جمعیت زیر ۱۵ سال - جمعیت کل کشور = جمعیت بالای ۱۵ سال

$$\Rightarrow ۴۲,۰۰۰,۰۰۰ - ۱۶,۰۰۰,۰۰۰ = ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ \text{ نفر}$$

جمعیت غیرفعال - جمعیت بالای ۱۵ سال = جمعیت فعال

$$\Rightarrow ۲۶,۰۰۰,۰۰۰ - ۱۰,۵۰۰,۰۰۰ = ۱۵,۵۰۰,۰۰۰ \text{ نفر}$$

جمعیت شاغل - جمعیت فعال = جمعیت بیکار

$$\Rightarrow ۱۵,۵۰۰,۰۰۰ - ۷,۵۰۰,۰۰۰ = ۸,۰۰۰,۰۰۰ \text{ نفر}$$

ب) نرخ بیکاری از فرمول زیر به دست می‌آید:

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times ۱۰۰$$

$$\Rightarrow \frac{۸,۰۰۰,۰۰۰}{۱۵,۵۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۴۸ \text{ درصد}$$

دروستامه

اشتغال و بیکاری

مفاهیم	تعریف
شاغل	کسانی که در ازای کاری که انجام می‌دهند، حقوق یا دستمزد می‌گیرند. این شغل می‌تواند تمام‌وقت یا پاره‌وقت باشد.
بیکار	کسی که بالاتر از ۱۵ سال دارد و در جست‌وجوی کار است؛ اما کاری برای خود پیدا نمی‌کند.
جمعیت فعال	افرادی هستند که یا مشغول به کارند یا دنبال کار می‌گردند.
جمعیت غیرفعال	افرادی که در سن کار (بالای ۱۵ سال) قرار دارند ولی شاغل یا بیکار نیستند. مانند دانشجو، دانش‌آموز، افراد خانه‌دار و بازنشسته (دنبال کار نمی‌گردند)

۲۲۵ الف روش کلی در تعیین میزان فقر، آن است که نیازمندی‌های افراد و یا خانوار را با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها مقایسه کنیم.

ب) در کل جهان، ۱/۴ میلیارد نفر در فقر مطلق به سر می‌برند. بسیاری از کشورهای جهان درگیر مسائل مرتبط با فقر و نابرابری‌اند. حتی کشورهای با درآمد بالا نیز دست به گریبان نابرابری‌های اقتصادی‌اند.

دروستامه

روش کلی تعیین میزان فقر

مقایسه نیازمندی‌های افراد و یا خانوار با توانمندی‌های آنان برای دستیابی به آن نیازها، روش کلی تعیین میزان فقر است.

کافی بودن یا نبودن این شاخص‌ها به طور خاص به وضعیت نسبی رفاه گروه‌ها و طبقات مختلف مردم برمی‌گردد. میزانی از این شاخص‌ها برای گروهی ممکن است کافی به نظر برسد و برای گروهی دیگر ناکافی.

مثال: سطح رفاه مثل میزان سلامت برای خانوارهای شهری و روستایی متفاوت است. میزان سلامت برای خانوارهای روستایی ممکن است مطلوب باشد اما برای خانوارهای شهری ناچیز تلقی شود و خود را فقیر بدانند.

• فقر نسبی:

- در فقر نسبی همیشه تعریف فقر نسبت به وضعیتی که ما در آن هستیم، صورت می‌گیرد.

- معیار فقر در نواحی و زمان‌های مختلف، متفاوت خواهد بود.

- محاسبه تعداد افراد فقیر، بسیار پیچیده و سخت و شاید ناممکن است.

• فقر مطلق:

- مطابق با فقر مطلق، می‌توان معیاری برای سنجش میزان فقر در نظر گرفت.

- مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق هستند.

- مبنای محاسبه این نوع فقر، وضعیت افراد نیست.

۲۲۶ الف در شاخص فقر مطلق، ارزش دلار از طریق روش برابری قدرت خرید (PPP) محاسبه می‌شود.

ب) دولت‌ها موظف‌اند از طریق حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد، با فقر و بیکاری مبارزه کنند.

دروستامه

راهکارهای دولتی و مردمی در مبارزه با فقر و بیکاری

یکی از وظایف دولت‌ها در هر کشوری:

- اجرای سیاست‌های فقرزدایی

- برقراری عدالت

دولت‌ها موظف‌اند از طریق ۱- حمایت از شرکت‌های

تولیدی ۲- مبارزه با فساد ۳- با فقر و بیکاری مبارزه

کنند.

۱- ایجاد نهادهای توانمندسازی

۲- خیریه و کمک‌های مردمی

۳- تأسیس صندوق‌های قرض‌الحسنه

۴- فعالیت‌های جهادی

وظایف دولت‌ها

مسئولیت مردم

۲۲۷ الف جمعیت فعال برابر با جمع تعداد بیکاران و تعداد شاغلان است. در نتیجه برای پاسخ به این سؤال به اطلاعات ردیف ۱ (جمعیت غیرفعال) نیازی نداریم.

جمعیت فعال:

$$\text{نفر} \approx ۶۵,۵۰۰ = (۱۶,۰۰۰ \text{ (افراد بیکار)}) + (۴۹,۵۰۰ \text{ (افراد شاغل)})$$

برای به دست آوردن نرخ بیکاری از فرمول زیر استفاده می‌کنیم:

$$۱۰۰ \times \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

$$۱۶,۰۰۰ \times ۱۰۰ \approx ۲۴\% \div ۶۵,۵۰۰$$

ب) با استخدام (مشغول به کار شدن) ۹۸۰ نفر، تعداد بیکاران به میزان ۹۸۰ نفر کاهش خواهد یافت. در نتیجه نرخ بیکاری عدد کم‌تری را نشان خواهد داد. جمعیت بیکار جدید:

برای به دست آوردن نرخ بیکاری جدید از فرمول زیر استفاده می‌کنیم:

$$۱۰۰ \times \frac{\text{جمعیت بیکار جدید}}{\text{جمعیت فعال}} = \text{نرخ بیکاری}$$

$$۱۵,۰۲۰ \times ۱۰۰ \approx ۲۳\% \div ۶۵,۵۰۰$$

بنابراین نرخ بیکاری حدوداً ۱ درصد کم‌تر می‌شود.

در اقتصاد ایران، بی‌ثباتی در قیمت‌ها، بر بی‌ثباتی بازار کار و فعالیت اقتصادی اثر منفی قابل توجهی گذاشته است و خود، یکی از عوامل مهم بیکاری و رکود به شمار می‌رود.

دورنگانه

برخی از عوامل تأثیرگذار بر بیکاری و فقر

- ۱ قاجاق و واردات کالایی که مشابه آن در کشور تولید می‌شود.
- ۲ ناتوانی در بازپرداخت وام‌های کلان بانکی
- ۳ نبود فضای مناسب کسب و کار
- ۴ معطلی و انتظار در کسب مجوزهای دولتی
- ۵ بی‌ثباتی و ناامنی در فضای کسب و کار اقتصادی به دلیل عواملی هم‌چون:

- قانون‌گذاری‌های متعدد، متناقض و دائماً در حال تغییر
- اختلال در بازارهای انرژی
- بحران‌های زیست‌محیطی یا بهداشتی، مثل ویروس کرونا
- بی‌ثباتی در قیمت و تورم (در ایران این عامل تأثیر منفی قابل توجهی بر بی‌ثباتی بازار و فعالیت اقتصادی گذاشته است).

- ۲۳۰ الف) در ردیف تعادلی، مقدار تعادلی عرضه و تقاضای نیروی کار، با هم برابر است. (۴۰ نفر)
- ب) با تغییر دستمزد از ۱۱۰۰ تومان به ۱۳۰۰ تومان، بازار از وضعیت تعادلی خارج می‌شود و مازاد عرضه و کمبود تقاضا رخ می‌دهد.
- ج) در دستمزد ۷۰۰ تومان چون پایین‌تر از قیمت تعادلی است، بازار با کمبود عرضه و مازاد تقاضا روبه‌رو خواهد شد و برای برون‌رفت از این وضعیت، باید دستمزد افزایش پیدا کند و افزایش دستمزد تا سطح دستمزد ۱۱۰۰ تومان ادامه پیدا کند.

بیکاری «اصطلاحی» کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.

دورنگانه

انواع بیکاری

نوع بیکاری	تعریف
بیکاری اصطلاحی	این نوع بیکاری شامل این افراد می‌شود: - کسانی که شغل قبلی خود را به امید یافتن شغلی بهتر رها کرده در جست‌وجو اند. - کسانی که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند توجه: این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورها وجود دارد.
بیکاری فصلی	زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی، شغل خود را از دست می‌دهند. مثال: کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان
بیکاری ساختاری	ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود است به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌ها. مثال: نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد؛ ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.
بیکاری دوره‌ای	بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد. در دوره رکود ← تولید کاهش می‌یابد؛ به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	فارسی (۳) در متن زیر کلمه‌ای بیابید که مترادف با کلمه «جمال» باشد. وصول به حسن ممکن نشود؛ آلا به واسطه عشق، و عشق هر کسی را به خود راه ندهد. حسن. یکی از معانی حسن و جمال، زیبایی است. (۵/۵)	۰/۵
۲	از میان گروه واژگان «تداعی، جزاره، ردا، طبق، چریغ» کدام کلمه مترادف واژه مشخص شده در عبارت زیر است؟ «جزیره‌های کوچک و بزرگ، مثل وصله‌های رنگارنگ بر طیلان آبی مدیترانه دوخته شده است.» طیلان: ردا (۵/۲۵)	۰/۲۵
۳	املاي درست را انتخاب کنید. هنگام (چریغ / چریق) آفتاب کنار قنات حسنی (اتراغ / اتراق) می‌گردد. چریغ (۵/۲۵) - اتراق (۵/۲۵)	۰/۵
۴	املاي درست را با توجه به معنا انتخاب کنید. «امسال که به اروپا رفتم گمانم این است که عالمی را دیده‌ام اما چه (استبعادی / استبعادی) دارد که عمری باشد و روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسم.» استبعادی (۵/۲۵)	۰/۲۵
۵	با توجه به عبارت «بعد از خواندن این مطلب متوجه شدم که دنیا عجیب فراموشکار است.» الف) یک وابسته وابسته بیابید و نوع آن را مشخص کنید. خواندن این مطلب. این صفت مضاف‌الیه است. خواندن = هسته، مطلب = مضاف‌الیه (۵/۵) ب) نمودار آن را رسم کنید. خواندن این مطلب (۵/۲۵)	۰/۲۵
۶	معنی فعل مشخص شده را در عبارت زیر بنویسید. عشق، بنده را به خدا برساند؛ پس عشق از بهر این معنی، فرض راه آمد. شد یا گشت (۵/۲۵)	۰/۲۵
۷	با توجه به عبارت زیر تشبیه و نوع آن را مشخص کنید، سپس ارکان آن را بنویسید. «و به عالم عشق که بالای همه است نتوان رسیدن. در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود کند.» عالم عشق (۵/۵) - عشق: مشبه (۵/۲۵) - عالم: مشبهه (۵/۲۵)	۱
۸	آرایه ادبی مناسب هر گزینه را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود و کی‌اش نام نهادند (تلمیح - جناس ناهمسان) تلمیح (۵/۲۵) ب) خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری‌اش نام نهادند (کنایه - حسن تعلیل) کنایه (۵/۲۵) ج) شوخی روزگار است که در مهد دموکراسی عالم، یعنی آتن، برای آب خوردن در شهر هم، مردم رأی می‌گرفتند. (تشبیه - ایهام) تشبیه (۵/۲۵)	۰/۲۵

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۹	به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف) بیت «وین نغمه محبت بعد از من و تو ماند / تا در زمانه باقی آواز باد و باران» به کدام ویژگی عشق و محبت اشاره دارد؟ جاودانگی و ابدیت عشق (۵ / ۵) ب) عبارت داخل کمانک بیانگر چیست؟ «او بنده خود را عاشق کند، آن گاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محب مایی و ما معشوق و حبيب توایم. (چه بخواهی و چه نخواهی)» بی‌اختیاری عاشق در عالم عشق (۵ / ۵)	۱
۱۰	معادل عبارت «ماوا کردن» را در عبارت زیر پیدا کنید. «در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند و خود را اینار عشق کند عشق آتش است هر کجا که باشد جز او رخت دیگری نهد و هر کجا که رسد سوزد و به رنگ خود گرداند.» رخت نهادن (۲۵ / ۵)	۰/۲۵
۱۱	در عبارت «از بیم عقرب جراره دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیه حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد» نویسنده وضعیت کشور یونان را چگونه توصیف می‌کند؟ از یک وضعیت بد به وضعیتی بدتر افتادن (۵ / ۵)	۰/۵
۱۲	مفهوم ابیات زیر، به لزوم چه موضوعی در مسیر زندگی تأکید می‌کند؟ الف) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت / آن خضر که فرخنده پی‌اش نام نهادند ب) در مکتب حقایق پیش ادیب عشق / هان ای پسر، بکوش که روزی پدر شوی اهمیت لزوم وجود راهنما (۵ / ۵)	۰/۵
۱۳	با توجه به بیت «دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دی‌اش نام نهادند» اوضاع جهان بر چه اساس و مبنایی شکل می‌گیرد؟ براساس نوع نگرش ما (۵ / ۵)	۰/۵
۱۴	معنی و مفهوم بیت و عبارت زیر را بنویسید. الف) آدمی به هر جا می‌رود؛ گمان می‌کند که به غایت‌القصوای خود رسیده است. انسان به هر جایی می‌رود؛ فکر می‌کند به نهایت آرزوها دست یافته است. (۱) ب) صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند نی در ابتدا چوب بی‌ارزشی بود؛ چون سختی دید و وجودش از ناخالصی تهی شد به نی تبدیل گردید. (۱)	۲
۱۵	در بیت «خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری‌اش نام نهادند» شاعر علت رونق و معروفیت ظاهری شهرهای بغداد و ری را چه می‌داند؟ کشته شدن ضعیفان (۵ / ۵) و رنگین شدن شهر به خون آنان (۵ / ۵)	۱

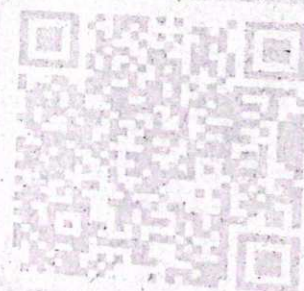
ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
	علوم و فنون ادبی (۲)	
۱۶	تقطیع هجایی ارائه شده برای کدام واژه با حذف همزه انجام گرفته است؟ (۱) برانگیخت (U---) (۲) سرانجام (U--U) گزینه (۲) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۷	با توجه به بیت «جانم ملول گشت ز فرعون و ظلم او / آن نور روی موسی عمرانم آرزوست» به سؤالات زیر پاسخ دهید. الف) آیا مصراع «بی تربیت آزادی و قانون نتوان داشت» با بیت بالا هم وزن است؟ خیر، وزن بیت صورت سؤال: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن. ولی وزن بیت سؤال «الف»: مستفعل مستفعل مستفعل مستف است. (۰/۲۵) ب) در کدام کلمه تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه رخ داده است؟ در کلمه «موسی» (۰/۲۵) ج) آیا وزن بیت بالا به دو گونه تقسیم بندی می شود؟ بله، ۱- مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن ۲- مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۸	سه نوع اختیار زبانی در بیت زیر مشخص کنید. (یک حذف همزه و دو نوع تغییر کمیت مصوت ها) مرا نصیب غم آمد به شادی همه عالم / چرا که از همه عالم محبت تو گزیدم حذف همزه در «غم آمد» که به شکل «غ ما مد» تقطیع می شود. تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه و برعکس آن، در «شادی» روی داده است که «شا د ی» تلفظ می شود. که کسره اضافه در «ی» نیز بلند در نظر گرفته می شود. نیز کسره اضافه در کلمه «محبت» باید بلند در نظر گرفته شود. (۰/۷۵)	۰/۷۵
۱۹	در مجموع کلمات کدام گزینه اختیار زبانی امکان وقوع ندارد؟ الف) کوچه به کوچه (ب) آهوئی را (ج) عاشق شدم (د) خانه ما عاشق شدم. (۰/۲۵) در گزینه «الف» کوچه به کوچه: کوچه می تواند در هجای «ج» بلند در نظر گرفته شود. به کوچه به کوچه: کوچه می تواند در هجای «ج» بلند در نظر گرفته شود. در گزینه «ب» آهوئی را: هجای «هو» می تواند کوتاه در نظر گرفته شود. (۰/۲۵) و «آه» می تواند بلند در نظر گرفته شود. (۰/۲۵) در گزینه «د» خانه ما: کسره اضافه در کلمه «خانه» می تواند بلند در نظر گرفته شود. (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲۰	با توجه به ابیات زیر به پرسش ها پاسخ دهید. «منعم مکن از دیدن قد و رخ و چشمش / من انس به سرو و گل و بادام گرفتم» «روی و چشمی دارم اندر مهر او / کاین گهر می ریزد، آن زر می زند» الف) در کدام بیت لف و نشر نامرتب به کار رفته است؟ بیت دوم (روی و چشمی دارم ...) (۰/۵) ب) در چه صورتی لف و نشر نامرتب ایجاد می شود؟ اگر لف ها به ترتیب نشرها نباشند (۰/۲۵) و ارتباط آن ها نامنظم باشد. (۰/۲۵) پ) به غیر از لف و نشر، چه آرایه مشترکی در این دو بیت به کار رفته است؟ مراعات نظیر (۰/۵)	۱/۵
۲۱	تضادها و لف و نشر مصراع اول در بیت زیر را مشخص کنید. از عفو و خشم تو دو نمونه است روز و شب / وز مهر و کین تو دو نمونه است شهد و سم در مصراع نخست، عفو و خشم هم متضاد است و هم «لف» به حساب می آید. روز و شب نیز هم تضاد است و هم نشر به حساب می آید. (۰/۵)	۰/۵

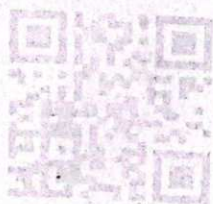
ردیف	راهنمای تصحیح	نمره												
۲۲	در کدام بخش‌های سروده زیر آرایه «پارادوکس» دیده می‌شود؟ «ما / در عصر احتمال به سر می‌بریم / در عصر شک و شاید / در عصر پیش‌بینی وضع هوا / از هر طرف که باد بیاورد / در عصر قاطعیت تردید / عصر جدید / عصری که هیچ اصلی / جز اصل احتمال، یقینی نیست.» قاطعیت تردید (۵/۲۵) / جز اصل احتمال، یقینی نیست. (۵/۲۵)	۰/۵												
۲۳	ثابت کنید در بیت زیر آرایه متناقض‌نما به کار رفته است. «چيست اين سقف بلند ساده بسيار نقش / هيچ دانا زين معما در جهان آگاه نيست» ساده بسيار نقش، تناقض ایجاد کرده است. (۵/۵)	۰/۵												
۲۴	صحيح يا غلط بودن عبارت‌های زیر را مشخص کنید. الف) ساختمان مجلس شورای ملی توسط لیاخوف روسی به توپ بسته شد. صحيح (۵/۲۵) ب) مردم کازرون در «نبرد جهاد» غیورانه با قوای بیگانه جنگیدند. غلط (۵/۲۵)	۰/۵												
۲۵	هر یک از گزینه‌های سمت راست با کدام یک از شماره‌های سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است). <table><tr><td>الف)</td><td>رهبر انقلاب (بلشویکی) شوروی</td><td>۱)</td><td>بیسمارک</td></tr><tr><td>ب)</td><td>مرد آه‌نین ایالت پروس</td><td>۲)</td><td>لنین</td></tr><tr><td></td><td></td><td>۳)</td><td>استالین</td></tr></table> الف) لنین - ۲ (۵/۲۵) ب) بیسمارک - ۱ (۵/۲۵)	الف)	رهبر انقلاب (بلشویکی) شوروی	۱)	بیسمارک	ب)	مرد آه‌نین ایالت پروس	۲)	لنین			۳)	استالین	۰/۵
الف)	رهبر انقلاب (بلشویکی) شوروی	۱)	بیسمارک											
ب)	مرد آه‌نین ایالت پروس	۲)	لنین											
		۳)	استالین											
۲۶	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی: قبل از نهضت مشروطه، کدام عوامل موجب جریحه‌دار شدن احساسات ملی مردم ایران شد؟ (چهار مورد) دادن امتیازات (۵/۲۵) - گرفتن وام (۵/۲۵) - اعمال حق کاپیتولاسیون که از عهدنامه ترکمانچای برقرار شده بود. (۵/۲۵) - دخالت‌های دولت‌های بیگانه در امور داخلی ایران (۵/۲۵)	۱												
۲۷	کاربست شواهد و مدارک تاریخی: «در مهاجرت صغری که اولین مرحله اتحاد نیروهای ضداستبداد بود، مردم خواهان ایجاد عدالتخانه و عمل به قانون اسلامی شدند؛ با به قدرت رسیدن محمدعلی شاه، به پیشنهاد شیخ فضل‌الله نوری که در ماجرای مهاجرت کبری موجب استحکام مشروطه شده بود، اصل دوم که هیئت پنج‌نفره بر مصوبات مجلس نظارت کنند تا خلاف قواعد اسلامی و دستور شرع نباشد، به تصویب رسید و خواهان مشروطه مشروعه شد. پس از ماجرای به توپ بسته شدن مجلس و دوران استبداد صغیر که یک سال طول کشید، مشروطه‌خواهان توانستند با فتح تهران و پناهنده شدن محمدعلی شاه به سفارت روسیه، به این دوران پایان داده و در یک محاکمه فرمایشی شیخ فضل‌الله نوری را به اعدام محکوم کنند. به نظر بسیاری از مورخان شهادت شیخ فضل‌الله نوری، یکی از فجیع‌ترین اعمال مشروطه‌خواهان بود. عده‌ای اعدام او را انتقام استعمار از روحانیت ایران برای جبران شکست در نهضت تحریم تنباکو و پیشگیری از تکرار مقاومت‌های مشابه آن می‌دانند.» ۱- اولین مرحله اتحاد نیروهای ضداستبداد در چه ماجرای دیده شد؟ در مهاجرت صغری (۵/۲۵) ۲- دوران استبداد صغیر با چه ماجرای آغاز و چگونه پایان یافت؟ آغاز: به توپ بسته شدن مجلس (۵/۲۵) پایان: فتح تهران توسط مشروطه‌خواهان (۵/۲۵)	۰/۷۵												

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۲۸	طبق قرارداد ۱۹۱۹، کشور انگلستان به ایران، چه تعهداتی داشت؟ انگلستان متعهد شد که وامی در اختیار دولت ایران قرار دهد تا تحت نظارت کارشناسان انگلیسی هزینه شود. (۰/۵)	۰/۵
۲۹	جنگ جهانی اول چه آثار و نتایجی برای کشور ایران و ایرانیان داشت؟ جنگ جهانی اول و اشغال ایران، علاوه بر ویرانی اقتصادی و تلفات گسترده انسانی، موجب زلزله و بی ثباتی دولت مرکزی، تعطیلی مجلس شورای ملی و تضعیف بیشتر نظام مشروطه نیز شد. (۱)	۱
۳۰	امپراتوری آلمان چگونه خیلی زود به یکی از پیشروترین کشورهای اروپایی در زمینه صنعت تبدیل شد؟ با تأسیس و توسعه مدارس و دانشگاه‌ها، برپایی صنایع جدید و بسط شبکه حمل و نقل و ارتباطات (۰/۷۵)	۰/۷۵
	جمع نمرات	۲۰

ماده ۱۰ قانون اساسی

۰۴۹۲-۱۲۰